Rev. Filatelia.. nr. 3 /1969. (XLVII)
(155)

Fig. 1

ȘTAFETELE POȘTALE ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ

În principatul Țării Românești [1]) a existat și anterior unirii cu principatul Moldovei, o preocupare serioasă pentru organizarea și menținerea unui serviciu poștal regulat, cheltuindu-se sume importante în acest scop. Poștele erau date în antrepriză particulară și statul plătea antreprenorului sumele stabilite prin contract, în funcție de numărul cailor afectați de antreprenor serviciului poștal. Astfel, în bugetul Țării Românești pe anul 1832 era prevăzută cheltuiala intitulată „Poștele țerii după cuprinderea contractului", cu suma de 947 418 lei anual. [2]) Separat erau prevăzute cheltuieli pentru întreținerea drumurilor mari și a podurilor, cheltuieli pentru „plata de progoane la caii de poștă" și „cheltuieli de drum pentru curieri și alți trimiși". Este de remarcat că suma de 947 419 lei reprezenta aproape 6% din totalul cheltuielilor bugetare ale anului 1832, care erau de 17 020 250 lei.

Căruțele de poștă (căruțe, cariole și, mai tîrziu, diligențe) circulau de două ori pe săptămînă, după cum ne informează „Anuarul Principatului Țării Românești" pe anul 1842. De altfel, nici poșta austriacă în Țara Românească, care asigura transportul corespondenței spre și din țările apusene, nu circula decît tot de două ori săptămînal [3]). Chiar mult mai tîrziu, în 1865, cele mai multe din cursele poștale circulau bisăptămînal ; numai pe rutele principale (București — Iași, București — Giurgiu, București — Craiova și București — Predeal) diligențele circulau de trei ori pe săptămînă. [4])

Pentru trimiterile urgente, carc nu puteau aștepta pînă la plecarea poștei obișnuite, se foloseau „ștafetele" poștale. Cuvîntul „ștafetă" avea un dublu înțeles : pe de o parte el desemna curierul special rapid care ducea scrisoarea sau mesajul urgent, iar pe de alta însemna însuși mesajul urgent transportat prin acel curier special. [5]) În documentele vechi s-a folosit expresia „ștafetă" în ambele accepții predominînd, se pare, aceea de curier special rapid.

Prin contractele încheiate cu antreprenorii sau prin „Condițiile cu care s-au dat în antrepriză poștele" se reglementa atît acest mijloc de transport al trimiterilor urgente cît și greutatea maximă a trimiterii. Mijlocul de transport era, întotdeauna, un curier călare („surugiu călare") iar unele din aceste „Condiții" precizau că, spre deosebire de caii de poștă care vor merge la trap, „curierii pot goni și în fuga mare". [6]) Costul ștafetei se stabilea în baza tarifului, calculat în unități cal-poștă, ca și pentru caii de olac, însă la preț dublu, pentru ștafetă plătindu-se „progonul" ca pentru doi cai.

1) „Țara Românească" era denumirea Munteniei, inclusiv Oltenia (Valachia Mare și Valachia Mică).
2) v. „Enciclopedia României", 1941, vol. IV, cap. „Finanțele statului" p. 739.
3) v. C. Minescu, „Istoria poștelor române", 1916, p. 164.
4) v. „Tablou de cursele poștale în toată România", publicat de M. Finanțelor.
5) v. „Dicționarul limbii române moderne", Ed. Academiei, 1958, p. 837.
6) v. broșura „Condițiile cu care s-au dat în antrepriză poștele din Țara Românească pe curs de nouă luni, cu începere de la 1 august pînă la 1 mai 1862", fără indicația anului, p. 18. Aceste „Condiții", întocmite de Ministerul Finanțelor, au fost aprobate și semnate de cei patru antreprenori la 6 iulie 1861.

Clauzele contractului de antrepriza poștelor pentru perioada august 1841 — august 1846, reglementau amănunțit nu numai modul de pornirea ștafetei dar și adeverințele ce trebuiau date, ca dovadă de primirea și de transmiterea fără întîrziere a ștafetei. Reproducem astfel următoarea dispoziție : „Pentru ștafete, antreprenorii vor fi datori totdeauna a da un surugiu cu un cal, cu plata progonului ca pentru doi cai, pentru toate poștele întinderii drumului ; dar fiindcă ștafetele se pornesc atît de către Stăpînire cît și de către particulari pentru grabnice trebuințe, spre ajungerea acestui scop, contraccii drumurilor luînd odată plata cuvenită pentru ștafetă, atît de la Stăpînire cît și de la particulari. **sînt datori,**

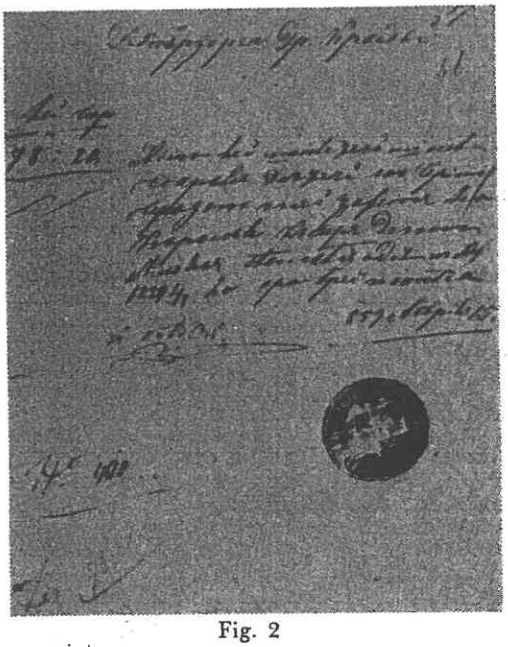

Fig. 2

deodată cu pornirea ei, a da mîna dătătorului adeverință cu arătare de ziua și ceasul cînd a pornit-o..." [7]).

Foarte puține din aceste adeverințe s-au mai păstrat pînă în zilele noastre. Cele mai interesante — extrem de rare — sînt cele care poartă aplicată și ștampila biroului poștal respectiv. Antreprenorii drumurilor de poștă au confecționat și folosit astfel de ștampile încă din 1846 iar o nouă serie de ștampile s-au confecționat în 1851—1852 de către noii antreprenori. Prezentăm, în fig. 2, fotocopia unei adeverințe, cu data 15 aprilie 1859, de primirea sumei de 78 lei și 20 parale, reprezentînd „progonu" unei ștafete pornită la Karacal, la ora 3 noaptea. Adeverința poartă ștampila, datată 1846, cu inscripția „Direcția poștii drumului Kâineni". În fig. 4 prezentăm ștampila cu inscripția : „Kasa poștelor dr. din Kraiova" 1851, aplicată pe adeverința din 8 mai 1860, pentru pornirea unei ștafete la carantina Beketu.

În „Condițiile cu care s-a dat în antrepriză poștele din Țara Românească pe curs de nouă luni cu începere

7) v. C. Minescu, op. cit. p. 158—159.

de la 1 august 1861 pînă la 1 mai 1862", găsim articolul 18, intitulat „ŞTAFETELE", cu următorul cuprins : „Ştafetele se vor socoti acelea a căror mărime va fi ca un plic sau paquet în greutate pînă la o oca, spre a se putea purta de surugii la gît, în ghiosdan. Ele se vor expedia la destinaţia lor, **prin surugii călări,** dîndu-se la locul expedierii acelei ştafete, celui ce o porneşte, **o adeverinţă** arătătoare de taxa plătită şi ziua şi ora cînd s-a primit, pentru care se va libera mizilu cuvenit, mînuindu-se din poştă în poştă pînă la destinaţia ei. În fiecare poştă însă căpitanul va trece în acel mizil ora cînd a primit-o, urmîndu-se aşa treptat pînă la destinaţia ei ; iar acolo expeditoru poştei însemnînd în acel mizil ora cînd a ajuns ştafeta, o va da îndată persoanei către care este adresată sub luare de adeverinţă de ora predării şi cu cea întîiu expediţiei va înainta dovadă de primirea acei ştafete, la locul de unde s'a pornit".

Prin art. 19, lit. b. se stabileşte astfel taxa ştafetelor : „Pentru ştafete se va plăti progonul pe doi cai, adecă cîte lei 6, de fiecare poştă pe timpul de la 1 august pînă la 15 octombrie şi pe luna apriliu, iar pe toată cealaltă vreme cîte lei nouă".[8])

Adeverinţele de primirea ştafetelor menţionau, după cum am văzut, nu numai ziua şi ora primirii ştafetei dar şi suma încasată drept „progon" adică taxa pentru transport. Iată, de ex., conţinutul adeverinţei din 5 mai 1858, eliberată de „Despărţirea Poştelor drumului Kălăraşi" : „S-au primit ştaffeta cu nr. 119 împreună cu progonu de lei douăzecişiunu parale cinsprezece, la orile opt după amiază şi spre dovadă i. s-au dat aceasta".

În general, ştirile importante, veştile urgente se transmiteau pe calea ştafetelor, denumite, uneori, „estafete". Astfel, în scrisoarea sa datată 1 iulie 1848, adresată Guvernului Provizoriu din Bucureşti, Ion Maiorescu menţiona „estafeta" pornită din Iaşi la 24 iunie 1848 [9]).

Tot prin ştafete se trimeteau şi depeşile acolo unde nu existau linii telegrafice. Prima linie telegrafică s-a construit în 1854 pe distanţa Bucureşti — Giurgiu, urmată, în acelaşi an, de linia Bucureşti—Ploieşti—Braşov. În anii următori s-au dat în exploatare liniile telegrafice Ploieşti—Brăila şi Bucureşti—Craiova. În martie 1860 existau staţii telegrafice numai în următoarele oraşe : Bucureşti, Brăila, Buzău, Caracal, Cîmpulung, Craiova, Giurgiu, Piteşti, Ploieşti, Predeal, Rîmnicu-Sărat, Slatina, Tîrgovişte şi Turnu-Severin. Pentru celelalte localităţi sau anterior înfiinţării staţiilor telegrafice mai sus-numite, transportul urgent al telegramelor (depeşelor) nu se putea face decît tot prin ştafete, ceea ce explică găsirea unor adeverinţe de primirea depeşelor spre a fi expediate prin ştafete. Sub fig. 5 prezentăm fotocopia adeverinţei biroului poştal din Piteşti, datată 4 decembrie 1861, cu următorul cuprins : „De la onor. Birou telegrafic s-au primit o depeşe nr. 1210 spre a se trimite **prin ştafetă** la Goleşti în primirea D. Golescu, pentru care s-au primit lei 7 par. 5 **progonu** pentru o poştă şi spre ştiinţă s-au dat

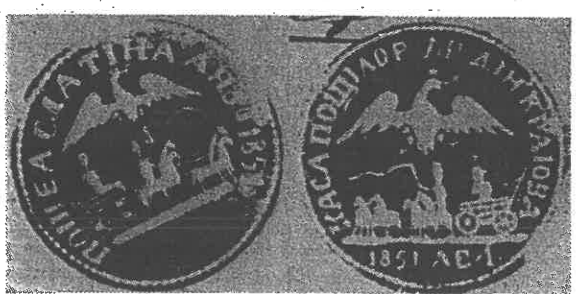

Fig. 3 şi 4

8) v. broşura citată în nota 6, p. 18—19.
9) v. N. Bănescu şi V. Mihăilescu : „Ioan Maiorescu", Bucureşti, 1912, p. 169.

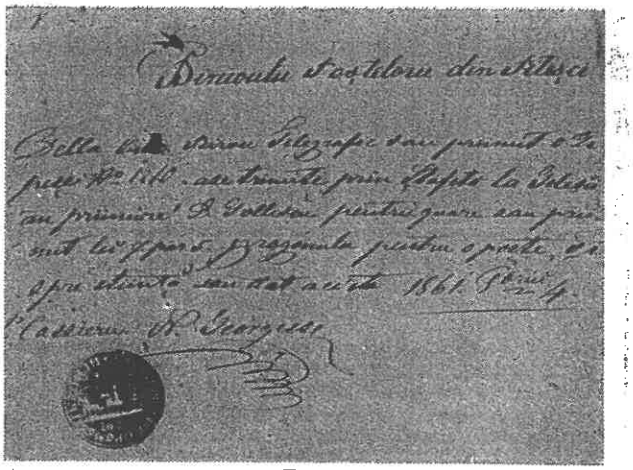

Fig. 5

aceasta". Adeverinţa poartă ştampila cu inscripţia „Kasa Poştelor drumului Kâineni 1856".

Mai prezentăm, în fig. 1, fotocopia ştampilei cu inscripţia „Poşta Braila 1846", aplicată pe o adeverinţă, cu data 19 noiembrie 1860, de primirea sumei de 50 lei şi 25 parale, costul unei ştafete cu 14 depeşe ; iar în fig. 3, fotocopia ştampilei cu inscripţia „Poştea Slatina 1851" de pe adeverinţa de pornirea unei ştafete la Piatra, cu depeşa nr. 1209, din Bucureşti.

Aceste ştampile, astfel folosite, au fost destul de puţin studiate.[10]) O întrebare firească este aceea referitoare la caracterul lor. În literatura filatelică s-a exprimat părerea că ştampilele antreprenorilor de poşte „nu pot în nici un caz să fie interpretate drept ştempluri poştale, deoarece nu se foloseau pentru a dovedi achitarea taxelor poştale ale scrisorilor ; ele poartă, de altfel, inscripţii fixe din anii 1841—1846 şi s-au găsit numai pe corespondenţele antreprenorilor de poşte, alături de semnătura lor".[11]) Prin prezentul studiu noi dovedim însă că aceste ştampile ale antreprenorilor de poşte au fost folosite şi pentru ştampilarea adeverinţelor de pornirea ştafetelor poştale, pentru trimiteri şi depeşi. Faptul că aceste ştampile, cu denumirea biroului poştal, se aplicau pe adeverinţele de primirea trimiterilor poştale şi telegrafice, cu indicarea datei şi a taxei primite, adeverinţe ce se eliberau **în mod obligatoriu** cetăţenilor ce depuneau acele trimiteri, conferă, după părerea noastră, caracter poştal acestor ştampile, cel puţin atunci cînd ele au fost utilizate în acest scop.

D. PAŞŞALEGA
— Craiova —

10) *Nota redacţiei*

Aspecte de istorie poştală, legate de serviciul de ştafete în ţara noastră, au mai fost prezentate în revista „Filatelia", într-un articol semnat de colaboratorul nostru, Gr. Racoviceanu, în nr. 33 (septembrie 1958), din care citâm : „Bănuiesc că scrisorile ştafete nu purtau ştampile poştale, deoarece ele erau întovărăşite — aşa cum prevedea contractul — de un menzil cu două pecete şi verificate pe cale de adeverinţe ; iar numărul manuscris de pe scrisoare corespundea probabil cu cel al menzilului. Elementele de mai sus nu sînt de natură să epuizeez subiectul, însă ele pun cercetarea expediţiilor ştafete pe un teren documentar".

Ridicînd aspecte noi legate de folosirea ştampilelor de acest fel pe adeverinţele de încasarea taxelor poştale de trimitere cu ştafeta, articolul pe care-l publicăm în numărul de faţă situează aceste ştampile în categoria celor folosite nu administrativ, ci în însuşi circuitul poştal de transmitere a corespondenţelor. Prin aceasta ele se asimilează cu ştampilele poştale aplicate mai tîrziu, şi pînă în prezent pe recipise de recomandate etc.

Rămîne deschisă problema dacă astfel de ştampile au fost aplicate — pentru marcare de loc (eventual însoţite şi de adnotarea datei) — şi pe scrisorile propriu-zise. De asemenea dacă scrisori transmise prin ştafete au purtat ştampile poştale. Iată aspecte pe care am fi bucuroşi să le putem dezbate în continuare, pe bază de documente poştale care ne-ar fi comunicate.

11) Gr. Raroviceanu „Ştampilele poştale folosite în Ţările Române pînă în anul 1881", p. 14.

Rev. Filatelia nr. 1 /1969 (an VIII)
(153).

ISTORIE POȘTALĂ

UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE REFLECTATĂ ÎN MĂRCILE ȘI ȘTAMPILELE POȘTALE

Sărbătorim în această lună împlinirea a 110 ani de la unirea Principatelor Române. La 24 ianuarie 1859, prin alegerea ca domnitor al Munteniei (Țara Românească) a lui Alexandru Ioan Cuza — ales la 5 ianuarie domnitor al Moldovei — s-a realizat unirea celor două principate române.

Dar această unire politică nu a însemnat și imediata unificare administrativă a Moldovei și Munteniei care au continuat să aibă, în perioada 1859—1861, guverne, adunări, și administrații separate. De asemenea au continuat să funcționeze, pînă la 1 august 1862, direcții poștale separate, în Iași și în București. [1]

În Moldova au continuat să se folosească, pînă la 1 mai 1862, mărcile „cap de bour", de formă dreptunghiulară, emise în noiembrie 1858, tirajele din 1859, 1860 și 1861, în timp ce în „Țara Românească", nefiind încă introduse mărcile adezive, se întrebuințau mai departe ștampilele prefilatelice, ca semn al francării scrisorilor.

De-abia la 1 mai 1862 se introduce un nou tarif poștal, valabil în ambele principate și de-abia la 25 iunie 1862 se pun efectiv în circulație primele mărci poștale unificate, comune pentru ambele principate unite. Aceste mărci, denumite curent „Principatele Unite", imprimate prin aplicarea succesivă a unui clișeu, în coale de cîte 32 mărci, înfățișau vulturul Munteniei și capul de bour al Moldovei, în culorile stindardului român: roșu (marca de 6 parale), galben (marca de 3 parale) și albastru (marca de 30 parale). Aceste mărci au fost trase, prin același procedeu, în mai multe tiraje (în 1862, 1863 și 1864). În perioada iulie-septembrie 1864 apar noile mărci, cu același desen, de aceleași valori și în aceleași culori, în coli avînd de astă dată cîte 40 exemplare tipărite deodată, cu mașina.

Prima ștampilă comună ambelor principate unite, denumită „grătar" (după desenul ei) a fost pusă în serviciu la 1 ianuarie 1865, o dată cu noile mărci poștale purtînd efigia domnitorului Cuza. Această ștampilă neindicînd localitatea și data, servea la obliterarea mărcilor poștale; ea se folosea împreună cu ștampila de zi a oficiului poștal respectiv. Deoarece în perioada 1859—1865 nu au fost puse în serviciu ștampile de zi comune celor două principate unite, s-au folosit în continuare (fie alături de ștampila „grătar" fie fără ștampila „grătar") vechile ștampile. Astfel, în Moldova au fost folosite mai departe ștampilele dublu cerc, mari sau mici, cu inscripția „MOLDOVA", iar în Muntenia și Oltenia ștampilele care fuseseră puse în circulație în mai 1862. Abia în anul 1866 începe a se folosi un model comun de ștampilă, anume acela de forma dublu cerc, avînd în partea de jos, ca ornament, un arabesc (agrafă bogată).

Totuși unele ștampile de zi, din Moldova și din Muntenia, au reflectat, cu mult anterior, evenimentul unirii celor două principate. Ne referim în primul rînd la ștampilele poștale din Focșani.

[1]) Prin Decretul nr. 527 din 23 iulie 1862, Direcția poștelor din Iași s-a desființat pe data de 1 august 1862, trecîndu-se o parte din personal (printre care și instructorul Johann Manowarda) la București iar o parte la biroul poștal din Iași. (vezi: C. Minescu „ISTORIA POȘTELOR ROMÂNE", Buc. 1916, pag. 221.)

Orașul de graniță Focșani era compus din două părți, despărțite printr-un pîrîiaș derivat din Milcov, o parte constituind „Focșanii Munteni", cealaltă „Focșanii Moldoveni". Fiecare din aceste orășele avea un birou separat de poștă. Corespunzător situației din Muntenia, biroul poștal din „Focșanii Munteni" folosea, în perioada 1859—1861, tot vechea ștampilă prefilatelică „Focșani", în caractere cirilice (clasificată azi sub indicativul A 3), în timp ce biroul poștal din „Focșanii Moldoveni" utiliza ștampila (cu caracter filatelic) dublu cerc, cu diametrele de 21/13 mm, avînd inscripția „FOCȘANI MOLDOVA" (clasificată B 1) iar în anul 1861 s-a mai dat în folosință și ștampila dublu cerc cu diametrele de 25/13 mm, tot cu inscripția „FOCȘANI MOLDOVA" (Clasificată B 2).

Una din primele măsuri pe calea unificării poștale a fost unificarea celor două birouri poștale din Focșani, măsură stabilită prin „Jurnalul" din 30 noiembrie 1861 încheiat de directorul poștelor din Muntenia și de instructorul poștelor din Moldova. [2] Prezentăm fotocopiile aversului și reversului plicului unei scrisori recomandate, expediată din București, la 3 decembrie 1861, adresată profesorului D.O. Teodori, la Iași, în „Ulița Mare". Pe o parte a plicului

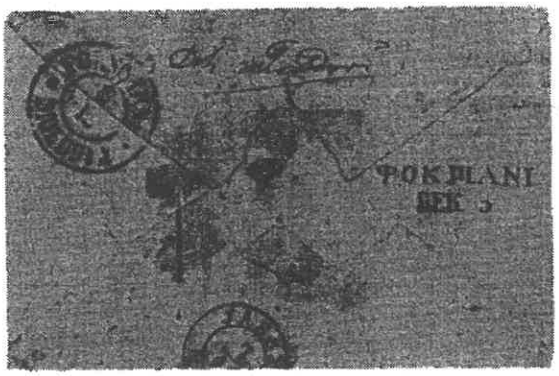

se vede aplicată ștampila prefilatelică a oficiului poștal din București, cu inscripția „BUKAREST/WALACHEI" (A 7), purtînd data 3/12, cum și ștampila, tot prefilatelică, „KU RECEPIS", de recomandarea scrisorii (C 1). Pe cealaltă parte putem vedea atît ștampila prefilatelică „Focșani", cu data „DEK 5", în litere cirilice, a biroului poștal din Focșanii Munteni, cît și ștampila filatelică dublu cerc, mare (cu diametrele de 25/13 mm) a biroului poștal din Focșanii Moldoveni (B 2), cu data 5/12. Scrisoarea a plecat apoi spre Iași. unde a sosit la 7 decembrie, cum se vede din ștampila oficiului poștal Iași.

Acest plic dovedește deci că la data de 5 decembrie 1861 existau și funcționau încă cele două birouri poștale separate din Focșani, că, prin urmare, cele stabilite prin „Jurnalul" din 30 noiembrie nu fuseseră încă aduse efectiv la îndeplinire.

Prezentăm și o fotocopie după documentul poștal numit „FATURA GROPURILOR CU BANI ȘI A PAKETELOR", pentru gropurile poștale expediate din Focșani spre Iași în ziua de 30 decembrie 1861, document ce poartă aplicată, în partea stîngă, sus, ștampila dublu cerc cu diametrele de 25/13 mm, a biroului poștal din Focșani (B 2), cu inscripția „FOCSANI", fără cuvîntul „MOLDOVA",

[2]) Vezi: Cornel Spineanu, Ernest Morgenstern, George Florescu, „STUDII DE FILATELIE", Editura transporturilor și telecomunicațiilor, 1965, pag. 43—44.

cu data 30/12. Această piesă dovedește prin urmare că ștampila B 2 din Focșanii Moldoveni a fost modificată în sensul scoaterii cuvîntului „MOLDOVA" și că această modificare a avut loc anterior datei de 30 decembrie 1861, deci în perioada 6—29 decembrie 1861.

Este foarte probabil că această modificare a ștampilei s-a produs concomitent cu unificarea celor două birouri poștale din Focșani și ca efect al acesteia. Există, de altfel, documente din care se poate deduce că unificarea stabilită prin „Jurnalul" din 30 noiembrie 1861 (și care, astfel cum rezultă în mod neîndoielnic din plicul prezentat mai sus, nu se înfăptuise încă la 5 decembrie 1861) nu se realizase efectiv nici pînă la 17 decembrie.[3] Este deci foarte probabil că unificarea birourilor poștale din Focșani și modificarea ștampilei B 2 s-au efectuat în intervalul 18—29 decembrie 1861. Din datele cunoscute, se pare că și modificarea ștampilei B 1, tot în sensul scoaterii cuvîntului „MOLDOVA", s-a făcut la aceeași dată.

Precizăm că unificarea biroului poștal din Focșani s-a făcut prin transformarea biroului poștal din „Focșanii Moldoveni" în BIROUL POSTAL MOLDO-ROMÂN", avînd ca expeditor pe Dumitru Ciocîrlie, cu atribuții pentru ambele principate. Era firesc ca acest birou poștal unificat, condus de un expeditor retribuit de ambele ministere de finanțe, să modifice ștampila, eliminînd cuvîntul care-i indica apartenența de Principatul Moldovei.

Plicul înfățișat în copii fotografice prezintă interes și din alt punct de vedere : prin Decretul nr. 371 din 22 iulie 1861, dat de domnitorul Cuza în baza jurnalului din 21 iulie al Consiliului de Miniștri și a raportului nr. 9938/1861 al ministrului finanțelor, s-a aprobat darea în antrepriză — în continuare — a poștelor din Țara Românească, pe perioada 1 august 1861—1 mai 1862. Prin art. 9 lit. A din „Condițiile cu care s-au dat în antrepriză poștele din Țara Românească pe curs de nouă luni cu începere de la 1 august 1861 pînă la 1 mai 1862", s-a prevăzut următoarea obligație : „Scrisorile și gropurile cu bani ce se vor trimite de aici în **Moldova** și Serbia, sosind la stațiile de la hotar, vor fi datori amploaiații birourilor poștali din **Focșani** și Severin **a le preda fără** căutuși **de puțină întârziere** la birourile stațiilor de la hotar ale ziselor principate". Plicul înfățișat, purtînd ștampilele biroului poștal din Focșanii Munteni și biroului poștal din Focșanii Moldoveni, ambele cu aceeași dată de 5 decembrie, dovedește că obligația de a preda corespondența fără întîrziere, se aducea efectiv la îndeplinire.

În afară de oficiul poștal Focșani care a modificat ștampila din cauza unificării celor două birouri, se mai cunosc alte două oficii poștale care, de asemenea, au procedat la modificarea ștampilelor poștale în sensul scoaterii numelui principatului respectiv, ca semn al unirii Principatelor Române. Astfel, în ordine cronologică, au fost :

— Oficiul poștal București care la începutul anului 1862 a scos cuvîntul „WALACHEI" din partea de jos a ștampilei rotunde dublu cerc, cu inscripția în limba germană „BUKAREST/WALACHEI", care era în folosință din anul 1860 și pe care am văzut-o aplicată și pe plicul prezentat.

— Mult mai tîrziu, abia în anul 1865, oficiul poștal din Botoșani a modificat și el ștampila dublu cerc, cu

inscripția „BOTUSHANI/MOLDOVA" (B 1), scoțînd cuvîntul „MOLDOVA". Din examinarea diferitelor scrisori și documente reiese că această transformare s-a produs în cursul lunii ianuarie.

Trebuie remarcat că modificarea acestei ultime ștampile s-a făcut din inițiativa oficiului poștal respectiv, deoarece propunerea șefului oficiului Focșani de a se modifica toate ștampilele din Moldova prin scoaterea cuvîntului „MOLDOVA", propunere făcută la 24 ianuarie 1862, nu a fost aprobată, pe motive de economie, de Ministerul de Finanțe al Moldovei.[4]

D. PAȘALEGA
Craiova

---

[3]) Documente reproduse de Cornel Spineanu ș.a. în op. citată, pag. 44.

[4]) vezi : Grigore Racoviceanu „ȘTAMPILELE POȘTALE FOLOSITE ÎN ȚĂRILE ROMÂNE PÎNĂ ÎN ANUL 1881", pag. 21.

A APĂRUT

ÎNDRUMARUL FILATELISTULUI

editat de Filiala A.F.R. București, str. Biserica Enei 16.

Colaborează :

Constantin Smirnov, Nicolae Tripcovici, Valeriu Neaga, Mihai Comaroni, Dumitru Rașeev, Mihai Popovici, Traian Predoiescu, Iosif Micu, M. Mircu, Virgil Moise, Ernest Morgenstern, Dumitru Niculescu, Usevolod Surjicov.

Din cuprins :

Momente din activitatea filatelică a municipiului București (retrospectivă) ; Expoziții și exponate ; Activitatea filatelică a tineretului din București ; Recunoașterea unor mărci clasice românești ; Pentru ce și cum să colecționăm piesele filatelice și mărcile moderne românești ștampilate, Maximafilia — o nouă preocupare în filatelie, Drepturile și îndatoririle filateliștilor, Filatelia printre artiști, Mari expoziții filatelice (1932, 1950, 1958, Centenarul, Națională 66), Cercul filatelic București — 1957.

O amplă bibliografie a publicațiilor filatelice în legătură cu mărcile poștale românești, apărute în presa română și străină.

Cotele mărcilor românești, începînd cu anul 1900, în ultimele cataloage Zumstein, Yvert, Michel.

Numeroase anunțuri de schimb.

168 pagini — lei 6.

filatelia
nr. 2 — 1964

REVISTA ASOCIAȚIEI FILATELIȘTILOR DIN R.P.R.

Redacția și Administrația:
București, 45. Str. Biserica Enei, 16; tel. 16.67.15

Colectivul de redacție:
Lucian BELCEA
Alexandru DUMITRESCU
Constantin SMIRNOV
Vsevolod SURJICOV
Nicolae TRIPCOVICI (redactor șef)

EMISIUNILE LITOGRAFIATE ROMÎNEȘTI DIN ANII 1866 ȘI 1867

Mărcile clasice românești apărute între anii 1866—1872 sînt cunoscute sub numele de „emisiuni litografiate", pentru că imprimarea lor s-a făcut prin procedeul litografic.

În limbajul curent al colecționarilor ele sînt cunoscute în general sub numele de „Favoriți" deși acest nume nu se potrivește tuturor mărcilor apărute în această perioadă, pentru că, la unele efigia este înfățișată cu favoriți iar la altele cu barbă, după cum era moda vremii.

Datorită procedeului de imprimare și marelui număr de varietăți, studiul lor este deosebit de interesant, ceea ce justifică dealtfel și interesul crescînd al colecționarilor.

Înaintea noastră, mulți cercetători români și străini au studiat aceste mărci. Articolul de față izvorăște din necesitatea de a pune la îndemîna filateliștilor unele date apărute în publicații anterioare (azi epuizate și care nu mai pot fi procurate), la care vom adăuga și unele observații personale.

Printre cercetătorii români și străini mai de seamă care s-au ocupat de ele sînt: O. Wasserman și H. Fraenkel, Georges Brunel, R. Poncelet, H. Birnbach, R. Zoscsak, Ed. Cohen, Petre Murea, Dorning-Beckton și Sir John Wilson.

După cum am spus mai sus emisiunile clasice litografiate se situează între anii 1866—1872. Pentru moment ne vom ocupa de cele din 1866 și 1867, ambele avînd multe aspecte comune, urmînd ca celelalte pînă la 1872 să facă obiectul unor articole viitoare.

În urma abdicării lui Alexandru Ion Cuza, la 11 februarie 1866, s-a ivit necesitatea înlocuirii mărcilor purtînd efigia domnitorului. În consecință, a fost pusă în circulație prima serie de mărci cunoscută sub denumirea de „Carol cu favoriți", compusă din trei valori:

Fig. 1

2 parale, 5 parale și 20 parale care corespundeau tarifului poștal din timpul domniei lui Cuza Vodă, tarif în vigoare pînă la 1 ianuarie 1868. Mărcile de 2 parale serveau la francarea ziarelor, cele de 5 parale pentru scrisori în aceeași localitate iar 20 parale pentru scrisori în tot cuprinsul țării.

În ceea ce privește data punerii în circulație a acestei emisiuni, Catalogul mărcilor poștale românești (ediția 1959) menționează luna iunie 1866. Trebuie însă arătat că majoritatea cercetătorilor acestei emisiuni (printre care R. Zoscsak și Eduardo Cohen) indică data de 1 august 1866. Ne alăturăm acestei din urmă păreri, pentru că exemplarele pe scrisori pe care le-am putut cerceta poartă toate date din luna august sau mai tîrziu.

DESENUL. Toate cele 3 valori sînt nedințate și prezintă, într-un chenar dreptunghiular de dimensiunile 19 x 24 mm, un medalion cu efigia privind spre stînga.

Din fotografiile de mai sus este ușor de înțeles că numele de „Favoriți" provine de la felul de a purta barba, după o anumită modă a timpului. Efigia e situată într-un cerc închis format dintr-o linie subțire de 17 mm diametru, în care este inclus un al doilea cerc format dintr-un număr variabil de perle. Valoarea mărcilor este exprimată atît în cifre cît și în litere. Cifrele sînt așezate în cele patru colțuri ale mărcii, într-un cartuș pătrat. Valoarea exprimată în litere e așezată în marginea de jos, fiind înconjurată de liniile unui dreptunghi. La primele două valori cuvîntul „parale" e înscris în întregime, pe cînd la cea de 20 parale unitatea monetară este indicată prescurtat prin „PAR", fără punct.

Simetric cu această inscripție însă, în apropierea marginii de sus, apare inscripția POSTA ROMANA, într-un dreptunghi egal cu cel dinspre marginea de jos. Spațiile dintre liniile chenarului din stînga și din dreapta, pînă la marginea cercului, sînt purtătoare ale unor frize grecești care pornesc de sub pătratul în care este scrisă în cifre valoarea. Friza greacă este întreruptă de curbura cercului și se continuă apoi pînă deasupra cartușului de jos în care este înscrisă valoarea. Restul spațiului cuprins între curburile cercului și colțul mărcilor este completat cu un desen ce amintește modul de așezare a cărămizilor în zidăria unei clădiri.

La mărcile de 20 parale se disting două tipuri bine diferențiate și anume:

Tipul I, la care linia greacă pornește de sub cifra 0 din 20; cercul format din puncte perlate numără 91 de perle, iar cărămizile clădite deasupra și dedesubtul cadrului circular sînt așezate pe șase rînduri. De asemenea sub litera D din DECI, se află un punct, iar pe litera I din același DECI un alt punct.

Tipul II se deosebește de tipul I prin faptul că linia greacă din dreapta sus pornește de sub cifra 2 din 20, în loc de a porni de sub cifra 0, ca la tipul precedent, perlele sînt în număr de 94 în loc de 91 iar desenul ce amintește cărămizile este format din 8 rînduri în loc de șase; litera D din DECI n-are punct sub ea, lipsind și punctul de pe I din același DECI. Coala de 200 mărci conține 135 exemplare din tipul I și 67 din tipul II.

Precizăm că la tipul II există și o varietate prezentînd un punct de culoarea hîrtiei în unghiul de sus al frizei din dreapta, așezat sub intervalul dintre cifrele 2 și 0. Această varietate este clasificată de autorii Catalogului mărcilor românești din 1959 ca formînd un tip „II-A". În ce ne privește, nu sîntem de acord cu această clasificare, întrucît nu este vorba de un tip propriu-zis ci de o varietate.

Unii autori sînt de părere că această varietate ar apare numai o singură dată pe coală; noi nu putem afirma cu precizie acest lucru, pentru că nu s-au păstrat coli întregi din toate tirajele, pentru a se putea verifica afirmația.

La valoarea de 20 parale s-au întîlnit și exemplare la care apare un punct în partea stîngă a mărcii, în interva-

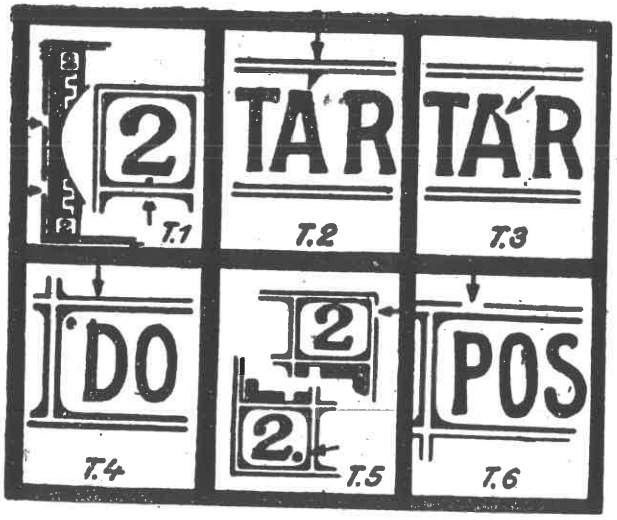

Fig. 2

lele frizei grecești. Astfel de exemplare constituie, la rîndul lor, o varietate de imprimare.

HÎRTIA : În confecționarea primului tiraj din august 1866 s-a utilizat o hîrtie groasă, poroasă, de culori diferite iar ulterior, începînd din februarie-martie 1867, numai hîrtie subțire ; aceste hîrtii prezintă diferite nuanțe de culoare.

Trebuie să menționăm, totuși, că nu există numai o hîrtie categoric groasă și alta categoric subțire, deoarece se găsesc și exemplare imprimate pe o hîrtie mijlocie denumită curent „hîrtie semigroasă".

În ce privește culorile hîrtiei s-ar putea spune — în general — că marca de 2 parale a fost imprimată pe hîrtie galbenă, cea de 5 parale pe hîrtie albastră, iar cea de 20 parale pe hîrtie roz.

La toate cele 3 valori există, însă, nuanțe de culori. Astfel, într-un articol publicat în „Revista Filatelică Română" nr. 4—5 din aprilie-mai 1937, R. Zoscsak precizează că marca de 2 parale există pe hîrtie galbenă și galben închis, cea de 5 par. pe hîrtie albastră, albastru închis și indigo (transparentă) iar cea de 20 par. pe hîrtie roz închis și deschis. G. Brunel mărește numărul nuanțelor, deosebind 2 parale galben pal și intens, adăugînd și un portocaliu [1]) 5 par. : albastru intens, deschis și închis ; 20 par. : roz pal, intens, lie de vin (drojdie de vin) și roșu violaceu închis. Am reprodus indicațiile acestor autori, întrucît ni s-au părut mai apropiate de realitate, față de cele date mai sumar în cataloage.

Menționăm că marca de 5 parale mai există și pe o hîrtie de culoare indigo, subțire, care privită în zare dă transparență desenului și care este cunoscută sub numele de „hîrtie ulcioasă".

Tot marca de 5 parale poate fi întîlnită uneori și pe o hîrtie cenușie cu o foarte vagă nuanță de albăstrui, despre care autorii citați n-au amintit.

R. Zoscsak — în articolul citat — și după el și alții, afirmă că mărcile au fost confecționate pe hîrtie formînd culorile naționale — albastru, galben și roșu; însă nu trebuie să înțelegem această afirmație în sensul că marca de 20 parale ar fi fost imprimată pe hîrtie roșie.

N-am întîlnit niciodată marca de 20 parale în culoare roșie ci numai în roz — mai deschis sau mai închis — așa cum, dealtfel, menționează și cataloagele Yvert și Zumstein. Este de remarcat și faptul că nici ordinea în care se succed culorile în serie, nu corespunde cu ordinea așezării lor în drapelul românesc.

În ce privește existența diferitelor grosimi de hîrtie și chiar a diferitelor nuanțe de culori întîlnite, noi presupunem că în vremea lor aceste mărci nu au fost imp pe o hîrtie specială, anume comandată, ci pe hîrtia s-a putut găsi atunci pe piață, poate chiar de dife proveniențe.

IMPRIMARE ȘI VARIETĂȚI. Desenul mărcilor grafiate apărute în 1866 și 1867 apare în culoare nea pe fondul hîrtiei colorate, diferențiindu-se astfel bine valorile.

În ce privește procedeul de imprimare, toți autori sultați sînt de acord că s-a utilizat blocul de repor de „transfer", cum i se mai spune) și dau ample ex cații asupra procedeului pe care Petre Murea îl rezu lapidar astfel : „S-a gravat pe piatra litografică și apoi separat, cîte un cadru pentru valorile de 2 par. iar pentru cea de 20 par. două cadre care for două tipuri deosebite. Din aceste patru cadre și ef s-a format, prin transfer pe o altă piatră, cîte un b de 6 bucăți care, pentru simplificarea lucrului a fo trebuințat ca un transfer intermediar spre a forma conținînd 200 bucăți mărci".

Deci, coala a fost rezultatul asamblării acestor bloc de report, gravate de gravorul Sander și imprimate în a lierele Socec din București. Nici unul dintre autorii cetați nu precizează numele machetatorului ; este posibil ca tot Sander să fi fost și autorul desenului.

Mărcile în coală au o poziție normală unele față altele, fiind așezate la rînd — una lîngă alta orizo și apoi vertical — unele sub altele, astfel încît nu mează perechi tête-bêche.

Privind o coală de 200 mărci din această emisiu constatăm că există sus două rînduri orizontale de 15 bucăți, urmate de zece rînduri de cîte 17 bucăți în colțul din dreapta, sus, rămîne o suprafață goală r primată, cît ar cuprinde spațiul a patru mărci. Ac suprafață liberă echivalează cu un bloc de patru și p zența ei se datorește faptului că prin transferarea bl cului de report de 6 exemplare, nu se putea acoper treaga suprafață a colii (cele 204 spații din coală ne multiplu de șase).

Eduardo Cohen, în lucrarea intitulată „Consideraț asupra cîtorva planșe din emisiunile litografiate de mă romînești 1868—1872" apărută la Lisabona în 1950, că nu s-a putut stabili încă forma diferitelor planșe buințate pentru confecționarea acestor mărci, deoarec răspuns definitiv în această problemă nu poate fi decît printr-un studiu al colilor întregi. Întrucît evi mai multe planșe din aceeași marcă, azi nu se pot concluzii decît cercetînd blocurile rămase sau piesele late din marginea colilor, pentru că nu s-au păstrat c întregi din toate planșele.

Din datele ce ne sînt cunoscute pînă în prezent, ti emisiunii a fost de 130 000 bucăți de 2 parale, 160 bucăți de 5 parale și 250 000 bucăți de 20 parale.

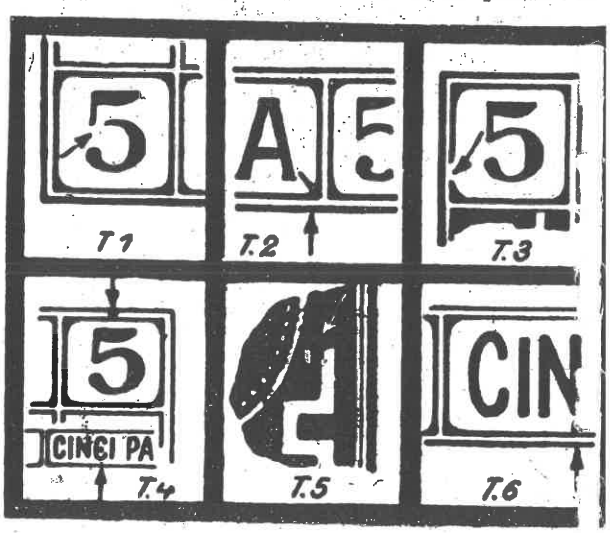

Fig. 3

[1]) Pentru marca de 2 parale trebuia să fie folosită hîrtie de culoare galben pal, însă fiindcă stocul s-a epuizat, s-a folosit în continuare hîrtie galben auriu sau portocaliu deschis (după cum se menționează în raportul nr. 67817 al șefului de atelier, către Ministerul Finanțelor, prin care își cere scuze pentru folosirea culorii portocalii, care nu este cea oficială.

filatelia
nr. 2 — 1964

REVISTA ASOCIAȚIEI FILATELIȘTILOR DIN R.P.R.

Redacția și Administrația:
București, 45. Str. Biserica Enei, 16; tel. 16.67.15

Colectivul de redacție:
Lucian BELCEA
Alexandru DUMITRESCU
Constantin SNIRNOV
Vsevolod SURJICOV
Nicolae TRIPCOVICI (redactor șef)

EMISIUNILE LITOGRAFIATE ROMÎNEȘTI DIN ANII 1866 ȘI 1867

Mărcile clasice românești apărute între anii 1866—1872 sînt cunoscute sub numele de „emisiuni litografiate", pentru că imprimarea lor s-a făcut prin procedeul litografic.

În limbajul curent al colecționarilor ele sînt cunoscute în general sub numele de „Favoriți" deși acest nume nu se potrivește tuturor mărcilor apărute în această perioadă, pentru că, la unele efigia este înfățișată cu favoriți iar la altele cu barbă, după cum era moda vremii.

Datorită procedeului de imprimare și marelui număr de varietăți, studiul lor este deosebit de interesant, ceea ce justifică dealtfel și interesul crescînd al colecționarilor.

Înaintea noastră, mulți cercetători români și străini au studiat aceste mărci. Articolul de față izvorăște din necesitatea de a pune la îndemîna filateliștilor unele date apărute în publicații anterioare (azi epuizate și care nu mai pot fi procurate), la care vom adăuga și unele observații personale.

Printre cercetătorii români și străini mai de seamă care s-au ocupat de ele sînt: O. Wasserman și H. Fraenkel, Georges Brunel, R. Poncelet, H. Birnbach, R. Zoscsak, Ed. Cohen, Petre Murea, Dorning-Beckton și Sir John Wilson.

După cum am spus mai sus emisiunile clasice litografiate se situează între anii 1866—1872. Pentru moment ne vom ocupa de cele din 1866 și 1867, ambele avînd multe aspecte comune, urmînd ca celelalte pînă la 1872 să facă obiectul unor articole viitoare.

În urma abdicării lui Alexandru Ion Cuza, la 11 februarie 1866, s-a ivit necesitatea înlocuirii mărcilor purtînd efigia domnitorului. În consecință, a fost pusă în circulație prima serie de mărci cunoscută sub denumirea de „Carol cu favoriți", compusă din trei valori:

Fig. 1

2 parale, 5 parale și 20 parale care corespundeau tarifului poștal din timpul domniei lui Cuza Vodă, tarif în vigoare pînă la 1 ianuarie 1868. Mărcile de 2 parale serveau la francarea ziarelor, cele de 5 parale pentru scrisori în aceeași localitate iar 20 parale pentru scrisori în tot cuprinsul țării.

În ceea ce privește data punerii în circulație a acestei emisiuni, Catalogul mărcilor poștale românești (ediția 1959) menționează luna iunie 1866. Trebuie însă arătat că majoritatea cercetătorilor acestei emisiuni (printre care R. Zoscsak și Eduardo Cohen) indică data de 1 august 1866. Ne alăturăm acestei din urmă păreri, pentru că exemplarele pe scrisori pe care le-am putut cerceta poartă toate date din luna august sau mai tîrziu.

DESENUL. Toate cele 3 valori sînt nedințate și prezintă, într-un chenar dreptunghiular de dimensiunile 19 x 24 mm, un medalion cu efigia privind spre stînga.

Din fotografiile de mai sus este ușor de înțeles că numele de „Favoriți" provine de la felul de a purta barba, după o anumită modă a timpului. Efigia e situată într-un cerc închis format dintr-o linie subțire de 17 mm diametru, în care este inclus un al doilea cerc format dintr-un număr variabil de perle. Valoarea mărcilor este exprimată atît în cifre cît și în litere. Cifrele sînt așezate în cele patru colțuri ale mărcii, într-un cartuș pătrat. Valoarea exprimată în litere e așezată în marginea de jos, fiind înconjurată de liniile unui dreptunghi. La primele două valori cuvîntul „parale" e înscris în întregime, pe cînd la cea de 20 parale unitatea monetară este indicată prescurtat prin „PAR", fără punct.

Simetric cu această inscripție însă, în apropierea marginii de sus, apare inscripția POSTA ROMANA, într-un dreptunghi egal cu cel dinspre marginea de jos. Spațiile dintre liniile chenarului din stînga și din dreapta, pînă la marginea cercului, sînt purtătoare ale unor frize grecești care pornesc de sub pătratul în care este scrisă în cifre valoarea. Friza greacă este întreruptă de curbura cercului și se continuă apoi pînă deasupra cartușului de jos în care este înscrisă valoarea. Restul spațiului cuprins între curburile cercului și colțul mărcilor este completat cu un desen ce amintește modul de așezare a cărămizilor în zidăria unei clădiri.

La mărcile de 20 parale se disting două tipuri bine diferențiate și anume:

Tipul I, la care linia greacă pornește de sub cifra 0 din 20; cercul format din puncte perlate numără 91 de perle, iar cărămizile clădite deasupra și dedesubtul cadrului circular sînt așezate pe șase rînduri. De asemenea sub litera D din DECI, se află un punct, iar pe litera I din același DECI un alt punct.

Tipul II se deosebește de tipul I prin faptul că linia greacă din dreapta sus pornește de sub cifra 2 din 20, în loc de a porni de sub cifra 0, ca la tipul precedent, perlele sînt în număr de 94 în loc de 91 iar desenul ce amintește cărămizile este format din 8 rînduri în loc de șase; litera D din DECI n-are punct sub ea, lipsind și punctul de pe I din același DECI. Coala de 200 mărci conține 135 exemplare din tipul I și 67 din tipul II.

Precizăm că la tipul II există și o varietate prezentînd un punct de culoarea hîrtiei în unghiul de sus al frizei din dreapta, așezat sub intervalul dintre cifrele 2 și 0. Această varietate este clasificată de autorii Catalogului mărcilor românești din 1959 ca formînd un tip „II-A". În ce ne privește, nu sîntem de acord cu această clasificare, întrucît nu este vorba de un tip propriu-zis ci de o varietate.

Unii autori sînt de părere că această varietate ar apare numai o singură dată pe coală; noi nu putem afirma cu precizie acest lucru, pentru că nu s-au păstrat coli întregi din toate tirajele, pentru a se putea verifica afirmația.

La valoarea de 20 parale s-au întîlnit și exemplare la care apare un punct în partea stîngă a mărcii, în interva-

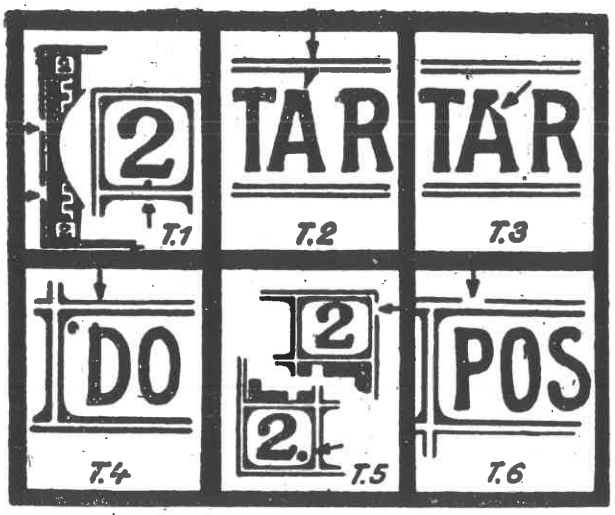

Fig. 2

lele frizei grecești. Astfel de exemplare constituie, la rîndul lor, o varietate de imprimare.

HÎRTIA: În confecționarea primului tiraj din august 1866 s-a utilizat o hîrtie groasă, poroasă, de culori diferite iar ulterior, începînd din februarie-martie 1867, numai hîrtie subțire; aceste hîrtii prezintă diferite nuanțe de culoare.

Trebuie să menționăm, totuși, că nu există numai o hîrtie categoric groasă și alta categoric subțire, deoarece se găsesc și exemplare imprimate pe o hîrtie mijlocie denumită curent „hîrtie semigroasă".

În ce privește culorile hîrtiei s-ar putea spune — în general — că marca de 2 parale a fost imprimată pe hîrtie galbenă, cea de 5 parale pe hîrtie albastră, iar cea de 20 parale pe hîrtie roz.

La toate cele 3 valori există, însă, nuanțe de culori. Astfel, într-un articol publicat în „Revista Filatelică Română" nr. 4—5 din aprilie-mai 1937, R. Zoscsak precizează că marca de 2 parale există pe hîrtie galbenă și galben închis, cea de 5 par. pe hîrtie albastră, albastru închis și indigo (transparentă) iar cea de 20 par. pe hîrtie roz închis și deschis. G. Brunel mărește numărul nuanțelor, deosebind 2 parale galben pal și intens, adăugînd și un portocaliu [1]) 5 par.: albastru intens, deschis și închis; 20 par.: roz pal, intens, lie de vin (drojdie de vin) și roșu violaceu închis. Am reprodus indicațiile acestor autori, întrucît ni s-au părut mai apropiate de realitate, față de cele date mai sumar în cataloage.

Menționăm că marca de 5 parale mai există și pe o hîrtie de culoare indigo, subțire, care privită în zare dă transparență desenului și care este cunoscută sub numele de „hîrtie uleioasă".

Tot marca de 5 parale poate fi întîlnită uneori și pe o hîrtie cenușie cu o foarte vagă nuanță de albăstrui, despre care autorii citați n-au amintit.

R. Zoscsak — în articolul citat — și după el și alții, afirmă că mărcile au fost confecționate pe hîrtie formînd culorile naționale — albastru, galben și roșu; însă nu trebuie să înțelegem această afirmație în sensul că marca de 20 parale ar fi fost imprimată pe hîrtie roșie.

N-am întîlnit niciodată marca de 20 parale în culoare roșie ci numai în roz — mai deschis sau mai închis — așa cum, dealtfel, menționează și cataloagele Yvert și Zumstein. Este de remarcat și faptul că nici ordinea în care se succed culorile în serie, nu corespunde cu ordinea așezării lor în drapelul românesc.

În ce privește existența diferitelor grosimi de hîrtie și chiar a diferitelor nuanțe de culori întîlnite, noi presupunem că în vremea lor aceste mărci nu au fost imprimate pe o hîrtie specială, anume comandată, ci pe hîrtia care s-a putut găsi atunci pe piață, poate chiar de diferite proveniențe.

IMPRIMARE ȘI VARIETĂȚI. Desenul mărcilor litografiate apărute în 1866 și 1867 apare în culoare neagră pe fondul hîrtiei colorate, diferențiindu-se astfel mai bine valorile.

În ce privește procedeul de imprimare, toți autorii consultați sînt de acord că s-a utilizat blocul de report (sau de „transfer", cum i se mai spune) și dau ample explicații asupra procedeului pe care Petre Murea îl rezumă lapidar astfel: „S-a gravat pe piatra litografică efigia și apoi separat, cîte un cadru pentru valorile de 2 și 5 par. iar pentru cea de 20 par. două cadre care formează două tipuri deosebite. Din aceste patru cadre și efigii s-a format, prin transfer pe o altă piatră, cîte un bloc de 6 bucăți care, pentru simplificarea lucrului a fost întrebuințat ca un transfer intermediar spre a forma placa conținînd 200 bucăți mărci".

Deci, coala a fost rezultatul asamblării acestor blocuri de report, gravate de gravorul Sander și imprimate în atelierele Socec din București. Nici unul dintre autorii cercetați nu precizează numele machetatorului; este foarte posibil ca tot Sander să fi fost și autorul desenului.

Mărcile în coală au o poziție normală unele față de altele, fiind așezate la rînd — una lîngă alta orizontal și apoi vertical — unele sub altele, astfel încît nu formează perechi tête-bêche.

Privind o coală de 200 mărci din această emisiune, constatăm că există sus două rînduri orizontale de cîte 15 bucăți, urmate de zece rînduri de cîte 17 bucăți; iar în colțul din dreapta, sus, rămîne o suprafață goală neimprimată, cît ar cuprinde spațiul a patru mărci. Această suprafață liberă echivalează cu un bloc de patru și prezența ei se datorește faptului că prin transferarea blocului de report de 6 exemplare, nu se putea acoperi întreaga suprafață a colii (cele 204 spații din coală nefiind multiplu de șase).

Eduardo Cohen, în lucrarea intitulată „Considerațiuni asupra cîtorva planșe din emisiunile litografiate de mărci românești 1868—1872" apărută la Lisabona în 1950, arată că nu s-a putut stabili încă forma diferitelor planșe întrebuințate pentru confecționarea acestor mărci, deoarece un răspuns definitiv în această problemă nu poate fi dat decît printr-un studiu al colilor întregi. Întrucît există mai multe planșe din aceeași marcă, azi nu se pot trage concluzii decît cercetînd blocurile rămase sau piesele izolate din marginea colilor, pentru că nu s-au păstrat coli întregi din toate planșele.

Din datele ce ne sînt cunoscute pînă în prezent, tirajul emisiunii a fost de 130 000 bucăți de 2 parale, 160 000 bucăți de 5 parale și 250 000 bucăți de 20 parale.

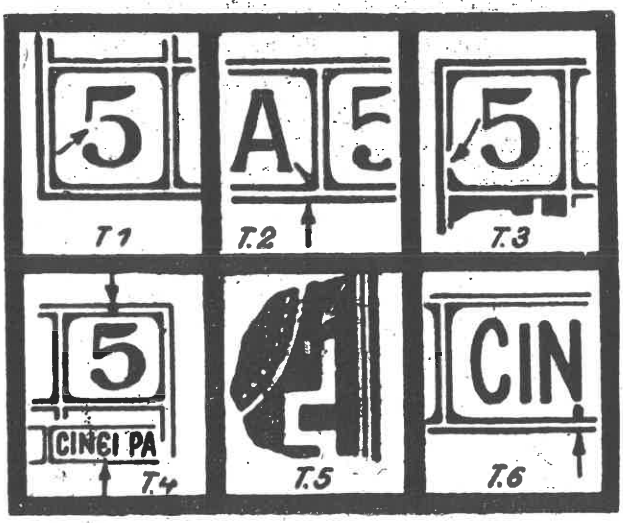

Fig. 3

[1]) Pentru marca de 2 parale trebuia să fie folosită hîrtie de culoare galben pal, însă fiindcă stocul s-a epuizat, s-a folosit în continuare hîrtie galben auriu sau portocaliu deschis (după cum se menționează în raportul nr. 67817 al șefului de atelier, către Ministerul Finanțelor, prin care își cere scuze pentru folosirea culorii portocalii, care nu este cea oficială.

În 1933 Birnbach a publicat o lucrare în limba germană intitulată „Reconstituirea blocurilor de report ale mărcilor românești de la 1866 la 1872". Aceasta prezintă o mare importanță pentru colecționari, pentru că în ea se redau desene conținînd semnele caracteristice ale fiecărei mărci din blocul report, ceea ce ajută să deosebim cu mai multă ușurință mărcile false de cele originale.

Reproducem aci, după H. Birnbach, semnele caracteristice ale blocului report la mărcile 2, 5 și 20 parale (respectiv figurile 2, 3 și 4).

Fig. 5

În cursul procesului de imprimare au luat naștere și unele varietăți care provin fie din tocirea clișeelor fie din retuș. Astfel, la marca de 2 parale distingem (fig. 5):

1. gîtul efigiei e mai scurt la unele exemplare decît la mărcile normale

2. liniile orizontale de sus ale cadrului exterior al mărcii au suferit unele devieri de la linia dreaptă normală, la extremitatea lor din stînga sau alteori la extremitatea din dreapta; astfel:

a) extremitatea din stînga sus se apleacă spre stînga în jos, deasupra cifrei 2

b) extremitatea din dreapta se apleacă spre dreapta în jos deasupra cifrei 2, deformînd-o astfel încît cifra 2 apare:

— mai scurtă, cu bucla de sus nerotunjită

— cu bucla de sus rotunjită, lipsind însă talpa din linia ei ascendentă

— reducînd cifra 2 la forma unui Z și micșorînd totodată și literele din ROMANA, care descresc în înălțime începînd de la litera O pînă la litera A.

Varietățile descrise la punctele a și b se întîlnesc numai la mărcile pe hîrtie subțire și sînt mult mai rare decît cea arătată la punctul 1.

Brunel arată (la pag. 53 din lucrarea sa) că Fraenkel, cercetînd coli întregi pe care le-a întîlnit, a descoperit și următoarele amănunte:

La 2 parale

— marca a 10-a din al III-lea rînd: o linie galbenă sub cifra 2, în colțul din dreapta, sus;

— marca 1 din al VI-lea rînd: o linie galbenă taie marca în două, la nivelul a 2/3 din înălțime;

— marca a 3-a din al IX-lea rînd: o pată galbenă sub gît;

— marca a 15-a din al XII-lea rînd: o pată galbenă în dreapta gîtului.

La 20 parale

— marca a 11-a din rîndul I: un punct roz în dreapta efigiei;

— marca a 8-a din rîndul III: I din DECI este spart;

— marca a 2-a din rîndul XIV: o linie verticală roz pleacă de la nas;

— marca a 16-a din rîndul XV: un punct mare roz în dreptul frunții.

La mărcile de 2 și 20 parale există retușuri ale efigiei la păr și la ceafă sau sub forma unui nimb care apare în jurul capului, fondul negru fiind ceva mai deschis decît la mărcile obișnuite.

Tot la marca de 20 parale pe hîrtie subțire există, la tipul I, o varietate datorită neretușării capului în dreptul cefei, astfel încît liniile părului se prelungesc avînd aspectul unei cozi.

Menționăm că nu se cunosc reimpresiuni din această serie de mărci.

OBLITERĂRI. Cercetînd mărcile uzate și scrisorile întîlnite în anii 1877—1887, observăm că oficiile poștale au întrebuințat pentru obliterarea acestor mărci, ștampile cu dublu cerc și ștampile grătar, care se întîlnesc și pe mărcile din emisiunile anterioare. În afară de aceste ștampile întîlnim și obliterări întîmplătoare făcute cu ștampile auxiliare cum ar fi FRANCO-RECOMANDAT sau DUPA PLECARE.

De obicei ștampilele apar în tuș de culoare neagră și mai rar în albastru închis sau violet.

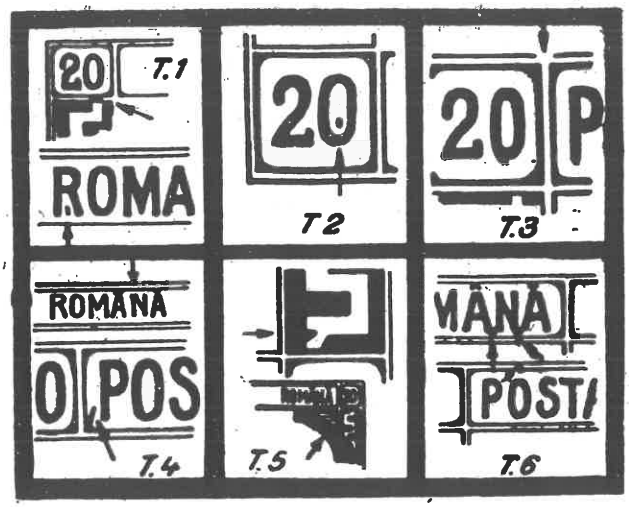

Fig. 4

O parte din oficiile poștale din Moldova au folosit cîtva timp în continuare ștampile vechi cu dublu cerc, cu numele oficiului, avînd la mijloc data (numai ziua și luna, sub formă de fracție) iar jos cuvîntul MOLDOVA. Am întîlnit, de exemplu, marca de 20 parale pe hîrtie groasă ștampilată cu GALATZ-MOLDOVA.

Se întîlnesc de asemenea și ștampile dublu cerc cu agrafă sau arabesc. Oficiul poștal din București a întrebuințat o ștampilă dublu cerc la care — în partea de jos — se menționează DIMINEATA sau DUP' AMIADI, ștampilă care marchează un pas spre perfecționare, în sensul că se preciza timpul obliterării.

În lucrarea sa „Istoricul mărcilor poștale românești" (pag. 366) Petre Murea este de părere că aceste ștampile au fost introduse în localitățile urbane abia prin anul 1869. Cum ștampila BUCURESCI DIMINEATA sau DUP'AMIADI se întîlnește și pe marca de 20 parale hîrtie subțire (care a circulat în 1867) este presupus sau că această marcă a continuat să circule și după 1 ian. 1868 sau că părerea lui Murea este greșită și că ștampilele de acest fel au fost introduse înainte de 1869.

Menționăm că pentru francarea scrisorilor din interior cu 20 parale s-au folosit uneori 4 bucăți mărci de 5 parale. Această francatură este foarte rară.

Înainte de a încheia, ținem să atragem atenția asupra numeroaselor obliterări false ce există la marca de 2 parale și 5 parale, atît pe hîrtie groasă cît și pe hîrtie subțire, aceste mărci fiind mult mai rare obliterate decît neștampilate.

În încheierea acestei succinte expuneri, autorii precizează că s-au străduit să prezinte aspectele generale privind această emisiune, pentru a fi cunoscute și acelor colecționari care nu și-au putut procura lucrările azi epuizate.

ION POPESCU și ED. KONYA

BIBLIOGRAFIE

Petre Murea: „Istoricul timbrelor poștale românești", 1938

Georges Brunel: „Les timbres du Royaume de Roumanie", Paris, 1913

Eduardo Cohen: „Considérations sur quelques planches des émissions lithographiées des timbres de Roumanie 1863—1872", Lisabone, 1950

H. Birnbach: „Die Rekonstruktion des Umdruckblocks der rumänischen Briefmarkenausgaben von 1866—1872", Berlin, 1933.

O. Wassermann și H. Fraenkel: Studiu publicat în volumul festiv al lui Berliner Philatelistenclub, 1898

R. Poncelet: „Les timbres des Principautés Danubiennes et de la Roumanie" [o serie de articole apărute în revista: „Le Philatéliste Belge", 1933—1936].

Sir John Wilson: „Roumania. The Litographs from 1866 to 1872" [Articol publicat în „The London Philatelist" nr. 784 din martie 1958]

R. Zoescak: o serie de articole publicate în „Revista Societății Filatelice Române" nr. 4—5 din aprilie—mai 1937

C. Nămoloiu și G. Nosca: „Catalogul timbrelor poștale românești", 1938.

Filatelia nr. 3/1964.

MĂRCILE ROMÎNEȘTI LITOGRAFIATE DIN ANUL 1868

- A DOUA SERIE „FAVORIȚI" -

Începînd din ianuarie 1868 — Romînia a adoptat sistemul monetar zecimal, avînd ca unitate monetară leul, împărțit în 100 bani. Drept consecință, Direcția Poștelor a fost nevoită să emită o nouă serie de mărci, cu valori corespunzătoare noului sistem monetar de 2—4 și 18 bani — care au fost puse în circulație la 1 februarie 1868.

In ce privește data punerii în circulație, C. Minescu și R. Zocsack indică 1 ianuarie 1868 iar Petre Murea, Eduardo Cohen și G. Brunel indică 1 februarie 1868. Considerăm că a doua opinie este exactă pentru că nu am întîlnit pînă acum scrisori cu mărci circulate, anterioare acestei date.

Noua marcă de 2 bani corespundea mărcii de 2 parale și era destinată pentru francarea imprimatelor și ziarelor; cea de 4 bani corespundea celei de 5 parale și era destinată francării scrisorilor loco; iar cea de 18 bani corespunzînd celei de 20 parale, a fost întrebuințată pentru francarea scrisorilor din interiorul țării.

Menționăm că scrisorile destinate străinătății se trimiteau încă prin intermediul poștelor străine (austriacă, franceză, rusă sau greacă) care au funcționat în țara noastră pînă în anul 1869, întrucît Romînia nu aderase încă la convenția poștală internațională.

DESEN

După cum se vede în clișeele reproduse mai jos, noile mărci sînt tot nedantelate, ca și cele din prima serie „Favoriți" și înfățișează într-un medalion, efigia domnitorului privind spre stînga.

Dimensiunile cadrului exterior sînt de 18×23 mm. Sus, deasupra efigiei, apar cuvintele POSTA ROMANA iar în partea de jos, într-un chenar, este scrisă în cifre valoarea, în dreapta și în stînga cuvîntului BANI.

In cele 4 colțuri ale cadrului există cîte o rozetă de culoare albă pe fond colorat. Pe marginea din dreapta și din stînga a fiecărei mărci apare un desen care amintește linia greacă de la prima serie de „Favoriți". Spațiile situate între curbura cercului și unghiul format de liniile cadrului sînt completate cu linii drepte orizontale.

Mărcile au fost confecționate prin procedeul litografic pe care l-am descris în articolul anterior, la Intreprinderile grafice Socec din București. R. Zocsack precizează ca „litografiul Sander a întrebuințat pentru această serie efigia din seria precedentă și a gravat separat cadrele exterioare, astfel că prin asamblarea efigiei cu cadrul s-a obținut marca". De aceeași părere este și Petre Murea; însă în materialul cercetat nu am găsit explicații mai ample asupra acestei păreri. Se pare că cei doi autori au ajuns la această concluzie pentru că la marca de 2 bani există exemplare la care gîtul atinge cercul perlat, în timp ce la altele, efigia este situată mai departe de cercul perlat. In această privință, Sir John Wilson crede că au existat mai multe clișee pentru formarea planșei decît la marca de 20 parale din emisiunea 1866, ori efigia a fost transferată separat de cadru, ceea ce a dus la formarea unor spații diferite.

CULORI

La confecționarea acestor mărci s-au întrebuințat culori vegetale foarte rezistente. Astfel, și acum, după aproape un secol de la data cînd au fost emise, întîlnim exemplare în culori vii care s-au păstrat astfel încît parcă ar fi scoase acum de sub tipar. Toate valorile prezintă numeroase nuanțe, datorită faptului că au existat mai multe tiraje și de fiecare dată meșterii au preparat altfel culoarea, adică într-o concentrație diferită.

Pentru valoarea de 2 bani există următoarele culori: galben, galben-deschis și închis, portocaliu, galben-portocaliu și ocru.

La 4 bani întîlnim albastru-deschis pînă la albastru-închis și chiar indigo (care — după părerea noastră — este mai rară).

18 bani — care a avut cel mai mare tiraj din toate aceste mărci — prezintă nuanțe de roz, roz-lilas, roșu, carmin și „rouge saumon" (nuanță pentru care nu am găsit un echivalent în românește).

G. Brunel (în opera citată, pag. 55—58) este de părere că nuanțele închise s-au făcut la sfîrșitul anului 1868. Sir John Wilson, în articolul citat, consideră că la marca de 2 bani au existat 3 tiraje: primul în galben, din febr. 1868 și apoi încă două în roșu-portocaliu și portocaliu-galben, la sfîrșitul anului 1868, precizînd că mărcile din primul tiraj sînt mai rare.

HIRTIE

Cea mai mare parte din mărcile de 2, 4 și 18 bani au fost confecționate pe hîrtie albă și mult mai puține au fost tipărite pe hîrtie galbenă.

Culoarea hîrtiei este mult mai ușor de deosebit la lumina de zi, cu excepția mărcii de 2 bani pe hîrtie galbenă care este mai greu de deosebit chiar la lumina naturală.

Sîntem de părere că nu există numai un singur fel de hîrtie galbenă pentru că, de exemplu la marca de 18 bani am întîlnit tonuri în culoarea hîrtiei de la gălbui pînă la un galben intens.

Nu se cunoaște tirajul pe hîrtie galbenă, la nici una din valori. Eduardo Cohen este de părere că din marca de 4 bani a existat un singur tiraj pe hîrtie galbenă. Noi credem că acest lucru este valabil pentru toate valorile din această serie și ar fi foarte greu de dovedit că au existat mai multe tiraje pe hîrtie galbenă.

In ce privește grosimea hîrtiei sîntem de părere că există o hîrtie obișnuită și o hîrtie mai groasă și precizăm că am întîlnit exemplare pe hîrtie groasă din valorile de 2, 4 și 18 bani. Menționăm însă că la această serie, prin termenul „hîrtie groasă" nu trebuie înțeles că este vorba de hîrtie tot atît de groasă cum era cea de la prima serie de „Favoriți" (2, 5 și 20 parale).

Părerea noastră se regăsește și la Sir John Wilson care în articolul citat amintește de „tirajul pe hîrtie subțire din 1869" din care „a văzut exemplare retușate la ceafă".

Nu putem preciza dacă hîrtia groasă s-a întrebuințat la primele sau la ultimele tiraje, însă putem spune, din experiența proprie, că exemplarele pe hîrtie mai groasă sînt mai rare decît cele pe hîrtie obișnuită.

BLOCURILE DE REPORT

Vorbind despre această problemă, Sir John Wilson, în articolul publicat în revista „The London Philatelist" nr. 785 din aprilie 1958, spune că „Este greu să explici un lucru pe care nu l-ai văzut niciodată".

In adevăr, nu s-a putut stabili pînă acum care a fost structura tuturor colilor, pentru că, după cum am spus și în articolul precedent, nu s-au păstrat coli întregi din toate tirajele fiecărei valori.

Deși este stabilit că la această serie blocul de report este compus din opt tipuri așezate după formula:

1 — 2 — 3 — 4
5 — 6 — 7 — 8

încă nu se cunoaște cum a fost transferat blocul în coală, pentru că există fragmente de coli în care tipurile în blocul report nu sînt aranjate în această ordine.

R. Zocsack, în articolul publicat în Revista Filatelică Română nr. 4—5 din aprilie-mai 1937, afirmă că colile conțineau 100 mărci aranjate în 2 feluri. Prima ediție avea coli cu 7 rînduri orizontale din care primele două rînduri conțineau cîte 15 mărci iar următoarele 5 rînduri numai cîte 14 mărci, deci în total 100 exemplare.

Mai tîrziu s-au format coli tot din 7 rînduri orizontale dar cu 6 rînduri a 15 mărci și un al șaptelea rînd adăugat jos și format din 10 mărci, totalul fiind tot de 100 exemplare.

Pentru înlesnirea lucrului prin transfer s-a făcut în atelier un bloc intermediar de 8 mărci, cu ajutorul căruia s-au format coala de 100 mărci.

Eduardo Cohen, în lucrarea intitulată „Considerațiuni asupra cîtorva planșe din emisiunile litografice ale mărcilor românești din 1868—1872", precizează că colile din această emisiune au fost obținute prin transferarea blocului de report format din 8 mărci. Acest bloc a fost transferat de 9 ori (3×3), formînd astfel un bloc central de 72 buc., la care s-au adăugat încă 28 mărci, pentru a completa coala de 100 bucăți. După felul cum au fost plasate aceste 28 mărci, putem deci deosebi pînă acum 3 forme ale planșei.

In ce privește ordinea așezării în coală a transferului blocului de report, Ed. Cohen a demonstrat că părerea unor autori care susțin că blocul de report a fost așezat unul lîngă altul, după formula

1 — 2 — 3 — 4
5 — 6 — 7 — 8

nu este în totul valabilă, pentru că există planșe în care blocul de transfer a fost plasat într-o altă așezare. Această afirmație a fost dovedită de Ed. Cohen cu ajutorul a 2 mărci uzate de tip 6 care aveau marginea de sus foarte mare, ceea ce dovedea că provin din marginea de sus a unei coli. De asemenea, tot în colecția Cohen există un bloc uzat de 8 bucăți, cu următoarea așezare:

5 — 6 — 7 — 8
5 — 6 — 7 — 8

Unele plase dovedesc că au existat planșe în care distanța mărcilor în blocul de transfer este alta decît cea obișnuită.

De asemenea în colecția Cohen există și trei mărci izolate de tipul 6 formînd colț de coală, ceea ce întărește această presupunere.

Blocurile de report la 2—4 și 18 bani

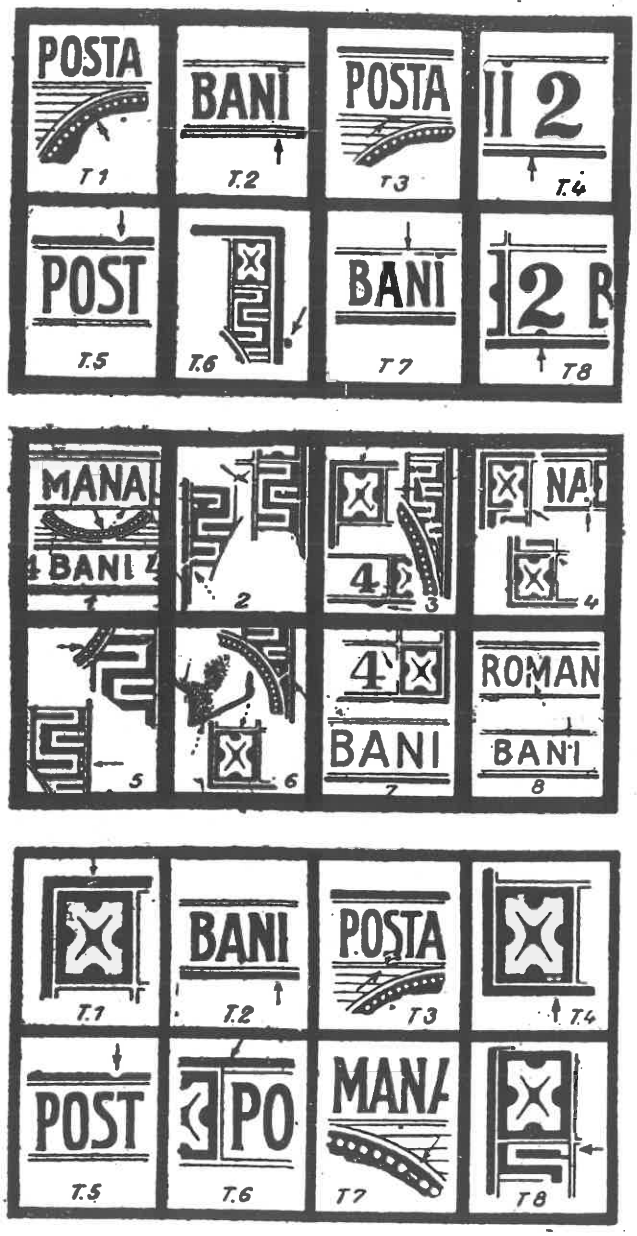

RETUȘURI ȘI VARIETĂȚI DE IMPRIMARE

In timpul întrebuințării, pietrele litografiate s-au uzat și a devenit necesar ca clișeul să fie retușat, ceea ce înseamnă că retușurile provin din imprimările mai tîrzii. Aceste retușuri sînt împărțite de Eduardo Cohen în două mari categorii: retușuri ale capului și ale cadrului.

La 2 bani se întîlnesc exemplare în care a fost retușată ceafa capului precum și trei retușuri succesive prin care a fost îndrep'at defectul de imprimare al literii S din POSTA.

Sir John Wilson semnalează și retușuri la părul capului, care constau în încercarea de a face ca marginea să apară mai deschisă; adesea acestea nu urmează însă conturul capului, dînd aspectul unui păr prost pieptănat.

Tot el semnalează că la tipul 3 există un spațiu mai mare între cap și cercul perlat și consideră că explicația acestui fapt este aceea că atunci cînd plasa capul prea aproape de cercul perlat, lucrătorul trebuia să reducă prin retuș cîteva fire de păr.

(Continuare în pag. 7)

bile flamandă și franceză, „SABENA — 1° LUCHT POSTVERBINDUNG — 1° LIAISON POSTALE AERIENNE BRUSSEL—BRUXELLES—13.3.57—BUCURESTI".

Pentru zborul retur din 14.3.1957, obliterarea corespondenței s-a făcut cu tuș negru, cu o ștampilă specială de formă rotundă, purtînd textul în limba romînă „PRIMA LEGĂTURĂ POSTALĂ AERIANĂ BUCUREȘTI — BRUXELLES PRIN SABENA 14.3.1957".

— La 2.9.1957, pentru vizitarea tîrgului de toamnă de la LEIPZIG

(30.8—10.9.1957), compania de transport aerian LUFTHANSA din R.D.G. inaugurează linia aeriană Berlin-Leipzig—Praha—Budapesta—București, utilizînd pe această rută avioane DH 612. Cu acest prilej, pentru corespondența transportată, poșta R.D.G. confecționează o ștampilă semioficială care a fost aplicată cu tuș de culoare albastră pentru traseul Leipzig — Praha, cu tuș de culoare roșie pentru traseul Leipzig—Budapesta și cu tuș de culoare verde pentru linia Leipzig-București. Ștampila, de formă dreptunghiulară, pe lîngă emblema companiei aeriene, poartă inscripția: 1 MESSELUFTPOST — DEUTSCHE LUFTHANSA LEIPZIG — PRAG — BUDAPEST — BUKAREST 2.9.1957 DH 612. Intreaga corespondență poartă — pe lîngă această ștampilă — și

o ștampilă specială de mașină, cu tuș negru, a aeroportului LEIPZIG BPA 32.

— La 8.10.1957, compania belgiană de transporturi aeriene SABENA deschide o nouă linie aeriană: Bruxelles — Köln — Budapest — București, utilizînd pe această rută un avion bimotor „Convair CV 440 Metropolitan". Pentru acest zbor, întreaga corespondență a primit o obliterare specială cu tuș negru, cu o ștampilă dreptunghiulară pe care, pe lîngă silueta unui avion, apare inscripția SABENA și textul în limba germană: „ERSTFLUG KÖLN — BUDAPEST — BUCAREST 8.10.1957".

— La 2.9.1959, și compania austriacă de transporturi aeriene „AUA" deschide prima linie de zbor pe ruta Viena — Belgrad — București, utilizînd avioane de tip „Viscount". Întreaga corespondență a primit o obliterare specială cu tuș negru, cu o ștampilă dreptunghiulară pe care apar emblema companiei AUA și textul în limba germană „AUSTRIAN AIRLINES EROFFNUNGSFLUG WIEN — BUKAREST — WIEN 101 — 2.9.1959".

Iată, pe scurt, descrierea încă a cîtorva ștampile aerofilatelice în legătură cu țara noastră, folosite cu prilejul unor prime zboruri.

Cu acest prilej, reînnoiesc apelul către toți cei care posedă piese aero-

filatelice romînești sau în legătură cu țara noastră, să comunice acest lucru, trimițînd fotografii sau desene pe hîrtie de calc, după piesele originale, pe adresa revistei, în vederea întocmirii unui material documentar cît mai complet.

Ing. MIHAI POPOVICI

BIBLIOGRAFIE:

— Luftpost der DDR. de Heinz Nenner, Verlag Enzyklopädie, Leipzig 1960.
— Monograpie de la Poste Aérienne Transportée par Sabena, de E. Vandenbauw, Bruxelles—Belgique 1961.
— Ilustrowany katalog znaczkow polskich 1963.
— Polskie znaky pokzcowe 1935, de Laszkiewics A.

MĂRCILE ROMÎNEȘTI LITOGRAFIATE

(Continuare din pag. 5)

Tot la marca de 2 bani, Brunel amintește că există 9 tipuri — primul la care extremitatea gîtului atinge cercul perlat și al 2-lea tip la care gîtul este puțin mai depărtat de cercul perlat.

De asemenea la valoarea de 2 bani mai există și o varietate datorită uzurii clișeului, în care apare FOSTA în loc de POSTA. Eduardo Cohen este de părere că această eroare nu există decît în colile din primul tiraj, iar Sir John Wilson este de părere că este mai degrabă o varietate de transfer, decît o eroare.

Despre valoarea de 4 bani, Sir John Wilson semnalează că există retușuri în partea anterioară a urechii la tipul 4, iar capul apare mai îndepărtat de perle la tipurile 2—5—7 și 8 decît la tipurile 1—2—4 și 6.

La această marcă există un retuș care constă în aceea că la partea din dreapta de jos, în spațiul situat între linia curbă a cercului în care este situată efigia și liniile cadrului (spațiu în care în mod normal apar niște linii orizontale la desenul unei mărci obișnuite) din cauza uzării clișeului liniile s-au șters și lucrătorul le-a completat prin linii punctate. De asemenea și cadrul în care este înscrisă valoarea s-a uzat și a fost completat printr-o linie formată din puncte. Acest retuș aparține tipului 8 din blocul de report și a fost semnalat prima oară în revista „Le timbre poste" din 1879.

Sir John Wilson prezintă, în articolul citat, fotografia unei perechi verticale cu ștampila IASSI dublu cerc cu agrafa, la care marca de jos este astfel retușată. Această piesă făcuse parte din vestită colecție Ferrari. Retușul mai este cunoscut în bloc de 10 în colecția Witzleben și în bloc de 4 în colecția Cohen, piesă care provine din colecția Rotschild.

Un alt retuș care apare tot la tipul 8 este cel care constă în aceia că literele ST și ROMA din POSTA ROMANA au fost redesenate și lipsesc 3 perle din cercul perlat în spatele capului, în locul în care cercul taie linia greacă.

Există și alte două retușuri care afectează liniile cadrului sub cuvîntul POSTA și linia greacă în partea superioară dreaptă, retușuri care sînt semnalate de Sir John Wilson, Poncelet și dr. Floyd și care au fost descrise în „Philatelie Journal of Great Britain" din februarie 1927, la pag. 28.

Se cunoaște, de asemenea, un alt retuș la tipul 6, la care partea anterioară a gîtului a fost redesenată și unul la tipul 1 sub literele ANA din ROMANA.

ION POPESCU
EDUARD KÖNYA

(În numărul viitor vom publica un articol asupra altor varietăți cît și despre obliterări la această emisiune).

Filatelia 4 /1964.

MĂRCILE ROMÎNEŞTI LITOGRAFIATE DIN ANII 1868 şi 1870

18 BANI; 3 BANI; OBLITERĂRI [1])

Marca de 18 bani

Cele 8 tipuri ale blocului de report au fost descrise iniţial de Wassermann şi Fraenkel, într-o lucrare publicată de clubul filateliştilor din Berlin în 1898, cu ocazia a 10 ani de la înfiinţarea clubului.

Părerea lui Sir John Wilson este că în afară de tipul 2 şi 3, toate celelalte tipuri au fost retuşate.

La marca de 18 bani se întîlnesc atît retuşuri ale capului cît şi retuşuri ale cadrului.

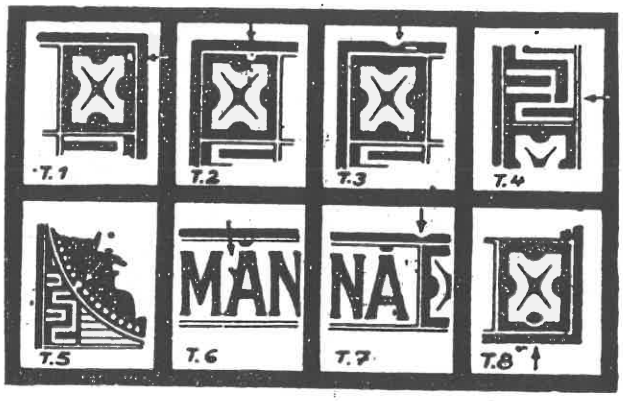

Fig. 1 — Detaliile de imprimare la blocul de report al valorii de 18 bani

Trebuie subliniat că la marca de 18 bani, perechile neuzate şi blocurile de patru neuzate sînt foarte rare. Cunoaştem numai două perechi neuzate — una aflată în colecţia Ed. Cohen şi cealaltă în colecţia Ioan Popescu; iar

Fig. 3

în ce priveşte blocurile de patru neuzate, numai unul în colecţia Witzleben. De asemenea în colecţia Fabricii de timbre există un unic fragment de coală care a fost prezentat la Expoziţia Centenarului.

3 bani

In mai 1870 a fost emisă o nouă valoare de 3 bani, destinată pentru francarea imprimatelor în tot cuprinsul ţării şi care completează seria de 2, 4 şi 18 bani. Ea trebuie socotită ca făcînd parte din această serie, pentru că are acelaşi desen şi aceleaşi dimensiuni ca şi celelalte mărci din cea de-a doua serie de „Favoriţi." Ea a fost obţinută tot prin procedeul litografic şi este cunoscută atît pe hîrtie albă cît şi pe hîrtie gălbenă (mai rar). Culoarea obişnuită a tiparului este violet, însă se întîlnesc nuanţe mai închise şi mai deschise.

Menţionăm că la mărcile de 2—3—4 şi 18 bani există falsuri unele mai bine executate iar altele, mai rudimentar. Printre falsurile foarte bine executate sînt cele făcute de

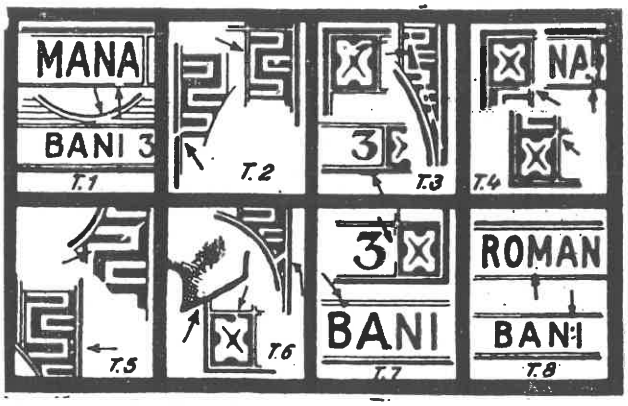

Fig. 2 — Detaliile de imprimare la blocul de report al valorii de 3 bani, emisă în anul 1870

celebrul falsificator Jean de Sperati care — printre altele — a falsificat şi marca de 3 bani. Aceste falsuri se pot recunoaşte numai la lumină ultra-violetă şi prin grosimea hîrtiei, însă folosind mijloace de laborator.

ŞTAMPILE

Spaţiul nu ne permite să intrăm în descrierea amănunţită a tuturor ştampilelor folosite de toate oficiile poştale din anii 1868—1869; de aceea prevenim pe cititori că vom prezenta aci numai generalităţi.

Mărcile din a doua serie de „Favoriţi" se întîlnesc obliterate cu:

— ştampile dublu cerc cu agrafa sau cu arabesc
— ştampile dublu cerc cu inscripţia DIM şi SERA
— ştampile cu cerc simplu
— ştampile „baston"
— ştampile „grătar"
— ştampile „degetar"
— ştampile auxiliare.

Ştampilele dublu cerc cu agrafe sau cele cu arabesc — avînd la mijloc data sub forma de fracţie (numai ziua şi luna) sînt cele mai des întîlnite. Dimensiunea cercului exterior şi a celui interior variază de la oficiu la oficiu. Ele au fost întrebuinţate de majoritatea oficiilor poştale din Muntenia şi Moldova.

[1]) Vezi şi articolul din numărul precedent al revistei noastre.

Ştampilele dublu cerc cu menţiunea „DIM" şi „SERA" încadrată de 2 steluţe mici cu 6 colţuri sau crucea Sf. Andrei au avut de asemenea o largă întrebuinţare, atît în Moldova cît şi în Muntenia. Din ele cunoaştem: Bucureşti şi Bucureşti (cu litere mai mari şi mai mici) Ploeşti, Buzău, Piteşti, Turnu Severin, Giurgiu, Brăila, Craiova, Calafat, Yassy, Galaţi, şi Galatzi, Focşani şi Roman. Enumerarea nu este limitativă.

Oficiul poştal Bucureşti a continuat să folosească ştampila dublu cerc cu menţiunea DIMINEATA sau DUP AMIADI care a fost folosită şi la emisiunea precedentă de „Favoriţi" şi pe care am descris-o în articolul anterior.

Ştampilele cu cerc simplu avînd numele oficiului şi data completă, adică ziua, luna şi anul iar jos o steluţă sau 3 steluţe, se întîlneşte la această emisiune numai pe valorile de 2 bani şi 3 bani. Nu le-am întîlnit niciodată pe valorile de 4 şi 18 bani.

Ştampilele „baston": sub acest nume sînt cunoscute ştampilele întrebuinţate de oficiile poştale din gări, ştampile compuse numai din numele oficiului scris cu litere de tipar, în linie dreaptă, orizontal. Ele nu sînt încadrate cu linii (ca ştampilele auxiliare FRANCO sau RECOMANDAT) şi nu poartă nici dată. Dimensiunea literelor variază de la 5 mm (Slatina) la 6 mm (Yassy—Galaţi—Predeal). Aceste ştampile s-au întrebuinţat întîmplător pentru obliterarea mărcilor poştale; de obicei plicurile poartă, în afară de marca obliterată cu ştampila baston, şi ştampila dublu cerc cu dată.

Nu cunoaştem cu exactitate cîte oficii poştale au întrebuinţat acest fel de ştampile. In ce ne priveşte, am întîlnit pînă acum (numai pe mărci 18 bani) următoarele ştampile baston: CALAFAT, PREDEAL, SLATINA şi GALAŢI. Menţionăm că pe emisiunile ulterioare de „Favoriţi" mai sînt cunoscute JASSY, MĂGURELE şi PIATRA.

Ştampilele „grătar" sînt de 3 feluri: grătar simplu, dublu grătar şi „grătarul domnesc".

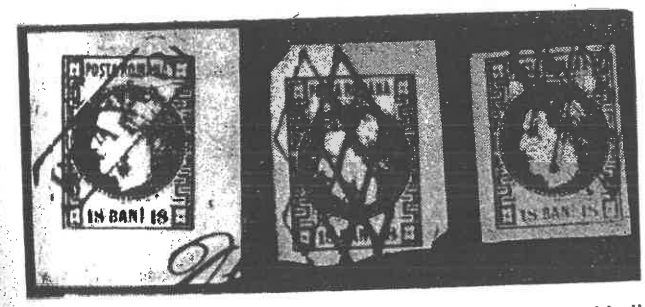

Fig. 4 — Diverse tipuri de obliterări întîlnite pe mărcile emisiunii 1868—1870

Grătarul simplu este cel mai frecvent şi l-am întîlnit mai ales pe 18 bani, mai rar pe 2 şi 3 bani şi foarte rar pe marca de 4 bani.

„Dublul grătar" — folosit de oficiul poştal din Iaşi, se întîlneşte pe marca de 18 bani, însă nu l-am văzut niciodată pe celelalte valori de 2—3 şi 4 bani. Grătarul domnesc nu ne este cunoscut la această serie de „Favoriţi".

Ştampilele auxiliare sînt acele ştampile care erau folosite pentru a caracteriza felul trimiterilor poştale. Din ele ne sînt cunoscute ştampilele cu cuvintele FRANCO, RECOMANDAT sau DUPA PLECARE, PD şi PP încadrate într-un chenar cu colţurile tăiate.

Din aceste ştampile am întîlnit numai ştampila FRANCO pe marca de 18 bani şi 3 bani.

Tot la acest capitol menţionăm că am întîlnit şi ştampila RECOMANDEE-GALATZ, în litere de tipar dispuse în semicerc, avînd număr şi dată, ştampila care apare mai

Fig. 5

frecvent pe emisiunile ulterioare. Numai oficiul poştal din Galaţi a întrebuinţat această ştampilă şi nu am întîlnit la nici un alt oficiu o ştampilă de tip asemănător.

Este necesar să amintim că ştampilele folosite pentru obliterarea mărcilor din a 2-a serie „Favoriţi" se întîlnesc mai ales în culoare neagră, sau în albastru-închis, mai rar în violet şi în roşu.

Precizăm că ştampilele degetar nu sînt cunoscute pe mărcile de 2 şi 18 bani. Ele apar însă frecvent pe marca de 3 bani şi foarte — foarte rar la 4 bani. Din marca de 4 bani se semnalează un singur exemplar cu ştampila degetar Bucuresci 14 iunie 1872 în colecţia Eduardo Cohen.

In ce priveşte francaturile, menţionăm că s-au întrebuinţat mărci de 2 şi 3 bani pentru a completa taxa de 5 bani pentru recipise iar pe scrisori 4 mărci de cîte 4 bani plus una de 2 bani pentru a completa 18 bani. Această ultimă francatură este foarte rară.

In colecţia Cohen există o scrisoare francată cu un ştraif vertical de 4 bucăţi a 4 bani şi o bucată de 2 bani, pentru a completa 18 bani.

Ne amintim şi de o frumoasă scrisoare din colecţia prof. Odor care a fost expusă la Expoziţia Centenarului şi care era francată cu un ştraif orizontal de 4 bucăţi şi jumătate din marca de 4 bani, pentru a se completa 18 bani.

In figura nr. 5 prezentăm o scrisoare deosebit de rară şi interesantă, pentru că a fost francată numai cu două perechi de 4 bani pe hîrtie galbenă, francatură incompletă deoarece, după cum am spus şi în articolul anterior, scrisorile care circulau în interiorul ţării se francau cu 18 bani, ceea ce înseamnă că această scrisoare a circulat cu francatură insuficientă, în dauna poştei.

Am întîlnit în colecţia Cohen o scrisoare cu două bucăţi şi jumătate din marca de 4 bani, francată astfel pentru a se completa 10 bani.

In ce priveşte marca de 3 bani, arătăm că există scrisori francate cu trei bucăţi şi jumătate, pentru a se completa 10 bani, sau două bucăţi a 3 bani alături de două bucăţi a 2 bani, tot pentru 10 bani.

Francaturile mixte sînt deosebit de interesante şi ne propunem să abordăm această problemă într-un articol viitor.

IOAN POPESCU
EDUARD KONYA

BIBLIOGRAFIE — aceeaşi ca şi la primul articol, publicat în numărul 2/1964 al revistei „Filatelia".

Filatelia 1/1965.

EMISIUNI CLASICE

MĂRCILE LITOGRAFIATE DIN ANUL 1869

— A TREIA SERIE „FAVORIȚI" —

La 1 aprilie 1869 au încetat să funcționeze poștele străine pe teritoriul principatelor, iar poșta română a preluat serviciul de transmiterea corespondenței pe întreg teritoriul țării.

Acest important eveniment a necesitat introducerea unui nou tarif prin care s-au schimbat vechile taxe (reducîndu-se tarifele pentru interior) și s-au introdus taxe noi pentru scrisorile trimise în străinătate.

În aceste condiții a apărut a 3-a serie de „Favoriți" compusă din 5 valori: 5—10—15—25 și 50 bani.

Marca de 5 bani era destinată pentru fancarea imprimatelor și mostrelor de mărfuri pentru exterior, cea de 10 bani pentru completarea francării cînd greutatea unei scrisori era mai mare decît cea fixată; 15 bani pentru scrisori obișnuite în tot cuprinsul țării; 25 bani pentru francarea corespondenței adresată în țările limitrofe și 50 bani pentru corespondența cu toate celelalte țări. Taxa de recomandare a fost stabilită la 25 bani.

Noua emisiune înfățișează într-un medalion efigia domnitorului privind spre stînga. Dimensiunea cadrului este de 19,5×23,5 mm. Desenul diferă de cel al seriei precedente: în partea de sus, pe fond alb, este înscrisă valoarea în litere, iar în partea de jos, în ambele colțuri, este trecută valoarea în cifre (încadrată de linii ce formează cîte un pătrat) și între care este înscris cuvîntul „Bani".

Spre deosebire de seria precedentă, în care efigia se afla plasată într-un cerc format din perle, acum efigia apare într-un oval. În dreapta și în stînga se menține linia greacă parțial acoperită de cîte o bandă în care sînt scrise cuvintele POSTA ROMANA. Cadrele sînt de aceleași dimensiuni pentru toate valorile și se aseamănă, în afară de ornamentațiile din colțurile de sus, care sînt diferite.

Clișeele reproduse în articol dau o imagine mai exactă a acestei frumoase serii de favoriți.

Mărcile au fost realizate la București de litografui Sander și imprimate în atelierele grafice Socec, prin procedeul litografic. Fiecare coală conținea 100 de mărci. Pentru obținerea ei s-a întrebuințat cîte o piatră litografică pe care au fost desenate 4 mărci așezate orizontal; prin transpunerea acestei pietre de mai multe ori, s-a realizat coala. Dat fiind că fiecare din cele patru mărci era desenată separat, fiecare bloc cuprinde 4 tipuri care se pot deosebi prin mici caracteristici de desen (vezi figurile alăturate).

CULORI. Pentru confecționarea acestor mărci s-au întrebuințat culori vegetale foarte rezistente. Este de observat că toate valorile prezintă numeroase nuanțe.

Astfel marca de 5 bani există în galben, galben-portocaliu și oranj. R. Zocsack, într-un articol publicat în „Revista filatelică română", menționează că marca se cunoaște și în ocru. Tot la 5 bani trebuie făcută o mențiune specială pentru nuanța „rouge orange"

Fig. 1 — Un frumos bloc de patru, neuzat, din valoarea de 25 bani.

(roșu-portocaliu) ca fiind cea mai rară din toate. Aceeași aprecire o face și Sir J. Wilson, într-un articol publicat în „The London Philatelist" nr. 811, din iunie 1960.

Marca de 10 bani există în: albastru, albastru deschis și închis, ultramarin, indigo și albastru-verzui. Același Sir J. Wilson semnalează și existența unei nuanțe palide.

Marca de 15 bani există în carmin, roșu aprins, roșu pal, carmin închis și vermillon. Sir J. Wilson menționează în articolul citat și culorile roz-carmin și roz șters, despre care afirmă că ar proveni din primul tiraj.

Mărcile de 25 bani și 50 bani au fost confecționate în cîte două culori: cadrul de o culoare iar centrul de altă culoare. Este pentru prima oară cînd o marcă românească apare în două culori.

Marca de 25 bani există: cu cadru oranj/centru albastru și cu cadru galben/centru albastru. Zocsack, în articolul citat, menționează: galben/albastru, galben portocaliu/albastru, portocaliu/albastru, portocaliu/albastru închis, portocaliu/ultramarin și portocaliu/albastru verzui.

Marca de 50 bani există cu cadrul albastru pal și centrul carmin precum și cu cadrul albastru închis iar centrul roșu. Zocsack distinge: albastru deschis/roșu, albastru/roșu, albastru închis/roșu și albastru verzui/roșu.

HIRTIA. Majoritatea acestor mărci a fost tipărită pe hîrtie albă; însă din toate valorile există și exemplare pe hîrtie gălbuie. Cele pe hîrtie gălbuie se întîlnesc mai rar.

Culoarea hîrtiei poate fi deosebită mai ușor la lumina de zi, cu excepția mărcii de 5 bani pe hîrtie gălbuie la care distincția este greu de făcut chiar la lumina naturală [1])

De asemenea și Petre Murea afirmă că toate valorile există pe hîrtie gălbuie.

Tot în ce privește hîrtia trebuie să arătăm că numai marca de 15 bani există pe hîrtie vărgată vertical și este foarte rară. Pînă în prezent nu s-a semnalat nici un exemplar neuzat din această marcă. Numai în colecția Artur Hind a fost semnalat un exemplar în stare uzată și un alt exemplar într-o licitație ținută la Viena în 1940.

Această raritate nu putea scăpa atenției falsificatorilor. Au apărut astfel mărci originale, cu vărgătura falsă (de cele mai multe ori acoperită cu gumă). Vărgătura falsă fiind de multe ori confecționată cu ajutorul unui creion de parafină, dacă privim pieziș suprafața mărcii observăm dungile lăsate de creion prin apăsare. Dacă se spală guma în apă și apoi se pune în benzină, unde se lasă mai mult timp, vărgătura dispare încet, realizîndu-se astfel un adevărat minacol care are un farmec deosebit atunci cînd proba veritații se face sub ochii celui ce oferă asemenea „rarități".

Există exemplare în care atît marca cît și vărgătura sînt false. Dar ce este mai interesant este faptul că se întîlnesc și mărci false cu vărgătura orizontală, ceea ce dovedește că ele au fost realizate de falsificatori lipsiți de cunoștințe filatelice.

VARIETĂȚI. Mărcile din a treia serie de favoriți prezintă interesante varietăți aproape la toate valorile. Din toate valorile există exemplare cu retușuri. La cea de 5 bani există o nuanță galbenă/tulbure (o „culoare confuză", cum o numește Sir J. Wilson, care socotește că ea ar proveni de la primele tiraje) și la care lipsește gîtul efigiei.

Marca de 10 bani poate fi întîlnită în dublă impresiune. Sir John Wilson semnalează și o nuanță palidă la care clișeul pare să fi fost retușat, deoa-

(1) G. Brunel afirmă că tirajul pe hîrtie ușor gălbuie ar fi existat numai la două valori, 10 bani albastru închis și 15 bani vermillon. Zocsack — menționînd că hîrtia gălbuie este mai rară — este de părere că există la toate valorile, și o menționează în special la 5 bani portocaliu, la 10 bani indigo, la 15 bani cărămiziu și la 50 bani albastru închis/roșu.

rece urechea şi-a pierdut conturul şi există o neclaritate pe suprafaţa dintre inscripţia BANI şi ROMANA, în colţul din dreapta, jos.

Marca de 15 bani prezintă numeroase retuşuri interesante, semnalate şi de Ed. Cohen în broşura intitulată „Quelques retouches des timbres litographiés". Dintre acestea, personal nu am întîlnit decît unul în care litera N din CINCISPREZECE apare întoarsă (ɴ). Acelaşi autor precizează că retuşurile îi sînt cunoscute numai pe exemplare în culorile roşu sau vermillon. Tot aici menţionăm că la tipul 4 din blocul de report există uneori un punct înaintea literei R de la ROMANA.

La 15 şi 25 bani există şi exemplare cu dublă impresiune. În sfîrşit, la 50 bani semnalăm existenţa unui retuş la care fondul din jurul efigiei este mai deschis.

După cum am amintit mai sus, colile au fost obţinute cu ajutorul unei pietre pe care s-au desenat 4 mărci aşezate orizontal. În raport de felul în care a fost aşezat acest bloc de report în coală, s-a stabilit existenţa mai multor planşe, fără însă a se putea preciza cîte planşe există. Ed. Cohen, în broşura intitulată „Considerations sur quelques planches des émissions litographiées des timbres de Roumanie, 1868—1872" dă amănunte foarte interesante, pe care însă cadrul limitat al acestui articol nu ne permite să le abordăm.

ŞTAMPILE. O dată cu desfiinţarea poştelor străine a crescut mult volumul corespondenţei trimise prin poşta română, atît în interior cît şi în exterior.

Mărcile descrise mai sus sînt primele mărci româneşti care au purtat în străinătate corespondenţa trimisă din ţara noastră. În afară de obliterările din interior, interesante prin varietatea ştampilelor, devine mai interesantă cercetarea plicurilor întregi care au trecut dincolo de frontierele ţării, dar care, din păcate, nu s-au păstrat întregi decît în puţine exemplare.

În general oficiile noastre poştale au întrebuinţat pentru obliterarea acestor mărci ştampilele folosite anterior şi anume:

a) ştampilele dublu cerc cu agrafa având la mijloc data sub formă de fracţie (numai ziua şi luna) şi care sînt cele mai des întîlnite. Diametrul cercului exterior şi a celui interior variază de la oficiu la oficiu;

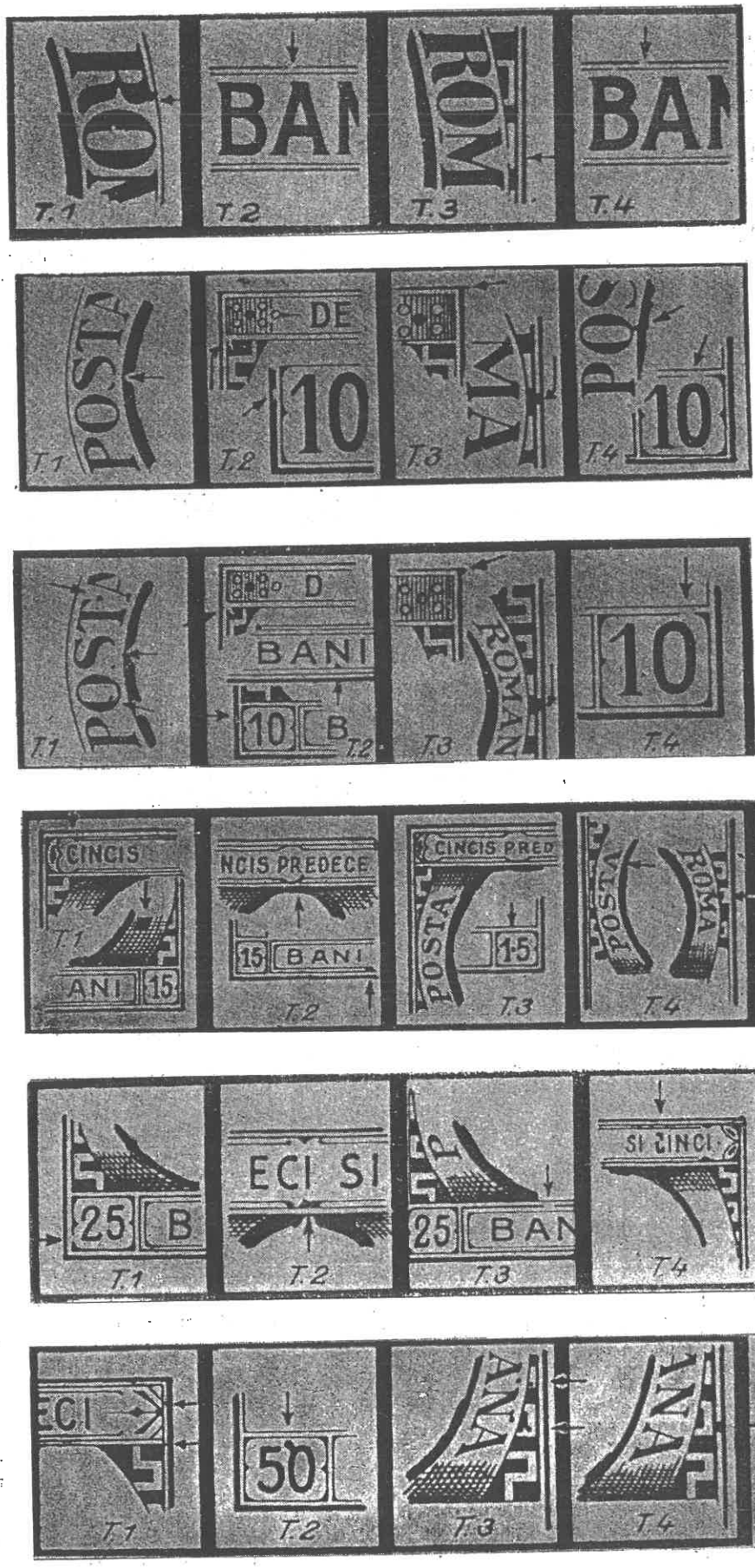

Fig. 1—7 — Semnele caracteristice de recunoaştere a celor 4 tipuri din blocul de report cu care au fost alcătuite planşele de mărci. În ordinea clişeelor, de sus în jos, sînt arătate aceste semne pentru valorile 5 bani, 10 bani albastru, 10 bani indigo blau 15, 25 şi 50 bani. Săgeţile indică pe clişee poziţia detaliilor distinctive. Planşele au fost reproduse din lucrarea lui H. Birnbaum „Die Rekonstruktion des Umdruckbildes der rumänischen Briefmarkenausgaben von 1866—1872" Berlin, 1930.

Fig. 8 — Un plic francat cu marca de 50 bani, expediat la Genova. Mărcile acestei emisiuni sînt primele care au servit la expedierea directă de corespondențe peste hotare, cu francatura în mărci românești.

b) ștampilele dublu cerc cu mențiunea Dim (dimineața) sau Sera (seara) încadrată de 2 steluțe mici cu 6 colțuri sau cu crucea Sf. Andrei — care au avut și ele o largă întrebuințare;

c) ștampilele mici cu cerc simplu (inel) avînd numele oficiului și data completă: ziua, luna și anul — iar jos o steluță sau 3 steluțe;

d) ștampilele „baston" — adică cele formate numai din numele oficiului, în litere de tipar așezate orizontal, fără nici o altă mențiune. Dimensiunea literelor variază de la 5 la 6 mm. Ele s-au întrebuințat de oficiile poștale din gări și plicurile au — în afară de marca obliterată cu această ștampilă — și o ștampilă dublu cerc cu data. Din acest tip, personal cunoaștem: IASSY și CALAFAT pe 25 bani, MĂGURELE pe 15 bani și PIATRA pe 25 bani (enumerarea nu este limitativă);

e) ștampilele grătar — cunoscute sub acest nume pentru că sînt formate din întretăierea unor linii care formează 12 romburi. Se cunoaște grătarul simplu și dublul grătar — folosit numai de of. poștal din Iași — la care romburile se formează prin întretăierea unor liniuțe paralele;

f) ștampilele rotunde denumite „degetar", formate dintr-un cerc simplu cu diametrul de 17 mm, avînd numele oficiului și data (ziua, luna și anul) iar jos o steluță cu 5 colțuri. Acestea sînt ștampilele cele mai frumoase și totodată și cele mai rare pe această emisiune, deoarece au fost puse în uz abia către sfîrșitul perioadei de circulație a ultimei serii „favoriți".

În afară de aceste ștampile, întîlnim și obliterări făcute întîmplător cu ștampile auxiliare, cum ar fi: RECOMANDAT FRANCO sau DUPĂ PLECARE.

Mai semnalăm că oficiul poștal Galați a întrebuințat ștampila RECOMANDEE-GALATZ formată din litere de tipar dispuse în semicerc, avînd număr și dată. Am întîlnit această ștampilă pe mărcile de 10—25 și 50 bani. Nici un alt oficiu nu a folosit o ștampilă asemănătoare ca format.

Tot între ștampilele speciale trebuie menționată și ștampila dublu cerc GARA ROMAN OFF. POSTAL avînd la mijloc data completă (ziua, luna și anul). Dimensiunea cercului exterior 26 mm iar a celui interior 10 mm. Ea s-a folosit în 1871.

Menționăm în sfîrșit că s-a mai practicat în această perioadă și anularea mărcilor prin trăsături de cerneală (de obicei în cruce), acest fel de anulare fiind cunoscut în filatelie sub numele de „oblitération plume". Asemenea exemplare prezintă interes dacă sînt pe scrisori întregi, circulate, care poartă și alte ștampile (de tranzit, sosire etc.).

În încheiere amintim că există și francaturi mixte adică scrisori pe care se întîlnesc mărci din a 3-a serie „favoriți" alături de mărci din emisiunile anterioare sau posterioare. Exemplu: 15 bani cu 3 bani, pentru a completa 18 bani, sau 15 bani „favoriți" alături de 25 bani Carol „barbă".

Acest articol asupra ultimei serii de „favoriți" avînd caracterul de prezentare generală, nu a permis autorului să adîncească toate aspectele legate de studiul lor; în consecință, lasă tuturor celor pe care îi interesează aceste mărci, posibilități largi de cercetare și studiu.

I. POPESCU

literatură filatelică

CATALOGUL ZUMSTEIN, EDIȚIA 1965

Ediția 1965 a cunoscutului catalog elvețian aduce o prezentare grafică cu totul nouă. Părăsind vechiul format pe două coloane, care ducea la volume groase, greu de transportat și de mînuit, noua ediție se prezintă cu textul pe trei coloane, într-un format mărit dar mai subțire. Clișeele și caracterele rămînînd neschimbate, se păstrează prezentarea tradițională cu care colecționarii sînt obișnuiți. Coperta a fost schimbată, trecînd însă de la legătura în pînză la o legătură cartonată.

Ediția 1965 cuprinde și emisiunile apărute pînă în ajunul intrării catalogului sub tipar. Astfel, din mărcile țării noastre sînt catalogate și emisiunile Grădina Zoologică din București și Olimpiada de la Tokio. Cotele mărcilor românești continuă a fi ridicate sau în urcare.

Parcurgînd catalogul, se constată o serie de creșteri substanțiale de cote la diferite emisiuni mai căutate, din diferite țări, reflectînd cererea susținută a pieții filatelice. Staționare sînt, în schimb, mare parte dintre mărcile curente, cu tiraje foarte mari.

TIMBRES POSTE, MARQUES POSTALES, ENTIERS, VARIÉTÉS DE LA RUSSIE IMPÉRIALE, Edit.: Cercle philatélique France—U.R.S.S.

Primul catalog asupra mărcilor fostului imperiu țarist, publicat de Cercul filatelic Franța—U.R.S.S., din Paris, în anul 1956, a cuprins — în 125 pagini — o serie de informații inedite și foarte utile pentru cercetătorii filateliei ruse.

Succesul obținut de acest prim volum a îndemnat cercul să pregătească publicarea unei enciclopedii a mărcilor rusești. Prima parte cuprinde materialul poștal apărut, de la primele întreguri poștale, precursoare ale mărcilor poștale adezive, pînă la primii ani ai puterii sovietice. El include, deci, și perioada în care au continuat să mai circule, pe alocuri, mărci cu desenele vechilor emisiuni țariste.

În continuare vor mai apare două volume care vor cuprinde materialul poștal emis de U.R.S.S., de la prima sa marcă pînă în zilele noastre.

Primul volum, apărut recent, cuprinde nu numai mărcile adezive (cu o prezentare atentă și sistematică a varietăților lor pe emisiuni și pe tiraje), ci și a întregurilor poștale, de la plicurile francate precursoare, pînă la cărțile poștale din ultimii ani ai țarismului.

Foarte utile sînt indicațiile din capitolul privind diversele tipuri de ștampile poștale, de la vechile ștampile lineare, la cele în casete dreptunghiulare, în cerc, ovale, dublu cerc, rombice etc. Lucrarea prezintă apoi ștampilele locale din Moscova, Petersburg, ștampilele birourilor ambulante, ștampilele mute etc.

Fără a intra în amănuntele emisiunilor Zemstvo — materie prea vastă pentru a forma un simplu capitol într-o lucrare — cartea redă o serie de îndrumări generale pentru identificarea acestor mărci, precum și lista zemstvelor care au avut servicii poștale și emisiuni locale proprii.

Filatelia 3 /1965

MĂRCILE ROMÎNEŞTI LITOGRAFIATE
EMISIUNEA DIN 1871—1872

GENERALITĂŢI

În ianuarie 1871, poşta romînă a pus în circulaţie primele valori dintr-o nouă serie de mărci litografiate, care este cunoscută în lumea colecţionarilor sub numele de „Carol cu barbă", datorită faptului că efigia a fost schimbată şi este înfăţişată purtînd barbă, după cum era moda vremii.

Noile mărci păstrează desenul cadrului din seria precedentă — de „Favoriţi" — însă efigia a fost înlocuită şi culorile au fost schimbate.

In general autorii nu explică ce a determinat schimbarea efigiei; numai Rudolf Zocsack vorbeşte despre acest amănunt într-un articol publicat în „Noua revistă filatelică romînă" nr. 1 din iulie 1937, dînd faptului aceeaşi interpretare, în sensul că schimbarea a fost determinată de nevoia de a actualiza portretul. Menţionăm în treacăt

Fig. 1 — Stînga: marca de 5 bani, cu desenul bărbii retuşat, cu unele strieri ale firelor mai accentuate şi conturul bărbiei modificat (vezi indicaţia săgeţii); dreapta: marca cu desenul neretuşat.

că schimbarea efigiei domnului prin actualizarea ei a fost făcută, înaintea noastră, şi de alte ţări din Europa, ex. Belgia.

Cercetînd majoritatea cataloagelor, constatăm că mărcile din emisiunea „Carol cu barbă" sînt clasificate în 3 serii şi anume:

— o primă serie de mărci nedantelate, compusă din 5 valori şi anume: 5 bani — 10 bani (galben), 10 bani (albastru), 15 bani şi 25 bani;

— o a doua serie de mărci dantelate, formată din valorile de 5 bani, 10 bani şi 25 bani;

— o a treia serie de mărci nedantelate, compusă din 2 valori — 10 bani şi 50 bani — cunoscută şi sub numele de „impresiune defectuoasă", pentru că a fost realizată cu plăcile uzate şi atît desenul cît şi efigia apar neclare, şterse.

Nu am găsit date privind tirajul acestor mărci şi nici documente din care să rezulte data punerii în circulaţie a fiecărei serii. Cercetînd însă scrisorile şi piesele ştampilate cu data certă din anii 1871—1872 — după obliterările întîlnite, ordinea apariţiei este următoarea:

ianuarie 1871: 5 bani, 10 bani (galben) şi 25 bani (toate nedantelate)

decembrie 1871: 10 bani (albastru), nedantelat

martie 1872: 15 bani, nedantelat; 5, 10 şi 25 bani, dantelate 12½

august 1872: 10 şi 50 bani, nedantelate, cu impresiune defectuoasă.

In ce priveşte data emiterii primei serii de mărci „Carol cu barbă", părerile sînt diferite: Brunel o situează în februarie 1871, Zocsack şi Petre Murea în aprilie 1871, iar Ed. Cohen în ianuarie 1871. Noi sîntem de părere că ultima opinie este exactă, deoarece se cunosc şi exemplare obliterate în ianuarie 1871.

Aceste mărci au circulat pînă la 15 octombrie 1872, cînd au fost retrase şi înlocuite cu noile mărci din emisiunea „Paris".

Precizăm că mărcile din seriile precedente „Carol cu favoriţi" şi-au păstrat puterea de circulaţie şi după 1 ianuarie 1871; pot fi deci întîlnite francaturi mixte formate din mărci „Carol cu favoriţi" alături de cele „Carol cu barbă", pe scrisorile circulate în anii 1871 —1872.

In cadrul acestui articol ne propunem să prezentăm cititorilor numai prima serie de mărci „Carol cu barbă".

★

După cum am spus la început, în ianuarie 1871 au fost puse în circulaţie numai 3 valori din seria „Carol cu barbă" şi anume: 5 bani cărămiziu, 10 bani galben şi 25 bani brun-oliv. Ulterior, în decembrie 1871, a fost emisă marca de 10 bani albastru iar în martie 1872 a apărut şi marca de 15 bani, (despre care Brunel afirma că a apărut în ianuarie sau februarie 1872 (op. cit. pag. 67).

In ce priveşte tariful poştal, precizăm că prin „Regulamentul pentru fixarea taxelor poştale în Romînia", pus în aplicare la 15 oct. 1870, taxele poştale pentru scrisori simple în tot cuprinsul ţării au fost reduse de la 15 bani la 10 bani, iar taxa de recomandare a fost fixată la 30 de bani (vezi „Bul. telegrafo-poştal" din 1870, pag. 177—181). Scrisorile „loco" se francau cu 5 bani, imprimatele şi probele de mărfuri cu 3 bani. Scrisorile loco depuse nefrancate se taxau cu 10 bani iar cele destinate a circula în interiorul ţării — care erau nefrancate — se taxau dublu, adică cu 20 de bani.

Prin acelaşi regulament a fost introdusă şi taxa de 1½ bani pentru ziare şi publicaţii periodice, urmînd a se folosi în acest scop benzi timbrate care se procurau de la poştă (vezi în acest sens: C. Minescu, Istoria poştelor romîne, pag. 294).

Taxa poştală pentru francarea corespondenţei adresate în ţările limitrofe a rămas la 25 bani iar pentru celelalte ţări 50 bani.

Mărcile au fost confecţionate în atelierele Socec din Bucureşti, de acelaşi tipograf Sauder care realizase şi seriile anterioare, prin acelaşi procedeu litografic.

DESENUL

Mărcile înfăţişează într-un medalion efigia domnului privind spre stînga. Dimensiunea cadrului este de 19,5×23,5 mm.

Desenul cadrului este asemănător cu cel al mărcilor din seria precedentă, în partea de sus este înscrisă, pe fond alb, valoarea în litere iar în partea de jos, în ambele colţuri, valoarea în cifre, încadrată de linii ce formează cîte un pătrat; între cele 2 pătrate este înscris cuvîntul BANI.

Efigia apare în mijloc, într-un oval, ca și la ultima serie de „Favoriți". În dreapta și în stînga acestui oval se observă linia greacă, parțial acoperită de cîte o bandă albă în care sînt înscrise cuvintele POSTA ROMANA.

Cadrele sînt de aceleași dimensiuni pentru toate valorile și se aseamănă, în afară de ornamentațiile de sus care sînt diferite.

În timpul întrebuințării, pietrele litografice s-au uzat și a fost necesar ca mărcile să fie retușate. Ed. Cohen semnalează 3 retușuri întîlnite la aceste mărci, și anume:

1) la marca de 5 bani: litera B din BANI retușată, bara verticală a acestei litere fiind îngroșată, cu tendința de a fi prelungită în jos (B)

2) la marca de 15 bani, litera N din CINCISPREDECE, transformată prin retuș în M, apare CIMSPREDECE.

3) la marca de 25 bani, în partea de jos, cele 2 benzi în care se află înscrise cuvintele POSTA ROMANA, situate la dreapta și la stînga medalionului efigiei, au fost retușate prin aceea că s-au tras linii albe pentru a se reduce aspectul îmbîcsit al umbrelor [1]).

În afară de aceste retușuri, la mărcile din prima serie „Carol cu barbă" întîlnim și alte retușuri. Astfel, la marca de 5 bani există exemplare de culoare cărămiziu închis, la care conturul bărbiei nu este cel obișnuit și au fost trase linii astfel că bărbia pare proeminentă, iar fondul este puternic colorat (Fig. 1).

În articolul publicat în „Noua revistă filatelică română" nr. 1 din iulie 1937, Zocsack menționează ca o eroare la marca de 25 bani, exemplarele la care apare un punct în mijloc la primul C din CINCI care dă aparența literei E, citindu-se astfel EINCI. În realitate nu este vorba de o eroare ci de un semn caracteristic tipului 9 din blocul report (după cum se poate observa în schița blocului report de la marca de 25 bani).

Fig. 2. — Marcă de 25 bani (din colecția Cohen) cu a doua literă C din CINCI întoarsă (vezi indicația săgeții, în colțul din dreapta, sus).

Tot la marca de 25 bani, Ed. Cohen semnalează o defecțiune a celui de-al 2-lea C din CINCI care are forma unui S întors (inversat). Cred că este vorba de încercarea unui meșter de a retușa placa, evident o încercare prost executată (Fig. 2).

Ioan POPESCU

[1]) Aceste retușuri sînt semnalate de Ed. Cohen în broșura intitulată „ROUMANIE — Quelques retouches des timbres litographiés".

(În numărul viitor: Formarea colilor, culori, hîrtie, ștampile).

GREȘEALĂ, DAR NU ȘI... „EROARE"

Mai mulți cititori, semnalîndu-ne și ei indicația greșită a valorii de pe marca de 1,55 lei din seria „Grădina Zoologică din București", ne întreabă dacă este vorba de o greșeală întîmplătoare și dacă poate fi considerată ca o eroare filatelică.

Mulți filateliști — în dorința de a-și îmbogăți colecțiile cu mărci ieșite din comun — sînt permanent în căutare de mărci prezentînd unele particularități de imprimare. De aci și pînă la clasarea lor drept „varietăți" este numai un pas, deși știm prea bine că numai acele varietăți care se regăsesc constant — în tiraj — pot fi considerate ca „varietăți" propriu-zise. În rîndul acestora, erorile ocupă un loc de frunte, ele constituind așa numitele „varietăți majore" ale filateliei.

Se întîmplă uneori ca unele mărci să apară cu greșeli de machetare fie în text, fie în desen. Atunci cînd aceasta duce la punerea în circulație a unui nou tiraj rectificat, marca prezentînd greșeala de machetare constituie, bineînțeles, o variantă. Un exemplu de acest fel îl prezintă marca de 0,50 lei din seria uzuală tip „Stema R.P.R." din anul 1948, care a apărut pentru prima dată cu indicația greșită 0,50 bani, rectificată apoi, într-un tiraj succesiv, prin textul corect 0,50 lei.

Din punct de vedere filatelic, nu o dată astfel de înlocuiri dau loc unor speculații, în cazul emisiunilor comemorative. Tocmai de aceea multe admi-

nistrații poștale preferă să nu procedeze la înlocuirea mărcilor prezentînd greșeli, tocmai pentru a nu da prilej de speculație. Astfel a procedat, spre pildă, Brazilia, în cazul mărcii purtînd efigia ultimului papă, Ioan al XXIII-lea, apărută cu inscripția greșită „In Memorian" în loc de „In Memoriam". Deși greșeala de latină era evidentă, marca nu a fost retrasă din circulație.

Și la noi a apărut recent o marcă cu o inscripție greșită. Este vorba de marca de 1,55 lei din frumoasa serie „Grădina Zoologică din București". Marca, înfățișînd două zebre zvelte, este remarcabilă prin eleganța desenului și execuția reușită. Decît că — printr-o scăpare din vedere, valoarea este indicată prin 1,55 bani, în loc de 1,55 lei.

Ce era de făcut? De retras marca din circulație înlocuind-o printr-un nou tiraj, purtînd indicația valorii rectificată în 1,55 lei?

A fost preferată soluția cea mai justă, din punct de vedere filatelic, menținîndu-se marca în circulație, astfel cum a apărut de la început.

Iată deci cum o greșeală, care ar fi putut deveni o varietate, în cazul emiterii unei mărci rectificate, a rămas așa cum e. Și iată cum — cel puțin în filatelie — este posibil ca o greșeală să nu fie întotdeauna echivalentă cu o „eroare" [1]).

RED.

[1]) Desigur, în vorbirea curentă, cuvintele eroare și greșeală sînt, practic, sinonime.

În ce privește sensul dat însă expresiei „eroare", în terminologia filatelică, Catalogul mărcilor poștale românești indică: Marcă ale cărei caracteristici diferă de cele ale mărcilor obișnuite corespunzătoare, fie prin schimbarea culorii, fie prin unele greșeli de imprimare ca lipsa sau înlocuirea unui semn (cifră, literă) cu altul.

Filatelia 4/1965.

EMISIUNI CLASICE

MĂRCILE LITOGRAFIATE ROMÎNEȘTI DIN EMISIUNEA 1871—1872

În numărul precedent al revistei noastre am prezentat — în linii mari — mărcile din anii 1871—1872. Vom reda, de astădată, unele date privind celelalte caracteristici ale acestei emisiuni.

FORMAREA COLILOR

Fiecare coală era formată din 100 de mărci așezate la rînd — una lîngă alta, orizontal — și apoi vertical unele sub altele, astfel încît nu formau perechi tête-bêche.

Pentru valorile de 5—10 și 25 bani blocul de report al fiecărei valori era format din 10 mărci — 2 șiruri verticale de cîte 5 bucăți — iar pentru marca de 15 bani, blocul de report era format din 8 bucăți așezate orizontal în 2 rînduri de cîte 4 mărci.

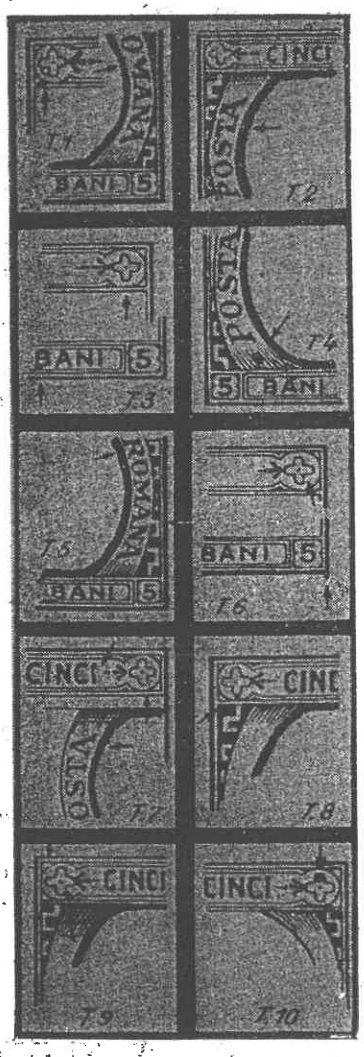

Structura colilor era diferită, datorită faptului că blocul de report nu a fost transferat în aceeași ordine pe toate colile.

Din această serie de mărci nu se cunosc coli întregi din toate valorile.

Ed. Cohen, în broșura „Considerațiuni asupra unor planșe din emisiunile litografiate ale timbrelor românești 1868—1872"[1]) apărută la Lisabona în 1950 — arată că, cercetîndu-se fragmente de coală sau blocuri provenite din marginea din dreapta a colilor, s-a constatat că datorită modului diferit în care a fost transferat blocul de report (respectiv a pozițiilor diferite de transpunere în coală) există mai multe tipuri de coli; pînă în prezent nu s-a stabilit însă cu exactitate cîte anume tipuri de coli au existat.

Precizăm că sînt cunoscute fragmente de coală din dreapta, unele din partea de jos, altele din partea de sus, în care apar spații libere.[2]) Așa se explică de ce se întîlnesc exemplare avînd marginea de coală mult mai lată decît cea obișnuită.

Cadrul limitat al acestui articol nu ne permite să intrăm în amănunte: pentru cei interesați facem trimitere la lucrările lui Wasserman și Fraenkel, Poncelet și Ed. Cohen.[3])

CULORI

Mărcile din seria „Carol cu barbă" au fost imprimate cu ajutorul unor culori vegetale, foarte rezistente, astfel încît unele exemplare își păstrează și acum prospețimea.

In ce privește culorile, la toate valorile există nuanțe mai închise sau mai deschise, după cum vom arăta mai jos pentru fiecare valoare, menționînd și părerile altor autori.

MARCA DE 5 BANI este cunoscută în roșu, cărămiziu și roz deschis. Culoarea roz deschis („Zinnober") este mai rară și toate cataloagele fac această deosebire. Acest „Zinnober" din marca de 5 bani nedantelată, deși nu este o raritate, a devenit greu de găsit pentru că este folosită de falsificatori care o dantelează pentru a obține 5 bani „Zinnober" dantelat, care este o marcă foarte rară. Brunel menționează la 5 bani și culoarea „vermillon".

MARCA DE 10 BANI se cunoaște în galben, portocaliu și ocru, toate aceste culori prezentînd nuanțe mai închise sau mai deschise. (Brunel înregistrează numai culoarea galbenă, indicînd 3 nuanțe: pal, auriu și închis). Considerăm ocru ca fiind nuanța cea mai rară.

MARCA DE 10 BANI, apărută în decembrie 1871, este cunoscută în albastru și ultramarin și prezintă nuanțe mai închise sau mai deschise.[4]) Considerăm că ultramarin și bleu cobalt sînt mai rare.

MARCA DE 15 BANI, pusă în circulație în martie 1872, este cunoscută în diferite nuanțe de roșu, mai aprins sau mai închis. Zocsack adaugă roșu mat iar Brunel, carmin.

MARCA DE 25 BANI este cunoscută în brun-oliv, sepia și brun-negricios, în diferite nuanțe[5]). Personal, consider că culoarea brun-negricios este mai rară.

Din toate valorile descrise mai sus, marca de 5 bani are cele mai multe nuanțe de culoare.

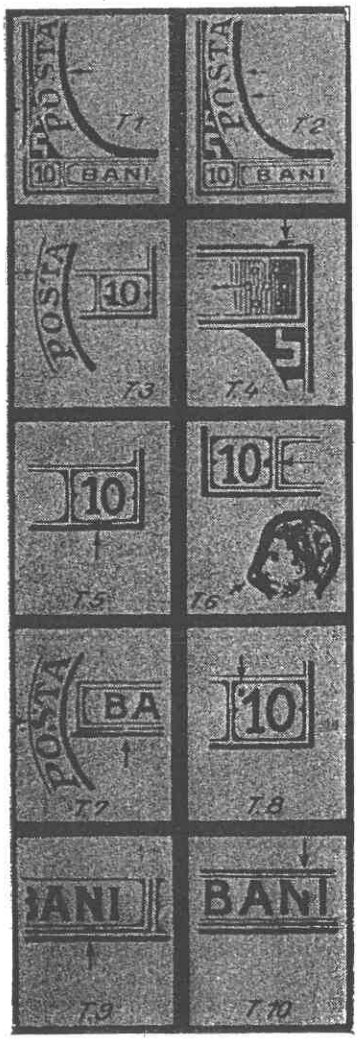

Semnele distinctive ale mărcilor din blocurile de report: stînga — la valoarea de 5 bani, roșu; dreapta, — la valoarea de 10 bani, galben.

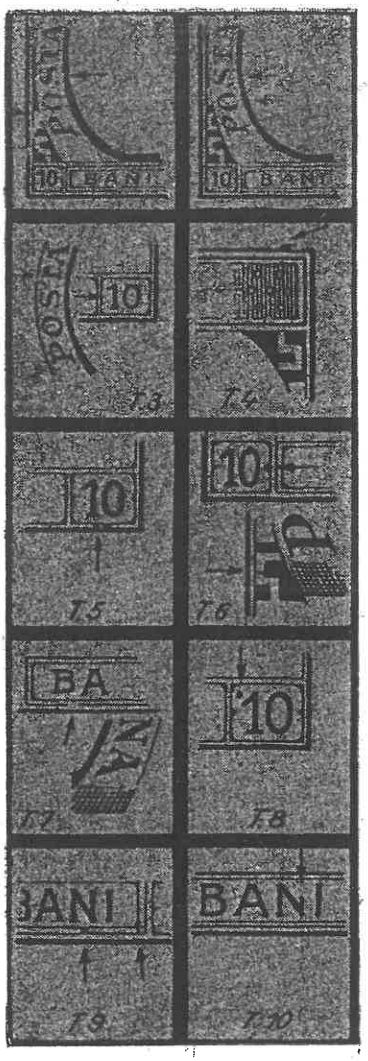

Semnele distinctive din blocurile de report: stînga — la valoarea de 10 bani, albastru; dreapta — la valoarea de 25 bani; jos — la cea de 15 bani.

HÎRTIA:

Mărcile din prima serie „Carol cu barbă" nu au fost toate confecționate din același fel de hîrtie.

In ce privește CULOAREA hîrtiei, deosebim — în afară de hîrtie albă obișnuită — și o hîrtie gri-gălbuie. Exemplarele pe hîrtie gri-gălbuie sînt mai rare.

In ce privește STRUCTURA hîrtiei, menționăm că valoarea de 10 bani, galben, există și pe hîrtie vărgată orizontal. Marca de 5 bani există și pe hîrtie cu „puncte roșii". Toate celelalte valori sînt cunoscute numai pe hîrtie albă. Mărcile de 10 bani, galben, pe hîrtie vărgată sînt rare, atît uzate cît și neuzate.

In ce privește GROSIMEA, hîrtia nu prezintă grosimi diferite. Guma acestor mărci este uneori incoloră și alteori gălbuie.

ȘTAMPILE

După cum spuneam și în articolul precedent, în anii 1870—1872 volumul corespondenței trimise prin poșta română în interior și exterior a crescut simțitor.

Oficiile poștale au întrebuințat pentru obliterarea acestor mărci, ștampilele folosite anterior și anume: a) ștampilele dublu cerc cu agrafă sau arabesc, avînd la mijloc data sub formă de fracție (numai ziua și luna); b) ștampilele mici cu cerc simplu (inel) avînd numele oficiului și data completă: ziua, luna și anul — iar jos o steluță sau trei steluțe; și în fine, c) ștampilele degetar.

Mai rar întîlnim ștampila grătar simplu. Nu am întîlnit dublu grătar.

Aceste ștampile fiind descrise în articolele anterioare, nu consider necesar să repet descrierea lor.

Menționez că marca de 10 bani a fost folosită arareori — în lipsa mărcilor de 5 bani — tăiată în jumătate, drept 5 bani. Există și francaturi mixte, adică scrisori cu mărci din seria „Carol favoriți" și „Carol barbă" pe același plic. La toate piesele de acest fel se impune o cercetare foarte atentă existînd numeroase trucaje.

In încheiere, menționez că această scurtă prezentare a fost redactată în scopul de a pune la dispoziția colecționarilor mai tineri, amănunte despre vechile mărci românești — o parte culese din autori ale căror lucrări sînt azi epuizate și o parte din experiența proprie. Nu am pretenția că am epuizat subiectul și mulțumesc anticipat tuturor celor ce vor binevoi să mă completeze.

IOAN POPESCU

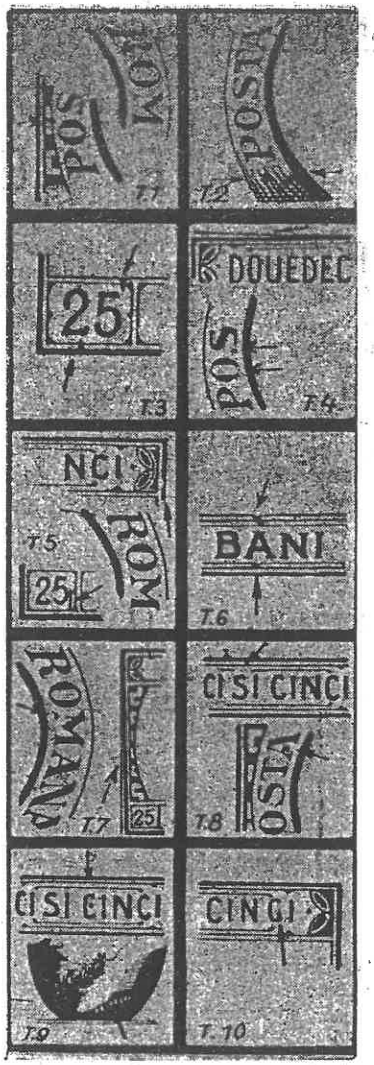

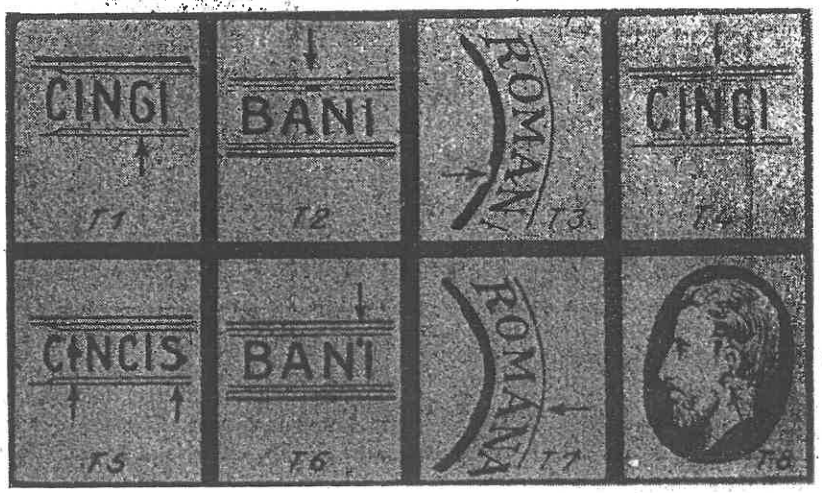

[1]) Considérations sur des planches des émissions litographiées des timbres-poste roumains 1868—1872.

[2]) Spațiu corespunzînd locului pe care l-ar ocupa o marcă.

[3]) Wassermann și Fraenkel, articol publicat în „Berliner Philatelisten Club" din 1898. — René Poncelet: serie de articole apărute în „Le Philatéliste belge", din 1935.

[4]) In privința culorii, autorii cercetați nu au păreri unanime: astfel, Zocsack menționează albastru și ultramarin, Murea numai albastru deschis și ultramarin deschis, iar Brunel „bleu-pâle", „bleu-foncé" și „outremer". Gibon indică „bleu-cobalt" „bleu acier", „bleu foncé" și bleu.

[5]) Brunel menționează numai „brun" și „brun-foncé", iar Petru Murea numai culoarea (brunului) închis (nuanțe).

Rev. filatelia 4/1965.

UNELE PROBLEME JURIDICE RIDICATE DE NOȚIUNEA DE FALS, ÎN FILATELIE

Noțiunea de fals, din punct de vedere al lexicului, are mai multe înțelesuri. În cele ce urmează vom trata această noțiune cu privire la conținutul său juridic.

Falsul de care se ocupă legea penală este acea alterare, cu intenție, a conținutului material sau intelectual al unui înscris, indiferent ce ar reprezenta acesta (act de stare civilă, diplomă, semnătură etc., inclusiv marca poștală).

În activitatea filatelică, o serie întreagă de emisiuni sau mărci poștale, prin raritatea lor și — ca o consecință — prin valoarea lor ridicată, au stîrnit interesul unor persoane incorecte de a falsifica astfel de piese în dauna filateliștilor.[1])

Mai există și cazuri, în care la o emisiune de mărci poștale (sau chiar numai unele valori) exemplarele obliterate să constituie mari rarități filatelice, datorită faptului că au circulat deosebit de puțin, fiind evaluate la cote excepționale și chiar la prețuri de licitație. În astfel de cazuri se întîlnesc destul de frecvent falsuri realizate prin aplicarea unor ștampile, pentru a ridica valoarea mărcilor la nivelul cotelor pentru exemplarele obliterate.

Aceste tipuri de falsuri arătate mai sus — la care se mai pot adăuga și supratiparele false — au creat nenumărate victime în rîndurile filateliștilor și au ridicat tot attea probleme pentru combaterea acestor periculoase și grave activități antisociale.

Deși legile penale au sancționat din totdeauna cu asprime pe cei ce falsifică, sau pe cei care pun în circulație, cu bună știință, valori falsificate — săvîrșind astfel infracțiunea de uz de fals — totuși aproape toate emisiunile clasice românești, ca să ne referim numai la țara noastră, au fost falsificate într-unul din modurile ce au fost expuse. (Cu titlu informativ, arătăm că cea mai mare parte a falsurilor mărcilor clasice românești s-au comis în afara granițelor țării).

Filateliștii de pretutindeni, pentru a se feri de a mai cădea victima unor piese false, au găsit că unul dintre mijloacele cele mai bune de combatere a lor este studierea cît mai amănunțită a diferitelor tipuri de falsuri — dintr-o marcă sau o serie de mărci — ce au reușit să fie strecurate pe piața filatelică.

În acest mod au luat naștere colecțiile de falsuri specializate în toate tipurile de falsuri cunoscute cu privire la o marcă, la o serie de mărci, la diferite ștampile sau supratiparuri. Astfel de colecții ajută în mod deosebit în munca de studiu și cercetare științifică a mărcilor poștale, a ștampilelor poștale și a supratipărurilor, permițînd să se stabilească mult mai lesne autenticitatea unei piese, folosind ca termen de comparație; colecția de falsuri.

De aci putem desprinde că o primă concluzie: utilitatea colecțiilor de falsuri.

Toate cele expuse pînă acum se adresează, bine înțeles, colecționarilor de bună credință, care niciodată nu vor încerca să folosească piesele falsificate, fie că ele au fost achiziționate de ei ca atare — fie că au fost recunoscute ca false numai după ce au fost achiziționate drept piese autentice.

În cazul în care cineva transmite cu știință o piesă falsă drept una bună, primind în schimb contravaloarea piesei ca și cînd ar fi fost autentică, el comite atît infracțiunea de uz de fals (deoarece a utilizat cu știință o valoare falsă) cît și cea de înșelăciune (prezentînd drept adevărate, fapte mincinoase).

În situația în care exemplarul falsificat a fost stabilit în mod indubitabil ca atare, fără să mai poată exista nici o posibilitate de controversare a autenticității, acel fals ar trebui însemnat pe dosul său cu un semn distinctiv, de către forul competent pe teritoriul căruia se găsește acest fals. Ar fi de recomandat folosirea unui semn distinctiv internațional, pentru a evita confuziile și a se sprijini și în acest fel dezvoltarea mișcării filatelice pe plan mondial. Subliniem că această propunere privește exclusiv mărcile stabilite categoric false.

În același timp trebuie să arătăm că, din moment ce marca falsă prezintă o utilitate de studiu și comparație ea are totuși o valoare materială ca atare. Ca o consecință, aceasta poate fi înstrăinată ca marcă falsă, la prețul corespunzător acestei categorii de mărci.

Cînd scopul punerii în circulație a mărcilor false este acela de a păgubi statul prin francarea prestațiunilor poștale cu astfel de mărci, pe lîngă fals ne aflăm și în cadrul infracțiunii de înșelăciune în dauna avutului obștesc.

O problemă care reține atenția intervine atunci cînd asupra autenticității unor mărci există dubii, părerile împărțindu-se. În această situație, marca respectivă nu poate fi considerată ca falsă în mod absolut, după cum nu poate fi considerată nici autentică în mod absolut. De aceea, transmițătorul unei astfel de valori are obligația numai de a avertiza în mod expres asupra stării de dubiu privind autenticitatea mărcii.

Din cele relatate rezultă că este legală deținerea, schimbul și negocierea falsurilor filatelice, cu condiția expresă de a se preciza clar și fără echivoc caracterul lor special de falsuri. Numai în această situație, asupra acestor piese filatelice nu poate opera confiscarea specială prevăzută de art. 80 cod penal.

În cazul în care însă, piese false filatelice vor fi trecute cu intenția deținătorilor drept valori autentice, în patrimoniul altor persoane, profitînd de buna credință a acestora, atunci se comite infracțiunea de fals, uz de fals sau înșelăciune, după caz. În toate aceste stări infracționale, poate opera și confiscarea specială.

Un alt gen de alterare a autenticității unei mărci îl constituie cazurile de „restaurare" sau „reparare" a unor valori.

Se poate întîmpla ca în circuitul filatelic, o marcă poștală să suporte unele deteriorări, datorită vechimii mărcii, proastei conservări, accidente etc.

Unii filateliști caută să restabilească condițiile inițiale ale mărcii cît mai aproape de starea ei de perfecțiune, ca de exemplu: astuparea unei subțieri provocate în hîrtia mărcii, regumarea mărcii, redantelarea etc.

În toate aceste cazuri marca inițială este autentică, ea fiind însă restaurată și aparent părînd că este perfectă. Cel care o înstrăinează însă cu bună știință, prezentînd-o ca fără defecte, comite infracțiunea de înșelăciune, sancționată de legea penală.

Deci, dacă în principiu, o marcă poștală se poate restaura (ca și un tablou de artă), cel care o transmite este obligat să aducă la cunoștință celui ce dorește să o achiziționeze, defectele care au determinat restaurarea mărcii. De altfel, menționăm că prin metode științifice (lampă de cuarț etc.) se pot identifica intervențiile făcute asupra stării inițiale a mărcii.

L. BELCEA și E. MORGENSTERN
— juriști —

[1]) Trebuie amintit aci că mărcile poștale au mai fost falsificate în scopul de a fi folosite la francarea curentă a serviciilor poștale, comițîndu-se astfel cunoscutele „falsuri în dauna poștei".

Rev. Filatelia 2/1965.

MARCOFILIE

OBLITERĂRILE CU MAŞINA DAGUIN

Revista franceză „L'Echo de la Timbrologie" a prezentat recent, într-o serie de articole, ştampilele imperecheate realizate — cu începere din ultimele decenii ale secolului trecut, în Franţa şi în alte ţări, cu ajutorul maşini Daguin. Autorul ridica problema dacă şi unele ştampile româneşti nu proveneau de asemenea de la acelaşi tip de maşină. Aducem în articolul de faţă unele completări şi precizări.

Regulamentele poştale administrative prevăd aplicarea, pe corespondenţele de plecare, a cel puţin două ştampile, prima slujind la obliterarea mărcilor poştale, iar ultima urmînd a fi aplicată alături, pentru a îngădui citirea cu uşurinţă a menţiunilor de pe ştampilă.

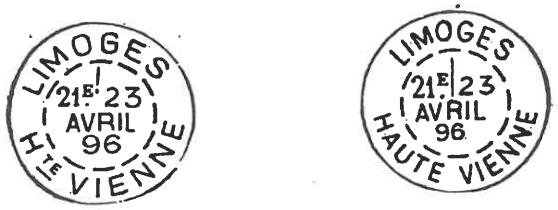

Fig. 1 : Ştampile „Daguin" franceze, din Limoges

In vederea accelerării acestei operaţiuni, încă din anul 1880 s-a pus problema ştampilării mecanice a corespondenţelor.

Prima maşină de acest fel a fost pusă în circulaţie în Anglia. Ea a fost inventată de Pearson Hill şi construită de casa De la Rue & Co. din Londra. In aceeaşi epocă, poşta germană experimenta o maşină inventată de Haller şi Leoffelhardt.

Amîndouă aceste maşini nu dădeau însă rezultate mulţumitoare. ceea ce a determinat pe ministrul poştelor din Franţa, Adolphe Cochery, să publice în „Révue des Postes et Télégraphes" din 1 martie 1881 o notă prin care se arăta că Direcţia poştelor franceze este în căutarea unui procedeu mecanic pentru obliterarea accelerată a scrisorilor.

La 12 septembrie 1881, Eugène Daguin obţine brevetul de invenţiune cu nr. 143 668, perfecţionat prin menţiunea din 15 ianuarie 1883.

Această maşină a fost adoptată de poşta franceză, iar „Revue administrative" din 5 august 1884 scrie: „Obliterarea mecanică a corespondenţelor dînd rezultate satisfăcătoare, folosirea ei va fi extinsă în birourile poştale cele mai importante".

Nu mult după aceea, maşina Daguin a fost introdusă şi în Belgia, în Suedia, în Chile, în Austria şi în Romînia.

Caracteristica maşinii Daguin era că ea aplica în acelaşi timp două ştampile diferite cu centrele distanţate la 28 mm. Că ştemplurile erau diferite rezultă din deosebirile de detaliu între imaginile celor două ştampile.

(A se compara inscripţia celor două ştampile).

Nu am putut descoperi documente administrative asupra datei introducerii maşinii Daguin de către poşta română. După observaţii pe piese circulate, putem deduce că ea a intrat în funcţiune, pentru oficiul din Bucureşti, în ianuarie 1890.

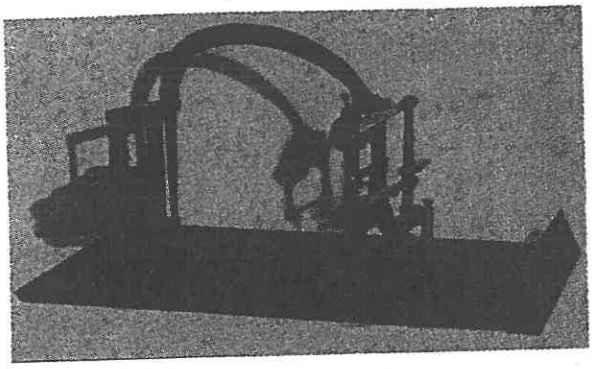

Ştampilele maşinei Daguin introdusă în Romînia au următoarele caracteristici: dublu cerc diam. 22 şi 12 mm cu caractere anticva, fine, pentru numele oficiului, data în centru, pe trei rînduri; luna, în limba franceză, este înscrisă cu litere egiptene înclinate; jos, o floricică; localitatea: Bucuresci.

In anul 1891 ştemplurile au fost modificate în sensul că luna apare cu litere înclinate, în limba română.

In cursul anului 1896 ştemplul este refăcut, ceea ce rezultă din diferenţa motivului floral din josul ştampilei.

In anul 1902 am întîlnit această ştampilă şi la oficiul poştal din Iaşi. Diferenţa între cele două ştampile e foarte evidentă.

Problemea pe care o expunem este nouă pentru filateliştii români, cărora maşina Daguin le este cu totul necunoscută. Este cu putinţă ca această maşină să se fi folosit şi la alte oficii, ceea ce nu s-ar putea dovedi decît pe cale de observaţii.

Datele generale istorice cuprinse în prezenta notă mi-au fost date de către medicul francez L. Goubin, din Amiens, care a publicat şi o serie de articole în această problemă şi căruia îi transmit pe această cale mulţumirile mele.

Este foarte interesant de aflat modul cum doctorul Goubin a ajuns la descoperirea ştampilelor Daguin ce erau necunoscute chiar colecţionarilor francezi.

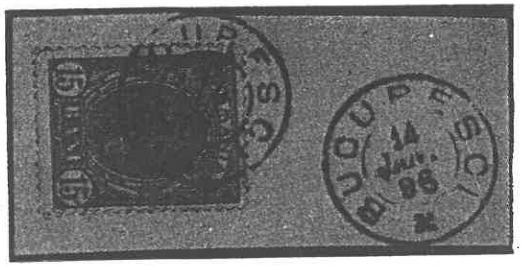

Fig. 2 : Ştampile „Daguin" din Bucureşti

Plecînd de la constatarea că un număr de oficii poştale aplicau două ştampile de acelaşi tip dar cuprinzînd anumite deosebiri; că această anomalie nu putea proveni din folosirea a două ştempluri diferite; că centrele celor două ştampile se găseau la o distanţă constantă de 28 mm, a ajuns la concluzia că acest rezultat nu se putea datora decît existenţei unei maşini ce aplica simultan cele două ştampile.

Cercetări de arhive foarte anevoioase şi ajutorul primit prin observaţiile făcute de un mare număr de filatelişti, le-au dus la descoperirea întregei filiere.

Este de notat că principiul maşinii Daguin a fost adaptat ulterior pentru producerea aşa-ziselor ştampile „flammes publicitaires" — azi mult răspîndite — la care pe lîngă ştampila poştală propriu-zisă apare şi o altă ştampilă, cu totul diferită de prima şi cuprinzînd fie o imagine cu

(continuare în pag. 9)

Rev. Filatelia 2/1965.

MĂRCI REPARATE... DAR ÎN CE SCOP?

Dintre numeroasele curse întinse filateliştilor, una dintre cele mai periculoase este şi aceea a mărcilor reparate.

Repararea mărcilor a trecut prin multe etape, de la retuşarea grosolană care se practica pe timpuri şi pînă la tot felul de reparaţii migăloase practicate prin folosirea mijloacelor tehnicii moderne, şi aproape invizibile la o cercetare mai superficială.

Aceste operaţiuni sînt foarte variate. Încă cu cîteva decenii în urmă cunoscutul autor de lucrări filatelice René Poncelet atrăgea atenţia asupra lor.

Putem astfel enumera aici: redantelarea, punerea unor margini, recolorarea sau retuşarea părţilor şterse sau decolorate, camuflarea subţierilor, lipirea a două părţi din aceeaşi marcă, redesenarea unor porţiuni jupuite pe faţă, lipirea unor crăpături. De-a dreptul în categoria falsurilor propriu-zise se situează înlăturarea obliterării sau a inscripţiei „Specimen". Şi mai grave sînt trucările de obliterări, schimbarea chimică a unei nuanţe comune într-una mai rară, aplicarea de dungi pe hîrtie, pentru a imita hîrtia vărgată la unele emisiuni rare, montarea unor părţi din desen pentru a da aparenţa unor „tête-bêche", imitarea sau — după caz — scoaterea firelor de mătase (la unele emisiuni vechi) danteluri false, perforări false, perechi nedantelate false, perechi realizate prin astuparea găurilor dantelurii. În fine, dintre trucajele mai frecvente putem cita regumările, operaţii pe care numai cei de rea credinţă le-ar putea prezenta drept inocente „reparări".

În general, toate aceste operaţiuni au drept scop înşelarea bunei credinţe a colecţionarilor mai puţin atenţi, pentru a se realiza cîştiguri ilicite.

Din păcate, practica acestor „reparări" a intrat, în anii din urmă, în domeniul comercial şi industrial şi există în Occident destui specialişti care se îndeletnicesc curent cu astfel de „reparaţii".

În majoritatea cazurilor ochiul obişnuit cu marca poate sesiza — la o examinare atentă — defectele ascunse în mod mai mult sau mai puţin abil.

De multe ori, după o vreme marca se trădează singură, deoarece prin manipulările ce au servit la prefacerea ei, determină o îngălbenire a hîrtiei. Procedeul de cercetare cu ajutorul benzinei ajută adeseori la depistarea reparaţiilor. Astfel, adausurile făcute — adeseori greu de identificat cu ochiul liber — devin uşor vizibile după înmuierea mărcii în benzină uşoară.

Cînd versoul unei mărci a fost reparat, pentru a ascunde o subţiere sau atunci cînd o marcă a fost „roasă" pe toată suprafaţa ei, pentru a masca acest defect, se aplică uneori pe dosul mărcii o faţă nouă ce poate fi identificată şi datorită faptului că aspectul mărcii nu mai apare destul de neted.

Adeseori mărci îndoite, rupte, subţiate, reconstituite din bucăţi etc. sînt aplicate de prea cinstiţii „reparatori" pe plicuri, pentru a induce mai uşor în eroare.

La achiziţionarea de mărci vechi şi clasice trebuie deci cercetată cu toată atenţia starea lor, cerînd — la nevoie — şi verificarea pieselor mai rare de către experţi competenţi şi de toată seriozitatea.

Toate acestea nu înseamnă că dacă dăm peste piese reparate, ele trebuie neapărat distruse sau eliminate. Ele pot servi provizoriu pentru „umplere de goluri" în colecţie, pînă la obţinerea unor exemplare perfecte. Dar corectitudinea filatelică elementară recomandă ca la prezentarea lor, să se atragă atenţia asupra defectelor lor, şi impune ca la punerea lor în circulaţie ele să fie indicate în mod expres ca piese reparate, evaluarea făcîndu-se în mod corespunzător.

OBLITERĂRILE CU MAŞINA DAGUIN

(urmare din pag. 8)

menţiune de publicitate, fie un alt text. Sub această formă, aceste ştampile sînt folosite de un mare număr de administraţii poştale.

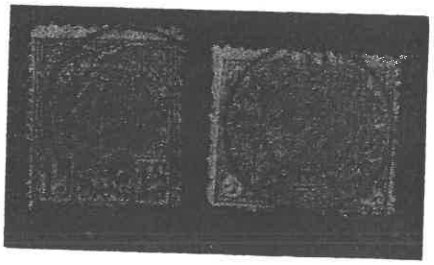

Fig. 3 şi 4

Termin cu o mărturisire: mă ocup de filatelie de peste 60 ani şi totuşi pînă la primirea scrisorii doctorului Goubin nu am bănuit existenţa maşinii Daguin!

GR. RACOVICEANU

BIBLIOGRAFIE:

- *„Revue des Postes et Télécomunications de France", 1963*
- *„L'écho de la timbrologie", septembre 1964.*

CITITORI,

AŢI REÎNNOIT ABONAMENTUL ?

Pentru a primi regulat şi la timp revista, reînnoiţi abonamentul chiar azi, prin factorii poştali sau prin difuzorii voluntari din şcoli şi întreprinderi, prin magazinele „FILATELIA" şi ghişeele filatelice de la oficiile poştale.

Rev. Filatelia nr. 10/1969.

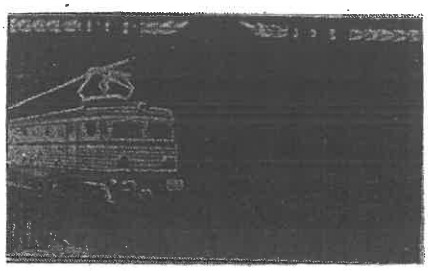

PE MARGINEA UNEI EMISIUNI

100 DE ANI DE LA INAUGURAREA LINIEI FERATE BUCUREŞTI-GIURGIU

Țara noastră sărbătorește anul acesta împlinirea unui veac de cînd — la 19 octombrie 1869 — a fost dată în folosință prima cale ferată de pe teritoriul Principatelor Române: linia București — Giurgiu [1]).

În perioada următoare, la intervale scurte, căile ferate române marchează noi etape de dezvoltare. În decembrie 1869 intră în funcțiune linia Roman-Pașcani-Iți, cu legătură cu rețeaua de căi ferate a fostului imperiu austriac și — prin aceasta — cu Europa centrală și apuseană. La 13 septembrie 1872 se dă în exploatare linia Pitești-București-Galați-Tecuci-Roman care, străbătînd o bună parte din țară, se racorda la Roman cu linia care ducea pînă la Iți. Nu mult după aceea, linia este prelungită de la Pitești spre Slatina, Craiova-Turnu Severin, pînă la vechea graniță de la Vîrciorova, unde se realiza cea de-a doua legătură internațională, cu rețeaua fostului imperiu austro-ungar, în Banat.

Pe lîngă aceste două legături, nu trebuie scăpat din vedere că și linia București-Giurgiu asigura o legătură internațională, de astă dată fluvială, prin vapoarele Companiei austriace de navigație cu aburi pe Dunăre (Donau Dampfschiffahrts-gesellschaft) care acostau — în trecere — și la Giurgiu (ca și în multe alte porturi de pe malul românesc al Dunării).

Introducerea căilor ferate a dus cu sine neîntîrziata folosire a acestui nou (și, pe atunci, modern și foarte eficient) mijloc de trans-

port, pentru necesitățile traficului poștal. Ea a marcat o cotitură hotărîtoare în această direcție, constituind un salt calitativ de cea mai mare importanță în dezvoltarea transporturilor poștale, asigurarea unor servicii rapide, ducînd la creșterea uimitor de mare a volumului corespondențelor.

Va fi de ajuns astfel să amintim că numărul corespondențelor transportate de poștă a crescut de la 1 891 000 în anul 1869, la 75 230 000 în 1912 (dată la care mare parte din rețeaua feroviară fusese realizată). În aceste cifre nu se cuprind ziarele și imprimatele.

Pînă la introducerea căilor ferate, transporturile poștale se efectuau, în Principatele Române, cu poștalioanele, cu cariolele sau cu curieri călări. Cu începere din anul 1852, șapte curse regulate cu diligența — cu plecări și sosiri regulate în București — asigurau atît transportul de călători, bagaje și colete ușoare cît și transportul de corespondență. Pentru localitățile aflate pe trasee colaterale, în afara acestor linii principale, poșta era transportată fie cu cariolele fie prin curieri călări.

În aceste condiții, este firesc că poșta aștepta cu nerăbdare darea în exploatare a noilor căi ferate, care urmau să scutească marile greutăți pe care le avea de înfruntat pe o rețea desfundată de șosele și drumuri de pămînt, cu vaduri anevoioase.

Noua cale ferată spre Giurgiu își avea capul de linie la București, în gara Filaret (astăzi autobază și autogară). Ea a fost construită de concesionarii englezi John Stainforth și John Trevor Barkley, aceiași care construiseră linia ferată Constanța-Cernavodă. [2])

În gările Filaret și Giurgiu au fost organizate oficii poștale. Expedițiile se făceau de două ori pe zi, folosindu-se vagoane speciale pentru transportul corespondenței.

Atît în gara Filaret din București cît și în gara Giurgiu, au fost folosite ștampile poștale speciale. [3])

Angrenarea vagoanelor poștale în serviciile poștale pentru public nu s-a limitat la folosirea lor ca mijloc de transport, ci a fost extinsă la utilizarea lor ca oficii ambulante de recepționare a corespondențelor, în gările de pe traseu. În curînd au fost introduse ambulanțe poștale și în țara noastră (București-Vîrciorova, București-Iți și altele), pe măsura extinderii rețelei feroviare.

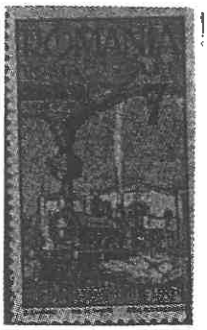

Dar conlucrarea între calea ferată și poștă nu s-a limitat numai la crearea ambulanțelor poștale. Avînd în vedere numărul restrîns de oficii poștale existent pe atunci în localitățile rurale, la 12 august 1888 se încheie o convenție între Direcția generală a căilor ferate și cea a poștelor, prin care personalul C.F.R. din 133 gări prelua și sarcina de a îndeplini o seamă de atribuții poștale. De fapt, și mai înainte de această convenție, unele atribuții de acest gen începuseră a fi exercitate de personalul căilor ferate; convenția a stabilit însă o reglementare generală, prin care s-a creat o rețea extinsă de noi puncte fixe de primire și de expediere a corespondenței. Aceste noi atribuții ale aparatului feroviar nu trebuie confundate cu existența — în unele gări importante — a unor oficii depinzînd direct de Direcția generală a poștelor și telegrafului. Cele 133 puncte noi poștale funcționînd cu personal făcînd parte din calea ferată, și ștampilele folosite în manipularea corespondențelor difereau de cele obișnuite ale rețelei poștale propriu-zise, purtînd mențiuni distinctive.

Acesta este însă un aspect al istoriei noastre poștale care nu poate fi tratat mai pe larg în cadrul acestui articol. Ne mulțumim a-l aminti, în treacăt, în cadrul acestei fugare priviri retrospective.

[1]) Deși linia ferată București—Giurgiu a fost cea dintîi pe teritoriul fostelor Principate Române, ea nu este prima cale ferată de pe teritoriul țării noastre. Îi sînt astfel anterioare linia ferată dobrogeană: Cernavodă — Constanța, construită în anul 1860 precum și unele linii din Banat, aflat atunci sub stăpînirea fostului imperiu austro-ungar.

[2]) Pentru transportul corespondențelor pe această linie, ei au creat mărci de poștă locală, foarte căutate mai ales pe corespondențe efectiv circulate. Desenul mărcii prezentînd o locomotivă, este considerat ca unul dintre primele subiecte tematice în filatelie, dacă nu chiar primul.

[3]) Vezi articolele „Despre ștampilele primelor oficii poștale din gări", de D. Passalega, în revista „Filatelia", nr. 7 (135) din iulie 1967 și „Ștampilele ambulanțelor feroviare românești" de Gr. Racoviceanu, în „Filatelia" nr. 5 (121) din mai 1966.

În cinstea centenarului sărbătorit anul acesta, poşta a emis o marcă, înfăţişînd pe primul plan una dintre modernele locomotive ce se produc azi în ţară, iar pe planul al doilea, înaintaşa ei, locomotiva de tip „Călugăreni“ care străbătea, acum un veac, distanţa de la Giurgiu la Bucureşti. Cele două locomotive marchează calea uriaşă pe care a parcurs-o tehnica românească în această sută de ani.

Locomotiva „Călugăreni“ nu apare acum pentru prima dată pe mărcile noastre. Ea a mai figurat pe trei din cele şase valori ale emisiunii „Ceferiada“, realizată în 1939, la împlinirea a 70 ani de la inaugurarea liniei Bucureşti-Giurgiu (şi anume, singură, pe valorile de 5 şi 7 lei, iar pe cea de 1 leu,

alături de o locomotivă de tip „Pacific“ şi de un automotor, ce se construiau pe atunci în ţară). Locomotive cu aburi mai putem întîlni pe valoarea de 40 bani din seria de mărci uzuale, din 1963; locomotiva Diesel de 2100 CP „Electroputere“-Craiova, pe marca de 5 bani din seria de uzuale din 1960 şi pe cea de 55 bani din seria „Mijloace de transport“ din 1963. În sfîrşit, o falnică locomotivă electrică românească, de 6000 CP, apare pe marca de 1 leu din seria de uzuale actualmente în circulaţie.

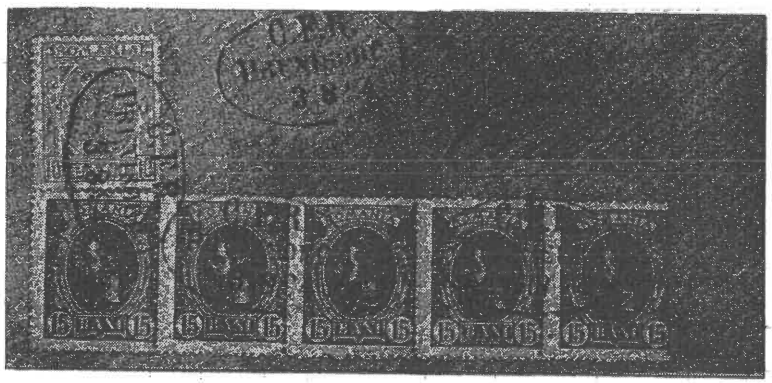

Obliterare din gara Prunişoru, ovală, pe francatură din emisiunea „Spic de grîu“ (3 august 1894).

Colecţionarii tematicii feroviare mai pot regăsi locomotive — ca element tematic secundar — şi într-o suită de alte emisiuni româneşti (ca „AGIR“-1945, Ziua feroviarilor — 1952, Conferinţa muncitorilor din transporturi — 1949, şi altele). Vagonul poştal şi descărcarea vagonului poştal apar, la rîndul lor, pe mărcile uzuale actuale de 20 şi 60 bani.

Adăugînd unei colecţii formată din mărcile cu temă feroviară, şi ştampilele poştale legate de calea ferată (ca ştampilele „Gară“, „Tren“ „C.F.R.“) sau scrisori circulate cu ambulanţe poştale feroviare etc. iubitorii căilor ferate — şi nu sînt puţini — vor putea alcătui ansambluri tematice de un deosebit interes. Iar după completarea capitolului rezervat ţării noastre, le rămîne un cîmp larg de acţiune, extinzînd „tematica“ lor şi la alte ţări şi continente.

În cadrul ei, emisiunile comemorative ce apar pe măsură ce tot mai multe ţări serbează aniversările primelor lor căi ferate, vor constitui un subcapitol care va ţese ca o reţea evocatoare a unor începuturi care sînt încă atît de aproape şi ne par totuşi atît de depărtate...

Ing. Mihail PAŞCANU

AMINTIRI

PE CÎND APĂREA PRIMA LOCOMOTIVĂ PE MĂRCI

În revista „Filatelia“ am citit acum cîtva timp cu mult interes, un articol intitulat „Veteranii tematicilor“, în care se vorbea despre marca de poştă locală „Constanţa-Cernavodă“ emisă în 1867 de către Compania engleză ce exploata calea ferată între cele două oraşe dobrogene.

Pe bună dreptate articolul evidenţia subiectul ei feroviar (care constituie tema însăşi a articolului), fără a analiza mai mult conţinutul desenului.

La aceasta însă îmi voi permite a face unele mici completări şi precizări, poate nu lipsite de interes. Astfel, garnitura trenului este doar un detaliu în ansamblul desenului, întrucît acesta este de fapt mult mai bogat. În primul rînd trebuie subliniat că desenul acestei mărci poştale dobrogene redă cîteva aspecte specifice ale oraşului Constanţa din acea perioadă. Astfel, pe marcă se poate distinge uşor vechiul port, silueta garată a unui tren şi — pe planul al doilea — contururile bine distincte ale unor movile, deasupra cărora se află semiluna fostului imperiu otoman sub a cărei dominaţie se mai afla Constanţa la epoca respectivă.

Fiind de origine din Constanţa (oraş în care am trăit 34 de ani neîntrerupţi), îmi amintesc prea bine de una din aceste coline, probabil de cea mai mare, care a fost nivelată în scop edilitar, prin anii 1914—1915. Această movilă era si-

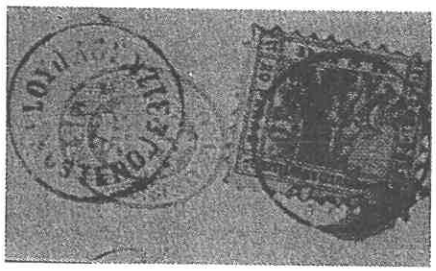

tuată în spatele fostei cazărmi a Regimentului 9 călăraşi, spre actualul bulevard Lenin. La „doi paşi“ de locul fostei movile începuse să circule — ceva mai tîrziu — trenul spre Tataia şi Mamaia. În apropierea colinei se aflau chiar două-trei mori de vînt, care în ansamblu îmbogăţeau în mod deosebit pitorescul vechiului oraş. Această colină, destul de înaltă, cam de vreo 500 metri, se numea „Avretüktepe“. Ea se vedea de departe, slujind adeseori pe vremuri, navigatorilor ca punct de orientare. Pe timpul dominaţiei otomane, numita colină servea şi drept post de observaţie. Fiind copii, adesea, dar mai ales duminica, ne urcam pe „Avrap-Tepe“ (denumirea populară a colinei) ca să ne plimbăm, să ne jucăm şi să privim nesfîrşita cîmpie dobrogeană şi apele întinse ale mării. „Avrap-Tepe“ servea în acelaşi timp şi ca loc de recreaţie pentru maturi. Ne amintim prea bine şi de mica clădire de piatră — mai mult un fel de colibă eschimosă — care slujea drept adăpost caraulei turceşti de odinioară.

Prin aceste cîteva rînduri concise am dorit să aducem o interpretare cît mai justă şi mai completă a subiectului atît de pitoresc şi grăitor al acestei vechi mărci dobrogene.

D. N. MINCEV
Sofia

Rev. Filatelia nr. 11 / 1969 (an VIII)
(168)

STUDII

MĂRCILE UZUALE DIN 1890 — 1894 „CIFRA ÎN PATRU COLȚURI"

În decursul anilor, revista noastră a publicat articole de prezentare a emisiunilor clasice românești, pînă la emisiunea din 1871—72 „Barbă" precum și a mai multor emisiuni din perioada succesivă, pînă în 1893.

Din această suită de articole au lipsit cele privind emisiunea litografiată „Barbă", emisiunile „Cifra în pentru colțuri" și „25 ani de domnie", din anii 1890—1894.

Toate articolele noastre s-au menținut, voit, la nivelul de prezentare generală; ele au descris principalele caracteristici, în materie de variante menținîndu-se la cele mai importante.

În numărul de față începem publicarea prezentării emisiunilor „Cifra în patru colțuri", în care autorul formulează și o serie de observații și concluzii personale, îndeosebi cu privire la clasificarea și data apariției lor.

Atît autorul cît și coloanele noastre stau la dispoziție pentru observații, completări sau eventuale rectificări mai importante.

În anul 1890, mărcile „Vultur" fiind pe cale de epuizare, poșta pune în circulație un nou tip de mărci, cunoscute curent sub denumirea „Cifra în patru colțuri". În prima perioadă după apariția lor, aceste mărci au circulat în paralel cu „Vulturii". În anul 1893,

Fig. 1

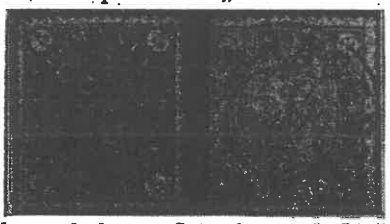

poșta trece la noul desen „Spic de grîu". Pînă la epuizarea stocurilor, mărcile emisiunii „Cifra în patru colțuri" continuau să circule o vreme în paralel cu valorile seriei „Spic de grîu".

Desenul

Desenul „Cifrelor în patru colțuri" înfățișează chipul lui Carol I, spre stînga, cu barbă. Părul și barba sînt mai puțin ondulate, ca la modelul precedent, iar desenul este tratat tot în linii fine orizontale. Chipul este înscris într-un oval al cărui fond nu mai este plin de culoarea mărcii ci este alcătuit tot în linii fine orizontale.

Ovalul este mărginit de o linie groasă de culoare, trasată între două linii fine albe. O excepție intervine numai la marca de 25 bani la care există o variantă (tipul I) în care ovalul este mărginit de o linie albă groasă, apoi o linie de culoare, groasă și apoi o linie fină albă.

În jurul ovalului este o panglică de culoare, lată de 11/2 mm, mărginită, la rîndul ei, de o linie fină de culoare, între două linii fine albe. Pe panglică, cu litere

Fig. 2

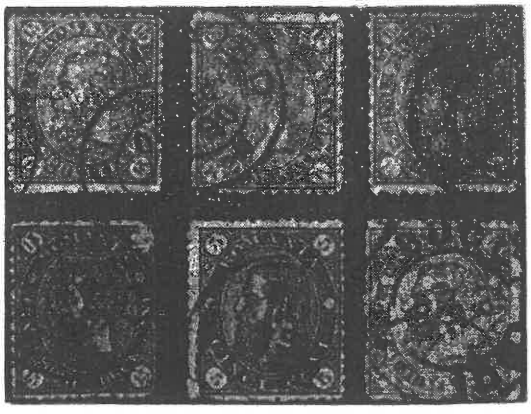

albe, în partea de sus: ROMANIA; în partea de jos valoarea mărcii, în litere; în cele două laturi sînt așezate 2 rozete, formate din cîte 8 puncte în jurul unui mic cerc.

În cele patru colțuri ale desenului, în interiorul cîte unui ornament oval alb, este înscrisă valoarea mărcii, în cifre de culoare (de unde și denumirea de „Cifra în patru colțuri" dată emisiunilor de acest tip).

În spațiile rămase între ovalul mare, cele patru ovaluri din colțuri și cadru, sînt înscrise ornamente.

Cadrul este format din două linii de culoare: una, subțire, care se întîlnește cu linia subțire a ovalului și una groasă, în exterior, care și mărginește întregul desen.

Dimensiunile exterioare ale desenului sînt în medie de 18 1/2 × 22 1/2 mm, cu variații între 18 1/3 — 18 2/3 și 22 1/3 — 22 2/3.

Emisiunile

Din Catalogul mărcilor românești (C.M.R.) ediția 1964 ca și din principalele cataloage străine, se disting trei emisiuni în desenul „Cifra în patru colțuri" și anume:

1) 1890, aprilie 1: emisiune de 7 valori, pe hîrtie transparentă cu „filigran" I „Stemă mică" (de fapt pseudofiligran încrustat); 2) 1891: emisiune fără filigran, pe două feluri de hîrtie:

a. subțire transparentă (x) cu 7 valori

Fig. 3

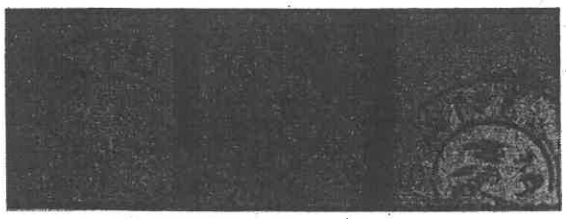

b. albă, moale, mai groasă (y) cu 8 mărci (valoarea de 3 bani intervenind în două culori distincte: violet deschis și violet-albastru.

3) 1894, mai 10: emisiune de 4 valori, pe hîrtie subțire, albă, cu filigran II (RP, de 11 1/2 mm).

Confruntînd aceste indicații cu observațiile făcute prin cercetarea atentă a unui mare număr de mărci din aceste emisiuni, am ajuns la concluzia că o parte din ele nu corespund în totul realității, întrucît se pot releva o seamă de nepotriviri atît în ceea ce privește numărul emisiunilor și data punerii lor în circulație, cît și în clasificarea sorturilor de hîrtie pe care au fost imprimate.

În sprijinul acestor observații, reproducem ca punct de pornire în fig. nr. 1 și 2, mărci purtînd, toate, ștampile clare din 1890. Toate aceste mărci sînt pe hîrtie fără filigran (care nu apare nici la lumina zilei, nici la lampă, nici în benzină). De asemenea, toate sînt imprimate pe hîrtie transparentă de grosime sensibil egală. N-am întîlnit nici o marcă pe hîrtie albă, moale, cu ștampilă din anul 1890; iar cele cu ștampile din anul 1891, sînt foarte rare.

Aceste observații duc la concluzia că mărcile fără filigran nu fac parte dintr-o singură emisiune a anului 1891 pe două feluri de hîrtie, cum arată aceste cataloage, ci provin de fapt din două emisiuni distincte, fără filigran: una din anul 1890, pe hîrtie transparentă și alta din anul 1891, pe hîrtie albă, moale.

Așadar, în anul 1890 au fost puse în circulație atît mărci cu filigranul I, pe hîrtie transparentă, cît și mărci, tot pe hîrtie transparentă, însă fără filigran. Cum măsurătoarea cu micrometrul ne arată că aceste hîrtii transparente, de o structură foarte apropiată sînt și de aceeași

Fig. 4 şi 5

grosime, putem afirma că ambele emisiuni din anul 1890, au fost imprimate pe acelaşi fel de hîrtie.

O altă observaţie: C.M.R. 1964 indică, cu semn de întrebare, ziua de 1 aprilie 1890, ca dată de apariţie pentru emisiunea *cu* filigran I şi atrage atenţia că face rezerve asupra acestei date. Murea situează data în luna martie, pentru această emisiune. Personal nu am găsit nici o marcă din această emisiune, cu ştampila mai veche ca luna aprilie 1890. S-ar părea că data din C.M.R. 1964 este bună!

Mărcile din fig. nr. 1 fiind imprimate pe hîrtie subţire transparentă, fără filigran, s-ar părea că situează data emisiunii fără filigran, pe hîrtie subţire, transparentă, în ianuarie 1890.

Credem însă că aceste date, care „par" juste, nu ar putea fi acceptate din următoarele considerente:

— ambele emisiuni fiind imprimate pe aceeaşi calitate de hîrtie, este posibil ca mărcile din fig. 1 să facă parte din emisiunea cu filigran I, dar să fi scăpat fără filigran;

Fig. 6

— faptul că după cele două ştampile din luna ianuarie 1890, de pe mărcile din fig. 1, nu mai întîlnim alte ştampile din anul 1890, decît abia în luna septembrie, ar denota că aceste mărci fac parte di ntiraje distincte;

— este neverosimil ca la trei luni după apariţia emisiunii „Vulturi" cu filigran I, în luna octombrie 1889, să apară o emisiune „Cifra" fără filigran şi după alte 2 sau 3 luni să apară o nouă emisiune „Cifra", de data aceasta cu filigran I.

Concluzia la care se ajunge pe baza datelor de mai sus, ar fi că emisiunea *cu* filigran I a apărut în luna ianuarie 1890, iar cele două mărci din figura 1 cu date corespunzătoare, fac parte din această emisiune, dar au scăpat fără filigran, fie în coli întregi, fie că sînt margini de coală rămase fără filigran din cauza aşezării incorecte a hîrtiei, fie la încrustare, fie la imprimare. [1])

[1]) **Nota redacţiei:** Kohl's Briefmarken Handbuch, ediţia 1912, care tratează aceste emisiuni cu obişnuita lui amănuntime, menţionează şi el, într-o notă marginală la seria din 1891 pe hîrtie albă, fără filigran, existenţa unei variante de hîrtie transparentă, fără filigran. Nota adaugă însă că aceste mărci „provin din primul tiraj (1890), în cadrul căruia au fost tipărite pe hîrtie transparentă, de tipul celei folosite la emisiunea „Vulturi" din 1889—1890." În continuare manualul Kohl arată că astfel de exemplare fiind rare, comportă cote preferenţiale, de amator.

Mărcile fără filigran puse în circulaţie tot în anul 1890 ar putea proveni dintr-un nou tiraj, efectuat în condiţii asemănătoare pe hîrtie fără filigran. O altă ipoteză ar fi că ele ar fi fost tipărite tot în cadrul primului tiraj, au fost reţinute iniţial, observîndu-se lipsa filigranului I, dar ar fi fost ulterior puse în circulaţie, în septembrie al aceluiaşi an.

În ipoteza unui tiraj distinct, realizat intenţionat pe hîrtie transparentă, fără filigran, ar trebui luată în considerare o revizuire a clasificării, prin includerea emisiunii distincte (a doua în ordinea apariţiei).

Data de apariţie a emisiunii fără filigran din anul 1891, pe hîrtie albă, moale, ar putea fi situată — pînă la proba contrarie — în luna iunie, aceasta fiind cea mai veche ştampilă întîlnită pînă acum.

Nici la emisiunile cu filigran II (PR), din anul 1894, data de 10 mai, indicată de C. M. R. 1964, nu corespunde, ea situîndu-se în realitate în luna ianuarie 1894, după cum se constată din ştampilele de pe cele trei mărci din fig. nr. 3. De altfel pe aceste mărci se găsesc curent ştampile din lunile februarie, martie şi aprilie 1894.

În concluzie, pe baza materialului de mai sus (cules dintr-o cantitate apreciabilă de mărci examinate) şi pînă la găsirea unor mărci cu ştampile mai vechi decît acestea, succesiunea punerii în circulaţie a emisiunii „cifra în patru colţuri" ar fi următoarea:

1. *1890, ianuarie* (11 ?)
Emisiune de 7 valori, pe hîrtie subţire, transparentă, cu „filigran" (pseudofiligran „Stema mică", încrustat).

2. *1890, septembrie*
Şapte valori, pe hîrtie subţire, transparentă, fără filigran.

Aci rămîne de stabilit, în lumina unor cercetări complementare, dacă avem de-a face cu o restanţă de tiraj, dintr-o cantitate „scăpată" la imprimare în ianuarie, pe hîrtie fără filigran, sau de un tiraj succesiv, executat cu bună ştire pe hîrtie fără filigran. În acest din urmă caz, el ar trebui considerat ca o emisiune de sine stătătoare şi clasificat ca atare.

În articolul de faţă, pentru uşurinţa expunerii, o vom indica provizoriu ca „emisiunea 2".

3. *1891, iunie* (28)
Emisiunea de 8 mărci pe hîrtie subţire, albă, moale, fără filigran. (Numărul lor a crescut, pe parcurs, la opt, valoarea de 3 bani apărînd în două culori net deosebite.)

4. *1894, ianuarie 15*
Emisiune de 4 valori, pe hîrtie obişnuită albă, cu filigran II (P R de $11^1/_2$ mm).

Hîrtia

Emisiunile din anul 1890, atît cea cu filigran cît şi cea fără filigran, au fost imprimate pe acelaşi fel de hîrtie transparentă. Grosimea acestei hîrtii este de 0,055—0,07 mm, deci o hîrtie subţire. Mici diferenţe de

(continuarea în p. 9)

Fig. 7

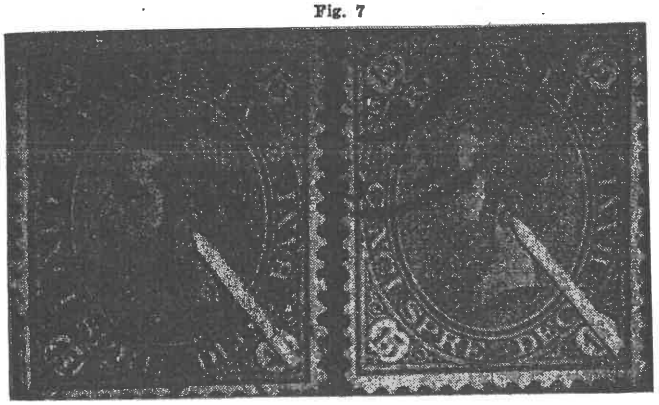

PALMARESUL EXPOZIŢIEI BUCUREŞTI — MOSCOVA

I. COLECŢII GENERALE ŞI DE ISTORIE POŞTALĂ

Diplomă în rang de medalie de vermeil:

O. V. Farafontov, Moscova — „Întreguri poştale din Rusia, 1849—1917" (cu felicitările juriului şi premiu special al A.R.L.U.S.).

Diplome în rang de medalie de argint :

Traian Predoiescu, Bucureşti, „Emisiunile Republicii Socialiste România" (cu premiu special al Filialei Moscova a Asociaţiei Filatelice Unionale — V.O.F.); **N. S. Robter**, Moscova, „Obliterări sovietice speciale"; **Vasile Surcel**, Bucureşti, „România veche, emisiunea II, Moldova şi emisiunile Principatelor Unite" (cu felicitările juriului); **A. I. Vodeanitzki**, Moscova, „Zece ani de dezvoltare a Republicii Socialiste România" (cu premiu special al Filialei Bucureşti a A.F.R.).

Diplomă în rang de medalie de bronz argintat:

Mihai Bauer, Bucureşti, „Ştampile de ambulanţe poştale feroviare".

Diplome în rang de medalie de bronz:

Mihai Popovici, Bucureşti, „Emisiunea de doliu pentru V. I. Lenin" ; **Traian Predoiescu**, Bucureşti, „U.R.S.S.".

II. AEROFILATELIE

Diplomă în rang de medalie de aur :

V. V. Pritula, Moscova, „Istoria aviaţiei sovietice" (cu premiu special al A.R.L.U.S.).

III. COLECŢII TEMATICE

Diplome în rang de medalie de vermeil :

M. M. Bataşova, Moscova, „Mina omului: una dintre minunile evoluţiei mondiale" (cu premiu special al Filialei Bucureşti a A.F.R.) ; **Dumitru Constantin**, Bucureşti, „Selecţiuni din mărcile Republicii Socialiste România, organizate pe tema istoriei patriei" (cu felicitările juriului) ; **I. A. Morosanov**, Moscova, „Comsomolul în marele război pentru apărarea patriei" (cu premiu special al A.R.L.U.S.) : **Constantin Smirnov**, Bucureşti, „Din istoria descoperirilor geografice : navigatori şi exploratori", selecţiuni (cu felicitările juriului).

Diplome în rang de medalie de argint :

S. I. Alexeev, Moscova, „50 ani cu Partidul" (cu felicitările juriului şi premiu special al A.R.L.U.S.) ; **I. L. Bazilevski**, Moscova, „Sportul în România" (cu premiu special al A.F.R.) ; **Dumitru C. Constantin**, Bucureşti, „Antichitatea în artă" ; **Teodor Melnic**, Bucureşti, „Africa îşi scutură jugul colonial" ; **L. I. Kurahtova**, Moscova, „Femeia în ţările socialiste" ; **Mihai Popovici**, Bucureşti, „Şahul" ; **T. M. Zuiko**, Moscova, „Ilici al nostru" (cu felicitările juriului).

Diplome în rang de medalie de bronz argintat:

N. E. Bugheiskaia, Moscova, „Arta aparţine poporului" ; **I. Esra**, Bucureşti, „Corespondenţe din războiul din Spania" ; **N. I. Kolobaşkin**, Moscova, „Scriitorii patriei mele" ; **Mihai Raşeev**, Bucureşti, „Centenarul mărcii poştale româneşti" ; **M. I. Stempel**, Moscova. „U.R.S.S. — pionieră în cucerirea Cosmosului" ; **B. A. Sumov**, Moscova, „Porumbelul păcii" ; **L. V. Zaiakina**, Moscova, „Arhitectura Moscovei" (cu premiu special al A.R.L.U.S.).

Diplomă în rang de medalie de bronz :

Igor Opaschi, Bucureşti, „Selecţiuni dintr-o colecţie Cosmos".

IV. COLECŢII DE TINERET

Diplome şi premii ale Comitetului de organizare:

Iosif Micu-junior, Bucureşti, „Cuceriri cosmice sovietice, oglindite în filatelia română" ; **Dan Laurenţiu Tripcovici**, Bucureşti, „Revoluţia din 1848".

Diplome în rang de medalie de bronz argintat :

Oana Grosu, Bucureşti, „Copiii, bucurii şi speranţe" ; **Michaela Predoiescu**, Bucureşti, „Secvenţe din istoria României".

Diplomă în rang de medalie de bronz :

Gheorghe Doru, Bucureşti, „Viaţa unui pionier".

V. COLECŢII ÎN AFARA CONCURSULUI

Colecţii generale şi de istorie poştală :

Iosif Micu, Bucureşti, „Studiu asupra emisiunii Aviaţie — 1960" ; **Dumitru Raşeev**, Bucureşti, „U.R.S.S." ; **Nicolae Tripcovici**, Bucureşti, „Scrisori de carantină din spaţiul carpato-dunărean din sec. XIX".

„CIFRA ÎN PATRU COLŢURI"

(urmare din p. 5)

structură, precum şi uşoara îngălbenire, datorită timpului şi agenţilor, se găsesc la hîrtia ambelor emisiuni. Nici una din cele două emisiuni neavînd o hîrtie cu un specific aparte, se poate afirma că aceste două emisiuni au fost imprimate pe aceeaşi hîrtie.

Emisiunea din anul 1891 a fost imprimată pe o hîrtie albă, moale (dar nu mai groasă, cum arată C.M.R., 1964) şi de 0,055—0,07 mm grosime, deci tot subţire. La unele mărci, această hîrtie s-a îngălbenit pînă la brun, devenind pulverulentă, datorită acţiunii diverşilor agenţi.

Emisiunea din anul 1894, cu filigran II, este imprimată pe o hîrtie albă, nu subţire, cum arată C.M.R., 1964, ci de 0,07—0,085 mm grosime, deci hîrtie obişnuită.

Diferenţe de desen

Mărcile de 1½ bani există în două tipuri care diferă între ele, prin distanţa dintre literele M şi A din cuvîntul JUMĂTATE. La tipul I distanţa este de 1 mm, iar la tipul II de 0,7 mm. Ambele tipuri se găsesc atît la emisiunea cu filigran I, cît şi la mărcile fără filigran în ambele sorturi de hîrtie. Ambele tipuri apărînd pe aceeaşi planşă de tipar, se găsesc şi în perechi orizontale sau verticale.

Mărcile de 25 bani există de asemenea în două tipuri. La tipul I ovalul din jurul capului este mărginit de o linie groasă albă, apoi o linie groasă albastră şi o linie fină albă. Tipul II are ovalul mărginit de o linie groasă albastră între două linii albe fine, la fel ca la toate celelalte mărci din serie.

La tipul I, linia verticală a literei R din ROMANIA cade exact pe mijlocul ornamentului oval din colţ, pe cînd la tipul II, această linie cade în dreptul cifrei 2. La tipul I cifrele din cele patru colţuri sînt mai subţiri ca la tipul II. Aceste două tipuri se întîlnesc numai la mărcile din 1891, fără filigran, pe hîrtie albă, moale şi din 1894, cu filigran II P R. Mărcile din anul 1890 cu filigran I, şi din 1890 fără filigran, pe hîrtie subţire, transparentă, există numai în tipul I.

De observat că barba efigiei nu este identică la toate mărcile, existînd în trei forme diferite. Forma normală (fig. nr. 4) este rotundă, cu vîrful puţin retezat. Mai rar, barba are o formă perfect rotundă (ca în fig. nr. 5), fără să mai aibă vîrful retezat. Această formă se întîlneşte la valorile de 1½ bani, 3 bani (ambele culori) şi 15 bani. Excepţional de rar şi numai la valoarea de 15 bani, se întîlneşte şi o barbă cu contur pătrat (fig. nr. 6).

De asemenea, porţiunea albă dintre ureche şi favorit nu este identică la toate mărcile. Forma ei normală este cea din marca din dreapta, din fig. nr. 7 : ascuţită în partea de sus. La unele mărci, de 1½ bani şi 15 bani, forma este puţin diferită, nemaifiind ascuţită în partea de sus (aşa cum se vede la marca din stînga din aceeaşi figură).

Cifre de grosimi diferite se întîlnesc la mărcile de 5 bani şi 15 bani, după cum se vede în fig. nr. 8 şi 9 [2]). La cele de 5 bani, diferenţe intervin numai în colţul din stînga jos şi sînt foarte rare ; la cele de 15 bani aceste diferenţe se observă în toate cele patru colţuri şi sînt mai puţin rare.

(Urmarea, în numărul viitor)

Alfred NICOLAU
— Craiova —

2) Aceste două ilustraţii vor fi publicate în numărul viitor.

Rev. Filatelia nr. 1/1969

DISCUȚII

CIND AU APĂRUT DE FAPT EMISIUNILE „CIFRA ÎN 4 COLȚURI"?

Printre emisiunile românești care au atras și continuă să atragă atenția cercetătorilor, se situează și mărcile poștale românești de după 1872, respectiv din perioada postclasică. Astfel, o suită de studii interesante despre diferite emisiuni din această perioadă au apărut în revista „Filatelia" sub semnătura regretatului O. Gh. Boehm-Reney. [1])

Cu toate acestea, emisiunile uzuale tip „Cifra în patru colțuri" au fost mai puțin studiate, în cataloagele de specialitate strecurîndu-se și menținîndu-se unele date care — după părerea mea — comportă unele rectificări.

Fig. 2

Studiind cantități apreciabile din aceste mărci, am ajuns la concluzia că anul punerii în circulație a seriei „Cifra în 4 colțuri", fără filigran, este 1890 și nu 1891 cum se indică în cataloagele de specialitate.

Lucrînd la aranjarea colecției mele, am găsit mărci „Cifra în patru colțuri" fără filigran, purtînd ștampile cu data din 1890, și anume:

1) o pereche de 15 bani, cu ștampila Rîmnicul Vîlcea, cu data „29 Jan 90";

2) o pereche de 1½ bani, cu ștampila „Bucuresci", cu data „13 Oct 90";

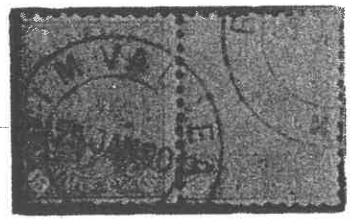

Fig. 1 — Obliterare din ianuarie 1890: un an mai înainte de data indicată în cataloage.

3) o pereche de 1½ bani, cu ștampila „Bucuresci", cu data „25 Oct 90";

4) o valoare de 5 bani cu ștampila „Iassy", cu data „6 Dec 90".

Acestui studiu îi atașez fotografia unei perechi de 15 bani (fig. 1). Fotografia a fost făcută sub benzină, marca fiind pusă pe un fond negru.

Greșeli s-au mai strecurat și atunci cînd a fost stabilită data de 10 mai, ca zi a punerii în circulație a emisiunii „Cifra în patru colțuri" cu filigran P.R. [2]) pe hîrtie subțire albă.

Mărci cu ștampile cu date anterioare datei de 10 mai trecută în C.M.R. 1964, se găsesc curent. Dau mai jos o listă a unor astfel de mărci, cu data ștampilării lor:

1) 3 bani, cu ștampila București, din „5 Febr. 94";

2) 3 bani, cu ștampila Craiova, din „18 Febr. 94";

3) 5 bani, cu ștampila Pașcani, din „2 Mart. 94";

4) 25 bani, cu ștampila Jassy, din „20 Martie 94";

5) 5 bani, cu ștampila București, din „28 Mart. 94";

6) 5 bani, cu ștampila București, din „5 Apr. 94";

7) 5 bani, cu ștampila București, din „7 Mai 94".

În figurile 2 și 3 se poate observa și filigranul P.R., mărcile fiind fotografiate sub benzină, pe un fond negru. Aceste olișee redau mărcile enumerate mai sus sub numerele 3 și 4.

Mărci cu ștampile anterioare anului 1891 — în primul caz — și datei de 10 mai 1894 — pentru emisiunea cu filigran — se mai găsesc între altele și în colecția Alfred Nicolau din Craiova.

Fig. 3

Cataloagele Yvert și Zumstein menționează la emisiunea „Cifra în 4 colțuri" fără filigran, aceleași date de punere în circulație ca și cataloagele românești.

Credem că elementele redate mai sus vor putea servi pentru a se face cuvenitele rectificări în cataloagele de specialitate în curs de elaborare.

Această semnalare poate servi ca îndemn pentru colecționari spre a studia cît mai aprofundat emisiunile noastre, la care mai pot fi făcute încă multe precizări și descoperiri interesante.

Emanoil Alexandru SĂVOIU
Craiova

[1]) Emisiunea „Paris" — „Filatelia" din martie 1963; Prima emisiune „Bucuresci" — „Filatelia", aprilie 1963; A doua emisiune „Bucuresci" — „Filatelia", mai 1963; Emisiunea „Desen nou" — „Filatelia", septembrie 1966; Mărcile uzuale tip „Vultur" fără filigran — „Filatelia", septembrie 1966; Mărcile uzuale tip „Vultur" cu pseudofiligran — „Filatelia", octombrie 1966.

[2]) C.M.R. 1964; C.M.R. 1959; Yvert 1967; Zumstein 1967.

(Urmare din pag. 13)

● TURCIA — Vizita președintelui De Gaulle: 1.30 l. (portret).

● TERITORIILE BRITANICE DIN OCEANUL INDIAN — Uzuale: 5, 10, 15, 20, 25, 40, 45, 50, 75 c., 1, 1.50. 2.25, 3.50, 5 și 10 r. (diferite specii ale faunei oceanice).

● TUNIS — Faună: 5, 8, 20, 60 m. (diferite specii locale).

● R.P. UNGARĂ — Floră: 20, 60, 80 fil., 1, 1.40, 1.50, 2 și 2.50 for. (diferite flori);

— Asociația pentru popularizarea cunoștințelor științifice: 2 for. (carte deschisă, microscop și milesima 1841);

— 50 ani de la întemeierea Partidului Comunist Ungar: 1 for. (doi muncitori purtînd drapele); 2 for. (desen simbolizînd lupta revoluționară);

— Anul Internațional al Drepturilor Omului: 1 for (flăcările simbolice).

● U.R.S.S. — Activiști de partid și de stat: 4 kop. (Akmal I. Kramov/1898—1938); 4 kop. (S. G. Saumian, 1878—1918); 4 kop. (P. P. Postișev/1887—1940);

— Tovio Antikainen, fruntaș al Partidului Comunist Finlandez/1898—1941; 6 kop. (portret);

EMISIUNI DIN TOATĂ LUMEA

— Flota comercială a U.R.S.S.: 6 kop. (vasul „Ivan Franko", globul și drapelul U.R.S.S.);

— 150 ani de la nașterea lui I. S. Turgheniev: 4 kop. (portret);

— Ordinul „Revoluția din Octombrie": 4 kop. (insemnele ordinului; pe planul al doilea asaltul Palatului de iarnă și startul unei rachete); marca este cuplată cu o vinietă;

— 2750 ani de la întemeierea orașului Erevan capitala R.S.S. Armene; 4 kop. (sculptură); 12 kop. (monumentul lui David din Sasuni);

— Rezervația naturală de la Astrahan: 6 și 10 kop. (faună locală);

— 50 ani de la moartea celor 26 de comisari de la Baku uciși de gardiștii albi: 4 kop. (fragment din monument);

— Săptămîna internațională a scrisorii: 4 kop. (scrisoare, vas, avion; pe planul al doilea, roza vînturilor);

— 50 ani Academia de Științe: 4 kop. (clădirea instituției);

— 50 ani marca sovietică: 4 kop. (desen simbolic, încorporînd reproducerea a două mărci sovietice).

● URUGUAY — Poșta aeriană: 30, 50 c. (pești).

● R. D. VIETNAM — Monumente vechi de arhitectură: 12 xu („Mirador"-ul Constelației, la Hué); 12 xu. (clopotnița pagodei din Keo); 20 xu. (pod acoperit al „Pagodei bonzului"); 30 xu. (Pagoda cu un singur stîlp); 40 xu. (Portalul pagodei din Ninh Phuc); 50 xu (Pagoda Tay phuong);

— Sporturi tradiționale vietnameze: 3 mărci de cîte 12 xu., 30, 40 și 50 xu. (diferite faze sportive).

● YEMENUL DE SUD — Uzuale: 20 f. (Revoluționar pregătindu-se de luptă); 30 f. (Regiunea din munții Radfan, în care a căzut primul luptător revoluționar); 100 f. („Libertate-socialism-unitate": cele trei principii ale Republicii).

★

Reproducem, în ilustrații, și unele mărci semnalate în numărul nostru precedent dar pe care nu le-am primit decît după apariția lui.

Rev. Filatelia nr. 12/1969

STUDII

EMISIUNILE „CIFRA ÎN PATRU COLȚURI"

Pentru simplificare, în cele ce urmează vom indica emisiunile cu nr. 1, 2, 3, 4 după apariția lor, și cu rezervele formulate în ce privește „emisiunea" 2.

Perechi orizontale și verticale, nedantelate la mijloc, arătate în C.M.R. 1964, nu am întîlnit la nici o valoare și la nici o emisiune. Am fi recunoscători celor ce ne-ar putea comunica astfel de perechi, pentru a le putea verifica existența. [1])

Marca de 1½ bani se găsește în emisiunile 1, 2 și 3 și lipsește din emisiunea 4. Culoarea ei este un roșu-violet și se găsesc nuanțe de la foarte intens la foarte slab, chiar spălăcit. La mărcile din emisiunea 3, culoarea are un aspect mai lăptos, datorită hîrtiei. Culoarea „roșu-sînge" menționată de Murea la emisiunea 1, este o chestiune de interpretare sau de nomenclatură.

Varianta roz-violet, indicată în „Kohl", pare a fi în realitate o nuanță mai deschisă a culorii de bază. Nu am întîlnit pînă acum varianta roșu-brun menționată în „Kohl" la emisiunea 1 și aș face rezerve asupra ei, considerînd mai curînd că ar putea să fi fost marcă din emisiunea 3, a cărei hîrtie s-a îngălbenit, ducînd la nuanța semnalată, caz care se întîlnește frecvent. [2])

Marca de 1½ b se găsește dantelată A, B, C și D, la toate emisiunile. Se citează existența unor exemplare izolate nedantelate orizontal sau vertical, sau cu lipsa dantelurii numai pe o latură. Astfel de piese izolate (existente, de altfel, la toate valorile) nu sînt concludente și trebuie oricum privite cu multă prudență, întrucît ar fi putut fi tăiate din mărci greșit centrate.

Kohl mai semnalează și existența de exemplare imprimate recto-verso.

Mărcile de culoare neagră, sînt tăieturi din benzi de ziare.

Marca de 3 bani violet se găsește în toate emisiunile. Culoarea ei este violet, cu nuanțe mergînd de la tare pînă la lila pal. Indicația „violet-albastru" dată de Kohl la emisiunea 1, ca culoare de bază, nu dă o nomenclatură corespunzătoare, fiind de fapt un violet intens.

Dantelurile A, B și C se găsesc la toate emisiunile; dantelura D se găsește numai la emisiunile 1, 2 și 3. Kohl semnalează existența unor exemplare din emisiunea 3 imprimate recto-verso și anume cu valoarea de 5 bani verde pe verso. Aceste exemplare erau cotate ca foarte rare.

Marca de 3 bani violet-albastru intervine numai la emisiunea 3, pe hîrtie albă, moale, de asemenea în nuanțe de la foarte tare la slab. Nuanțele spre brun, precum și gri, sînt datorate degradării hîrtiei sau unor agenți exteriori. Se găsește cu toate cele 4 danteluri A, B, C și D, dantelura D fiind excepțională.

Marca de 5 bani, verde, există la toate emisiunile. Culoarea verde apare însă diferită, după hîrtia pe care a fost imprimată marca. Astfel, la tirajele 1 și 2 verdele este ferm, iarbă; la 3 și 4, și în special la 3, verdele apare mai lăptos, mai dulce. Nuanțe se găsesc de la tare la foarte slab. Dantelurile A, B și C se găsesc la toate emisiunile; dantelura D se găsește numai la 1, 2 și 3. Kohl semnalează existența unor exemplare imprimate recto-verso, precum și mărci imprimate și cu 3 bani violet pe verso.

Mărcile de culoare roșie, chiar pe plicuri cu ștampile autentice, sînt eseuri puse în circulație de complezență în scopuri filatelice și nu erori.

Marca de 10 bani roșie, se găsește numai la emisiunile 1, 2 și 3, de asemenea în nuanțe de la tare la slab. La emisiunea 1, cu filigran 1, se întîlnește și nuanța carmin care este rară; dar am găsit și o marcă, fără filigran, pe hîrtie subțire transparentă, de culoare carmin. Face această marcă parte din emisiunea 1 și este fără filigran, sau avem mărci carmin și în emisiunea 2? Cu o singură marcă nu se poate stabili nimic! Numai pe măsură ce se vor mai găsi asemenea exemplare, se va putea opina din ce emisiune face parte.

Marca de 15 bani se găsește tot numai la emisiunile 1, 2 și 3 și este de culoare brun-oliv, cu nuanțe mai puțin diferite ca la celelalte mărci. La emisiunea 1, cu filigran I, se găsește rar și o nuanță închisă de brun, mai puțin oliv decît la celelalte.

La toate emisiunile se găsesc toate cele patru danteluri A, B, C și D. Se găsesc exemplare nedantelate orizontal și vertical, precum și cu dantelura lipsă pe o singură latură, dar cum am mai arătat nu le socotesc îndeajuns de concludente.

Marca de 25 bani — albastră — face parte din toate emisiunile. Nuanțele ei sînt mai puțin variate; de semnalat un albastru mai lăptos pe emisiunea 3, datorită hîrtiei. Nuanța ultramarin citată de Kohl la emisiunea din 1891 (cum este notată în cataloage), am întîlnit-o pînă acum numai la emisiunea 1, cu filigran I. Tot astfel, nuanța albastru lăptos nu este de fapt o nuanță propriu-zisă ci este datorită hîrtiei.

Dantelurile A, B și C se găsesc la toate cele 4 emisiuni iar dantelura D numai la emisiunile 1, 2 și 3.

1) Nota red.: Manualul Kohl menționează existența unor astfel de perechi la emisiunea 1 și 4. Pentru 2 și 3 arată că asemenea perechi „ar trebui să existe", fără a-și însuși ferm această susținere.

2) În manualul Kohl, această nuanță intervine numai la emisiunea 1 și anume numai la una dintre cele patru variante de dantelură (13½).

Redăm mai sus figurile 8 și 9 care ilustrează textul apărut în numărul 11 al revistei noastre. Cu acest prilej rugăm a se rectifica numerotarea ilustrațiilor apărute în numărul 11, precum urmează: în loc de fig. 4 se va citi fig. 6; în loc de 5 se va citi 4; în loc de 6 se va citi 5.

Fig. 10 — Varietate de desen la valoarea de 15 bani: „ciocul" ornamentului care încadrează cifra din colțul din dreapta, jos, este prelungit și atinge cifra 5.

Marca de 50 de bani există la toate emisiunile în culoarea portocalie, cu nuanțe destul de diferite. Foarte rar se găsesc și mărci de culoare galben curat.

Dantelurile A, C și D se găsesc la toate emisiunile, dantelura B însă numai la 2, 3 și 4.

Erori și defecte de desen și dantelură

O varietate tipică de tipar apare la marca de 15 bani, la care ciocul ornamentului din colțul din dreapta jos, în loc de a fi scurt, cum este normal la toate mărcile, este prelungit și atinge cifra 5 (fig. 10).

Tot astfel, atît cele două tipuri ale mărcilor de 1½ și 25 bani, cît și diferențele de desen, arătate în figurile 4—9 din numărul precedent al revistei, constituie varietăți tipice, deoarece normal ar fi ca desenele tuturor mărcilor să fie identice.

Erori accidentale de imprimare, fie izolate fie intervenind la un număr mic de mărci, se găsesc curent. Ele constau din :

— cifre și litere defecte, prezentînd unele lipsuri în desenul lor ;

— cadrul întrerupt sau chiar porțiuni întregi din cadru, neapărute la imprimare ;

— linii albe și linii de culoare, apărînd în desen în diferite locuri sau direcții ;

— linii marginale și pete pe margini ;

— pete albe și pete de culoare, apărînd în diferite locuri, pe desen ;

— puncte multe de culoare, mici și dese, pe toată suprafața mărcii.

Sînt de semnalat de asemenea și centrările defectuoase determinate de perforarea dinților, cu abateri față de jumătatea distanței dintre mărcile veoine. Acestea duc pînă acolo ca o marcă să prindă și 2—3 mm din desenul mărcii vecine, pe două sau chiar trei laturi. Asemenea exemplare defectuoase se găsesc la toate mărcile din toate emisiunile. De fapt, aci este vorba de rebururi de fabricație, scăpate la controlul de calitate de imprimeria de mărci.

Filigran

Emisiunea 1 este imprimată pe o hîrtie cu filigranul „Stemă mică". Precum se știe, acesta nu este de fapt un filigran propriu-zis, nu este rezultat din procesul tehnologic, de fabricarea hîrtiei, stema fiind încrustată mecanic, prin presiune, pe hîrtie gata fabricată. În expunerea noastră vom denumi totuși, pentru ușurință, acest pseudofiligran ca „Filigranul I".

Filigranul I reprezintă vechea stemă mică a țării, fără sprijinul celor doi lei laterali și fără „pavilionul" de hermină. Filigranul, cu dimensiunile de 20 × 15 mm, trebuia să apară întreg pe fiecare marcă și la mijloc. Uneori, din cauza așezării greșite a hîrtiei, la imprimare, filigranul este deplasat față de desenul mărcii ; astfel, pe unele mărci, apar chiar două jumătăți de filigran.

Emisiunea 4 a fost imprimată pe o hîntie cu filigranul II, este compus din literele P și R (Poșta Română.) Literele sînt înalte de 11½ mm și late de 6 mm, cu distanța de 3 mm între ele. Și acest filigran trebuia să apară normal cu ambele litere pe fiecare marcă, la mijloc ; din aceleași cauze, pe unele mărci apar numai fragmente de litere formînd uneori R P în loc de P R.

Normal, filigranele I și II trebuie să apară în poziția 1, în care — privind marca din față — deviza NIHIL SINE DEO sau inițialele P R se citesc normal. Cînd hîrtia cu filigran a fost introdusă pe dos la tipar, privind marca din față, ele se citesc de la dreapta spre stînga ; aceasta este poziția 2 a filigranului. Cînd hîrtia a fost introdusă întors, cu scrisul întors, pe recto sau pe verso, filigranele au apărut în pozițiile 3 și 4.

Nu se cunosc cazuri de mărci „Cifre", în care filigranul să apară 5, 6, 7 și 8. Acestea ar fi putut proveni numai dacă colița de hîrtie ar fi fost introdusă la tipar nu vertical ci pe lat, în ambele sensuri, recto sau verso.

Falsuri

Nici un catalog nu a semnalat existența de falsuri la aceste mărci destul de comune, după cum cunoscătorii mărcilor semi-clasice știu că aceste mărci nu s-au falsificat.

Marca din stînga, din fig. 11, are însă o înfățișare neobișnuită. Cercetată amănunțit, se constată că este un fals, nu prea reușit, cu următoarele caracteristici :

— este imprimată pe o hîrtie cu structură ca de sită, ca la emisiunea Moldova 1918, hîrtie ce nu a fost întrebuințată la nici una din emisiunile „Cifra" ;

— deși ovalul și grosimea cifrelor apar ca la tipul I, poziția literei R din ROMANIA este ca la tipul II ;

— literele sînt mai groase ca la original ;

— ovalul mare și linia din jurul lui, sînt neregulate, lucru ce nu se întîmplă la original ;

Fig. 11 : În stînga, marcă falsă ; în dreapta, exemplar autentic.

— distanțele dintre rozete și valoarea în litere, sînt mult mai mici ca la original ;

— lipsește linia de delimitare a cefei ;

— pe obraz apare o linie orizontală de culoare, care la original nu există ;

— dantelura de 13—14¼ nu se întîlnește la mărcile originale.

Un alt fals este marca din stînga, din fig. 12. Fiind mai reușit și fără un aspect neobișnuit, el nu ar fi atras atenția dacă nu s-ar fi stabilit că și mărcile „Cifra" au fost falsificate. Iată caracteristicile acestui fals :

— ovalul mare și linia din jurul lui sînt neregulate, lucru ce nu se întîmplă la original ;

— distanța dintre rozeta din stînga și litera C, este mai mică decît la original ;

— lipsește linia de delimitare a cefei ;

— dantelura 13¼—14 nu se întîlnește la mărcile originale ;

— pseudofiligranul nu este încrustat, ci impregnat cu o materie gnasă, tocmai pentru a se da impresia de autenticitate, întrucît se știe că această marcă este mai bine cotată fără filigran.

(Continuare în pag. 18)

Rev. Filatelia nr. 12/1969

STUDII

EMISIUNILE „CIFRA ÎN PATRU COLȚURI"

Pentru simplificare, în cele ce urmează vom indica emisiunile cu nr. 1, 2, 3, 4 după apariția lor, și cu rezervele formulate în ce privește „emisiunea" 2. Perechi orizontale și verticale, nedantelate la mijloc, arătate în C.M.R. 1964, nu am întîlnit la nici o valoare și la nici o emisiune. Am fi recunoscători celor ce ne-ar putea comunica astfel de perechi, pentru a le putea verifica existența. [1])

Marca de 1½ bani se găsește în emisiunile 1, 2 și 3 și lipsește din emisiunea 4. Culoarea ei este un roșu-violet și se găsesc nuanțe de la foarte intens la foarte slab, chiar spălăcit. La mărcile din emisiunea 3, culoarea are un aspect mai lăptos, datorită hîrtiei. Culoarea „roșu-sînge" menționată de Murea la emisiunea 1, este o chestiune de interpretare sau de nomenclatură.

Varianta roz-violet, indicată în „Kohl", pare a fi în realitate o nuanță mai deschisă a culorii de bază. Nu am întîlnit pînă acum varianta roșu-brun menționată în „Kohl" la emisiunea 1 și aș face rezerve asupra ei, considerînd mai curînd că ar putea să fi fost marcă din emisiunea 3, a cărei hîrtie s-a îngălbenit, ducînd la nuanța semnalată, caz care se întîlnește frecvent. [2])

Marca de 1½ b se găsește dantelată A, B, C și D, la toate emisiunile. Se citează existența unor exemplare izolate nedantelate orizontal sau vertical, sau cu lipsa dantelurii numai pe o latură. Astfel de piese izolate (existente, de altfel, la toate valorile) nu sînt concludente și trebuie oricum privite cu multă prudență, întrucît ar fi putut fi tăiate din mărci greșit centrate.

Kohl mai semnalează și existența de exemplare imprimate recto-verso.

Mărcile de culoare neagră, sînt tăieturi din benzi de ziare.

Marca de 3 bani violet se găsește în toate emisiunile. Culoarea ei este violet, cu nuanțe mergînd de la tare pînă la lila pal. Indicația „violet-albastru" dată de Kohl la emisiunea 1, ca culoare de bază, nu dă o nomenclatură corespunzătoare, fiind de fapt un violet intens.

Dantelurile A, B și C se găsesc la toate emisiunile; dantelura D se găsește numai la emisiunile 1, 2 și 3. Kohl semnalează existența unor exemplare din emisiunea 3 imprimate recto-verso și anume cu valoarea de 5 bani verde pe verso. Aceste exemplare erau cotate ca foarte rare.

Marca de 3 bani violet-albastru intervine numai la emisiunea 3, pe hîrtie albă, moale, de asemenea în nuanțe de la foarte tare la slab. Nuanțele spre brun, precum și gri, sînt datorate degradării hîrtiei sau unor agenți exteriori. Se găsește cu toate cele 4 danteluri A, B, C și D, dantelura D fiind excepțională.

Marca de 5 bani, verde, există la toate emisiunile. Culoarea verde apare însă diferită, după hîrtia pe care a fost imprimată marca. Astfel, la tirajele 1 și 2 verdele este ferm, iarbă; la 3 și 4, și în special la 3, verdele apare mai lăptos, mai dulce. Nuanțe se găsesc de la tare la foarte slab. Dantelurile A, B și C se găsesc la toate emisiunile; dantelura D se găsește numai la 1, 2 și 3. Kohl semnalează existența unor exemplare imprimate recto-verso, precum și mărci imprimate și cu 3 bani violet pe verso.

Mărcile de culoare roșie, chiar pe plicuri cu ștampile autentice, sînt eseuri puse în circulație de complezență în scopuri filatelice și nu erori.

Marca de 10 bani roșie, se găsește numai la emisiunile 1, 2 și 3, de asemenea în nuanțe de la tare la slab. La emisiunea 1, cu filigran 1, se întîlnește și nuanța carmin care este rară; dar am găsit și o marcă, fără filigran, pe hîrtie subțire transparentă, de culoare carmin. Face această marcă parte din emisiunea 1 și este fără filigran, sau avem mărci carmin și în emisiunea 2? Cu o singură marcă nu se poate stabili nimic! Numai pe măsură ce se vor mai găsi asemenea exemplare, se va putea opina din ce emisiune face parte.

Marca de 15 bani se găsește tot numai la emisiunile 1, 2 și 3 și este de culoare brun-oliv, cu nuanțe mai puțin diferite ca la celelalte mărci. La emisiunea 1, cu filigran I, se găsește rar și o nuanță închisă de brun, mai puțin oliv decît la celelalte.

La toate emisiunile se găsesc toate cele patru danteluri A, B, C și D. Se găsesc exemplare nedantelate orizontal și vertical, precum și cu dantelura lipsă pe o singură latură, dar cum am mai arătat nu le socotesc îndeajuns de concludente.

Marca de 25 bani — albastră — face parte din toate emisiunile. Nuanțele ei sînt mai puțin variate; de semnalat un albastru mai lăptos pe emisiunea 3, datorită hîrtiei. Nuanța ultramarin citată de Kohl la emisiunea din 1891 (cum este notată în cataloage), am întîlnit-o pînă acum numai la emisiunea 1, cu filigran I. Tot astfel, nuanța albastru lăptos nu este de fapt o nuanță propriu-zisă ci este datorită hîrtiei.

Dantelurile A, B și C se găsesc la toate cele 4 emisiuni iar dantelura D numai la emisiunile 1, 2 și 3.

1) Nota red.: Manualul Kohl menționează existența unor astfel de perechi la emisiunea 1 și 4. Pentru 2 și 3 arată că asemenea perechi „ar trebui să existe", fără a-și însuși ferm această susținere.

2) În manualul Kohl, această nuanță intervine numai la emisiunea 1 și anume numai la una dintre cele patru variante de dantelură (13½).

Redăm mai sus figurile 8 și 9 care ilustrează textul apărut în numărul 11 al revistei noastre. Cu acest prilej rugăm a se rectifica numerotarea ilustrațiilor apărute în numărul 11, precum urmează: în loc de fig. 4 se va citi fig. 6; în loc de 5 se va citi 4; în loc de 6 se va citi 5.

Fig. 10 — Varietate de desen la valoarea de 15 bani: „ciocul" ornamentului care încadrează cifra din colțul din dreapta, jos, este prelungit și atinge cifra 5.

Marca de 50 de bani există la toate emisiunile în culoarea portocalie, cu nuanțe destul de diferite. Foarte rar se găsesc și mărci de culoare galben curat.

Dantelurile A, C și D se găsesc la toate emisiunile, dantelura B însă numai la 2, 3 și 4.

Erori și defecte de desen și dantelură

O varietate tipică de tipar apare la marca de 15 bani, la care ciocul ornamentului din colțul din dreapta jos, în loc de a fi scurt, cum este normal la toate mărcile, este prelungit și atinge cifra 5 (fig. 10).

Tot astfel, atît cele două tipuri ale mărcilor de 1½ și 25 bani, cît și diferențele de desen, arătate în figurile 4—9 din numărul precedent al revistei, constituie varietăți tipice, deoarece normal ar fi ca desenele tuturor mărcilor să fie identice.

Erori accidentale de imprimare, fie izolate fie intervenind la un număr mic de mărci, se găsesc curent. Ele constau din :

— cifre și litere defecte, prezentînd unele lipsuri în desenul lor ;

— cadrul întrerupt sau chiar porțiuni întregi din cadru, neapărute la imprimare ;

— linii albe și linii de culoare, apărînd în desen în diferite locuri sau direcții ;

— linii marginale și pete pe margini ;

— pete albe și pete de culoare, apărînd în diferite locuri, pe desen ;

— puncte multe de culoare, mici și dese, pe toată suprafața mărcii.

Sînt de semnalat de asemenea și centrările defectuoase determinate de perforarea dinților, cu abateri față de jumătatea distanței dintre mărcile vecine. Acestea duc pînă acolo ca o mancă să prindă și 2—3 mm din desenul mărcii vecine, pe două sau chiar trei laturi. Asemenea exemplare defectuoase se găsesc la toate mărcile din toate emisiunile. De fapt, aci este vorba de rebuturi de fabricație, scăpate la controlul de calitate de imprimeria de mărci.

Filigran

Emisiunea 1 este imprimată pe o hîrtie cu filigranul „Stemă mică". Precum se știe, acesta nu este de fapt un filigran propriu-zis, nu este rezultat din procesul tehnologic, de fabricarea hîrtiei, stema fiind încrustată mecanic, prin presiune, pe hîrtie gata fabricată. În expunerea noastră vom denumi totuși, pentru ușurință, acest pseudofiligran ca „Filigranul I".

Filigranul I reprezintă vechea stemă mică a țării, fără sprijinul celor doi lei laterali și fără „pavilionul" de hermină. Filigranul, cu dimensiunile de 20 × 15 mm, trebuia să apară întreg pe fiecare mancă și la mijloc. Uneori, din cauza așezării greșite a hîrtiei, la imprimare, filigranul este deplasat față de desenul mărcii ; astfel, pe unele mărci, apar chiar două jumătăți de filigran.

Emisiunea 4 a fost imprimată pe o hîrtie cu filigranul II, este compus din literele P și R (Poșta Română.) Literele sînt înalte de 11½ mm și late de 6 mm, cu distanța de 3 mm între ele. Și acest filigran trebuia să apară normal cu ambele litere pe fiecare marcă, la mijloc ; din aceleași cauze, pe unele mărci apar numai fragmente de litere formînd uneori R P în loc de P R.

Normal, filigranele I și II trebuie să apară în poziția 1, în care — privind marca din față — deviza NIHIL SINE DEO sau inițialele P R se citesc normal. Cînd hîrtia cu filigran a fost introdusă pe dos la tipar, privind marca din față, ele se citesc de la dreapta spre stînga ; aceasta este poziția 2 a filigranului. Cînd hîrtia a fost introdusă întors, cu scrisul întors, pe recto sau pe verso, filigranele au apărut în pozițiile 3 și 4.

Nu se cunosc cazuri de mărci „Cifre", în care filigranul să apară 5, 6, 7 și 8. Acestea ar fi putut proveni numai dacă colița de hîrtie ar fi fost introdusă la tipar nu vertical ci pe lat, în ambele sensuri, recto sau verso.

Falsuri

Nici un catalog nu a semnalat existența de falsuri la aceste mărci destul de comune, după cum cunoscătorii mărcilor semi-clasice știu că aceste mărci nu s-au falsificat.

Marca din stînga, din fig. 11, are însă o înfățișare neobișnuită. Cercetată amănunțit, se constată că este un fals, nu prea reușit, cu următoarele caracteristici :

— este imprimată pe o hîrtie cu structură ca de sită, ca la emisiunea Moldova 1918, hîrtie ce nu a fost întrebuințată la nici una din emisiunile „Cifra" ;

— deși ovalul și grosimea cifrelor apar ca la tipul I, poziția literei R din ROMANIA este ca la tipul II ;

— literele sînt mai groase ca la original ;

— ovalul mare și linia din jurul lui, sînt neregulate, lucru ce nu se întîmplă la original ;

Fig. 11 : În stînga, marcă falsă ; în dreapta, exemplar autentic.

— distanțele dintre rozete și valoarea în litere, sînt mult mai mici ca la original ;

— lipsește linia de delimitare a cefei ;

— pe obraz apare o linie orizontală de culoare, care la original nu există ;

— dantelura de 13—14¼ nu se întîlnește la mărcile originale.

Un alt fals este marca din stînga, din fig. 12. Fiind mai reușit și fără un aspect neobișnuit, el nu ar fi atras atenția dacă nu s-ar fi stabilit că și mărcile „Cifra" au fost falsificate. Iată caracteristicile acestui fals :

— ovalul mare și linia din jurul lui sînt neregulate, lucru ce nu se întîmplă la original ;

— distanța dintre rozeta din stînga și litera C, este mai mică decît la original ;

— lipsește linia de delimitare a cefei ;

— dantelura 13¼—14 nu se întîlnește la mărcile originale ;

— pseudofiligranul nu este încrustat, ci impregnat cu o materie gnasă, tocmai pentru a se da impresia de autenticitate, întrucît se știe că această marcă este mai bine cotată fără filigran.

(Continuare în pag. 18)

BĂILE HERCULANE

Cercul filatelic din Băile Herculane a organizat o reușită expoziție filatelică.

Dintre membrii cercului care au prezentat exponate variate au fost : Grigore Lungu, dr. Andrei Stoienescu, dr. Ladislau Sighearto, Andrei Tauber, Ecaterina Răzvan și alții.

Încă din primele zile, exponatele s-au bucurat de frumoase aprecieri. Filateliști din diferite părți ale țării au fost plăcut impresionați și au felicitat cercul nostru care, deși tînăr, dovedește o intensă preocupare pentru această minunată sursă de culturalizare individuală și a maselor.

Eufrosina Bărulescu

TÎRNĂVENI

La Casa de cultură a orașului Tîrnăveni, jud. Mureș, Cercul filatelic a organizat o expoziție cu emisiuni românești. Au expus : A.N. Ivăncescu, Incze Ștefan, Worro Attila, Gyalai Irma, Marcel Ciobotaru, dr. Mircea Popa, dr. Cazimir Schissl, Ion Susca.

Pentru reușita expoziției și-au dat concursul : prof. Ion Ritiu, director și salariații Casei de cultură și ai Oficiului P.T.T.R. local.

Expoziția a fost vizitată de un mare număr de cetățeni din localitate și din

VIAȚA FILATELICĂ

alte localități ; iar după deschiderea cursurilor a fost vizitată de elevii școlilor din localitate, veniți în grup împreună cu profesorii.

A. N. Ivăncescu

CULEGERE DE COMUNICĂRI PENTRU CERCURI

Printre criticile cel mai des aduse unor cercuri filatelice este și aceea că ele se limitează la activitatea de schimb, dînd prea puțină atenție organizării de scurte comunicări sau prelegeri, pe diferite teme filatelice de actualitate.

Pentru a veni în sprijinul cercurilor filatelice, filiala București a A.F.R. a editat recent o culegere de trei comunicări ; temele lor sînt :

— Cum să ne pregătim exponatele ? (Nicolae Tripcovici)

— Educația patriotică prin filatelie (I. Micu)

— Cum se poate alcătui un studiu filatelic ? (ing. M. Popovici).

Prin conținut și extindere — fiecare dintre ele este potrivită pentru a fi citită în cadrul ședințelor obișnuite ale cercurilor filatelice.

Cele trei comunicări au fost difuzate de filiala A.F.R. București cercurilor filatelice din Capitală. Filialele A.F.R. județene pot cere Filialei A.F.R. București (str. Biserica Enei 16), trimiterea unui exemplar al acestei culegeri.

PROGRAMUL ȘEDINȚELOR DE SCHIMB ÎN CAPITALĂ

Reamintim cititorilor noștri zilele de schimb la Cercurile filatelice din Capitală :

SECTORUL I — (Medici și personal sanitar), Spitalul Brîncovenesc, sala Amfiteatrului	joi	18—20
SECTORUL II — Ministerul Industriei Lemnului, str. Bibliotecii 2, sector IV	sîmbătă	18—20
SECTORUL III — (23 August), str. Traian 185	duminică	9—14
SECTORUL IV — (T. V.), str. Mircea Vodă 5	luni	18—20
SECTORUL V — (30 Decembrie), str. 11 Iunie 51, în curte	duminică	9—14
SECTORUL VI (Poșta Centrală), str. Lipscani 21, în curte	miercuri	18—20
SECTORUL VII — (Academia), str. Gutenberg 3 bis, et. II	vineri	18—20

Cu ocazia ședințelor de schimb ale acestor cercuri, funcționează — la orele indicate — și un stand filatelic aprovizionat cu seriile filatelice nedirijate, F.D.C., ilustrate maxime și accesorii de filatelie.

„CIFRA ÎN PATRU COLȚURI"

(urmare din pagina 5)

Cotări

Este știut că mărcile sînt cotate după raritatea lor cît și după cerere.

Tocmai de aceste criterii nu a ținut îndeajuns seama C.M.R. 1964, cînd a fixat cotele mărcilor „Cifra". Și

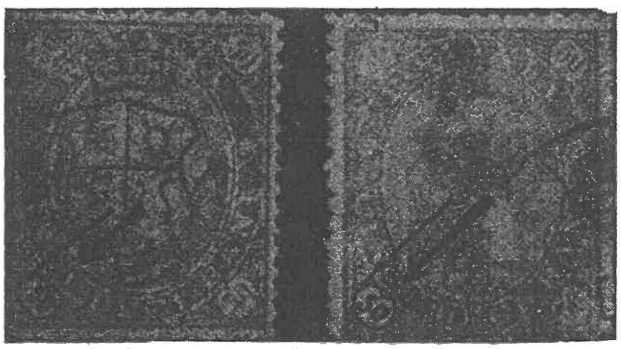

Fig. 12 : În stînga, marcă falsă. Se observă amprenta grasă a presudofiligranului, contrafăcut și el.

nu mă refer la aceste cote comparativ cu cotele altor mărci, ci numai la cotele din cadrul emisiunilor „Cifra".

Astfel, marca de 15 bani, fără filigran, este cotată la fel cu cea de 10 bani, fără filigran și ceva mai puțin decît marca de 25 bani, fără filigran. Totuși marca de 15 bani se găsește peste tot, în cantități masive și mult mai ușor decît celelalte două (cam de 20 de ori mai puțin frecvente).

Mărcile de 1½, 3, 5 și 25 bani, fără filigran, cu dantelura D, citate în catalog ca „existente", dar fără cote, deci excepțional de rare, se găsesc mai ușor ca cele de 10, 15 și 50 bani, care sînt cotate, deci a căror raritate este cunoscută.

Mărcile de 3 și 5 bani, cu filigran II P R, cotate cam dublul celor fără filigran, se găsesc cel puțin de zece ori mai rar ca acestea, iar marca de 50 bani, din aceeași serie, cotată cam de 10 ori cît cea fără filigran, nu se găsește decît excepțional.

Tot astfel, mărcile de 1½ bani tip II, pe hîrtie transparentă, sînt mai rare decît cele de tip I, iar cele de tip II pe hîrtie albă moale, sînt mult mai rare decît cele de tip II.

În sfîrșit, mărcile de 25 bani tip I, pe hîrtie subțire, moale și albă, obișnuită, sînt mult mai rare ca cele tip II.

Cotarea acestor tipuri cam la fel, nu mi se pare deci conform cu raritatea efectivă a mărcilor.

Acestea au fost numai cîteva exemple care arată că este nevoie și de o revizuire a cotelor mărcilor „Cifra", în noua ediție a catalogului.

Întreguri

Cu aceleași mărci, de același desen, și în aceleași culori au fost emise și următoarele imprimate :

1891 — carte poștală închisă, cu marcă de 5 bani
1893 — carte poștală închisă, cu marcă de 15 bani
1890 — mandat poștal intern, cu marcă de 50 bani
1893 — mandat poștal intern, cu marcă de 25 bani,
1892 — mandat poștal internațional, cu marcă de 25 bani
1893 — bandă pentru ziare cu marcă de 1½ bani

Eseuri

Se cunosc : un singur eseu de desen al cărui model diferă foarte puțin de modelul definitiv și 42 probe de culoare, în desenul definitiv, pe mai multe feluri de hîrtie nedantelate.

Alfred NICOLAU — Craiova

Rev. Filatelia nr. 11/1969

SĂ ÎNVĂȚĂM FILATELIE:

MĂRCILE ROMÂNEȘTI PENTRU TELEGRAF

Răsfoind — în continuare — ultimele capitole din „Catalogul mărcilor poștale românești" și din „Albumul mărcilor românești", vom întîlni încă o categorie de mărci care ne va pune semne de întrebare.

Este vorba despre mărcile serviciului telegrafic, de la a căror apariție s-au împlinit 98 de ani.

Aceste mărci sînt — pentru mulți colecționari și mai ales pentru cei tineri — ieșite din comun, întrucît de mult nu se mai folosesc nici la noi, nici în aproape toate celelalte țări ale lumii.

Un prim aspect pe care nu trebuie să-l scăpăm din vedere, este că apariția acestor mărci — în 1871 — este mult mai tîrzie decît introducerea serviciului telegrafic în România. Trasarea primelor linii telegrafice pe teritoriul fostelor Principate Unite datează încă din anul 1854. Acest eveniment a fost de altfel amintit, precum știm, printr-o emisiune comemorativă, în anul 1954 (marca de 50 de bani — C.M.R., nr. 1422).

De atunci și pînă în 1871, plata taxelor de trimitere a telegramelor s-a făcut în numerar de către expeditor, la ghișeul poștal-telegrafic [1]), contra eliberare de chitanță.

În anul 1871, serviciile telegrafo-poștale au căpătat o nouă așezare, cu o organizare mult mai bună, pusă la curent cu o seamă de aspecte tehnice și administrative care constituiau inovații pe vremea aceea.

La capitolul taxelor telegrafice, legea prevedea (art. 14) că telegramele trebuiau francate la prezentare. Mai departe, la art. 22 legea prescria că francarea se va face cu timbre telegrafice care se vor lipi pe originalul telegramei prezentate chiar de către expeditor sau de oficiantul telegrafic.

În acest sistem, controlul administrativ se făcea direct prin verificarea calculului taxelor tarifare și punctajul timbrelor aplicate. Eliberarea de chitanțe la ghișeu se suprima.

Este interesant de observat că în timp ce timbrele telegrafice au fost experimentate la noi în 1871, în Austria și Ungaria (a căror metodologie poștală era sub multe aspecte asemănătoare cu a noastră) mărcile pentru telegraf nu au fost introduse decît cu doi ani mai tîrziu.

Se pare însă că noul sistem nu a dat — în practică — toate avantajele care fuseseră așteptate, întrucît, după încă trei ani de aplicare — la 31 decembrie 1913 — s-a renunțat la folosirea mărcilor pentru telegraf, revenindu-se la sistemul încasării taxelor pe bază de recipisă [2]).

Prima (și totodată și ultima) noastră serie de mărci pentru telegraf a fost alcătuită din cinci valori, în două desene diferite.

Primele două mărci din serie au avut un format mic, în care apăreau cifrele valorilor (25, respectiv 50 bani) în centrul unui oval înconjurat de o bandă pe care era înscris textul ROMANIA (în partea de sus) și SERVICIUL TELEGRAFIC (jos).

Celelalte trei mărci, pentru valorile mari de 1, 2 și 5 lei, erau de format mare (dreptunghi orizontal). În centrul mărcii apărea efigia lui Carol I, profilată în alb pe fond

de culoare. În banda care înconjura ovalul, același text ca și la valorile mici, iar în laturi, cifra valorii și litera L (inițiala cuvîntului LEI).

O caracteristică a acestei serii: este singura emisiune românească pe care efigia a fost încrustată în relief. Acest procedeu — care mai poate fi întîlnit la alte emisiuni din secolul trecut, din alte țări — era mult mai costisitor decît celelalte sisteme de imprimare. El era totuși folosit ca o măsură de îngreuiare a falsificării și — mai ales — de înlăturare a obliterărilor.

Dat fiind că 1, 2 și mai ales 5 lei reprezentau pe vremea aceea valori destul de mari, care ar fi tentat pe cei dornici de cîștiguri necinstite, în dauna poștei, s-a socotit nimerit a se recurge la procedeul încrustării.

Tot în scopul evitării refolosirii frauduloase a acestor mărci, era obligatorie obliterarea lor dublă: o dată cu ștampila poștală (de loc și dată) și a doua, printr-o ștampilă dreptunghiulară cu textul COMPT. CONTROLATU care atesta verificarea justeței calculului sumei încasate, după numărul cuvintelor telegramei.

Foarte frecvent, mărcile erau desfigurate și cu trăsături de cerneală. Tocmai de aceea, exemplarele fără astfel de anunțări în cerneală sînt mult mai rare, cele uzate trebuie să poarte urmele ambelor ștampile indicate.

La 31 decembrie 1873, poșta a renunțat la folosirea mărcilor pentru telegraf care, în ciuda tuturor precauțiunilor luate, făceau totuși posibile fraude în dauna poștei, prin refolosirea mărcilor etc.

De atunci pînă azi, taxele telegrafice se plătesc la ghișeu, contra recipise.

Capitolul mărcilor pentru telegraf se limitează, la noi, la o singură serie. Ca un element în plus, el cuprinde și o eroare: varietatea cu inscripția DOUJ LEI (în partea de jos a chenarului desenului). Ea este destul de frecventă și nu justifică cota de catalog prea ridicată.

---

1) *Reunirea administrației poștale cu aceea a telegrafelor fusese făcută încă din 9 august 1864, pe baza hotărîrii luată într-un consiliu de miniștri ținut sub președinția domnitorului Alexandru Ioan Cuza.*

2) *Și în această privință, poșta austriacă nu a renunțat la mărcile pentru telegraf decît după cîțiva ani. Sistemul a continuat a fi aplicat în Belgia, pînă în 1899.*

EXPOZIȚIA SOLEMNĂ A TINERETULUI BULGAR

Cu prilejul împlinirii unui sfert de veac de la victoria revoluției socialiste din Bulgaria, a fost organizată în holul Poștei Centrale din Sofia, **expoziția filatelică solemnă de tineret, „25 ani de progres continuu".**

Exponatele au reflectat realizările obținute de poporul bulgar de la insurecția armată din 9 septembrie 1944 — moment de răscruce în viața poporului prieten și vecin.

Colecțiile, prezentate de tinerii filateliști din diferite orașe ale Bulgariei, au evidențiat victoriile obținute de poporul bulgar în construcția socialistă, în înflorirea întregii vieți materiale și spirituale.

Desfășurarea expoziției a constituit un nou prilej de afirmare și un frumos succes al filateliei de tineret în țara prietenă.

NAPOLEON

(Urmare din pag. II)

împăratul Francisc al Austriei, precum și alte personalități care într-un fel sau altul, l-au înfruntat pe Napoleon. Bineînțeles că tot aici vor fi introduse și mărci care să reflecte războaiele de eliberare națională duse de popoarele Europei împotriva robiei franceze. Semnificative din acest punct de vedere sînt mărcile emisiunii sovietice „150 ani de la Războiul de apărare a Patriei" (Zu. 2612—2615) sau valorile de 5 și 40 pf reprezentînd pe conducătorii oștilor prusiene, Blücher și Scharnhorst (seria „Lupta de eliberare națională 1813", R.D.G., Zu. 794, 798).

Dacă multe mărci vor reflecta, în tematica „Napoleon", momentele strălucitoare ale unei glorii trecătoare, nu vor lipsi din colecție nici piesele care vor evoca apusul epopeii sale. Bătălia națiunilor, de la Leipzig (pe ștampile din R.D.G. înfățișînd impunătorul monument memorial), „Despărțirea de ostașii Gărzii, la Fontainebleau", pe una din mărcile comemorative și — pentru ultimul capitol, al exilului — portretul lui Sir Robson Lowe, guvernatorul din Sfînta Elena (pe o marcă din Sf. Elena, din 1968).

Este evident că alcătuirea unei colecții narative cu tematica napoleoneană este pretențioasă. Ea necesită studierea amănunțită a vieții și istoriei lui Napoleon I, conjugată cu cercetarea materialelor filatelice și poștale existente.

Dar, pe cît de anevoioasă va fi această muncă, pe atît de mare va fi satisfacția finală a colecționarului cînd va admira o colecție în care se vor oglindi figura, luminile și umbrele unuia dintre marii protagoniști ai istoriei.

Vs. SURJICOV

O NOUĂ PUBLICAȚIE A TINERETULUI

Familiei publicațiilor filatelice pentru tineret i s-a alăturat anul acesta revista lunară „PRO JUVENTUTE", editată de Uniunea Națională a Tineretului Filatelic din Belgia (U.N.T.P.B.) pe linia eforturilor depuse de conducerea Uniunii de a orienta și îndruma tineretul în domeniul filateliei. Revista apare în 30 de pagini de format mare.

Sumarul cuprinde atît articole de popularizare cît și rubrici informative asupra vieții filatelice din Belgia și din Luxemburg, asupra emisiunilor noi etc.

Ultimele cinci pagini ale revistei sînt tipărite pe hîrtie galbenă și vernil, constituind un gen de fișe enciclopedice care pot fi decupate și grupate separat.

Salutăm amical noul confrate, dorindu-i succese și existență îndelungată.

Rev. Filatelia nr. 9/1969. (XVIII)
(161)

STUDII

DINTRE PROBLEMELE EMISIUNILOR „SPIC DE GRÎU"

Doi autori din România au popularizat în străinătate mărcile emisiunilor uzuale „Spic de grîu". Primul, regretatul Odo Gh. Boehm, a publicat studiul său sub titlul „Die rumänische Freimarken der Ausgaben 1893—1899", în revista lunară austriacă „Der Sammlerfreund" (nr. 11 din 1933). Al doilea, Francisc Konrad, a publicat lucrarea sa, scrisă în limba franceză, „Les variétés de filigrane et de papier des timbres roumains des émissions 1893—1918 (dits Épi de blé)" — în revista elveţiană „Berner Briefmarkenzeitung — Journal Philatélique de Berne" (nr. 2 din 1958).

Concluziile la care au ajuns aceste două studii au fost prelucrate în ambele ediţii ale Catalogului de mărci poştale româneşti (1959 şi 1964).

Scopul acestor studii a fost, printre altele, de a atrage şi atenţia editorilor de cataloage mondiale asupra diverselor tipuri ale filigranelor P. R. şi de a determina să le evidenţieze în ediţiile următoare ale cataloagelor lor.

Din păcate, pînă în prezent, aceste interesante semnalări nu au avut ecou, majoritatea cataloagelor perseverînd a se limita la numai două tipuri de filigran: II şi V (Yvert, Michel, Gibbons şi Scott). Ceva mai mult, catalogul Zumstein se mulţumeşte a-l menţiona numai pe cel dintîi. Se pare că marele număr de emisiuni ale tuturor administraţiilor poştale sileşte pe editori să limiteze din ce în ce textele privind emisiunile mai vechi. Acest fapt pregnant îl putem constata dacă comparăm, de exemplu, textul privitor la emisiunile „Principatele Unite" 1862—64 din catalogul Michel, ediţia 1957, cu cel din ediţia 1969: în acesta din urmă nu se mai face menţiune despre marca de 30 par., albastru, tipografiată, pe hîrtie vărgată, varietate care — deşi lipseşte şi în C.M.R. — totuşi există.

Revenind la filigranele P. R. ale emisiunilor „Spic de grîu", trebuie arătat că „Billig's Philatelic Handbook", volumul XIII din 1950, menţionează existenţa a numai două tipuri de filigran P.R.

Trebuie astfel să-mi mărturisesc impresia penibilă pe care o resimt, constatînd atît felul cum tratează cataloagele Zumstein şi Michel cele 8 poziţii ale filigranului „Foi de tei" ale emisiunilor cehoslovace mai tinere cu 33 ani, cît şi vitregia lor faţă de filigranul P. R.

S-a crezut o vreme că — o dată cu descoperirea tipurilor la valori de 1 ban, 5 şi 15 bani ale emisiunilor „Spic de grîu" (C.M.R. nr. 102, 104, 134 şi 136) — s-a închis cercul acestor varietăţi. De aceea am fost foarte surprins cînd, achiziţionînd cantităţi mai mari de valori de 10 bani din toate emisiunile „Spic de grîu", am constatat că şi aceasta există nu numai în două, dar chiar în trei tipuri diferite.

Tipurile I şi II se întîlnesc de la începutul primei emisiuni, în culoarea verde. Clişeele lor au fost amestecate laolaltă în proporţii care nu ar putea fi determinate decît de posesorii unor coli întregi. Personal, această posibilitate îmi lipseşte.

Principalul semn distinctiv al tipurilor este diferenţa de mărime între ele. Astfel, dimensiunile tipului I sînt de $19^1/_2 \times 24^1/_2$ mm, iar ale tipului II cu $^1/_4$ de mm mai mici, adică $19^1/_4 \times 24^1/_4$ mm (fig. 1). Cu aceste planşe originare au fost tipărite toate emisiunile şi tirajele pînă în anul 1902.

Dimensiunile tipului III sînt de $19^1/_2 \times 24^3/_4$ mm. Data cea mai veche cu care am putut-o întîlni este aceea de 4 martie 1902. Clişeele acestui tip sînt aşezate în planşe mai îndesat, spaţiul dintre ele fiind, în amîndouă direcţiile, cu 1 mm mai îngust, respectîndu-se numai 2 mm, pe cînd la planşele originare au fost de 3 mm (fig. 2 şi 3).

Pentru a se putea stabili criterii juste de evaluare diferenţiată a celor două tipuri I şi II fără filigran, trebuie avut în vedere în primul rînd că acestea au avut o perioadă scurtă de circulaţie, de la 20 decembrie 1900 pînă la martie 1902, respectiv numai un an şi două luni, în timp ce mărcile din tipul III au fost în uz pînă la 1908. Va trebui deci făcută o diferenţiere de estimare în noua ediţie a catalogului românesc, în curs de pregătire.

Sus-citatul manual al lui Billig evaluează sub nr. 192 (la pag. 139) toate tipurile acestei valori, fără filigran, făcînd numai distincţii în ceea ce priveşte nuanţele („rose red" şi „rosene") şi dantelura. Cea mai frapantă este însă aprecierea identică pentru ambele culori ale pieselor dantelate $D/13^1/_2$: $11^1/_2$ neuzate şi uzate, la 10 dolari exemplarul. Aceasta este cea mai ridicată apreciere pentru o marcă normală, ştampilată, din toate emisiunile „Spic de grîu".

Evaluarea din 1950 a fost întrecută de recentul catalog Scott, stabilind preţul ei la 25 dolari. Nici nu-mi pot imagina la cît ar trebui evaluată o pereche compusă din amîndouă tipurile.

Numai cu titlu de comparaţie este de arătat că menţionatul catalog Billig apreciază marca de 40 parale ştampilată din emisiunea II Cap de Bour (C.M.R. nr. 5) cu acelaşi preţ.

Clarificarea acestor probleme va trebui să stea în atenţia comisiei care se ocupă cu întocmirea ediţiei noi a catalogului românesc, stabilind o situaţie adecvată pentru mărcile C.M.R. nr. 272 + 272 I etc. Desigur că nu se poate scăpa din vedere nici problema hîrtiei cu filigran marginal „Johannot et Cie Annonay", de care Billig n-a ţinut seama.

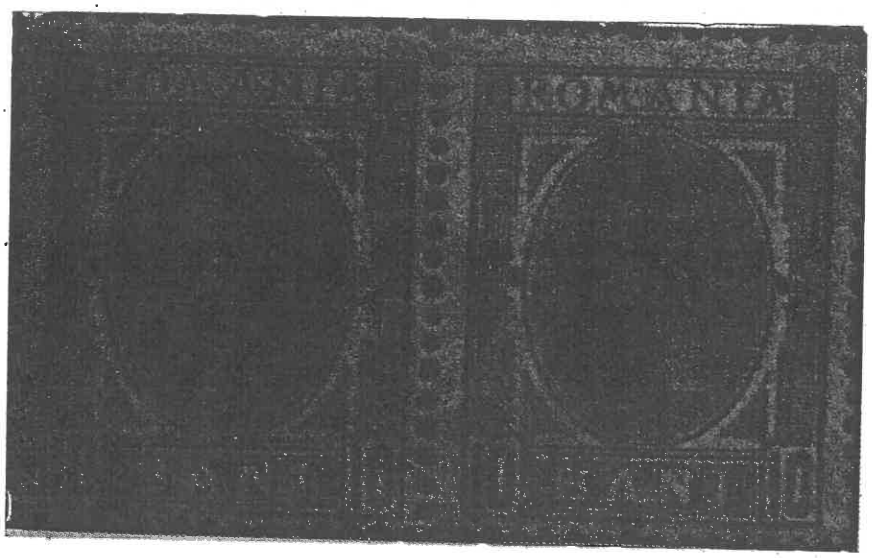

Fig. 1 — Pereche tip I + tip II, neobliterată

În privința hîrtiei costată orizontal, este curios de ce în C.M.R. a fost omisă valoarea de 10 bani verde nr. 103, ca și cum s-ar contesta existența ei. Aceasta deși în catalogul lui Konrad din 1947 ea figurează, pe drept, sub nr. 103. Omisiunea ei ar putea

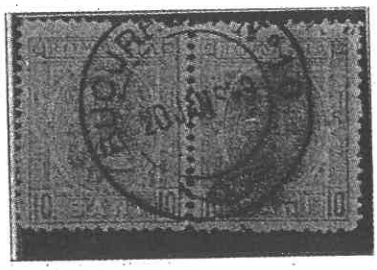

Fig. 2 — Pereche tip I + tip II, obliterată

găsi, poate, o explicație prin faptul că este relativ destul de rară și fiind tipărită aproape exclusiv pe verso-ul hîrtiei costate (în loc de-a fi pe fața ei netedă) ea se confundă lesne cu mărcile tipărite pe hîrtie normală.

O problemă nelămurită o prezintă hîrtia vărgată orizontal. Structura ei este identică cu aceea a hîrtiei fără vergi, pe care C.M.R. nu o menționează. O altă nedumerire o provoacă faptul că pe cînd mărcile de 10 bani pe hîrtie costată (C.M.R. nr. 111 y) le-am întîlnit numai cu dantelură A (/13½ și C/11½ : 13½) iar cele pe hîrtie numai parțial vărgată (111 z), cu dantelură B (11½) și D (13½ : 11½), cele pe hîrtie normală există toate cu patru feluri de dantelură.

Hîrtia mărcilor cu filigran P.R. de fabricație indigenă prezintă și o raritate care a fost descrisă în studiul meu din iulie 1963, adică un filigran neintenționat, sub forma unei linii orizontale. În notele la emisiunile din 1920—1926, C.M.R. îl menționează cu indicativul „X". O raritate „non plus ultra" în această privință o reprezintă prezența acestei linii pe marca pe hîrtie costată din marginea colii *(lipsită de filigran P.R.* Nu mai puțin interesantă este și linia pe care am întîlnit-o numai la un exemplar, prezentînd în partea superioară, alipită, o semilună cu diametru de 8 mm (fig. 4). Bănuiesc că aceasta a fost determinată de capul unui șurub sau nit de la mașina de hîrtie. Relevez că nu am întîlnit astfel de devieri pe hîrtia importată din Franța, pe care au fost tipărite emisiunile ulterioare.

Printre emisiunile „Spic de grîu" tipărite pe sus-menționata hîrtie franțuzească, se înscrie în primul rînd aceea cu filigranul VI (stema mare pe 25 mărci) pusă în circulație — după cataloage — la 5 iulie 1900. De fapt, personal, presupun că aceasta a început a circula abia în ianuarie 1901, întrucît nu am putut întîlni nici o piesă cu obliterare cu dată anterioară [1].

În orice caz, dacă există exemplare cu ștampile cu data 5 iulie 1900 sau posterioară pînă către sfîrșitul anului 1900, ele pot fi considerate raritați.

Valoarea 10 bani, tipărită cu planșele originale, există în două nuanțe de culori: roșu și roz, ca și mărcile precedente. Variază numai intensitatea lor. Celelalte nuanțe de culori la

Fig. 4 — Varietate la filigranul P. R.: linie orizontală în partea de sus, cu o semilună alipită

această valoare (menționate în C.M.R. la nr. 127 și 138) privesc tipul III. Avertizez că marca nr. 138 a, carmin, există și ea cu dantelurile A și D, dar amîndouă sînt foarte rare.

La tipurile I și II am găsit și curiozități de dantelură. Acele mașinii de perforare au avut două grosimi: foarte subțiri și normale la dentelura 13½, foarte subțiri, normale și foarte groase la dantelura 11½. Curiozitatea constă în combinațiile acestor ace care dau naștere la întrebarea de ce la dantelura 11½ mărcile au fost perforate orizontal, cu acele foarte subțiri, iar vertical, nor-

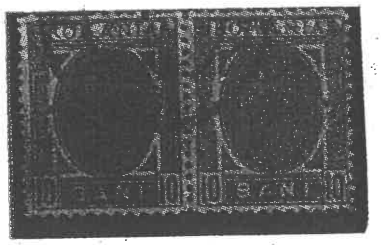

Fig. 3. — Pereche tip III, obliterată

mal sau viceversa, cînd perforarea ar fi putut fi executată pe aceeași mașină.

Dantelura convențională de 13½ am întîlnit-o la un exemplar al valorii de 10 bani fără filigran P.R. (nr. 127) executată numai orizontal jos și sus și vertical la stînga. La latura dreaptă, ea a fost executată 11½. Această marcă avînd filigranul VII, mi-am explicat devierea prin neatenția lucrătorului care — uitînd să perforeze marginea dreaptă a colii — a corijat greșeala completînd perforarea, însă cu 11½. Această piesă poartă ștampila „CRAIOVA 2 IULIE 901", și „goarna poștală". Căutați celelalte 9 piese. Norocul are adeseori căi de nepătruns, cum spune un proverb ceh!

Sfîrșesc prima parte de enumerare a contribuțiilor la studiul acestor emisiuni, contribuții care nu consider că au epuizat materia atît de interesantă. Celor care au avut răbdare de a le urmări — dînd astfel dovadă de dorința de a cunoaște amănunțit istoria și realitatea acestor emisiuni atît de simpatice, le doresc mult noroc în căutarea și în identificarea unor noi elemente și particularități.

Într-o contribuție viitoare îmi propun a descrie metoda de lucru pe care am folosit-o pentru identificarea planșelor pe baza diferitelor defecte ale clișeelor. Pînă atunci, la „recitire"!

Dr. FRANTISEK NOVAK — Praga
Membru corespondent al Academiei de Filatelie din Paris

1) În presa filatelică contemporană în legătură cu modul punerii în circulație — au apărut unele informări — că oficiile poștale obținuseră aceste mărci cu dispoziția că distribuția lor o puteau face numai în blocuri complete de 25 mărci, cuprinzînd întreaga stemă. Lumea filateliștilor de atunci a fost consternată și iritată de această măsură neîntîlnită și a refuzat să le cumpere. Cînd ne amintim că un leu avea pe-atunci cursul egal cu francul francez aur și majoritatea colecționarilor prefera mărcile obliterate, pe care le păstrau în albume alcătuite numai pentru cîte o piesă, nu ne vom mira. Administrația poștală a revocat deci ordinul și a dat încuviințare pentru vînzarea liberă.

A apărut:

LISTA DE PREȚURI
A
MĂRCILOR POȘTALE
ROMÂNEȘTI

cu completările
la zi
pe anul 1969

Rev. Filatelia nr. 2 /1969.

O ŞTAMPILĂ PUŢIN CUNOSCUTĂ

LAGĂRUL REFUGIAŢILOR POLONI—TG. JIU

În timpul şi pe măsura ocupării teritoriului Poloniei de către trupele hitleriste, în septembrie 1939, un mare număr de polonezi, atît din populaţia civilă cît şi din rîndul forţelor armate, s-au refugiat în România. Se apreciază că numărul emigranţilor polonezi care au trecut prin România se ridică la aproximativ 100 000, din care cinca 60 000 militari [1]). Cea mai mare parte din aceştia au plecat în scurt timp, astfel că la 9 octombrie 1939 se mai aflau în România, potrivit datelor Comisariatului general pentru refugiaţii polonezi, un număr de 36 957 polonezi [2]).

În pofida presiunilor şi ameninţărilor germane, guvernul român a ajutat şi pe refugiaţii militari polonezi să plece din ţară, uneori chiar cu vapoare româneşti, spre Franţa, unde s-au înrolat în legiunile poloneze [3]). De altfel, guvernul nostru a ajutat şi guvernul polon, permiţînd transportarea prin ţara noastră a tezaurului Băncii Poloniei şi îmbarcarea lui, în secret, pe vase britanice şi române, cu destinaţia Franţa. [4])

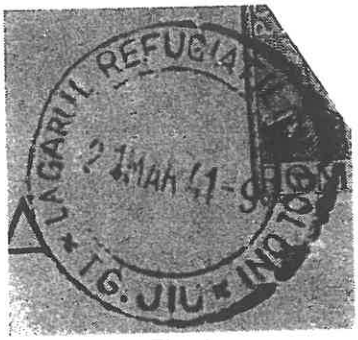

Fig. 1.

Adînc nemulţumită de această situaţie, diplomaţia nazistă a exercitat puternice presiuni la Bucureşti, pentru a împiedica ieşirea din ţară şi a impune internarea refugiaţilor polonezi.

În urma acestor presiuni, Ministerul român de Afaceri Străine a comunicat ministrului german la Bucureşti, Fabricius, că guvernul român va respecta regulile neutralităţii. În acest sens, Ministerul Apărării Naţionale a elaborat instrucţiunile din 28 septembrie 1939 prin care se prevedea că militarii polonezi rămaşi în România nu sînt consideraţi prizonieri de război, ci refugiaţi militari, supuşi — ca atare — regimului convenţiei de la Haga. Potrivit acestor instrucţiuni, militarii polonezi urmau să fie trataţi cu toată omenia, căutîndu-se de către toţi ca să li se uşureze, cît mai mult posibil, atît starea materială, cît şi starea morală în care se aflau [5]).

Convenţia de la Haga, privind drepturile şi îndatoririle statelor şi persoanelor neutre în caz de război terestru (adoptată în octombrie 1907) prevedea, prin art. 11, că statul care primeşte pe teritoriul său trupe aparţinînd armatelor beligerante, *le va interna*, pe cît posibil, departe de teatrul războiului, putînd să le păzească în cîmpuri de internare şi chiar să le închidă în fortăreţe sau în locuri potrivite acestui scop. De asemenea, statul neutru va decide dacă ofiţerii pot fi lăsaţi liberi, luîndu-şi angajamentul, pe cuvînt de onoare, de a nu părăsi, fără autorizaţie, localitatea în care li se fixa domiciliul.

Pe această bază au început să funcţioneze, în decembrie 1939, lagăre speciale la Tg. Jiu, Comişani şi Tîrgovişte pentru militari polonezi, gnade inferioare cît şi pentru ofiţerii polonezi care refuzau să semneze angajamentul de a nu părăsi fără aprobare localitatea în care li se fixa domiciliul [6]). Chiar după înfiinţarea acestor lagăre, mulţi militari polonezi au părăsit România (peste 5 000, de pildă, numai în iunie-iulie 1940). Astfel, la 15 ianuarie 1941 se mai găseau internaţi, în lagărul de la Tg. Jiu, numai un număr de 41 ofiţeri, 104 subofiţeri şi 510 soldaţi.

Interesant, din punctul de vedere al istoriei poştale, este că lagărul refugiaţilor polonezi de la Tg. Jiu avea şi un oficiu poştal propriu, dotat cu o ştampilă de forma dublu cerc (cu diametrele de 29 şi 19 mm), purtînd între cele două cercuri, sus, inscripţia „LAGĂRUL REFUGIAŢILOR POLONI", iar jos, între două cruciuliţe, cuvintele „TG. JIU". La mijloc era data, indicînd — pe un singur rînd — ziua, luna şi anul.

Acest oficiu poştal nu a fost folosit numai de refugiaţii polonezi şi, desigur, de personalul lagărului, dar a primit spre expediere şi corespondenţa populaţiei române din satele învecinate care locuia mai aproape de acest oficiu decît de acela din oraşul Tg. Jiu sau de alte birouri poştale. Prezentăm, în fig. 1, fotocopia ştampilei lagărului refugiaţilor poloni din Tg. Jiu, cu data 21 martie 1941, aplicată pe o carte poştală expediată de un locuitor al satului Urecheşti [7]).

Astfel de lagăre pentru internarea refugiaţilor străini — în special polonezi — avînd oficii poştale cu ştampile proprii, au fiinţat şi în alte ţări neutre, ca de ex. în Elveţia, care a organizat mai multe cîmpuri de internare. Unul din acestea era la Wetzikon, lîngă Zürich şi avea un oficiu poştal care folosea o ştampilă rotundă, dublu cerc, cu inscripţia „CAMP MILITAIRE D'INTERNEMENT SUISSE". În mijlocul cercului nu figura data,

Fig. 2.

ci numele lagărului şi menţiunea „Franc de port", adic scutit de plata taxelor poştale de francare. Prezentăm sub fig. 2, fotocopia acestei ştampile.

Nu ştim dacă alte lagăre pentru refugiaţii polonezi din România au avut oficii poştale şi au folosit ştampile proprii.

Dumitru PAŞŞALEGA
Craiova

---

[1]) *Dr. Aurel Loghin, Dumitru Tutu: „Sprijinul acordat de România refugiaţilor polonezi în anii celui de-al doilea război mondial", în revista „Analele Institutului de studii istorice şi social-politice" de pe lîngă C.C. al P.C.R., nr. 4/1968, p. 40.*

[2]) *Ibidem.*

[3]) *Idem, p. 47.*

[4]) *Aron Petric, Gheorghe Unc: „Tezaurul Băncii Poloniei, străbate România", în revista „Magazin istoric", nr. 7—8/1968, p. 161—162.*

[5]) *v. Dr. Aurel Loghin, Dumitru Tutu, op. cit. p. 46—47.*

[6]) *Idem, p. 47.*

[7]) *În prezent, sat component al comunei Drăguteşti, comună suburbană a municipiului Tg. Jiu.*

Rev. Filatelia Nr. 1 /1969.

DISCUȚII

CIND AU APĂRUT DE FAPT EMISIUNILE „CIFRA ÎN 4 COLȚURI"?

Printre emisiunile românești care au atras și continuă să atragă atenția cercetătorilor, se situează și mărcile poștale românești de după 1872, respectiv din perioada postclasică. Astfel, o suită de studii interesante despre diferite emisiuni din această perioadă au apărut în revista „Filatelia" sub semnătura regretatului O. Gh. Boehm-Reney. [1])

Cu toate acestea, emisiunile uzuale tip „Cifra în patru colțuri" au fost mai puțin studiate, în cataloagele de specialitate strecurîndu-se și menținîndu-se unele date care — după părerea mea — comportă unele rectificări.

Fig. 2

Studiind cantități apreciabile din aceste mărci, am ajuns la concluzia că anul punerii în circulație a seriei „Cifra în 4 colțuri", fără filigran, este 1890 și nu 1891 cum se indică în cataloagele de specialitate.

Lucrînd la aranjarea colecției mele, am găsit mărci „Cifra în patru colțuri" fără filigran, purtînd ștampile cu data din 1890, și anume:

1) o pereche de 15 bani, cu ștampila Rîmnicul Vîlcea, cu data „29 Jan 90";

2) o pereche de 1½ bani, cu ștampila „Bucuresci", cu data „13 Oct 90";

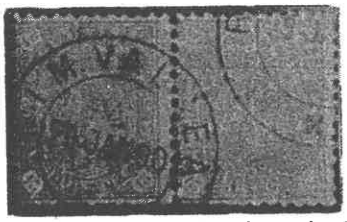

Fig. 1 — Obliterare din ianuarie 1890: un an mai înainte de data indicată în cataloage.

3) o pereche de 1½ bani, cu ștampila „Bucuresci", cu data „25 Oct 90";

4) o valoare de 5 bani cu ștampila „Iassy", cu data „6 Dec 90".

Acestui studiu îi atașez fotografia unei perechi de 15 bani (fig. 1). Fotografia a fost făcută sub benzină, marca fiind pusă pe un fond negru.

Greșeli s-au mai strecurat și atunci cînd a fost stabilită data de 10 mai, ca zi a punerii în circulație a emisiunii „Cifra în patru colțuri" cu filigran P.R. [2]) pe hîrtie subțire albă.

Mărci cu ștampile cu date anterioare datei de 10 mai trecută în C.M.R. 1964, se găsesc curent. Dau mai jos o listă a unor astfel de mărci, cu data ștampilării lor:

1) 3 bani, cu ștampila București, din „5 Febr. 94";

2) 3 bani, cu ștampila Craiova, din „18 Febr. 94";

3) 5 bani, cu ștampila Pașcani, din „2 Mart. 94";

4) 25 bani, cu ștampila Jassy, din „20 Martie 94";

5) 5 bani, cu ștampila București, din „28 Mart. 94";

6) 5 bani, cu ștampila București, din „5 Apr. 94";

7) 5 bani, cu ștampila București, din „7 Mai 94".

În figurile 2 și 3 se poate observa și filigranul P.R., mărcile fiind fotografiate sub benzină, pe un fond negru. Aceste olișee redau mărcile enumerate mai sus sub numerele 3 și 4.

Mărci cu ștampile anterioare anului 1891 — în primul caz — și datei de 10 mai 1894 — pentru emisiunea cu filigran — se mai găsesc între altele și în colecția Alfred Nicolau din Craiova.

Fig. 3

Cataloagele Yvert și Zumstein menționează la emisiunea „Cifra în 4 colțuri" fără filigran, aceleași date de punere în circulație ca și cataloagele românești.

Credem că elementele redate mai sus vor putea servi pentru a se face cuvenitele rectificări în cataloagele de specialitate în curs de elaborare.

Această semnalare poate servi ca îndemn pentru colecționari spre a studia cît mai aprofundat emisiunile noastre, la care mai pot fi făcute încă multe precizări și descoperiri interesante.

Emanoil Alexandru SĂVOIU
Craiova

[1]) Emisiunea „Paris" — „Filatelia" din martie 1963; Prima emisiune „Bucuresci" — „Filatelia", aprilie 1963; A doua emisiune „Bucuresci" — „Filatelia", mai 1963; Emisiunea „Desen nou" — „Filatelia", septembrie 1966; Mărcile uzuale tip „Vultur" fără filigran — „Filatelia", septembrie 1966; Mărcile uzuale tip „Vultur" cu pseudofiligran — „Filatelia", octombrie 1966.

[2]) C.M.R. 1964; C.M.R. 1959; Yvert 1967; Zumstein 1967.

(Urmare din pag. 13)

● TURCIA — Vizita președintelui De Gaulle: 1.30 l. (portret).

● TERITORIILE BRITANICE DIN OCEANUL INDIAN — Uzuale: 5, 10, 15, 20, 25, 40, 45, 50, 75 c., 1, 1.50, 2.25, 3.50, 5 și 10 r. (diferite specii ale faunei oceanice).

● TUNIS — Faună: 5, 8, 20, 60 m. (diferite specii locale).

● R.P. UNGARĂ — Floră: 20, 60, 80 fil., 1, 1.40, 1.50, 2 și 2.50 for. (diferite flori);

— Asociația pentru popularizarea cunoștințelor științifice: 2 for. (carte deschisă, microscop și milesima 1841);

— 50 ani de la întemeierea Partidului Comunist Ungar: 1 for. (doi muncitori purtînd drapele); 2 for. (desen simbolizînd lupta revoluționară);

— Anul Internațional al Drepturilor Omului: 1 for (flăcările simbolice).

● U.R.S.S. — Activiști de partid și de stat: 4 kop. (Akmal I. Kramov/1898—1938); 4 kop. (S. G. Saumian, 1878—1918); 4 kop. (P. P. Postișev/1887—1940);

— Tovio Antikainen, fruntaș al Partidului Comunist Finlandez/1898—1941; 6 kop. (portret);

EMISIUNI DIN TOATĂ LUMEA

— Flota comercială a U.R.S.S.: 6 kop. (vasul „Ivan Franko", globul și drapelul U.R.S.S.);

— 150 ani de la nașterea lui I. S. Turgheniev: 4 kop. (portret);

— Ordinul „Revoluția din Octombrie": 4 kop. (însemnele ordinului; pe planul al doilea asaltul Palatului de iarnă și startul unei rachete); marca este cuplată cu o vinietă;

— 2750 ani de la întemeierea orașului Erevan capitala R.S.S. Armene; 4 kop. (sculptură); 12 kop. (monumentul lui David din Sasuni);

— Rezervația naturală de la Astrahan: 6 și 10 kop. (faună locală);

— 50 ani de la moartea celor 26 de comisari de la Baku uciși de gardiștii albi: 4 kop. (fragment din monument);

— Săptămîna internațională a scrisorii: 4 kop. (scrisoare, vas, avion și pe planul al doilea, roza vînturilor);

— 50 ani Academia de Științe: 4 kop. (clădirea instituției);

— 50 ani marca sovietică: 4 kop. (desen simbolic, încorporînd reproducerea a două mărci sovietice).

● URUGUAY — Poșta aeriană: 30, 50 c. (pești).

● R. D. VIETNAM — Monumente vechi de arhitectură: 12 xu („Mirador"-ul Constelației, la Hué); 12 xu. (clopotnița pagodei din Keo); 20 xu. (pod acoperit al „Pagodei bonzului"); 30 xu. (Pagoda cu un singur stîlp); 40 xu. (Portalul pagodei din Ninh Phuc); 50 xu (Pagoda Tay phuong);

— Sporturi tradiționale vietnameze: 3 mărci de cîte 12 xu., 30, 40 și 50 xu. (diferite faze sportive).

● YEMENUL DE SUD — Uzuale: 20 f. (Revolutionar pregătindu-se de luptă); 30 f. (Regiunea din munții Radfan, în care a căzut primul luptător revoluționar); 100 f. („Libertate-socialism-unitate": cele trei principii ale Republicii).

★

Reproducem, în ilustrații, și unele mărci semnalate în numărul nostru precedent dar pe care nu le-am primit decît după apariția lui.

Rev. Filatelia nr. 2 /1969 (XVIII)
(154)

FALSURILE CUNOSCUTE LA EMISIUNILE UZUALE DIN 1919—1926

În trecut — înainte de proclamarea Republicii noastre — falsificarea mărcilor poştale româneşti s-a făcut pe o scară întinsă. Este cunoscut că aproape toate mărcile clasice, cît şi alte emisiuni au fost falsificate fie în serii complete, fie numai anumite valori din serii. Imprimarea mărcilor efectuîndu-se pe vremuri — în general — prin tipărire pe hîrtie obişnuită, fără filigran, a uşurat mult operaţia de contrafacere, rezultatele fiind cu atît mai periculoase cu cît desenatorul a fost mai iscusit.

Au fost falsificate astfel, în dauna poştei, valorile mari şi cele mai solicitate de trafic, iar în dauna colecţionarilor, mărcile clasice, jubiliarele şi uzualele care prezentau un interes filatelic deosebit.

Intrucît dispoziţiunile legale nu urmăreau decît pe falsificatorii mărcilor în circulaţie, imprimarea şi vînzarea mărcilor scoase din uz au putut fi făcute fără riscuri pentru falsificatori.

GENERALITĂŢI

Emisiunile de mărci uzuale 1919—1926, cu o lungă perioadă de circulaţie, imprimate prin tipar înalt pe hîrtie ordinară de toate calităţile, cu tipuri, nuanţe şi dinţături interesante, s-au prestat la numeroase falsuri în dauna poştei şi a colecţionarilor.

Desenul unora din falsuri — îndeosebi da modelul „ci“ [1]) — este atît de bine executat, încît numai o examinare amănunţită îl poate diferenţia de original.

În general, falsul este trădat de trăsăturile nesigure în scris şi ornamentaţie, expresia uneori diferită a efigiei, hîrtia, dinţătura, coloritul şi gumajul, în parte sau combinat studiate.

Tipărirea falsurilor s-a făcut întrebuinţînd adesea acelaşi oliseu, schimbînd după caz cifra şi cuvîntul care indică valoarea : uneori desenul este mai mic cu 1—1,5 mm.

Falsurile cunoscute în blocuri de patru prezintă atît o dinţătură scămoşată prin detaşare cît şi unele detalii grafice. Acestea, regăsindu-se alternativ cînd la rîndul de sus, cînd la cel de jos, cînd la cele din şirul din stînga, cînd la cel din dreapta, rezultă că ele au fost despinse dintr-un fragment mai mare, alcătuit cel puţin din benzi de trei rînduri de mărci. Unele au fost descoperite la Tg. Jiu, Satu Mare şi Braşov ; ce anume s-a tipărit în fiecare din aceste localităţi, nu se cunoaşte decît în anumită măsură.

Fig. 1

Perechile de tipuri au fost de asemenea greşit combinate la falsuri.

Amestecul dinţăturilor neuzitate şi aplicarea lor neconformă şi variată de la marcă la marcă, indică tatonări pentru obţinerea dinţăturilor catalogate.

Falsificatorii, care cunoşteau desigur importanţa unei asemenea realizări, s-au străduit, fără a reuşi însă, să dea falsurilor dinţăturile originalelor respective.

Acesta este motivul pentru care, în studiul de faţă, nu am intrat în detalii greu de urmărit ; am insistat însă, arătînd cît sînt de multiple, nepotrivite, variate şi greşit plasate dinţăturile la falsuri, indicînd prin aceasta un criteriu sigur şi o modalitate uşoară de examinare.

Cu toate că la emisiunea de mărci uzuale studiată coloritul şi modul de aplicare al gumei este foarte variat, gumarea falsurilor este în general neconformă şi constituie prin aceasta un indiciu ajutător în recunoaşterea acestora.

Fig. 2 →

În studiul de faţă s-a păstrat numărătoarea curentă prevăzută în Catalogul Mărcilor Româneşti, ediţia 1959.

Falsuri în dauna poştei

La aceste emisiuni pot fi deosebite falsuri în dauna poştei (ale căror plăsmuitori au urmărit realizarea de cîştiguri prin vînzarea mărcilor) şi falsuri fabricate pentru a fi plasate colecţionarilor.

În dauna poştei se cunosc falsuri la următoarele valori :

a) *tip* „cg“ : 1 leu, verde (CMR 254) ; 2 lei galben-portocaliu (255) ; 1 leu roz (257) ; 2 lei albastru (258) ; 2 lei roz (259).

b) *tip* „ci“ : 6 lei albastru (277) ; 6 lei oliv (279) ; 6 lei carmin-roz (278) şi 10 lei albastru (280), la care se cunosc două tipuri de falsuri.

Asupra acestor falsuri în dauna poştei vom reveni într-unul din numerele viitoare ale revistei noastre.

Ne vom opri deocamdată, în articolul de faţă, asupra constatărilor noastre cu privire la falsurile fabricate şi puse în circulaţie în dauna colecţionarilor.

Falsuri în dauna colecţionarilor

Emisiunea de mărci uzuale 1919—1926 prezintă asemenea falsuri numai la modelul „ci“ („efigia mică“).

Nuanţele rare şi tipurile interesante ale acestui model — foarte mult apreciate de colecţionari şi foarte bine cotate în toate cataloagele — au tentat cu drept cuvînt pe falsificatori.

Se cunosc din acest model următoarele falsuri :

— *1 leu violet negricios* (268 d) fals, se găseşte în bloc de patru mărci, neobliterat, tipărit pe hîrtie gălbuie (rar întîlnită la original) ; prezintă un desen nesigur ; cifra 1 are un steag mai mic şi în partea dreaptă ; la una din mărci, pe mediana literei R din ROMANIA, se află un punct negru. Culoarea nu este destul de bine redată (fig. 1 şi 2).

Dinţătura variază pe fiecare margine şi prezintă unele valori neuzitate la emisiunea de uzuale 1919—1926, astfel : sus 13½, jos 12¾, stînga 13¼, dreapta 14.

[1]) Vezi indicaţiile din Catalogul Mărcilor Poştale Româneşti.

Guma este gălbuie și aplicarea ei necorespunzătoare.

— *2 lei carmin-violet* (269 b) „die-de-vin" fals există în blocuri de patru mărci și în unicate, toate neobliterate (se știe că această marcă nu a circulat: un colecționar, atras de reala lor frumusețe, a ridicat de la poștă cele 2—3 coale tipărite în această nuanță).

Fig. 3

Tiparul este clar, foarte reușit, uneori mai mic cu 1—1½ mm; hîrtia albă sau gălbuie diferită de cea a originalului și nuanța nu destul de reușită.

Deși marca aparține tipului I (2 lei roz), nu prezintă întreruperea liniei exterioare a cartușului la vîrful acestuia, ca tipul original (fig. 3).

Cuvîntul LEI apare — sub lupă — desenat tremurat, ceea ce arată că clișeul a fost copiat după alt clișeu decît al mărcii de 2 lei roz, în cartușul căruia s-a scris valoarea în trăsături nesigure.

Fiecare din blocurile cunoscute are alte dințături apropiate de original, însă necorespunzătoare acestuia, astfel:

blocul pe hîrtie albă: sus și jos 13½, stînga 13¼, dreapta 14;

blocul pe hîrtie galbenă: sus 13½, jos 14, stînga 13½, dreapta 14.

Acest fals periculos contează drept original în multe colecții valoroase.

— *3 lei brun TI* (272 I) „cu cioc" se găsește falsificat în blocuri de patru mărci neobliterate sau în perechi verticale, în care în mod greșit tipul I este combinat cu tipul III, în loc de tipul II „cu furcă" (fig. 4 și 5).

Această combinație greșită indică în mod categoric falsul. (Valoarea de 3 lei brun tip III prevăzut în catalogul Zumstein — nr. 402 III — nu există decît în perechea verticală falsă, în combinația cu 3 lei brun T I.)

Nu se cunosc falsuri în perechi dispuse orizontal; această situație este întîlnită numai la mărcile originale.

Tiparul este clar, nuanța de brun este oarecum diferită de aceea a mărcii originale iar hîrtia întrebuințată este albă.

Fig. 4

Linia exterioară care mărginește cadrul cartușului prezintă o întrerupere, însă la stînga vîrfului acestuia și numai la marca de tip III din pereche. O astfel de întrerupere deplasată nu se observă la nici una din valorile originale ale emisiunii.

Dințătura variază, ca valoare și situație, la cele două blocuri, astfel:

la primul, sus și jos 13½, stînga 13, dreapta 12¾;

la al doilea bloc, sus, jos și la dreapta 14½, la stînga 15½;

— *3 lei roz mat TI* (273 I) „cu cioc", se găsește fals în bloc de patru mărci, neobliterate.

Clișeul este clar; nuanța delicată roz mat, a originalului, n-a putut fi realizată.

Dințătura este sus și jos 13¼, stînga 13½, dreapta 13¾.

Este inexplicabil faptul că din acest fals nu s-au găsit pînă în prezent perechi combinate vertical, ca la marca de 3 lei brun TI fals; asemenea perechi sînt de asemenea foarte bine cotate în catalog și s-ar fi putut tipări cu clișeul cu care s-a tipărit falsul în culoarea brună (fig. 6).

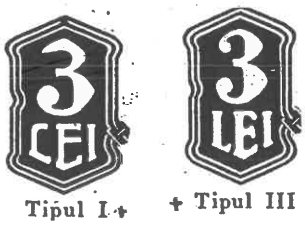

Fig. 5 — Tipul I și tipul III; falsurile respective sînt cuplate — în mod eronat — unul deasupra celuilalt, respectiv tipul I sus și marca de tipul III, dedesubt.

Blocurile de patru mărci tipărite pe hîrtie groasă albă sau gălbuie, mată sau lucioasă, negumate și nedantelate, în care tipul I și tipul III sînt tipărite exclusiv sau combinate în perechi verticale, în diferite culori și nuanțe, pot fi considerate drept eseuri de culoare ale falsificatorilor, echipa de la Tg. Jiu.

CONCLUZII

Numeroasele falsuri la mărcile clasice și jubiliare românești, cum și supratiparurile false[2]) au dăunat poștei și colecționarilor. Ceea ce este mai grav, ele au determinat neîncredere față de multe dintre mărcile noastre, neîncredere oglindită în catalcagele străine și românești, prin adnotări repetate: „Atenție la falsuri", „Există falsuri periculoase" etc.

Fig. 6

Colecționarii caută mărcile false pentru studii comparative sau numai pentru plăcerea de a avea în copii — mai mult sau mai puțin reușite — mărcile rare, așa cum unii colecționari de tablouri se mulțumesc uneori cu copii după operele cunoscute.

Atunci însă cînd buna-credință sau nepriceperea au fost surprinse de dibăcia sau îndrăzneala unor falsificatori sau plasatori, falsurile s-au strecurat drept originale, scump plătite, în multe din colecțiile alcătuite cu seriozitate.

Mărcile ce provin din asemenea colecții sînt mai puțin bănuite; uneori însă creditul ce li se acordă se dovedește nemeritat.

De aceea, reexaminarea mărcilor colecționate și expertizarea acelora asupra cărora există un dubiu — mărcile dubioase provin mai ales de la persoane dubioase — apare ca o necesitate și totodată ca o datorie față de filatelie.

În anumite cazuri este bine să se ceară sprijinul A.F.R. care, după cum am văzut, poate la nevoie solicita și ajutorul tehnic al F.I.P.

Obligația de a aplica ștampila „FALS" pe mărcile dovedite la expertizare ca atare, ar scoate din circulație multe din falsurile periculoase.

Constantin CELARIANU

---

[2]) Emisiunile Cluj — Oradea (a se consulta studiul dr. Szalay).

Rev. Filatelia nr. 9/1969

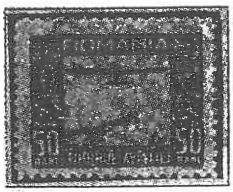

SĂ ÎNVĂȚĂM FILATELIE

TIMBRELE DE AVIAȚIE

În preajma anilor „treizeci" a luat ființă la noi în țară o asociație avînd drept scop popularizarea aviației și sprijinirea dezvoltării aviației. Asociația română pentru aviație (A.R.P.A.) — acesta era numele ei — își propunea scopuri multiple, mult mai ample decît resursele bănești pe care și le putea crea prin organizarea de mitinguri aviatice sau alte manifestări de acest gen.

Pentru a-și putea crea venituri mai substanțiale, asociația a pus în vînzare niște viniete purtînd inițialele ei, chipul suveranului de pe atunci, și, în colț, indicația 1 leu. Folosindu-se de legăturile pe care le aveau diferite personaje din conducerea ei cu potentații zilei, asociația a obținut dezlegarea ca vinietele ei să poată fi aplicate — chipurile benevol — pe corespondențe, alături de mărcile francaturii tarifare. Practic, la ghișee, publicul era insistent solicitat să cumpere și să aplice noile viniete.

Vinieta A.R.P.A. a apărut în acelaș desen — în două tipuri diferite — unul mai mare, altul de format redus (respectiv 17 × 28 și 12 × 20 mm).

Nu mult după aceea, acțiunea de susținere a aviației a căpătat un caracter oficial, creîndu-se un așa-zis „Fond al aviației". Acest fond se alimenta în principal din vînzarea „Timbrului aviației".

Timbrul aviației avea un caracter fiscal. El trebuia aplicat în mod obligator pe toate actele notariale, administrative, judecătorești, pe facturi, documente comerciale, chitanțe etc., o dată și alături de timbrele fiscale, constituind o taxă percepută pentru o destinație aparte. Fondul aviației avea o gestiune proprie în care se vărsau toate încasările din „timbrul aviației".

Ceea ce ne interesează însă din punct de vedere filatelic este că, în afară de acte, timbrul trebuia aplicat obligator și pe toate trimiterile poștale. Astfel, cu începere de la 15 mai 1931, fiecare carte poștală internă trebuia să poarte — în afară de francarea poștală obișnuită — și un timbru de aviație de 50 bani, fiecare scrisoare simplă sau recomandată un timbru de 1 leu. Telegramele și coletele poștale trebuiau să poarte obligator un timbru de aviație de 2 lei.

Pentru perceperea acestei taxe au fost emise timbre de aviație în cele trei valori, purtînd imaginea unui avion în zbor deasupra Carpaților; sus, inscripția România

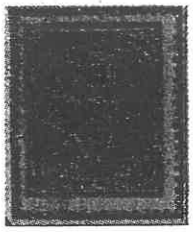

și jos, indicația „Timbrul aviației", cu valoarea în colțuri.

Difuzarea noilor timbre la oficiile poștale suferind unele întîrzieri, de la data intrării în vigoare a noilor dispoziții (15.5.1931) și pînă la primirea noilor timbre s-a admis ca plata taxei pentru aviație să se facă prin aplicarea vinietelor A.R.P.A., care se aflau în circulație pe rețea. Astfel, în măsura în care au fost folosite în locul timbrelor obligatorii de aviație, vinietele A.R.P.A. pot fi socotite ca precursoare ale acestor timbre.

În Catalogul mărcilor poștale românești, ediția 1964, ele figurează într-un capitol separat, la pag. 272, „Timbre pentru Fondul aviației", formînd un subcapitol introductiv „Precursori".

Ele prezintă interes filatelic numai în stare neuzată sau dacă sînt obliterate cu ștampile poștale. Această precizare este valabilă și pentru toate emisiunile succesive de timbre de aviație, constituind o normă generală în evaluarea filatelică a acestor timbre.

În octombrie 1936, timbrele de aviație în uz au fost înlocuite cu o nouă serie de trei valori: 50 bani (albastru-verzui), 1 leu (brun) și 2 lei (albastru). Din valoarea de 1 leu ar exista și cîteva sute de bucăți nedantelate. Desenul înfățișează profilul unui pilot spre stînga, format mic orizontal. În plus, pe această se-

rie apare și mențiunea „Trimiteri poștale", precizînd scopul pentru care erau rezervate valorile respective.

Începînd din 1940, plata taxei pentru aviație nu s-a mai făcut prin aplicarea de timbre aparte. Pentru economie de cost în imprimarea mărcilor și pentru a se înlesni manipulările, taxa a fost inclusă în valoarea mărcilor poștale uzuale. Astfel, mărcile destinate trimiterilor interne purtau atît indicația valorii poștale propriu-zise de francare cît și adaosul pentru Fondul aviației. Această serie a constituit o curiozitate în filatelia românească: a fost pusă în circulație în 1940. Ea cuprinde șapte valori, suprataxa reprezentînd — precum am arătat — taxa obligatorie pentru Fondul aviației (C.M.R. nr. 642—648).

În paralel cu aceste mărci, au continuat totuși să circule și timbrele de aviație care se aplicau alături de francaturile poștale compuse din mărci comemorative sau mărci din seria uzuală fără suprataxa pentru aviație.

Din momentul în care timbrul aviației a devenit obligatoriu s-a născut și problema taxării trimiterilor poștale pe care expeditorul omisese să aplice acest timbru.

Dat fiind că timbrul aviației avea o gestiune și o destinație separată, încasarea posticipată a taxei respective de la destinatar nu se putea face prin aplicarea obișnuitelor mărci „porto" (sau „taxa de plată").

Au luat astfel naștere mărcile taxă de plată pentru „timbrul aviației". Acestea se aplicau de poștă pe scrisorile lipsite de timbrul aviației, valoarea lor se încasa de la destinatar și se deconta în folosul Fondului aviației (bineînțeles nu pentru fiecare caz în parte, ci prin decontarea contabilă a stocului de astfel de mărci difuzat pe rețeaua poștală).

Diferențierea s-a realizat aplicînd pe mărci taxa de plată (tip cifra mică în oval), supratiparul roșu TIMBRUL / AVIAȚIE (pe două rînduri). Interesant este că din cele 2 valori astfel supratipărite (1 și 2 lei), una, și anume cea de 1 leu, pe filigran XII, nu a fost pusă în circulație fără acest supratipar.

În ce privește valorile, taxa de 1 leu reprezintă dublul timbrului de aviație de 50 bani pentru cărți poștale (diferența reprezentînd penalizarea) iar cea de 2 lei, dublul timbrului de aviație datorat pentru scrisori. Mărcile „Taxă de plată" speciale pentru încasarea timbrului de aviație nu au mai fost retipărite, ulterior folosindu-se și pentru încasarea taxelor „timbru de aviație" tot mărci porto obișnuite.

CIRCUL

nando (1888) și a clovnesei Cha U Kao (1895). Prima pictură apare în 1967 pe o vinietă de 60 f. din Kathiri iar cea de-a doua pe o marcă emisă în același an în Paraguay. Și Auguste Renoir a adus un tribut artei circului, prin portretul unui clovn (1868) reprodus în 1967 pe o vinietă din Quaiti.

În fine, poșta franceză va emite în noiembrie o marcă reproducînd pictura „Circul" de Seurat.

O contribuție importantă la dezvoltarea tematicii circului a adus-o poșta română prin recenta sa serie de șase valori, prezentînd o îmbinare armonioasă de numere de artiști cît și de animale. Totodată în serie apar elemente noi, ca de pildă jonglerie cu cercuri, dans gimnastic etc.

În România, elemente de arta circului puteau fi întîlnite încă din secolul al XVIII-lea, în bîlciuri și la sărbători populare (ursari, pehlivani, acrobați etc.). Mai tîrziu au început să vină în țară, din Occident, trupe străine de circ. Paralel au început să apară primii artiști de circ români, care s-au impus în scurtă vreme ca adevărate forțe artistice.

Organizatorul circului modern în România a fost Teodor Sidoli, care a început să dea spectacole cu circul său începînd din 1888. Printre circurile cunoscute de publicul nostru după cel de-al doilea război mondial, au fost: Paladium, Antonio, Krateyl, Franzini.

Un moment de cotitură în viața și dezvoltarea circului românesc a fost înființarea — la 16 august 1954 — a Circului de Stat din București.

Fără îndoială că s-ar mai putea povesti multe aspecte palpitante din istoria și viața circului în diferite țări. Încheiem călătoria noastră filatelică în lumina miraculoasă a circului, amintind că o colecție cu această tematică poate fi întregită cu multe alte elemente semnificative, prezentate pe un șir de plicuri „prima zi de emisiune", întreguri poștale și obliterări speciale publicitare (de exemplu „Circo Ferdinando Togni a Roma: Per la gioia di grandi e piccini".

Ultimele cuvinte ale acestei ștampile publicitare sintetizează — parcă — rostul și posibilitățile unei colecții avînd ca subiect circul: ea poate aduce bucurie și celor mari și celor mici.

V. SURJICOV

Rev. Filatelia - nr. 10/1969

SĂ ÎNVĂȚĂM FILATELIE

TIMBRELE STATISTICE

Tinerii noștri cititori, născuți, crescuți în anii puterii populare, consideră ca un lucru firesc ca mărcile ce trebuie lipite pe scrisori sau pe alte trimiteri poștale să reprezinte contravaloarea transportării lor la destinație de către poștă, și numai atît.

Cu alte cuvinte, cînd trimitem o scrisoare sau alt mesaj poștal, plătim transportul prevăzut în tarif. Nici o altă plată nu ne mai este pretinsă sau impusă, oricare ar fi destinația ei.

Cei care au urmărit însă articolele pe care le-am publicat în numerele noastre anterioare sub această rubrică, au putut vedea că lucrurile stăteau cu totul altfel pe vremuri. La poștă, cetățeanul nu putea renunța ușor. În societatea civilizată, poșta face parte din viața de toate zilele. La ea recurgem la orice pas.

Această necesitate a fost abil exploatată în folosul a tot felul de „acțiuni", unele mai bine justificate, altele, simple camuflări pentru a strînge bani sub fel și fel de pretexte.

Și astfel au luat naștere în decursul anilor, toate acele „timbre" de tot felul care nu reprezentau niciodată plata unui serviciu prestat de poștă, ci care erau impuse ca un adaos fără de care cetățeanul nu putea să folosească serviciile poștei. Din aceste timpuri au rămas în filatelia românească nenumăratele „capitole speciale" care fac necesare explicațiile pe care le dăm, pe rînd, în această rubrică.

Din păcate, țara noastră s-a situat, pe vremea aceea, printre acelea care s-au înscris în cataloage cu cele mai multe „capitole speciale". Cu alte cuvinte, printre cele cu cele mai multe abateri de la normal, cu cele mai multe suprataxe mai mult sau mai puțin samavolnice.

După „capitolele" despre care am stat de vorbă pînă acum, trecem azi la o altă poveste. O poveste, am putea spune, „cu cîntec" !

Este vorba de timbrele lansate și cunoscute sub denumirea de „Timbre statistice". De fapt, chiar denumirea lor este destul de greu de înțeles.

Aparent, s-ar părea că încasările provenite din vînzarea lor ar fi trebuit să finanțeze cheltuielile serviciilor de statistică ale statului. Dar acestea ar fi trebuit să fie acoperite din buget și nicidecum prin grevarea serviciilor poștale cu o suprataxă ad-hoc.

Fapt este că prima emisiune de acest fel a fost pusă în circulație (și impusă obligatoriu) în anul 1920. Timbrele erau de 25 bani (tip „Ferdinand") și trebuiau aplicate pe toate formularele de colete poștale și feroviare.

În Catalogul mărcilor poștale românești le putem găsi — într-un capitol aparte — la pag. 276 (ediția 1964).

Prima emisiune de timbre statistice a circulat aproape opt ani, răstimp în care au avut loc diferite tiraje succesive. După calitatea hîrtiei se deosebesc : hîrtie albă, gri, cu scame și vărgată vertical. Din mărcile imprimate pe hîrtie albă sau gri, există cîte patru varietăți de dantelură și două varietăți la cele pe hîrtie vărgată. Detalii asupra acestor danteluri puteți găsi în catalog.

În cazul acestor timbre, nu trebuie uitat că ele nu au valoare filatelică decît dacă sînt neuzate (sau dacă poartă ștampile poștale). Cele care au fost anulate cu ștampile administrative ale C.F.R., cu ștampile administrative sau comerciale sau chiar cu cerneală, nu au nici o valoare. Aceasta întrucît aceste timbre trebuiau aplicate și pe felurite acte și documente administrative sau comerciale. În acest caz, ele nu primeau ștampila poștei și aveau numai caracter de timbre quasi-fiscale. Nici într-un caz, timbrele folosite în acest fel nu aveau nici o legătură cu poșta și ca atare nu-și au locul în filatelie.

În 1928, timbrul tip „Ferdinand" a fost înlocuit cu un tip de format mai mic, purtînd stema de pe atunci, în-

tr-un cadru oval. Această nouă emisiune a avut două valori : 25 bani albastru închis și 50 bani roz. Dat fiind că și această emisiune a fost în uz ani îndelungați (pînă în 1941) se cunosc și aci varietăți, nu însă de hîrtie ci numai de nuanțe. La timbrul de 25 bani diferă chiar culoarea de bază (de la un albastru șters pînă la albastru închis) în timp ce la cel de 50 bani este vorba mai mult de diferențe de intensitate la culoarea roz.

În 1941, timbrul statistic apare sub formă nouă, format fiind din două părți alăturate, purtînd stema pe cotor și un chip de țăran pe partea dreaptă. Emisiunea a cuprins trei timbre, de 2, 5 și 10 lei, timbrele fiind obligatorii pentru coletele poștale și feroviare. Cele folosite ca adaos la francatură poștală, în aceste cazuri, se aplicau întregi și erau anulate cu ștampila poștală. Ca atare, timbrele din această emisiune nu au valoare filatelică decît fie noi (ambele părți împreunate) fie obliterate (tot ambele părți împreunate), cu ștampilă poștală. Jumătățile de timbru sau cele cu altfel de ștampile sau adnotări în cerneală, sînt reebuturi din punct de vedere filatelic.

În 1945 apare o nouă emisiune, de format micșorat, tot din două părți, avînd stema pe cotor iar pe partea dreaptă, chipul lui Ștefan cel Mare sau al lui Mihai Viteazul. Seria a cuprins trei valori (10, 20 și 40 lei), al căror nominal începe să reflecte devalorizarea monedei și trecerea la perioada de inflație. În aceleași modele apare și ultima serie de timbre statistice, în 1946, în valori și mai mari (100, 200 și 400 lei), pentru a ține pasul cu inflația în mers. Aceste timbre au fost imprimate pe o hîrtie de calitate proastă, gri.

Atît pentru emisiunea din 1945 cît și pentru cea din 1946 sînt valabile observațiile de la cele anterioare, în ce privește valoarea lor filatelică.

SĂ CÎNTĂM FILATELIA...

Revista filatelică franceză „L'Echangiste Universal" — anunță cu bucurie într-unul din numerele sale vestea că și filateliștii au „în sfîrșit" cîntecul lor.

Autorul lui este inspectorul Eddy Wilhelm din poșta centrală a orașului Strassbourg, compozitor al mai multor cîntece de estradă. Titlul cîntecului este „Mica marcă poștală" — care — într-un ritm vioi — vorbește de farmecul mărcii poștale, de drumul pe care-l străbate și de plăcerea pe care o dă unui colecționar. Autorul a dedicat cîntecul prietenilor săi filateliști cît și fiicei sale Cristina, cîntăreață de muzică ușoară — cunoscută sub numele de „Cri" — care a și imprimat un disc cu acest cîntec. În scurt timp, melodia a devenit populară, fiind deseori transmisă de posturile de radio și de televiziune din Franța.

Filateliștii cehoslovaci revendică și ei primatul cîntecului filatelist — prin cîntecul „Merci Mr. Hill!" (aluzie la Rowland Hill) — realizat în 1967 de compozitorul ceh Jan Seehak, în întîmpinarea recentei expoziții „Praga 1968".

În nr. 16/1968, revista filateliștilor din R. S. Cehoslovacă arată că în jurul acestor două cîntece legate de filatelie — unice în felul lor — ar trebui făcută mai multă publicitate.

Dar nici aceste două cîntece și nici cele dedicate de compozitorul Jiri Srnka (cîntec și marș) expoziției „Praga 1962" (pe care revista filatelică cehoslovacă nu-l amintește) nu pot fi considerate drept primele și singurele cîntece închinate filateliei.

Meritul de a fi scris primul cîntec filatelic ar putea reveni — credem — unui compozitor din țara noastră, cunoscutului maestru al cîntecelor frumoase Elly Roman, el însuși filatelist convins, unul dintre fondatorii primului cerc filatelic din București, după 23 August 1944.

Acest cîntec, „Cîntecul filatelistului", a fost compus în anul 1955, deci cu mult înainte de cel din R. S. Cehoslovacă și cel din Franța. Partitura cît și textul reușit scris de poetul Ștefan Tita, au fost publicate în nr. 6 din 1957 al revistei noastre.

„Strîng cu drag într-un album / mărci ca niște flori, / ce răsar pe-al lumii drum / în mii de culori.

„Strîng cu drag într-un album, / flori de bucurii, / dragi îmi sînt ele acum / mai dragi îmi vor fi !

„Mărcile ce-am adunat / poartă în ele un gînd, / ca un cîntec legănat / pe aripi de vînt.

„Ai primit din țara mea / mărci cu chipu-i drag / munți cu stemele de nea, / codri verzi de brad, / oțelari, poeți, mineri, de pe-al țării plai / făurari de primăveri și de mîndru trai.

„Și mărcile vorbesc / au un grai al lor, / depărtările înfrățesc, / ca porumbeii-n zbor. / Cu fiecare schimb / cresc din patru zări, peste loc și timp, / frățești chemări !"

Frumos cîntec, nu ?

Din păcate, de loc popularizat. Are nu numai un text frumos ci și o melodie minunată. Parcă o aud, așa cum mi-a cîntat-o maestrul, la pianul său, în urmă cu ani.

După mai multă vreme mai apare la noi un asemenea cîntec, datorat compozitorului Aurel Giroveanu, text Emil Gonciu. „Noi am îndrăgit filatelia" — publicat și acesta în revista noastră nr. 11 din anul 1966.

Ce-ar fi să se imprime ambele melodii pe un disc, la Electrecord ?

Glumă, glumă — poate tot maeștrii Elly Roman sau Aurel Giroveanu ne-ar putea pune o vorbă bună pe lîngă Margareta Pîslaru sau Dan Spătaru !

Nu ar fi bine să popularizăm cîtecele închinate filateliei ?

Să încercăm !

T. CUTLIC

Rev. Filatelia nr. 3/1969.

SĂ ÎNVĂȚĂM FILATELIE

EMISIUNILE CU CARACTER SPECIAL

Spălînd și sortind mărcile românești din perioada dintre cele două războaie mondiale, se prea poate să întîlnim și mărci pe care nu este scris nici numele țării — România — nici cuvîntul „poștă".

Acest fapt nu poate să nu ne mire, dacă am observat sau

dacă știm că atît denumirea țării cît și cuvîntul „poștă" trebuie să apară, în mod obișnuit, pe toate mărcile poștale, pentru ca organele de control să le poată recunoaște ușor ca dovadă a plății taxelor poștale.

Privind mai atent aceste mărci, putem observa că pe ele apar cuvintele „Pentru cultură" și că poartă indicația valorii în lei, care ne permit să recunoaștem că avem de-a face cu emisiuni românești.

Despre ce fel de „mărci" este atunci vorba ?

În anul 1932 a fost pus în circulație un nou timbru sau mai precis un nou fel de timbru, destinat perceperii unei taxe cu caracter fiscal. Aplicarea lui era obligatorie — în paralel cu francatura poștală tarifară — la corespondența particulară așa-numită „de lux", adică pe cărțile poștale ilustrate.

Scopul declarat oficial era strîngerea de fonduri pentru „răspîndirea culturii" prin diferite asociații, biblioteci populare, cămine culturale și altele. Nu se știe însă dacă toate sumele astfel adunate au servit într-adevăr acestui scop ori au reprezentat numai un venit suplimentar pentru fisc.

Timbrele emise în cadrul acestei „acțiuni" au fost următoarele :

— 2 lei, înfățișînd o femeie cufundată în lectura unei cărți, fără altă inscripție afară de textul „Pentru cultură 2 lei", aparînd în partea de jos a desenului. Acest timbru se aplica obligatoriu pe ilustrate o dată cu expedierea lor. Timbrul a fost imprimat în două variante: verde închis și brun.

— 3 lei, de format dreptunghiular, reprezentînd o coloană înaltă în spirală, avînd inscris — sub piedestalul coloanei — pe două rînduri „Taxa porto pentru cultură". El se aplica la oficiile poștale de destinație, pe ilustratele care fuseseră expediate fără a se aplica — pe lîngă francatura poștală — și timbrul pentru cultură menționat mai sus. Acest timbru era de 3 lei (în loc de 2 lei), diferența de un leu reprezentînd penalizarea. El avea deci un caracter com-

parabil cu al mărcilor „taxă de plată" (sau „Porto") prin care se încasau diferențele de taxe poștale și penalizările poștale insuficient francate.

Din punct de vedere filatelic, „timbrele pentru cultură" se colecționează.

Dacă, sortînd materialul nostru filatelic, dăm și peste cărți poștale ilustrate pe care „timbrul pentru cultură" apare alături de franctura obișnuită, nu strică să le păstrăm intacte, întrucît ele pot arăta — în cadrul colecției noastre — modul cum erau folosite — la timpul lor — în circuitul poștal.

T. CUTLIC

Selecționînd mărcile poștale românești, tinerii filateliști vor întîlni — la emisiunile mai vechi, dinainte de proclamarea Republicii — o seamă de emisiuni care le vor pune diferite probleme.

Este vorba de categorii de mărci purtînd denumiri diferite (timbre de ajutor, de asistență socială, timbre pentru cultură, timbre pentru fondul aviației, timbre în folosul I.O.V.R., timbre fiscal-poștale, timbre pentru telegraf, timbre oficiale etc.).

Această puzderie de emisiuni urmărea strîngerea de fonduri pentru felurite acțiuni, pe calea introducerii unor timbre care trebuiau aplicate obligatoriu pe acte (constituind în acest caz un adaos la taxele fiscale) sau pe trimiterile poștale (ca adaos obligatoriu la tariful de francare).

Astfel de procedee nu se mai practică în Republica noastră, în care statul îngrijește de acoperirea directă din buget a fondurilor necesare pentru acțiunile sociale, de asistență etc.

Dat fiind totuși că în istoria poștală a țării noastre, au existat acest fel de timbre, vom reda în mai multe numere ale „Filatelici pentru tineret", cîteva scurte informări cu privire la diferitele emisiuni cu destinație specială (alta decît plata taxelor de francare), pentru a orienta asupra lor pe filateliștii începători.

Ei se vor putea orienta astfel mai bine asupra seriei întregi de emisiuni cu caracter special care fără a fi mărci poștale propriu-zise, se încadrează totuși — formînd capitole aparte — în filatelia românească.

În notele pe care le vom publica ne vom limita să redăm unele explicații de ordin general, fără a intra în detalii de ordin tehnic sau în enumerări de varietăți care pot fi găsite în „Catalogul mărcilor poștale românești" sau în alte cataloage, de cei ce folosesc astfel de lucrări.

Amintim cu acest prilej celor care folosesc „Albumul mărcilor poștale românești" că mărcile din emisiunile cu destinație specială amintite mai sus sînt grupate în capitole aparte, către sfîrșitul albumului.

ESTE GREU DE DESENAT O MARCĂ POȘTALĂ?

Mărcile reproducînd desenele realizate de copii au devenit tot mai numeroase. R.S. Cehoslovacă, R.S.F. Iugoslavia, U.R.S.S., Olanda, Grecia, Luxemburg, Monaco, Argentina, Guineea au realizat astfel de emisiuni reușite.

Deși, prin subiectele pe care le tratează, ele se referă la tematici diferite, prin genul grafic ele alcătuiesc — în cadrul filateliei — o categorie aparte.

Nu sînt, de aceea, puțini filateliștii care colecționează aceste mărci. Astfel de colecții pot fi asimilate cu colecțiile tematice, considerîndu-le oarecum ca un subcapitol al temei „Arta și pictura" : arta infantilă.

Aproape toate desenele de copii care au fost reproduse pe mărci, au fost alese pe baza unor concursuri, larg popularizate în rîndul preșcolarilor și școlarilor. Ele au scos la iveală multe compoziții cu adevărat surprinzătoare prin imaginația lor, prin prospețimea naivă a interpretării subiectelor, prin paleta colo-

ristică. Revista „Sammler Express" din R.D.G. comentează o scrisoare primită de la un învățător care relatează cît de mare a fost interesul trezit de un astfel de concurs, de pe

urma căruia mulți școlari au învățat cîte probleme de concepție și de realizare pune machetarea mărcilor poștale.

La rîndul lor, mulți părinți și-au putut da seama de cîtă gîndire, de cîte schițe și cîte redesenări este nevoie pentru a ajunge la un desen apt a lua parte la concurs, mai virtos încă pentru a fi ales.

Considerînd că asemenea acțiuni aduc o contribuție nemijlocită la formarea gustului și la cultura artistică, revista propune ca organele competente din R.D.G. să încurajeze astfel de inițiative, publicînd — în sprijinul tineretului — și o broșură cu îndrumări „Cum proiectăm și realizăm o marcă poștală".

ȘTIAȚI CĂ...?

● Prima coliță în lume a apărut în anul 1920, în Australia, ocazionată de raidul aviatic Londra-Melbourne.

În Europa, micului ducat Luxemburg îi revine paternitatea primei coliță (1923).

În țara noastră, prima coliță apare cu 9 ani mai tîrziu, în 1932, cu ocazia expoziției filatelice „EFIRO".

O PROPUNERE

După ce veți fi citit revista noastră, detașați paginile „FILATELIEI PENTRU TINERET" și dați-le unui tînăr, filatelist sau nu, spre citire. În felul acesta vom contribui la lărgirea cercului de cititori și la popularizarea filateliei.

Rev. Filatelia. 6/1969

SĂ ÎNVĂȚĂM FILATELIE

TAXA DE PLATĂ / „PORTO"

Precum se știe, poșta efectuează transmiterile trimiterilor poștale, percepînd taxele stabilite prin tariful poștal (după felul trimiterii).

Plata taxei tarifare se face de către expeditor, anticipat, aplicînd mărci în valoare corespunzătoare. În limbaj filatelic, acest sistem poartă denumirea de „FRANCO" [1]. În primele vremuri ale aplicării sistemului de încasare a taxei anticipat, de la expeditor, se obișnuia să se aplice ștampile cu inscripția FRANCO, pentru a arăta că scrisoarea nu mai necesita vreo altă plată de taxă poștală pe parcurs.

Se întîmplă însă (mai des pe vremuri, mai rar în zilele noastre) ca unele scrisori să plece nefrancate sau insuficient francate. În astfel de cazuri, suma datorată poștei pentru lipsa de francare trebuie încasată de la destinatar, adăugîndu-se peste tarif și o mică penalizare.

Pentru suma ce se încasează astfel de la destinatar se aplică pe scrisori mărci în valoarea taxei de plată. Ele se numesc „taxa de plată" sau, după o expresie larg folosită în lumea întreagă, mărci PORTO.

Ele formează un capitol filatelic aparte, figurînd ca atare atît în cataloage cît și în albume. În „Albumul mărcilor poștale românești", îl găsim către sfîrșit, după ce se termină capitolul mărcilor poștale „Franco".

Este adevărat că în ultimii zeci de ani ne întîlnim foarte rar cu asemenea situații la noi în țară. Totuși mărci porto au existat și continuă să existe.

Să aruncăm o privire asupra capitolului „taxelor de plată" astfel cum se prezintă în țara noastră.

Deși mărcile „taxa de plată" existau în diverse alte țări, ele nu au fost introduse în România pînă în 1881. Pînă la acea dată, sumele de încasat de la destinatari nu se percepeau prin mărcile „taxa de plată" ci pe baza aplicării unor ștampile speciale care arătau suma de încasat. Existau astfel ștampile pentru o scară întreagă de valori.

Prima serie de mărci „taxa de plată" a fost pusă în circulație la 1 mai 1881. Cele șase valori 2, 5, 10, 30, 50 și 60 bani au fost imprimate la Fabrica de Timbre din București, toate avînd același desen și aceeași culoare — brun-castaniu deschis —, pe hîrtie albă fără filigran, în coli de cîte 50 bucăți dantelate. Desenul prezenta cifra valorii înscrisă într-un cadru avînd în cele patru colțuri cîte o goarnă poștală ; mențiunea „taxa de plată" figura în partea de sus a mărcii.

În anul 1888 — se pune în circulație o nouă emisiune de asemenea mărci. De acaeastă dată seria are patru valori : 2, 5, 10 și 30 bani. Desenul și inscripțiile rămîn aceleași de la prima emisiune, doar culoarea mărcilor de data aceasta este verde.

În anii următori au apărut mai multe emisiuni succesive de mărci „taxa de plată", cu același desen dar prezentînd unele schimbări de hîrtie, filigran sau dantelură. Nu ne vom opri aici asupra lor, întrucît pot fi găsite în Catalogul mărcilor poștale românești sau în alte cataloage. Ele au fost denumite și „taxe cu cifre mari".

Cu doi ani mai tîrziu, tot în culoare verde apare seria de șase valori : 2, 5, 10, 30, 50 și 60 bani, avînd același desen și inscripție ca emisiunea de la 1881, imprimarea făcîndu-se de data aceasta pe hîrtie specială cu filigran — stema țării.

În anul 1898, întreaga serie este retipărită pe hîrtie cu filigran P.R.

„Taxele de plată" cu cifre mari au rămas în circulație pînă în anul 1911 — cînd apare o serie cu un model nou, tot de format mai mic și cu un desen și mai simplu, avînd în partea de sus inscripția „România", iar jos „taxa de plată". La mijloc, într-un oval, este înscrisă valoarea mărcii. Prima emisiune de acest tip a fost formată din valorile de 2, 5, 10, 15, 30, 50, 60 bani și 2 lei, imprimarea făcîndu-se pe hîrtie cu filigran P.R.

Emisiunile următoare, din anii 1918, 1922, 1930, 1932, 1942 etc. au păstrat același model de desen.

Primele mărci „porto" ale Republicii Populare Române, care apar la 6 iunie 1950, aduc o notă nouă, o notă mai „filatelică" acestor mărci. Cele patru valori : 2 lei (roșu-cărămiziu), 4 lei (albastru), 5 lei (verde-cenușiu) și

10 lei (brun) au un desen comun, realizat de pictorul Cristea Müller de astă dată. Mărcile sînt duble, perforate la mijloc, înfățișînd în dreapta o factoriță în uniformă, cu geanta plină cu ziare și scrisori, iar în stînga, într-un desen reușit, sînt simbolizate activitățile unităților P.T.T.R.

Rostul tipăririi acestor mărci împerecheate merită o explicație, cele două mărci formînd de fapt *una singură*. Aceasta își găsește explicația prin aceea

că factorul, cînd încasează diferența de taxă de plată de la destinatar, separă marca ; „matca" o lipește pe scrisoarea pe care o predă, încasînd contravaloarea ei iar cealaltă jumătate o păstrează, aplicînd-o pe borderoul cu care decontează la oficiu sumele încasate.

Acest sistem a fost și este aplicat și în alte țări (Italia, San Marino etc.).

Iată deci că ne întîlnim cu un aspect nou în filatelia noastră. Tocmai de aceea, mărcile de acest tip, neuzate, nu au valoare filatelică decît dacă s-au păstrat împerecheate ambele „jumătăți" și fără a se despărți fie chiar parțial, pe linia dințăturii. Cele preobliterate, din plicuri, trebuie de asemenea păstrate împerecheate. Tocmai de aceea, albumul cuprinde pentru aceste emisiuni căsuțe delimitînd spațiul necesar pentru perechi.

Mai trebuie să știm că — uneori — poșta aplică pe scrisorile la care mai sînt de încasat diferențe de taxă, o ștampilă cu litera T sau litera T într-un cerc (Taxă). Astfel de plicuri sau cărți poștale trebuie păstrate întregi.

Mărcile „porto" avînd de multe ori desene mai puțin variate și atractive, sînt adeseori neglijate pe nedrept de către unii colecționari și mai ales de către începători.

Am spus *pe nedrept* întrucît ele oferă posibilități foarte interesante de studiu, prin varietățile care pot fi întîlnite.

Pe de altă parte, să nu uităm că ele fac parte integrantă din colecția unei țări și că nu putem lăsa necompletate paginile respective din albume.

Să le dăm deci atenția cuvenită. Ia să vedem : „Aveți mărcile noastre din seriile „taxa de plată" și „porto"? Nici una? Sau numai cîteva ?

Nu cumva, la cele pe care le-ați găsit în plicuri, nu le-ați prea înțeles rostul și le-ați dat deoparte ?

Acum că știm ce sînt, să le căutăm și să le așezăm frumos la locul care li se cuvine !

T. CUTLIC

[1]) *De la o veche expresie italiană care înseamnă că trimiterea respectivă era liberă (scutită) de vreo plată de taxă, la predare la destinatar.*

Scrisoare sosită din Franța, pe care poșta română a aplicat ștampila indicînd diferența de taxă de încasat de la destinatar : 35 BANI.

MULȚUMIM PENTRU FELICITĂRI!

Am primit, la redacție, următoarea scrisoare, care ne încurajează în munca noastră :

Cu ocazia apariției „FILATELIEI PENTRU TINERET" în 4 pagini, vă rugăm primiți în numele tinerilor filateliști din municipiul și județul Constanța, cele mai calde mulțumiri pentru grija ce o aveți în continua dezvoltare a suplimentului revistei „Filatelia" pentru tineret.

Vă dorim multă sănătate !

INDRUMĂTORI,

prof. Nicolaie Matei
prof. Andreas Carsisiotis

PREȘEDINTE,

Cristian Stoica
elev cl. a XII-a Liceul nr. 4

Rev. Filatelia. 7/1969.

SĂ ÎNVĂȚĂM FILATELIE:

TIMBRELE OFICIALE

După ce tinerii noștri prieteni au luat cunoștință, din numerele noastre anterioare, de unele capitole ale filateliei românești cuprinzînd o serie de emisiuni cu caracter sau cu destinație specială care nu mai sînt uzitate de multe decenii, să ne oprim astăzi la o altă categorie de mărci poștale românești, care de asemenea nu se mai utilizează de vreme îndelungată.

Prin art. 84 din legea telegrafo-poștală (denumirea ei oficială) aprobată prin Decretul nr. 2350 din 9 iulie 1892 (deci în urmă cu 77 de ani), au fost precizate corespondențele care beneficiază de scutirea plății taxelor poștale, mai precis, al căror transport se face de poștă în mod gratuit.

Alineatul d. al sus-menționatului articol enunță „Corespondența poștală de scrisori și mesagerii oficiale ale tuturor autorităților constituite, dependinte de stat, județe sau comune între dînsele" este scutită de taxele poștale.

În timpul anilor s-a constatat însă că scutirea de taxe a corespondențelor acestui sector aducea Administrației poștale, pierderi importante. În același timp, regimul de scutire mai cauza personalului poștal și un însemnat volum suplimentar de lucru, întrucît corespondența oficială transportată „gratuit" trebuia cartată separat, în „stelaje speciale", pe oficii și gări de destinații, corespondența fiecărui oficiu; pe lîngă aceasta, corespondența oficială trebuia trecută, bucată cu bucată, în borderouri speciale, cu număr de ordine și număr oficial, cu adresa autorității destinatare.

Ținînd seama de aceste greutăți foarte serioase, la 1 octombrie 1905 — urmînd exemplul dat de unele administrații poștale din alte țări — au fost aduse unele simplificări în minuirea acestei categorii de corespondență.

În anul 1929, toate autoritățile și instituțiile de stat, județ și comună au fost obligate să plătească taxele poștale la fel ca și marele public. În felul acesta s-a urmărit a se contribui la echilibrarea bugetului poștei, care căpătase forma de administrație autonomă, cu buget separat. Că atare, poșta trebuia să se întrețină din propriile sale venituri. Dat fiind că — pe vremea aceea — corespondența oficială reprezenta aproape un sfert din volumul total al corespondențelor, este lesne de înțeles ce pondere reprezenta pentru veniturile administrației poștale, sporul de încasări provenit din plata taxelor poștale la corespondența oficială.

Pentru francarea întregii corespondențe poștale oficiale expediată de către autorități — au fost emise mărci poștale speciale numite „timbre poștale oficiale". Acestea puteau fi întrebuințate pentru francare numai de către instituțiile și autoritățile statului și numai pe corespondența oficială învestită cu sigiliile autorităților respective. Decontarea mărcilor se făcea între aceste administrații și poștă. Sub nici un cuvînt mărcile oficiale nu puteau fi aplicate pe corespondențe particulare, fapt care înlesnea și controlul folosirii lor din partea organelor poștale.

Primele mărci oficiale au apărut în anul 1929.

Desenul unic pentru toate cele 10 valori înfățișează, pe un drapel național, stemele provinciilor sub protecția unui vultur cu aripile larg deschise. În partea stîngă, jos, pe un spațiu alb figurează, pe două rînduri, indicația „Timbru oficial" iar dedesubt, cu litere mari, cuvîntul „România". Valorile sînt indicate jos, în partea dreaptă, cu „Bani" sau „Lei" pe un scut colorat. Seria a cuprins valorile de 25 și 50 bani, 1, 2, 3, 4, 6, 10, 25 și 50 lei. Ultimele două valori mari serveau la francarea trimiterilor voluminoase, destul de frecvente în corespondența oficială.

În anul 1930, întreaga emisiune a fost supratipărită cu tuș negru, fără a i se schimba valorile nominale, cu textul „8 iunie 1930".

După epuizarea acestei serii, în anul 1931 se pune în circulație o nouă emisiune (25 bani, 1, 2 și 3 lei) cu un alt model, atît formatul cît și desenul fiind schimbate. Noile mărci au avut un format dreptunghiular culcat, avînd drept desen stema mică de pe atunci. În partea stîngă, sus, apar, pe două rînduri, cuvintele „Timbru oficial" cu emblema poștei în dreapta, precum și valoarea nominală a mărcii precedată de cuvîntul „Bani" sau „Lei", iar jos, cu litere mari, cuvîntul „România".

Și această emisiune a fost imprimată la Fabrica de Timbre din București, o parte pe hîrtie cu filigran P.T.T., cu dantelura 14×14½ sau 13½.

Cu filigran vechi și cu dantelură de 14×14½ au apărut următoarele 4 valori: 25 bani

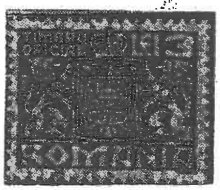

negru, 1 leu violet, 2 lei verde și 3 lei roșu. În 1932 apare, în același model, pe hîrtie cu filigran schimbat (C.C.) o nouă serie cu aceleași valori, în aceleași culori, plus o marcă de șase lei, roșu-vișinie.

Astăzi, toată corespondența oficială este supusă plății taxelor poștale obișnuite și se francează cu mărcile poștale în curs.

Timbrele oficiale — scoase din uz la noi în țară cît și de marea majoritate a administrațiilor poștale — rămîn piese interesante pentru filateliștii tineri și maturi și ceea ce merită a fi reținut, sînt îndeajuns de rare, mai ales cînd sînt păstrate pe scrisori circulate prin poștă.

Dr. T. CUTLIC

---

mandate. Filateliștii care se interesează de acest tip de mașini, pot găsi pe marca monegască de 20 c un Ford S 1908. Pe valorile celor două serii mai pot fi întîlnite și alte tipuri de mașini care au făcut epocă în istoria automobilului, ca Mercedes 5 1901, Rolls-Royce 1903, Oldsmobile 1904, Cadillac 1905, Buick 1910, Chevrolet 1912.

După cum vedem, aceste frumoase serii oferă o adevărată paradă a „vedetelor" automobilistice. Dacă emisiunea monegască prezintă numai vehiculul în sine, cea san-marineză completează pitoresc imaginile cu șoferii și pasagerii respectivi. Aceasta îi conferă o notă și mai atrăgătoare, cu toate că din punctul de vedere al execuției grafice și clarității desenului, seria din Monaco este net superioară.

Modele și tipuri vechi de automobile au constituit și obiectul unor serii frumoase apărute în 1969 în cîteva state africane ca Republica Congo, în Mali și Nigeria precum și o serie spectaculoasă (dar interzisă de F.I.P.) a șeicatului Umm al Quiyain.

Emisiunile la care ne-am referit prezintă retrospective automobilistice cu orizont larg, universale, fiecare înfățișînd

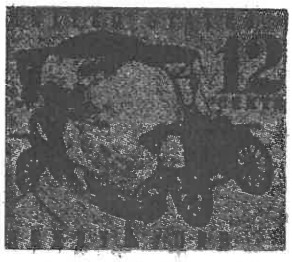

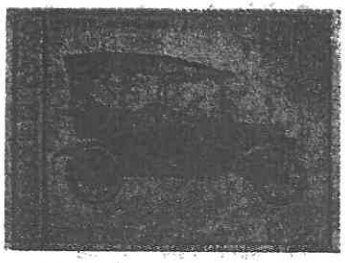

modele de autoturisme apărute în mai multe țări. Analele filateliei cunosc însă și emisiuni cu retrospectivă automobilistică autohtonă, națională, pe care spațiul nu ne îngăduie să le enumerăm mai pe larg. Din această categorie face parte, între altele, o serie splendidă de șase valori apărută în R.S. Cehoslovacă în 1958 (Zu. 1026—1031); valoarea de 30 h. din această serie reproduce imaginea primului automobil cu aburi ceh proiectat de Josef Bozek, în 1815. Recent, poșta cehoslovacă a emis o nouă serie, de trei valori, pe care apar tipuri vechi și contemporane de mașini produse în Cehoslovacia.

Azi, industria automobilistică prezintă în economia modernă o pondere de prim plan. Importanța ei a fost consemnată, spre pildă, de poșta engleză care a popularizat prin una dintre mărcile seriei din 1966 dedicată „Tehnologiei engleze", cîteva din tipurile cele mai reușite de automobile produse de casele constructoare britanice (Yv. nr. 450). Cea mai recentă marcă înfățișînd un automobil vechi este, pînă la intrarea acestui articol sub tipar, valoarea de 5 st. din seria bulgară „Mijloace de comunicație de-a lungul veacurilor", emisă pentru expoziția „Sofia 69".

La rîndul lor, și automobilele de cursă au fost prezentate în filatelie. Le putem găsi, astfel, pe o serie emisă de poșta monegască în 1967, cu prilejul celui de-al 25-lea Mare Premiu automobilistic al acestei țări. Mașini de cursă au fost prezentate și pe emisiuni din alte țări (Italia — Cursa de 1 000 mile, din 1957, Yv. nr. 644, Germania etc.).

Înainte de a încheia, trebuie să amintim că un interes deosebit în cadrul unei colecții cu această temă îl constituie primele mărci pe care au apărut automobile — emise cu mulți ani în urmă. Dintre acestea am putea cita ca exemple, marca de 50 h emisă în 1906 în Bosnia — Herțegovina (Yv. nr. 41) pe care apare o autofurgonetă a poștei, precum și marca S.U.A. pentru scrisori „Expres", din 1925, (Yv. Expres nr. 13).

O colecție cu tema „Istoria automobilului" constituie o reflectare pasionantă a unei ramuri în care geniul uman a realizat progrese uimitor de rapide. Ea poate fi construită — după preferințele colecționarului — fie urmînd firul evoluției tehnice, constructive, fie pe epoci, pe țări, pe mărci, fie — în fine — după destinația automobilelor, (curse, turisme, autobuze, ambulanțe, militare, tractoare etc.). Indiferent de soluția aleasă, documentarea atentă, studierea tipurilor, identificarea mărcilor și a materialelor auxiliare (ștampile ocazionale ale curselor de automobile, ștampile publicitare, scrisori ale curselor poștale deservite de automobile, ștampile publicitare etc.) constituie sursa unor mari satisfacții pentru colecționar și chezășia succesului colecției în sine.

Vs. SURJICOV
A.I.J.P.

Rev. Filatelia 8/1969.

SĂ ÎNVĂȚĂM FILATELIE

TIMBRELE DE FACTAJ

Cuvîntul „factaj" își are originea în limba franceză ; „factage" — și înseamnă distribuirea la domiciliu a trimiterilor poștale : bani, colete etc. Termenul este folosit și la noi, păstrînd aceeași semnificație [1]).

În anul 1895, sub rodnica activitate directorială a celui care a fost Dimitrie Cezianu (1859—1898), director general la P.T.T. (17. X. 1892 — 16. X. 1895), administrația poștelor române a introdus și la noi serviciul de factaj. Transporturile se efectuau de acest serviciu contra unor taxe poștale conform tarifului respectiv. Pentru încasarea acestor taxe au fost introduse și puse în circulație — la 15 septembrie 1895 — mărci speciale purtînd indicația „taxa de factagiu".

Catalogul mărcilor poștale românești, ed. 1964, enumeră „Mărcile de factaj", cu diferitele lor varietăți, în capitolul special rezervat lor (pag. 256—257). Ele formează un capitol special și în Albumul mărcilor poștale românești, către sfîrșitul albumului.

1) De aci și termenul „factor poștal" folosit pentru a indica pe cel ce distribuie trimiterile poștale.

Desenul primei mărci de factaj a fost în totul asemănător cu acela ar primelor timbre — „taxe de plată" emise în anul 1891, descrise de noi în numărul din luna iunie. Singura deosebire a constituit-o inscripția „Taxa de factagiu" în loc de „Taxa de plată". Emisiunea „Factaj" din 1895 a cuprins o singură valoare, de 25 bani, imprimată în culoarea roșu-cărămiziu, pe hîrtie cu pseudo-filigranul I încrustat (stema mică).

Acest tip de marcă a fost folosit de poștă timp de aproape douăzeci de ani. În acest răstimp au apărut mai multe emisiuni succesive. Păstrînd constant același desen, aceste emisiuni se deosebesc între ele prin hîrtie și mai ales prin filigrane, întrucît poșta a folosit pentru imprimarea mărcilor de factaj, hîrtie din stocurile și calitatea pe care o folosea — la epoca respectivă — pentru tipărirea mărcilor uzuale.

Caracteristicile tehnice și varietățile de dantelură ale emisiunii din 1895 cît și al celor următoare fiind redate amănunțit în Catalogul mărcilor poștale românești, nu vom insista aci asupra lor.

După o trecere de vreme, poșta a renunțat a mai tipări mărci de factaj, întrucît a adoptat sistemul încasării taxelor de factaj în numerar, contra recipisă și nu prin aplicare de mărci.

Abia în anul 1928 au fost din nou introduse mărci de

factaj. De data aceasta nu au mai fost emise mărci speciale, ci s-a recurs la supratipărirea (mărcii uzuale de 10 bani verde, tip Ferdinand, cap mic), cu cuvîntul „Factaj" și noua valoare de 5 lei, cu tuș roșu.

Tirajul acestui supratipar nu este cunoscut, însă se consideră că a fost destul de mic.

Acestea au fost ultimele mărci de acest fel.

Ca o curiozitate, amintim că prin ordinul circular nr. 3095/1899 al Direcției Generale a Poștelor — se punea în vedere oficiilor poștale că taxa de factaj se putea plăti — excepțional — și de destinatar. În astfel de cazuri, pe buletinul de expediție urma să se aplice o etichetă cu textul „Factaj de plătit" — lîngă care trebuia aplicată și marca de factaj.

Aceeași dispoziție se aplică și începînd de la 4 ianuarie 1908. Astfel, Buletinul Telegrafo-Poștal din acel an (pag. 9) privind achitarea taxelor de factaj la mandatele poștale, arăta că „... se dispozează ca asemenea taxe să poată fi achitate la prezentare, în care caz să se lipească pe față mandatului o etichetă „Factaj plătit" iar pe verso să se aplice timbre „Taxa de plată" [2]).

Mandatele pînă la 10 lei adresate militarilor cu grade inferioare, în activitate, precum și ale elevilor și școlarilor pe timpul duratei cursurilor, erau scutite de taxele de factaj.

Interesant de menționat, ca un element de istorie poștală, este că taxele de factaj pentru colete poștale și mesagerii mai mari de 5 kg, adresate în localitățile rurale, erau percepute de factorii rurali, în folosul lor, pentru a-și putea procura cariole mai încăpătoare și a putea avea cai mai buni.

Iată cîte se pot povesti pe marginea unor emisiuni vechi de mai bine de 70 de ani!

T. CUTLIC

2) N.R. Ne aflam, pe atunci, în perioada în care nu mai circulau mărci de factaj.

În numărul 82 al „Filateliei pentru tineret", în cadrul reportajului „Juventus-1969", a apărut greșit numele expozantului Dan Alexandru MIRCEA. Facem cuvenita rectificare.

A PALATUL PIONIERILOR DIN BUCUREȘTI

În sala teatrului de la Palatului Pionierilor din București a fost organizată prima expoziție filatelică locală pentru pionieri și școlari. Manifestarea a fost organizată de filiala A.F.R. București în colaborare cu Cercul filatelic de la Palatul Pionierilor, în cinstea a 20 de ani de la înființarea Organizației Pionierilor din România.

Au participat la inaugurare : reprezentantul Consiliului A.F.R., membri din conducerea filialei București, cadrele de conducere ale Palatului Pionierilor, reprezentanții Consiliului municipal al Organizației Pionierilor, numeroși școlari.

D. Niculescu, vicepreședinte al filialei A.F.R. București, a adus salutul filialei. Gr. Matei, delegatul Consiliului municipal al Organizației Pionierilor, a mulțumit organizatorilor pentru frumoasa inițiativă de a populariza filatelia în rîndurile pionierilor și școlarilor, menționînd că această îndeletnicire lărgește cunoștințele școlarilor în toate domeniile. A mai vorbit lectorul universitar Vs. Surjicov din partea Consiliului A.F.R.

Expoziția a cuprins 40 de cadre cu aspecte filatelice din activitatea organizației de pionieri din țara noastră precum și teme didactice reprezentative pentru filatelia română.

S-au distins prin exponatele prezentate, pionierii Grossu Onna („Copii și pionieri — Bucurii și speranțe"), Doru Gheorghe („Copii și pionieri în filatelia românească"), Predoiescu Mihaela („Jocurile olimpice pe mărcile românești"), Ungureanu Cristian și Ungureanu Liana („Fauna și Sportul în maximafilie"), Dordea Gabriela („La aniversarea marelui Lenin"), Stănescu Daniela („Activități pionierești").

Juriul expoziției a apreciat nivelul calitativ al exponatelor prezentate și a dispus premierea în totalitate a celor 15 expozanți, cu materiale filatelice și lucrări de literatură oferite de filiala A.F.R. București și de conducerea Palatului Pionierilor.

Expoziția a fost vizitată de un numeros public și de peste 3 000 pionieri și elevi de la școlile din București și jud. Ilfov.

Prof. MARIA HARET

ÎN JUDEȚUL BOTOȘANI

În cadrul filialei A.F.R. Botoșani a luat ființă cercul filatelic din orașul Darabani, condus de ing. Gheorghe Andrușcă, membrii cercului fiind în majoritate elevi ai liceului local.

Punîndu-se un accent deosebit pe educarea tineretului de la sate, în cadrul județului Botoșani au fost înființate un număr de 24 cercuri filatelice școlare, la școlile generale din următoarele sate : Busuiceni (com. Albești), Călărași (com. Călărași), Cristinești (com. Cristinești), Dragalina (com. Dragalina), Flămînzi (com. Flămînzi), Poiana (com. Flămînzi), Stînca (com. George Enescu), Balinți (com. Havîrna), Ezer (com. Hilișeu-Horia), Baranca (com. Hudești), Ibănești (com. Ibănești), Dumbrăvița (com. Ibănești), Bold (com. Manoleasa), Cervicești-Deal (com. Mihai Eminescu), Oroftiana (com. Suharău), Comănești (com. Suharău), Dracșani (com.Sulița), Miocarni (com. Rădăuți-Prut), Tudora-Arini (com. Tudora), Plopenii Mari (com. Ungureni), Vicoleni (com. Ungureni), Poiana (com. Vorona), Vorona Mare (com. Vorona). Îndrumarea acestor cercuri se face în strînsă colaborare cu filiala A.F.R. Botoșani care le pune la dispoziție, prin intermediul Consiliului județean al pionierilor, materiale de îndrumare.

Și în cadrul municipiului Botoșani există cercuri filatelice școlare, cum sînt cele de la Școala generală nr. 4, condus de prof. Eleonora Țilea și cel de la Liceul de muzică și arte plastice, condus de prof. Laurențiu Boacă.

*

Pentru discutarea celor mai bune metode de activitate, Consiliul județean al pionierilor din Botoșani, în colaborare cu filiala A.F.R., au organizat la Casa Pionierilor o consfătuire de lucru cu cadrele didactice care conduc cercurile filatelice școlare din întregul județ. La consfătuire, trei membri din conducerea filialei A.F.R. au prezentat materiale de îndrumare practică asupra diferitelor activități ce se pot desfășura în cercurile filatelice școlare. În încheiere s-au făcut proiecții și s-a prezentat diafilmul „Filatelia o mare pasiune".

Prof. V. ARNĂUTU

O PROPUNERE

După ce veți fi citit revista noastră, detașați paginile „FILATELIEI PENTRU TINERET" și dați-le unui tînăr, filatelist sau nu, spre citire. În felul acesta vom contribui la lărgirea cercului de cititori și la popularizarea filateliei.

Rev. Filatelia nr. 12/1969. (XVIII)
(164)

RĂSCOLIND ARHIVE

UN PLIC FILATELIC RAR, DAR NU SCUMP

Cu prilejul Centenarului mărcii poștale românești, numărul pe noiembrie 1958 al revistei „Filatelia" a avut un caracter festiv atît prin conținutul său mai bogat, cît și prin forma sa grafică mai îngrijită.

În introducerea unui articol publicat cu acest prilej, regretatul Eduardo Cohen (Lisabona) insista asupra deosebirii pe care trebuie s-o facem între „mărci scumpe" și „mărci rare", deși „la prima vedere aceste două noțiuni ar putea părea sinonime". „E adevărat că, de obicei, o marcă rară este în același timp scumpă; dar nu toate mărcile scumpe sînt rare, cum, de asemenea, nu toate mărcile rare sînt și scumpe".

Pentru ilustrarea acestui punct de vedere prezentăm un plic care ni se pare interesant sub mai multe raporturi. Acest plic, confecționat dintr-o hîrtie ordinară, de către o fabrică vieneză, a fost aruncat acum 85 de ani (mai exact la 30 noiembrie 1864) într-o cutie de poștă

din orașul Santa Cruz de Tenerife (din insulele Canare, posesiune spaniolă situată aproape de coasta nord-occidentală a Africii). Pe față, plicul nu purta decît adresa destinatarului (Georges Eustatziu) din București (Rue Sălciilor nr. 15) (Roumanie), iar pe verso imprimarea înfloțată a expresiei „Gruss aus Wien" (Salutări de la Viena). Așadar, plicul era nefrancat și neprevăzut cu adresa trimițătorului.

Oficiul poștal corespunzător (al 13-lea, din Santa Cruz de Tenerife) i-a aplicat două foarte îngrijite ștampile: una propriu-zisă, cu data de „30 NOV 84" și alta de avertizare a nefrancării, redusă la un T, îndrumîndu-l apoi pe circuitul poștal al timpului. În răstimp de 21 zile, scrisoarea a ajuns la București, unde i s-au aplicat: două mărci „Taxa de plată" de cîte 50 bani, maro, din emisiunea 1881, dantelatura 11:11 (deci, din primele tiraje), ca și trei ștampile identice, cu data de 20 DEC 84, dintre care două pe față, pentru anularea mărcilor și a treia pe verso. Pe traseu — între ștampila de plecare și cea de sosire — nu i s-a mai aplicat nici o altă ștampilă sau vreo altă indicație, în afară de fracțiunea $\frac{2}{100}$ cu creion albastru, în colțul dreapta-sus.

La prima vedere, frumusețea piesei, în general — pe de o parte — și lipsa unor ștampile intermediare pe de altă parte, mi-au trezit bănuiala că ar putea fi vorba de o piesă aranjată artificial, în scopuri filatelice necorecte; și totuși, plicul a fost oferit ca ceva banal, laolaltă cu alte plicuri provenite dintr-o îndelungată corespondență de familie. Pentru acest motiv, am purces la o cercetare documentară.

Luînd contact cu familia Eustatziu, prin intermediul distinsului nostru confrate într-ale filateliei, S. Eustatziu, am solicitat eventuale documente cu privire la problema ce mă interesa. În fața scrisorii respective, interlocutorul meu a recunoscut — după scrisul adresei — că trimițătorul scrisorii a fost chiar tatăl său, în vreme ce se afla — ca locotenent de marină — într-un voiaj de studii în jurul pămîntului. [1])

Călătoria respectivă a pornit din Insulele Canare (nord-vestul Africii) — Ecuator — de-a lungul coastei Braziliei — Capul Bunei Speranțe — Oceanul Indian — sudul Australiei (ocolind Tasmania și Noua Zeelandă) — Oceanul Pacific, mai jos de limita gheților polare — Capul Horn — Oceanul Atlantic de Sud — Insula Sf. Elena, pentru a se întoarce apoi în Atlanticul de Nord. Traseul ei a însumat circa 60 000 km. Călătoria reală a eroului nostru a început de fapt de la București, prin Budapesta — Viena — München — Paris — Brest — Insulele Canare, încheindu-se la București. [2])

Din punctul nostru de vedere, sînt de reținut faptele următoare: procurarea plicului cu hîrtia pentru scrisoare la Viena; depunerea la Santa Cruz de Tenerife a scrisorii adresate lui Georges Eustatziu fără francare cu mărci poștale și fără menționarea adresei trimițătorului.

Normele internaționale poștale au fost aplicate întocmai de poștă care a acceptat scrisoarea fără a condiționa expedierea de plată anticipată a taxei de către expeditor. Scrisoarea a fost astfel dată în circuit sub rezerva perceperii taxei de la destinatar.

Interesant de remarcat este că, în aceste condiții, scrisoarea a îndeplinit o călătorie îndelungată și destul de complicată pe vremea aceea, cu diferite transbordări, fără a primi o ștampilă de tranzit la diferitele recantări pe parcurs.

Dacă absența unor astfel de ștampile lipsește scrisoarea de unele elemente suplimentare spectaculoase, îi adaugă în schimb un interes deosebit sub aspectul funcționării serviciilor poștale acum aproape un veac. Totodată a păstrat piesei un aspect de o rară prospețime, deosebit de apreciat de filateliști.

Prin faptul că scrisoarea și-a terminat circuitul numai cu mărcile „taxă" românești, ea devine totodată o piesă interesantă pentru o colecție românească.

Nu ne putem reține de a nu remarca simțul exemplar de datorie și disciplină al serviciilor poștale de acum 85 de ani. O scrisoare simplă, nefrancată, nerecomandată și fără adresa trimițătorului, aruncată într-o cutie poștală pe o insulă din largul coastelor africane, ajunge în răstimp de 21 de zile la destinație, într-o țară foarte depărtată și destul de puțin cunoscută pentru acele vremuri!

Cazul plicului de față poate constitui un exemplu de valoarea suplimentară importantă care poate fi imprimată unei piese filatelice prin studii adecvate. În felul acesta, un atare plic poate sta cu cinste într-o colecție, atît pentru frumusețea și francatura sa rară, cît și prin sensul psihologic pe care îl dă cunoașterea împrejurărilor și personajelor legate de acesta. Astfel de studii pot fi comparate — păstrînd bine înțeles proporțiile — cu studiile arheologice care dau viață și valoare istorică unor resturi altfel poate cu totul lipsite de sens pentru oamenii străini de preocupările respective. Prin exemplul de față, stăruim asupra unei direcții de adîncire și dezvoltare a filateliei românești.

Dr. ing. Ilie C. DEMETRESCU

---

1) Trimițătorul, locotenentul de marină Eustatziu Sebastian ia parte la Războiul pentru Independență (la cucerirea Plevnei, atacul de la Smîrdan, intrarea în Vidin); după terminarea campaniei revine la școala militară, la a cărei absolvire își alege „arma flotilei". În cadrul acesteia face o strălucită carieră, încununată cu gradul de amiral.

2) Jurnalul de bord, în două volume, redactat în cele circa 250 zile ale călătoriei, a fost donat Muzeului militar din Constanța. A se vedea și broșura de propagandă nr. 26 a „Ligii Navale Române": Eustatziu Sebastian — Marinarul, călătoriile lui pe întinsul apelor, București, 1939.

Rev. Filatelia 12/1969

ŞTAMPILE DE BORD

O CONTRIBUŢIE: VAPORUL LOCAL „GIURGIU"

Cu mult timp în urmă am avut prilejul de a întîlni şi dobîndi o carte poştală de răspuns din Bulgaria, care a fost folosită ca o carte poştală obişnuită, cu destinaţia România, Giurgiu (fig. 1).

Această carte poştală expediată din Russe (Bulgaria) la 19 martie 1901, poartă o ştampilă rotundă (cu diametrul 23,5 mm), purtînd inscripţia „PYCCE", cu caractere slave în partea superioară, iar în partea de jos „ROUSTCHOUK" cu caractere latine; în centru, data, sub formă de fracţie.

La sosire, s-a aplicat ştampila poştală GIURGIU (rotundă, cu două cercuri concentrice cu diametrele 29,5 mm şi de 19 mm); sus: GIURGIU; jos, o goarnă poştală, în centrul ştampilei data — 23 MAR 901 — pe un rînd orizontal.

De semnalat că în afara acestor două ştampile poştale, de plecare şi de sosire, cartea poştală poartă şi o ştampilă de bord a vasului fluvial „Giurgiu". Aceasta este rotundă, cu două cercuri concentrice cu ştampilele de 30,5 mm/17,5 mm; sus, menţiunea „VAPORUL LOCAL GIURGIU" (încadrată de două steluţe), jos, localitatea: „ROUSTCHOUCK"; în centru data 23 martie 1901 — înscris pe un rînd orizontal (fig. 2).

Această ştampilă nefiind — pe cîte ştim — semnalată în presa de specialitate pînă în prezent, am socotit că nu ar fi cu totul lipsit de interes reconstituirea cîtorva date privind împrejurările în care a fost folosită acum aproape şapte decenii. Iată ce a fost posibil de stabilit: „Giurgiu", un mic vas de pasageri, făcea legătura între cele două maluri ale bătrînei Dunări, între porturile Giurgiu şi Russe. [1])

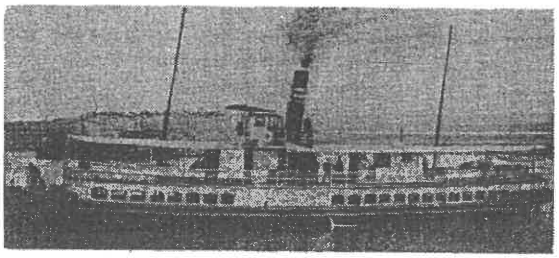

Vaporul „Giurgiu".

Deşi de un tonaj mic, vasul era dotat cu o ştampilă de bord, întrucît făcea naveta între cele două maluri, asigurînd transportul regulat, dintr-o ţară într-alta — a corespondenţei primită în ponturi la cutia de scrisori a vasului, cît şi a corespondenţei preluată pentru tranzit.

Încercînd a culege unele informări lămuritoare de la instituţii competente din ţară, (Oficiul P.T.T.R. Giurgiu şi Filiala Arhivelor Statului-Giurgiu) ni s-a comunicat că în arhivele lor nu se găsesc astfel de date şi că ştampila în chestiune nu le este cunoscută.

Neputînd găsi la aceste surse elementele dorite şi intrigaţi de această mică „enigmă" a istoricului poştei noastre fluviale, am solicitat concursul cercurilor filatelice din Giurgiu, Constanţa, Brăila, Galaţi, apelînd şi la o serie de filateliști de prestigiu din ţară şi din străinătate.

În cadrul corespondenţelor purtate, cercetătorul-filatelist Ludovic Dengel, din Sibiu, ne-a informat că un colecţionar din Sibiu posedă o carte poştală similară, bulgară, purtînd ştampila de bord a vasului „Giurgiu", cu data de 04 mai 1901.

Fig. 1

Prin bunăvoinţa colecţionarului Sebastian Eustatziu, fost inspector în Direcţia Marinei Comerciale, cu care am discutat asupra vaselor româneşti în general şi a vasului „Giurgiu" în special, am putut consulta o bogată documentaţie privitoare la vasele româneşti; din aceasta rezulta că vasul „Giurgiu" a servit o bună perioadă ruta Giurgiu-Russe, după care a fost înlocuit pe această rută cu alt vas, fiind folosit în continuare pe rutele Galaţi-Sulina, iar în anumite cazuri şi pe ruta Galaţi-Brăila.

A rezultat de asemenea că o dată cu înlocuirea vasului „Giurgiu" a navigat pe ruta Giurgiu-Russe şi vasul „Turnu Măgurele".

Din legăturile avute cu oficiul poştal din Russe precum şi cu o serie de filateliști de seamă bulgari, buni cunoscători ai istoriei poştale bulgare, ca D. N. Mincev din Sofia şi dr. V. Stoianoff din Russe, s-a desprins părerea că în afara vasului „Giurgiu" trebuie să fi fost un serviciu, între aceleaşi ponturi, şi cu vasul „Turnu Măgurele", şi nu ar fi deci exclusă existenţa unei ştampile de bord a vasului „Turnu Măgurele", pentru ruta Russe-Giurgiu.

Actualmente flota noastră numără multe vase care poartă pavilionul românesc pe fluvii, mări şi oceane ale lumii. Spre regretul filateliştilor, marea lor majoritate nu efectuează transporturi poştale şi ca atare nu folosesc ştampile de bord, care ar putea îmbogăţi colecţiile.

Fac excepţie două-trei vase fluviale care efectuează şi transporturi poştale în cursele lor între porturile dunărene. Ele folosesc ştampile de bord de un tip rotund, din două cercuri concentrice, cu indicarea rutei (a localităţilor) în partea de sus iar menţiunea de VAPOR, în partea de jos; în centrul ştampilei data.

Ce ar fi dacă vasele noastre de pasageri, maritime şi fluviale, ar avea şi un punct poştal de bord care să fie dotat cu întreguri poştale (ilustrate înfăţişînd vasul) care ar putea fi obliterate cu o ştampilă de bord cu silueta şi denumirea vasului, ruta şi data. Astfel de ştampilă ar constitui un minunat mijloc de popularizare, o frumoasă amintire pentru călători şi interesante piese pentru colecţionari.

Ar fi, desigur, foarte plăcut. Să fie oare cu neputinţă de realizat?

Mihai BAUER

[1]) Date tehnice asupra vasului „Giurgiu": construit în anul 1900, în şantierele Severin, vasul a fost dotat cu maşini aduse de la Casa Escher-Vyss, Zürich; caracteristici: lungimea de 32 m, lărgimea de 5 m, pescaj 2,50 m, tonaj net 32 t, puterea de 190 cai putere. Costul acestui vas a fost de 266 911,73 lei.

Rev. Filatelia. nr. 9/1969.

DE VORBĂ CU CITITORII

în probleme comerciale

Numeroşi cititori ne adresează diferite propuneri, sesizări sau chiar plîngeri, în legătură cu probleme legate de modul de distribuire a abonamentelor şi emisiunilor româneşti sau străine, de modul de aprovizionare a magazinelor cu accesorii şi materiale filatelice sau de alte aspecte privind comerţul filatelic.

Fără îndoială, revista noastră — ca organ al filateliştilor din ţara noastră — este direct interesată de toate aspectele care privesc bunul mers al filateliei sau care condiţionează propăşirea filateliei în ţară. În acest sens, ea s-a făcut şi se face interpreta doleanţelor întemeiate, fie prin coloanele sale fie — în multe cazuri — comunicînd aspectele ridicate de cititori forurilor în drept.

Rezolvarea practică nu stă însă în puterea noastră şi chiar posibilitatea de a răspunde este în funcţie de elementele ce ni se dau, şi aşa cum se dau de forurile în drept. Amintim de aceea din nou cititorilor noştri că problemele legate de comerţul filatelic sînt de resortul I. C. Filatelia (Bucureşti, Palatul Poştei Centrale, Strada Poştei nr. 1).

Dat fiind că de multe ori răspunsurile noastre — din împrejurări ce nu depind de noi — întîrzie, sînt incomplete ori nesatisfăcătoare sau uneori nu sîntem în măsură a le da, iau naştere situaţii neplăcute pentru cititorii noştri dar mai ales pentru redacţia noastră. Rugăm de aceea ca pe viitor, în toate problemele legate nemijlocit de comerţul filatelic sau de emisiunile poştale, să se adreseze — după caz — I. C. Filatelia.

În cazurile cînd sesizările ar avea caracterul unor reclamaţii concrete şi bine întemeiate, este deschisă şi calea înaintării lor în scris — conform dispoziţiilor legale în vigoare — la Biroul de sesizări şi reclamaţii ale oamenilor muncii, la Ministerul Poştelor şi Telecomunicaţiilor, ca organ tutelar al acestui sector.

În paralel, vom primi, vom studia cu atenţie şi interes, eventualele sesizări cu titlu de informare, făcîndu-ne şi mai departe interpreţii cititorilor noştri la forurile în drept; rezolvările şi răspunsurile urmează însă a fi date de aceste foruri.

despre „întreguri"

Cititorul nostru Emil Zeidner din Braşov, ne scrie că tot mai mulţi colecţionari se interesează de întreguri poştale, care — prin tematica lor variată — aduc multe elemente noi în colecţii. În acelaşi timp ne întreabă dacă întregurile nu ar avea de cîştigat dacă li s-ar da un aspect mai puţin încărcat, imprimînd mai puţine texte în partea rezervată pentru adresă.

Problema ridicată a fost semnalată redacţiei noastre şi de alţi cititori. Într-adevăr, în partea rezervată pentru adresă, întregurile poartă o seamă de indicaţii din care unele nu sînt folosite decît în cazul adreselor cele mai complicate. Nu se poate tăgădui că ele dăunează întregurilor, dacă le considerăm numai sub aspectul lor filatelic; dar nu trebuie să uităm că întregurile sînt menite a fi larg folosite în circuitul poştal, tipărindu-se în tiraje uriaşe.

Trebuie avut în vedere şi faptul că nu sînt puţini cei ce completează adresa neglijent sau incomplet. Orice adresă incorect completată, duce la pierderi de timp în reţeaua de cartare şi de distribuire a corespondenţei.

În această lumină, nu se poate renunţa atît de uşor la cadrul prestabilit pentru completarea adresei. Discuţia rămîne însă deschisă în ce priveşte litera, aranjamentul grafic, culoarea în care sînt tipărite indicaţiile pe întreguri. Aici mai este, desigur, loc pentru unele îmbunătăţiri de amănunt.

În ce priveşte Asociaţia şi revista noastră, reprezentanţii lor au pus în discuţie în repetate rînduri aceste aspecte în Comisia filatelică. O seamă de propuneri — fie ale lor, fie ale altor membri — au fost adoptate, îmbunătăţirile reflectîndu-se în aspectul tot mai îngrijit al întregurilor noastre.

În unele cazuri, acolo unde a fost posibil, poşta a fost de acord a se da precădere criteriilor estetice, renunţînd la imprimarea indicaţiilor de adresă (ex. la unele serii de întreguri, plicuri, semiilustrate cu tematica „Flori"). Poate că în aceste cazuri s-ar fi putut elimina şi liniatura, care a fost menţinută.

Propunerea de a se renunţa complet la aceste indicaţii şi liniatură a fost însă acceptată în cazul plicurilor speciale pentru felicitările de sărbători. Acestea — îngrijit ilustrate şi francate cu mărci fixe cu desene adecvate — prezintă incontestabil un aspect mult mai elegant.

Să fim însă de acord că este just ca, totuşi, considerentele funcţionale să predomine, cel puţin în cazul întregurilor de uz curent.

grupaj de patru

Un număr de cititori — printre care şi ing. Alexandru Vieru din Oraşul Gh. Gheorghiu-Dej — nu sînt de acord cu hotărîrea de a se distribui — la emisiunile „Apollo 8" şi „Soluz 4 şi 5", numai cîte o marcă (dimpreună cu vinieta adiacentă) de fiecare abonament.

Din scrisoarea ing. Al. Vieru, desprindem :

„Am constatat cu surprindere că la aceste emisiuni, emise cu caracter special sub formă de coală completă de tipar alcătuită din patru mărci, am primit doar trei mărci (pentru trei abonamente: N. Red.) dintr-o coală desfigurată.

Nomenclatoarele străine şi standarde de terminologie stabilesc foarte clar ceea ce înseamnă „tot unitar", respectiv o emisiune. În cazul de faţă, o unitate a emisiunii este reprezentată nu de o singură marcă ci de forma de coală tipărită, de patru mărci. Coala tipărită de patru mărci nu se poate asimila cu colile obişnuite, tipărite pentru a fi distribuite prin detaşare. Într-un viitor apropiat, numai această formă de prezentare în grup, cu anexele pe cele patru laturi, poate căpăta o anumită valoare filatelică deosebită, datorită doar formei."

În concluzie, cititorii noştri se consideră neîndreptăţiţi şi prejudiciaţi prin nedistribuirea cîte unui grupaj complet de 4 mărci, de fiecare abonament.

Problema ridicată are două aspecte: unul de tehnică filatelică şi al doilea de criterii de distribuire.

În ceea ce priveşte aspectul filatelic, considerăm că nu poate exista discuţie. Din moment ce fiecare marcă din grupaj este însoţită de cîte o vinietă diferită, o colecţie nu se poate considera completă decît dacă cuprinde toate cele patru variante posibile. Din clipa în care acest punct este admis, consecinţa logică este că ele îşi au locul în colecţie grupate laolaltă şi nu separat, patru mărci, fiecare desprinsă din coală, cu vinieta respectivă.

Credem că putem de altfel anticipa de pe acum, că în suplimentul la Albumul mărcilor poştale româneşti, pe care-l va edita la timpul său Întreprinderea Filatelia, pagina respectivă va prevedea o căsuţă pentru întregul grupaj. Aceasta, în mod cert. Poate că va mai fi şi o căsuţă separată pentru o marcă plus o vinietă; dar aceasta nu este tot atît de sigur şi — oricum — va fi „ceva în plus"!

În această situaţie, indiferent de denumirea convenţională pe care se dă sau care s-ar da grupajului de patru mărci („coliţă", „grupaj", „bloc de patru", sau oricare alta) avem practic de a face cu un ansamblu alcătuind o piesă filatelică unitară.

Acest punct de vedere a fost susţinut din timp de A.F.R. şi de reprezentanţii revistei noastre la forurile în drept. El şi-a găsit de altfel confirmarea şi prin faptul că în marile cataloage piesa apare la rubrica „Coliţe" (vezi suplimentul la catalogul „Yvert" etc.)

Pînă aci, aspectul tehnic filatelic, în care sîntem pe deplin de acord cu punctul de vedere al cititorilor noştri.

În ce priveşte aspectul modalităţii de distribuire, aceasta este de competenţa Direcţiei Generale a Poştelor, în calitate de for tutelar al întreprinderii Filatelia. Criteriile care au stat la baza hotărîrii luate neţinînd de resortul revistei noastre, nu sîntem în măsură a răspunde direct. Şi în această privinţă sîntem însă informaţi că A.F.R. a intervenit la forurile în drept, pentru a se distribui tuturor membrilor asociaţiei, indiferent de numărul abonamentelor, şi cîte un grupaj ca fiecare membru să fie asigurat că va avea în colecţia sa şi un grupaj întreg.

Această cerere nu a putut fi soluţionată favorabil în cazul emisiunilor „Soluz 4 şi 5" şi „Apollo 8". În schimb, pentru emisiunea „Apollo 11", dedicată aselenizării, abonaţii pînă la 4 abonamente inclusiv vor primi cîte un grupaj complet (cele patru mărci cu cele patru viniete) indiferent dacă au 1, 2, 3 sau 4 abonamente, pentru a se da tuturor posibilitatea de a include în colecţie această piesă filatelică.

precizare

În numărul 7 al revistei a fost publicată în această rubrică o notă în care — pe marginea emisiunilor „Costume naţionale 1968" şi colita „50 ani de la Unirea Transilvaniei cu România", s-a menţionat că acestea ar fi fost distribuite unei părţi din abonaţi.

În realitate, aceste două emisiuni nu au fost distribuite la timp nici unui abonat. Rectificăm în acest sens acest pasaj, restul notei rămînînd valabil.

Rev. Filatelia 12/1969

DE VORBĂ CU CITITORII

vă interesează filatelia polară?

Cititorul nostru Octavian Ghenghea, din Cluj amator de filatelie polară, s-a interesat de posibilităţile de a stabili legături mai strînse cu cei care se interesează de acest domeniu, precum şi de a obţine informări cu privire la filatelia polară.

®

Filatelia polară constituie — prin însăşi natura ei — una dintre ramurile cele mai vii ale filateliei tematice. Spre deosebire de alte ramuri în care mulţi se mulţumesc să colecţioneze mărcile sau piesele filatelice tematice (plicuri „prima zi" sau ştampile) astfel cum ies de la ghişeele poştale, filatelia polară are în plus marele merit de a fi direct legată de evenimente, de acţiuni care fac cinste epocii pe care o trăim.

O colecţie „polară" nu se mărgineşte numai la clasarea unor mărci reflectînd activitatea polară. De asemenea ştampilele legate numai prin subiectul lor de această temă (cum ar fi obişnuitele ştampile „prima zi"), nu constituie nici ele decît un corolar secundar al unei astfel de colecţii.

Ceea ce imprimă unei colecţii polare adevăratul ei interes, sînt mai ales documentele poştale provenite de la expediţiile sau bazele de cercetări polare: mesaje trimise din Extremul Nord sau

Extremul Sud, purtînd ştampile aplicate de oameni care au acceptat să petreacă luni — şi uneori chiar ani — în gheţurile veşnice; documente purtînd — uneori — şi semnăturile autografe ale acestor oameni plini de curaj.

Dacă ar fi să stabilim o analogie, am putea spune că, sub aspectul reflectării fidele şi elocvente a epocii noastre, filatelia polară se poate înrudi mai ales cu aerofilatelia, în măsura în care aceasta cuprinde plicurile „primelor zboruri" de o importanţă deosebită. Cu deosebirea însă, că documentele polare exprimă mesaje mult mai sugestive, mult mai evocatoare.

Dacă acestea sînt trăsăturile caracteristice care dau filateliei polare titluri deosebite de afecţiune şi de glorie, care sînt însă răspunsurile pe care le putem da cititorilor noştri?

Considerînd valoarea educativă şi instructivă deosebită a acestei ramuri, revista noastră a publicat în repetate rînduri articole despre obliterările poştale ale bazelor şi expediţiilor arctice şi antarctice.

Faţă de necesitatea de a imprima sumarelor noastre un profil cît mai variat — care să ţină seama atît de preferinţele cît mai multor categorii de colecţionari cît şi de ponderea pe care fiecare tematică o are în prezent în filatelie — redacţia nu a putut publica atîtea studii şi informări polare, cît ar fi dorit. În schimb, în cadrul A.F.R. a luat fiinţă gruparea tematică de filatelie polară (conducător: Robert Weinhara, str. Progresului, bloc 1, scara C, apart. 32, Călăraşi).

Gruparea înlesneşte contactele şi schimbul de mărci şi de alte documente de poştă polară, între membrii săi. Ea se străduieşte să procure membrilor săi plicuri, ştampile de filatelie polară etc., în măsura posibilităţilor de obţinere. De asemenea, gruparea a realizat şi va realiza plicuri şi alte piese filatelice pentru comemorarea şi popularizarea exploratorilor polari români etc. (cum au fost cele dedicate lui Emil Racoviţă şi Iuliu Popper).

Gruparea editează şi distribuie membrilor săi circulara periodică „Stella Polaris", cuprinzînd un bogat material informativ în acest domeniu. De asemenea, îşi propune să editeze sub formă de broşuri, într-un tiraj limitat pentru membrii săi, liste de emisiuni polare, precum şi alte studii mai ample legate de această materie.

De reţinut că înscrierea în această grupare nu cere decît interes efectiv şi colaborare activă. Calitatea de membru nu angajează la plata nici unei alte cotizaţii, în afară de cotizaţia obişnuită a A.F.R.

De pe acum, un număr de colecţionari entuziaşti s-au înscris în grupare. Ne-ar bucura să aflăm că numărul lor va creşte necontenit.

lista de preţuri s-a epuizat; dar...

Cititorul nostru Andras Dorel din Timişoara şi alţi cititori ne semnalează că nu şi-au putut procura — la ghişeele sau la magazinele filatelice — noile liste de preţuri ale întreprinderii „Filatelia" şi ne roagă a le procura cîte un exemplar.

®

Noua „Listă de preţuri" a fost tipărită de întreprinderea „Filatelia", ca urmare a insistenţelor depuse de A.F.R. pentru a suplini, măcar în parte, inadmisibila întîrziere în publicarea noii ediţii a Catalogului mărcilor poştale româneşti.

Deşi întreprinderea a primit instrucţiuni de la forul său tutelar să tipărească această listă într-un număr suficient pentru a face faţă cererilor, din motive ce nu ne sînt cunoscute s-a mărginit a tipări un tiraj mult prea mic, care nu a putut face faţă nici pe departe cererilor. Nu sîntem deci în măsură — spre regretul nostru — a procura exemplarele dorite.

Nu putem fi de acord cu acest mod de a se preocupa de cerinţele îndreptăţite ale publicului care constituie totodată şi clientela sa şi pe care ar trebui să o servească în condiţii mulţumitoare.

Pentru a suplini cel puţin în parte această lipsă, filiala Bucureşti a A.F.R. a luat iniţiativa de a reproduce lista de preţuri în volumul „Îndreptarul filatelistului", recent apărut.

Pe lîngă o serie de articole variate şi pe lîngă sus-menţionata listă de preţuri, volumul cuprinde şi cotele mărcilor româneşti în ultimele ediţii ale cataloagelor.

Volumul se poate procura de filialele judeţene ale A.F.R., de la filiala Bucureşti a Asociaţiei (Bucureşti, strada Biserica Enei 16), contra cost (10 lei volumul).

LUNG E DRUMUL...

Nu prea se ştie „cum" şi „de ce", dar în calea realizării mult rîvnitului catalog se tot ivesc „noi" şi „noi probleme".

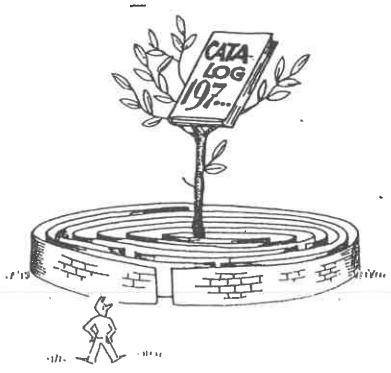

— Labirint, nu glumă !

ştampile de demult

Răspunzînd în numărul nostru precedent unei întrebări care ne fusese adresată de cititorul nostru Alexandru Calominte, am arătat că aştepăm din Istanbul reproducerea ştampilei folosită în secolul trecut, la Medgidia, de poşta otomană, ştampilă recent descoperită. Mulţumită amabilităţii preşedintelui Federaţiei filatelice turce, Orhan Brandt, cunoscut cercetător al istoriei poştale, sîntem acum în măsură a veni cu amănunte.

Măcin *Hîrşova*

®

Pe teritoriul dobrogean a funcţionat în secolul trecut şi poşta otomană. Pînă nu demult, erau cunoscute numai trei dintre ştampilele pe care le-a folosit şi anume două din Constanţa (Köstendje) — dintre care una în dublu cerc şi una în casetă dreptunghiulară — şi una din Măcin.

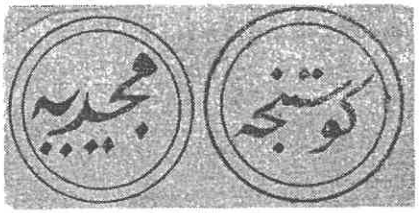

Medgidia *Constanţa*

Pe de o parte datorită traficului poştal redus, pe vremea aceea, pe de altă parte din cauză că prea puţine piese s-au păstrat şi au ajuns pînă la noi, astfel de piese sînt rare.

Ştampile avînd inscripţiile în limba turcă, cu vechile caractere, sînt greu de identificat. Vechile obliterări otomane formează obiectul unor cercetări continue, o atenţie deosebită fiind dată celor care au fost folosite pe teritoriile altor state, în care au funcţionat pe vremuri oficii poştale otomane. Au fost astfel descoperite în ultimul timp încă două ştampile dobrogene : Medgidia (Medgidiye) şi Hîrşova.

Reproducem mai sus ambele ştampile, precum şi cele din Măcin şi Constanţa.

Înarmaţi cu acest mijloc de identificare, să trecem acum la treabă : poate putem găsi vreuna printr-un sipet vechi sau prin poduri !

Rev. Filatelia. 8/1969.

DE VORBĂ CU CITITORII

sărbătoarea căilor ferate române

Ing. Octav GRIGORESCU, Brașov, ne-a scris, formulînd o seamă de propuneri și de observații în legătură cu diferite probleme filatelice de ordin general, dintre care unele au primit răspunsuri în alte părți ale revistei noastre. D-sa pune întrebarea dacă Centenarul căii ferate spre Giurgiu — care va avea loc în acest an — va fi reflectat în mod corespunzător și în emisiunile poștale.

Un eveniment de importanța acestui centenar nu putea fi omis din planul tematic al emisiunilor pe anul în curs. Din informațiile culese la Direcția generală a poștelor rezultă că el va fi marcat printr-o emisiune. Tematica a fost stabilită de comun acord cu Ministerul Căilor Ferate.

Pe primul plan, una dintre puternicele locomotive produse azi în țară, pe planul al doilea, locomotiva „Că-

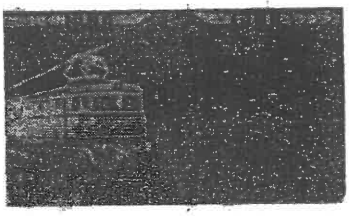

lugăreni" care acum un veac, alerga harnică, pieptiș, de la București-Filaret la Giurgiu și înapoi !

care este cea dintîi?

Care este prima emisiune poștală a Republicii Socialiste România ?, ne întreabă cititori din diferite localități.

Stabilirea certă a emisiunii cu care începe capitolul filatelic al mărcilor Republicii Socialiste România prezintă un mare interes pentru colecționarii care doresc să-și aranjeze colecțiile pe perioade sau să se limiteze numai la emisiunile apărute într-o anumită perioadă. Mulți filateliști — mai ales dintre începători — își alcătuiesc colecțiile pornind de la emisiunile perioadei celei mai recente. După completarea lor, ei trec la perioada anterioară (Republica Populară Română), apoi la mărcile apărute după eliberarea patriei de sub jugul fascist etc.

Întrebarea cititorilor noștri este deci foarte interesantă. Aceasta cu atît mai mult cu cît pe mărcile noastre figurînd inscripția „Poșta română" și înainte și după trecerea de la republica populară la republica socialistă, nu au apărut pe mărci indicații permițînd diferențierea emisiunilor.

Întrebînd Direcția Generală a Poștelor, am primit răspunsul că prima emisiune din anii Republicii Socialiste România este seria „Cel de-al XX-lea congres și primul tîrg nternațional apicol" (Apimondia) pusă în circulație la 23 iulie 1965.

Cu aceasta începe deci capitolul filatelic respectiv ; ea poate marca jalonul de pornire al unei colecții avînd ca obiect limitat mărcile Republicii Socialiste România.

mai au vreo valoare?

Din Suceava primim, sub semnătura Victor Lupu, următoarea întrebare :

„În ziarul „Gazeta Cooperației" a apărut un articol despre filatelie în care — printre altele — se menționează că mărcile din plicurile filatelice sînt fără valoare și trebuie să fie schimbate din colecție cu altele francate și ștampilate de poștă. Rugăm a ne preciza care este realitatea, pentru a o cunoaște toți colecționarii de mărci și a nu mai cumpăra plicuri filatelice".

Precum se știe, marca poștală este — din punct de vedere funcțional — piesa prin care se face dovada plății de către expeditor a tarifului de transportare a unei trimiteri poștale. Ea comportă deci obligația din partea poștei de a presta serviciul pentru care a fost achitată, prin aplicarea mărcii, taxa tarifară de transport. Pe parcurs, marca este anulată prin ștampilare, pentru a împiedica refolosirea ei în dauna poștei. Ștampilele poștale poartă de regulă indicația datei și locului unde și cînd au fost aplicate, permițînd astfel a se constata modalitatea și parcursul trecerii prin poștă.

O marcă astfel ștampilată este deci un document care face dovada circulării scrisorii sau trimiterii poștale respective. Rezultă că mărcile efectiv circulate și-au îndeplinit funcțiunea poștală, care — de fapt — constituie însuși scopul pentru care au fost emise. Tocmai din acest motiv, foarte mulți colecționari (și ponderea lor este în continuă creștere) preferă mărcile ștampilate și circulate, celor neobliterate.

Alți colecționari preferă mărcile neuzate, fie din considerente pur estetice (desenul lor apărînd neatins), fie pentru valoarea lor mai mare, decurgînd din faptul că pentru valoarea plătită, cumpărătorul mărcii a preferat să renunțe la obținerea unui contraserviciu din partea poștei, păstrînd marca numai pentru scopuri filatelice.

De la o vreme încoace, într-o seamă de țări, și-a croit drum obiceiul de a pune în vînzare mărci anulate (prin aplicare de ștampile) numai în scopuri filatelice. Este vorba deci de ștampile pe care administrația poștală le aplică nu la trecerea mărcilor prin poștă, ci înainte de punerea în vînzare, numai în scop filatelic. Această metodă a avut inițial scopul de a pune la dispoziția colecționarilor — și mai ales a tineretului — mărci în serii complete la un preț foarte modest. Evident, acest mod de anulare are avantajul de a pune mărcile la îndemîna marilor mase. Cu timpul, tocmai datorită volumului mare de cereri de mărci astfel obliterate „de complezență", ștampilarea cu mîna nu a mai putut fi continuă, și — de multe ori — s-a recurs la tipărirea unor ștampile pe coile întregi, chiar în fabrica de timbre.

Au oare astfel de mărci o valoare ?

Din punct de vedere educativ și instructiv, desigur că da. Marca ieftină pătrunde pretutindeni, este ușor achiziționabilă și de cei tineri și poartă cu sine mesajul subiectelor sale tematice. „Ștampilele fiind clare și aplicate în colț, nu întinează desenul și permit recunoașterea lesnicioasă a tuturor detaliilor desenului. Aspectul general al colecției este îngrijit și curat.

Pînă aici, deci, totul este bine. Dar din punct de vedere al valorii „filatelice" (în sensul curent al cuvîntului), al „valorii de schimb" sau, în limbaj obișnuit, al „cotei" ?

Aici, lucrurile se schimbă. Și tocmai acesta este aspectul la care — credem — s-a referit confratele nostru de la „Gazeta Cooperației". Mărcile ștampilate de complezență nu și-au îndeplinit funcția lor poștală. Ele poartă — de fapt — numai amprenta unor simili-ștampile, menite a le anula, a le face improprii francării. Le lipsește însă autenticitatea plină de farmec a circulării prin poștă. La ele, colecționarul nu va întîlni nici patina uzurii, nici elementele atît de diferențiate și interesante pe care le oferă nenumăratele ștampile din rețeaua poștală.

Toate aceste lipsuri fac ca ele să constituie, de fapt, o categorie intermediară. Frumoase, interesante prin subiect ; mai puțin, strict poștal. Sensibili la aceste diferențieri, filateliștii le acordă de aceea o considerație mai mică, fapt care se reflectă și în valoarea lor de schimb.

De regulă, mărcile obliterate din complezență au o valoare, dar o valoare mai mică decît mărcile ștampilate la trecerea prin poștă.

Să nu mai achiziționăm deci plicuri cu astfel de mărci ? Nu spunem asta. Plicurile ne ajută să completăm colecțiile cu serii complete. Dar trebuie să ne străduim — pe parcurs — să înlocuim, pe cît posibil, piesă cu piesă, cu alte mărci efectiv trecute prin poștă, pe măsură ce ne putem procura exemplare curate și cu ștampile clare, citețe, care să nu acopere desenul și să nu „urîțească" marca. Numai atunci colecția noastră de mărci uzate va constitui un document poștal adevărat, va reflecta — fie chiar într-o minusculă părticică — uriașul circuit prin care poșta leagă pe oamenii din lumea întreagă.

cum se face schimbul?

Tov. Cristian Florentin, din Pucioasa, consideră necesară editarea unor îndrumări privind corespondența filatelică (schimburi etc.).

Propunerea a și păsit pe făgașul realizării. În cadrul Bibliotecii filatelistului, a cărei editare va începe în curînd, a fost înscris și un titlu „Ce sînt și cum se fac schimburile filatelice".

Lucrarea va fi scrisă de ing. Titus Orădeanu. Ea va cuprinde îndrumări cu caracter general asupra schimburilor filatelice în țară și peste hotare, asupra eticii schimburilor, asupra condițiilor de desfășurare a lor. Lucrarea va fi completată cu un modelar de corespondență în diferite limbi de mare circulație precum și cu un vocabular al termenilor filatelici în limbile respective.

Rev. Filatelia 7/1969.

DE VORBĂ CU CITITORII

care sînt „clasice"?

Cercul filatelic „Corvinul", **Hunedoara, întreabă ce mărci se consideră, în general, la toate țările, drept „clasice" și anume de la ce an pînă la ce an. În aceeași ordine de idei,** Romeo Lăzăroiu, **din Craiova, dorește să știe care dintre emisiunile țării noastre se consideră drept „clasice" și care, drept „post clasice".**

Ⓡ Atît în literatura și presa filatelică de specialitate, cît și în limbajul curent filatelic, se întîlnește adeseori expresia „emisiune clasică". În mod curent, această expresie tinde să desemneze mărci care, prin raritatea, prin perfecțiunea de execuție cît și — mai ales — prin vechimea lor, se situează în rîndul celor mai apreciate. Dar de la acest înțeles general, pînă la a da acestei noțiuni un conținut precis, este cale lungă.

Concepția de „clasic", în filatelie, este prin excelență variabilă. Ea nu poate fi legată numai de o dată, de o emisiune, ci diferă de la țară la țară. Astfel, spre pildă, pentru mărcile românești, limita cronologică a „clasicelor" s-ar opri la ultima emisiune litografiată, respectiv în anul 1872, în timp ce pentru Bulgaria, se consideră drept clasice primele două emisiuni, 1879 („Santimi") și 1881/1882 („Stotinki") cu supratiparurile respective.

Pe de altă parte, în cazul unor state care și-au dobîndit independența abia în secolul nostru, colecționarii din țările respective consideră drept „clasice" primele lor emisiuni, pe care le studiază cu deosebită atenție (ex. Cehoslovacia). Totuși, unii dintre colecționarii din alte țări nu sînt de acord cu acest punct de vedere, considerînd că mărcile moderne nu ar putea fi clasificate și ele în rîndul „clasicelor".

Un alt exemplu de divergență îl prezintă Aerofilatelia, ai cărei adepți consideră drept „clasice" unele emisiuni legate de zboruri epocale (ex. : primul zbor transatlantic etc.), cărora unii colecționari nespecializați — ghidîndu-se tot după criterii strict cronologice — le-ar putea nega acest calificativ.

În ceea ce privește apoi calificativul de „post clasice", situația este și mai fluidă. Astfel, pentru mărcile românești, unii ar include în această categorie emisiunile de la „Paris" pînă la „Vulturași" sau chiar numai la emisiunile „Paris și București". Precum se vede deci, o situație destul de contradictorie, în care ar fi greu de găsit o normă universal valabilă și mai ales universal admisă.

Ținînd seama de faptul că astfel de situații se repetă în cazul mai tuturor țărilor cu o filatelie bogată, Federația Internațională de Filatelie a adoptat o soluție tranșantă, mult mai practică. Astfel, în ultimul ei regulament pentru expozițiile filatelice internaționale nu se mai face nici o referire la calificativul de „clasic". Nodul gordian a fost tăiat în sensul că linia de demarcație a fost trasată, separînd emisiunile apărute pînă în anul 1900, de cele puse în circulație după această dată.

O astfel de soluție nu va da — poate — nici satisfacție și nici răspuns celor care folosesc denumirea de „clasic" în filatelie, dar are darul de a fi clară, simplă și... de a nu da loc la confuzii sau controverse.

de ce nu și la „uzuale"?

De o vreme, mărcile românești sau tematice poartă jos, în colțul din stînga, indicația anului emisiunii. Cititorul nostru I. Chiriliuc din București ne întreabă dacă nu ar fi posibil a se proceda tot astfel și în cazul mărcilor uzuale ?

Ⓡ Fără îndoială, indicația anului înlesnește mult, pentru filateliștii din țară și de peste hotare, identificarea mărcilor și — implicit — clasarea lor corectă.

Aplicarea ei și în cazul emisiunilor uzuale nu este însă atît de simplă. Precum se știe, acestea fiind menite a circula vreme îndelungată, se tipăresc în cantități mari, în tiraje succesive. Se poate astfel ivi necesitatea de a folosi cilindri pregătiți pentru o astfel de marcă, în mai mulți ani, în funcție de cantitățile de mărci cerute. În cursul acestor tiraje succesive pot interveni — pe de altă parte — unele schimbări în caracteristicile tehnice ale mărcii (alt tip de hîrtie, altă compoziție chimică a cernelii determinînd varietăți de nuanță etc.). Se poate ivi astfel o situație în care clișeele purtînd data unui an nu s-ar mai potrivi în totul noilor condiții de imprimare.

Pentru aceste considerente, marea majoritate a administrațiilor poștale preferă să nu indice anul emisiunii pe mărcile uzuale.

„imprimat în culori"

Același cititor ne întreabă ce se înțelege prin indicația „imprimat în patru culori", întrucît s-ar putea interpreta și ca patru variante ale aceleiași mărci, fiecare din ele de o culoare diferită.

Ⓡ În notele informative asupra noilor emisiuni, se menționează, cînd este cazul — „imprimare în patru culori". Aceasta nu înseamnă nicidecum că una și aceeași marcă apare în patru variante, ci arată că marca este imprimată în patru culori, respectiv prin trecerea de patru ori prin mașină, de fiecare dată imprimîndu-se o altă culoare de bază. Prin suprapunerea culorilor de bază pe anumite spații ale desenului, se poate obține — în final — o varietate mai mare coloristică, privitorul mărcii finite avînd în față o imagine care dă impresia policromiei. Ca exemple putem cita emisiunile „Picturi" și „120 ani de la Revoluția din 1848".

ștampile antedatate

Gerhard Weidner, **Jimbolia. Verificînd mărcile noastre obliterate, am găsit una care poartă o dată pe care apare — clar — o dată anticipată (28.5.1969 pe o scrisoare circulată în 1968) ; iar M. Avacum, Galați, a găsit o marcă a cărei ștampilă poartă o dată greșită (32.4.1968). Întrebare : astfel de ștampile au vreo însemnătate filatelică ?**

Ⓡ Ștemplurile poștale de uz curent nu poartă o dată fixă, cum e cazul la ștampilele „prima zi" sau la unele ștampile ocazionale. Data lor se schimbă, manual, de la zi la zi. Cazuri de felul celor semnalate sînt determinate de o greșeală de așezare a cifrelor, datorită lipsei de atenție a manipulantului. Ca atare, ele nu prezintă o importanță filatelică, ci — cel mult — un caracter de curiozitate.

Situația poate fi alta în cazul mărcilor din emisiunile vechi la care orice detaliu al ștampilei poate îmbrăca o însemnătate deosebită, fie sub aspectul istoriei poștale, fie ca element ajutător în determinarea autenticității obliterării etc.

cînd se distribuie

Un mare număr de cititori ne-au adresat întrebări în legătură cu întîrzierea distribuirii — în unele localități — a emisiunii „Costume naționale", tranșa I și a coliței emisiunii „50 ani de la Unirea Transilvaniei cu România".

Ⓡ Interesîndu-ne la întreprinderea „Filatelia", am fost informați că întîrzierea în distribuirea acestor emisiuni la o parte din abonați a fost determinată de împrejurări de ordin material, independente de posibilitățile de rezolvare ale întreprinderii.

Atît seria „Costume" cît și colița „Unirea" sînt în curs de distribuire și vor fi repartizate tuturor abonaților în drept, pe baza abonamentelor pe anul 1968.

Fiind vorba de un caz cu totul excepțional, cei în drept sînt rugați a înțelege cauzele obiective, cunoscînd că toate abonamentele vor fi onorate integral.

Rev. Filatelia nr. 1 / 1964.
(73) (XIII)

CÎTEVA CONTRIBUŢII ASUPRA VALORII DE 3 LEI DIN EMISIUNEA DE MĂRCI UZUALE 1919 — 1926

În timpul şi după primul război mondial greutăţile de asigurare a necesarului de mărci poştale, mai întîi, extinderea serviciului nostru poştal, mai apoi, — atît ca teritoriu cît şi ca volum de corespondenţă — au necesitat măsuri grabnice pentru satisfacerea nevoilor de francare. Astfel :

— s-au refolosit clişeele uzate din perioada 1893—1914, tipărindu-se în culori schimbate, mărcile emisiunii curent denumite „Moldova" (236—243) ;

— în 1918—1919 au fost puse în circulaţie — supratipărindu-le stocurile rămase din valori ale emisiunii uzuale 1909—1913 „tipografiate" (nr. 233, 234, 235, 351, 352, 353 [1]) ;

Aceste emisiuni de tranziţie fiind cu totul nepotrivite situaţiei şi necorespunzătoare cerinţelor traficului poştal, se impunea înlocuirea lor cu mărci uzuale noi de mare tiraj.

În 1919—1926, în mod treptat, cu mijloace tehnice reduse, utilizînd feluritele stocuri de hîrtie ce mai puteau fi găsite, au fost puse în circulaţie emisiunile de mărci poştale uzuale (354—388) în două modele succesive denumite „Ferdinand".

Dintre mărcile acestor emisiuni, în care abundă valorile, culorile şi tipurile şi în care combinaţiunile între varietăţile de hîrtie, nuanţe şi dinţătură par nesfîrşite, valoarea de 3 lei atrage în mod cu totul deosebit atenţia colecţionarilor.

Această marcă aparţine modelului „ci" şi prezintă următoarele tipuri şi varietăţi :

TIPUL I (fig. 1) are cifra de valoare 3 „cu cioc" sus, în loc de punct şi cuvîntul „lei" este scris cu litere „ornate". Se observă la unele tiraje că linia exterioară a cadrului cartuşului este întreruptă la vîrful de sus. Coala de tipar de 100 mărci cuprinde, la unele tiraje, în poziţiile 88, 89, 90, aceeaşi marcă, însă de tipul II. Introducerea în planşa de tip I a clişeelor de tip II a putut fi făcută întîmplător sau cu scop speculativ.

Cu tipul I s-au imprimat :

3 lei albastru tip I (378) în circulaţie din 1922, cu dantelurile A. B. (f. rar), C (rar), D, K[2], pe următoarele varietăţi de hîrtie : hîrtie groasă (D) ; hîrtie subţire (K) ; hîrtie cu filigran (vertical) (f. rar) A ; hîrtie vărgată (f. rar) orizontal (C) şi vertical (A) ; hîrtie gri-gălbuie (A,D,K) ; hîrtie lucioasă (K) ; hîrtie pestriţă [3] (f. rar) K. Guma este în general de culoare gălbuie. Nuanţele sînt puţine şi apropiate.

3 lei brun, tip I. (379 I), în circulaţie din 1924 ; dinţătura K. A fost imprimat cu planşa (378) numai pe hîrtie subţire. Se cunosc exemplare pe hîrtie vărgată orizontal (f. rare) şi cu filigran linie orizontală. În coală, se observă

Fig. 1 : 3 lei tip I
— cifra 3 cu cioc în loc de punct ; cuvîntul „lei" scris ornat
— 3 lei albastru (378) ; 3 lei brun (379 I) ; 3 lei roz mat (380 I)

Fig. 2 : 3 lei tip II
— linia mediană a cifrei 3 terminată în furcă
— cuvîntul „lei" scris cu „antiqua" grase
— 3 lei brun (379) ; 3 lei roz mat (380 II)

Fig. 3 : 3 lei tip III.
— linia mediană a cifrei 3 terminată drept
— cuvîntul „lei" ocru, cu „antiqua" grase
— 3 lei roz portocaliu (380) ; 3 lei carmin roz (381)

înlocuirea clişeelor nr. 88, 89, 90 cu clişeul aceleiaşi mărci însă de tip II — formînd astfel trei perechi combinate vertical TI + TII (fig. 4) sau două asemenea perechi şi una pereche combinată orizontal TI + TII. Deşi nu s-a găsit nici o coală exclusiv de tipul I, nu se poate afirma că înlocuirea celor 3 clişee s-a făcut în toate planşele cu care s-a tipărit această valoare. Catalogul Zumstein situează greşit marca de tip I în coala de tip II ; indicaţiunea că întreg ultimul rînd conţine marca de tip I, formîndu-se astfel numai perechi combinate vertical — nu corespunde realităţii.

3 lei roz mat tip I (380 I) în circulaţie din 1925. A fost imprimat pe hîrtie subţire, dantelura K. Se cunosc exemplare cu filigran orizontal. Existenţa în conservatorul de timbre P.T.T. Bucureşti a unei coli din această valoare *exclusiv de tip I*, dovedeşte că numai o parte din coli au fost imprimate cu planşa, la care cele 3 clişee din poziţia 88, 89, 90 au fost înlocuite cu clişeele tipului II. În aceste coli vom găsi, ca şi în colile de 3 lei brun TI, acelaşi număr de perechi combinate vertical şi orizontal.

1) Numerotările mărcilor indicate între paranteze precum şi indicativele tipurilor de filigrane şi de danteluri, sînt cele din Catalogul Mărcilor Poştale Româneşti, ediţia 1959.

2) Literele indicative ale dinţăturilor şi ale calităţilor de hîrtie corespund aceluiaşi catalog.

3) Am denumit hîrtie „pestriţă", hîrtie avînd următoarele caracteristici : mici puncte de culoare în compoziţia hîrtiei.

Catalogul Zumstein arată pentru valoarea de 3 lei roz mat, TI, că mărcile de tip II au fost introduse în coala de tip I (ceea ce este exact) însă nu arată cîte şi în ce anume poziţii s-a făcut înlocuirea. Indicaţiunile greşite ale catalogului Zumstein n-ar mai trebui să continue, întrucît Catalogul mărcilor româneşti a arătat încă din 1959 care este poziţia tipurilor în coala de 3 lei.

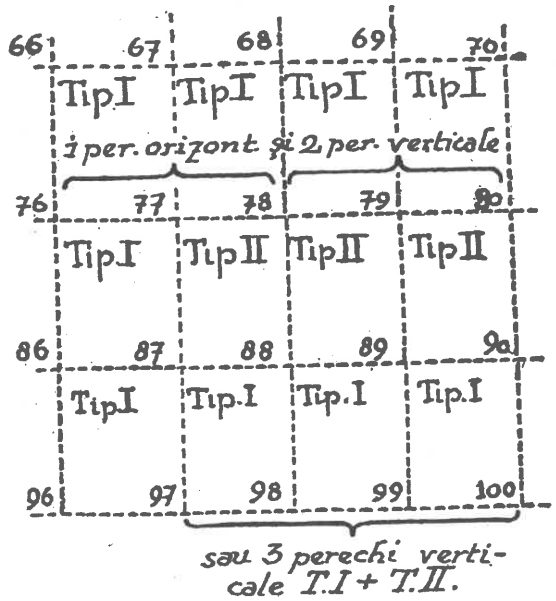

Fig. 4 : Poziţia în coală de 3 lei tip I (brun sau roz-mat) a celor trei mărci de 3 lei tip II (brun sau roz-mat)

Perechile TI + TII verticale şi mai ales cele orizontale se întîlnesc rar şi sînt foarte mult apreciate de colecţionari.

TIPUL II (fig. 2) are cifra de valoare 3 începută şi sfîrşită cu punct ; linia mediană a cifrei se termină în furcă iar cuvîntul lei este scris cu litere „antiqua" grase. Se observă, ca şi la tipul I, în general, o întrerupere a liniei exterioare a cadrului cartuşului la vîrful de sus.

Cu tipul II s-au imprimat :

3 lei brun, tipul II (379) în circulaţie din 1924. A fost tipărit în coale de 100 mărci, *exclusiv de tip II,* pe hîrtie mijlocie şi subţire, dinţătura K. Se cunosc exemplare cu filigran linie orizontală. Nuanţa brun închis este rar întîlnită. După cum am arătat, clişeul acestui tip a fost introdus în colile de 3 lei brun TI şi 3 lei roz TI în poziţiile 88, 89, 90, formînd perechi combinate vertical şi orizontal (fig. 5).

3 lei roz TII (380 II). *Această marcă nu a fost tipărită în coală ca marca de 3 lei brun* TII (379) ; *ea se găseşte numai în parte din colile de 3 lei roz mat TI şi anume cele 3 mărci din poziţiile 88, 89 şi 90.* Aceasta explică îndeajuns marea ei valoare filatelică. În mod cu totul greşit catalogul Zumstein (care o înregistrează sub numărul 403 a II) îi atribuie o cotă derizorie, ca oricărei mărci de mare tiraj.

TIPUL III (fig. 3) prezintă cifra de valoare 3 începută şi sfîrşită cu punct, ca la tipul II, *însă* cu linia mediană a cifrei terminată drept ; cuvîntul „Lei" apare cu litere „antiqua" grase ; la acest tip linia exterioară a cadrului cartuşului nu prezintă la vîrful de sus întreruperea observată în general la tipurile I şi II.

Cu tipul III au fost imprimate mărcile :

3 lei roz portocaliu T III (380), în circulaţie din 1925, tipărit în general pe hîrtie mijlocie şi subţire lucioasă ; dantelura K. Se cunosc exemplare cu filigran linie orizontală şi pe hîrtie pestriţă (f. rar). Nuanţa portocaliu-roz (380 a) există (f. rar) cu dantelura A. La unele exemplare, marca 380 prezintă un defect de clişeu : cuvîntul POSTA şi cifra de valoare sînt acoperite în parte cu o pată mare neretuşată. În afară de aceste nuanţe catalogate, există mărci (f. rar) într-o frumoasă culoare portocalie.

3 lei carmin roz, T III (381 a), în circulaţie din 1925. Tipărit pe hîrtie groasă, mijlocie şi subţire, dantelat K ; se cunosc mărci cu filigran vertical (f. rar) şi orizontal. Prezintă nuanţe mergînd de la roz pînă la roşu aprins (376 a) şi roşu violet (376 b), nuanţe foarte frumoase şi preţuite. Nuanţa roz este mai vie la acest tip şi nu se poate confunda cu nuanţa roz mat, de la tipul I (380 I).

FALSURI

Emisiunea de mărci uzuale 1919—1926, cu o lungă perioadă de circulaţie, executată prin tipografiere, s-a pretat la numeroase falsuri. În dauna poştei au fost falsificate valorile mari, fiind cele mai solicitate de trafic ; iar în dauna colecţionarilor, mărcile căutate pentru raritatea nuanţei sau a tipului.

Falsurile sînt bine reuşite ca desen : uneori, clişeele sînt mai mici decît originalul, scrisul indică oarecare nesiguranţă în trăsături, iar hîrtia şi modul de aplicare al gumei diferă ca aspect.

Ceea ce caracterizează în general falsurile este dantelura care se prezintă adesea cu măsuri neutilizate, schimbate pe trei sau patru margini şi chiar pe marginile opuse ale mărcii.

La marca de 3 lei, care formează obiectul studiului de faţă, perechile de tipuri combinate — aceste raritäţi ale mărcilor noastre — au tentat cu drept cuvînt pe falsificatori şi au dăunat colecţionarilor necunoscători.

S-a ales culoarea brună, această culoare fiind mai uşor de obţinut într-una din nuanţele pe care le prezintă marca de 3 lei şi s-au tipărit perechi combinate dispuse numai vertical.

Fig. 5 : Aşezarea în coală a perechilor orizontale şi verticale TI + TII (brun sau roz-mat) autentic.

Fig. 6 : Idem pereche verticală, (orizontală nu există) TI+ TIII (brun sau roz-mat) fals.

În afară de unele din deosebirile arătate mai sus, aceste falsuri păcătuiesc şi prin aceea că tipul I, în loc să fie împerechiat cu tipul II este împerechiat cu tipul III (neexistent în culoarea brună) (fig. 6). Această combinaţie greşită identifică imediat şi categoric falsul.

Catalogul Zumstein indică existenţa valorii de 3 lei brun tipul III sub numărul 402 III ; în realitate acest tip nu există în culoarea brună decît fals şi anume în împerechierea de falsuri TI+TIII.

C. CELARIANU

(Continuare în pag. 12)

EMISIUNI DIN TOATĂ LUMEA

● INSULELE RIU KIU — *uzuale* — 15 c (planta locală hamacomoto) — Săptămîna de protecţie a monumentelor culturale naţionale — 3 c (cetatea Nakagasuku).

● REP. RUANDA — 1 an de la primirea ţării în O.N.U. — 0,50, 1,50, 20 fr, (corn poştal şi porumbel).

● SPANIA — Exploratori ai continentului american: 25 c, 2 p (Junipero Serra); 70 c, 2.50 p (Vasco N. de Balboa); 80 c, 3 p (José de Galvez); 1 p, 5 p (Diego Garcia de Paredes).

● ST. CRISTOPHER, NEVIS, ANGUILLA, 16 mărci — 1/2, 1, 2, 3, 4. 5, 6, 10, 15, 20, 25, 50, 60 c, 1, 2.50, 5 $ (diferite vederi, hartă, portret, porumbel etc.).

● ST. PIERRE ET MIQUELON — Centenarul naşterii guvernatorului Dangeac — *poşta aeriană:* 200 fr (vedere de pe litoral).

● SUEDIA — Clădiri istorice: 20 ö, 50 ö (locuinţa din Hammerby a botanistului Charles Linné, 1707—1778).

— Laureaţi ai Premiului Nobel pe anul 1903—2 mărci cu portrete: 45 ö (Svante Arrhenius, chimist. 1859—1927); Niels Finsen, medic (1860—1904), Bjornstjerne Björnson, scriitor (1832—1910), 50 ö (fizicienii Henri Becquerel (1852—1908), Pierre Curie (1859—1906), Marie Sklodowska-Curie, (1867—1934). Plic prima zi.

● THAILANDA — 80 ani de serviciu poştal şi telecomunicaţii — 2 mărci policrome: 0,50, 3 B (clădirile vechei poşte şi a celei noi)

— Săptămîna internaţională a scrisorii: 50 s, 1, 2, 3 b (două desene diferite)

— Ziua copiilor: 50 s, 2 b.

● TURCIA — 40 ani de la proclamarea Republicii, 3 mărci policrome: 30 k (portret: Kemal Ataturk; clădirea primei Mari Adunări Naţionale); 50 k (acelaşi portret şi drapel); 60 k (acelaşi portret; clădirea actualei Adunări Naţionale)

— 25 ani de la moartea lui Ataturk (1880—1938).

● TOGO — Emisiunea Centenarul proclamaţiei lui Lincoln pentru abolirea sclavajului (vezi nr. 11/1963 al rev. ns.) se compune din valori: 0,50, 1,25 şi 100 fr, în loc de 25 şi 30 fr.

● R.P. UNGARĂ — Emisiune dedicată O.N.U.: 60 fil 1.40 for, 2 for (desen simbolic, cu emblema O.N.U).

● U.R.S.S. — Săptămîna scrisorii, 1963 (7—13.X) — o marcă bicoloră de 4 kop (globul, avion, navă, tren)

— Oameni celebri — 4 mărci policrome: 4 kop (Denis Diderot 1713—1784); 4 kop (Gleb I. Uspenski 1843—1902); 4 kop (Vladimir A. Obruceov 1863—1956); 4 kop (Evghenii O. Paton 1870—1953)

— 75 ani de la înfiinţarea Institutului Pasteur — 3 mărci bicolore (portrete şi clădirea institutului).

● VATICAN — Inscăunarea papei Paul VI — 15, 40, 115, 200 l (două scene diferite; stema).

● VENEZUELA — Centenarul drapelului naţional şi al stemei de stat — *poşta uzuală* — 30 c (drapel); *poşta aeriană* — 70 c (stemă)

— Inaugurarea podului de la Maracaibo — *poşta uzuală* — 30, 65, 80 c (podul); *poşta aeriană:* 90, 95 c, 1 B (altă vedere a podului).

● R.D. VIETNAM — Păsări — 6 mărci: 12, 12, 12, 30, 30, 40 xu (diferite specii).

O coliţă cu o marcă de 50 xu.

● VOLTA SUPERIOARĂ — Centenarul „Crucii Roşii" — 25 fr (desen simbolic)

— Uniunea de poştă şi telecomunicaţii a statelor africane şi Madagascar — 85 fr (desen simbolic)

— Inaugurarea aeroportului Ouagadugu al liniei aeriene Air Afrique — marca de 200 fr anunţată anterior a apărut cu supratipar „50 fr" şi inscripţia: AIR AFRIQUE/19.XI.1963.

CÎTEVA CONTRIBUŢII ASUPRA VALORII DE 3 LEI DIN EMISIUNEA DE MĂRCI UZUALE 1919—1926

(urmare din pag. 5)

Din valoarea de 3 lei roz mat — culoare delicată şi fără nuanţe — nu se cunosc perechi de tipuri combinate falsificate; cele false prezintă o culoare roz cu totul nepotrivită coloritului mărcii originale.

Se cunosc blocuri de patru mărci din valoarea de 3 lei cu clişee foarte reuşite, pe hîrtie groasă, albă sau gălbuie, nedantelate, în care tipul I şi tipul III sînt tiparite exclusiv sau împerechiate, în culorile albastru, violet, galben şi roz. Aceste mărci pot fi considerate drept eseuri ale falsificatorilor.

Se cunosc de asemenea valori de 15, 20, 25, 30, 50, 60, 75 şi 90 lei tipărite în diferite culori pe hîrtie lucioasă pe care P. Murea în „Istoricul timbrelor poştale romîneşti" le socoteşte drept „probe", afirmaţie discutabilă.

Falsurile cunoscute prezintă perechi de acelaşi tip sau perechi verticale în care tipul I şi III îşi schimbă locul în rînd între ele; din aceasta deducem că tipărirea acestora s-a făcut cel puţin în benzi de patru mărci.

Valoarea de 3 lei s-a falsificat la Tg. Jiu şi probabil şi în altă localitate, o dată cu alte valori.

Revista „Filatelia pentru toţi" din 1923 arată că această „afacere" a fost judecată de Trib. Gorj şi că cei trei falsificatori au fost condamnaţi la 6 luni şi una zi închisoare şi 20 000 lei despăgubiri civile poştei. Ulterior, aceeaşi revistă — nr. 23 din 23 martie 1923 — a publicat anunţul următor:

„Vînd falsificate la Tg. Jiu: 1 leu ştampilat lei 1 500, 1 leu neştampilat lei 500, 2 lei neştampilat lei 500, 3 lei negumat lei 500 etc. E. S. la adresa acestei reviste".

După cît se vede, profitorii în această „afacere" au fost şi acei care au vîndut falsurile drept falsuri.

Rev. Filatelia nr. 9 /1964.
(81) (XIII).

CONTRIBUŢII LA STUDIUL EMISIUNII DE MĂRCI UZUALE 1919–1926

— TIPURI ŞI DEFECTE TIPICE —

Tipurile sînt abateri faţă de modelul iniţial. Ele provin prin schimbarea sau modificarea unor detalii de desen la ornamentaţia sau la inscripţiile mărcii sau la supratipar.

In cazul cînd în aceeaşi coală apare un tip diferit, se înţelege că în planşa de tipar au fost înlocuite unele clişee cu altele de un alt tip; această înlocuire a putut fi întîmplătoare sau făcută intenţionat, cu scopul speculativ.

Defectele tipice de tipar se repetă sistematic adeseori numai la un anumit tiraj; atunci cînd sînt observate ele sînt corectate prin retuş.

Emisiunea de mărci uzuale romîneşti din anii 1919—1926 [1]) conţinea interesante tipuri, tipuri la supratipar şi defecte tipice.

A. TIPURI

Modelul „ci" [2]) (efigia mică) se prezintă el însuşi în două tipuri diferite:

1) **Md „ci" Tip I** este observat numai la valorile 3 bani negru (367), 30 bani violet (372) şi 5 lei verde (382) şi prezintă la toate varietăţile de hîrtie, dantelură şi nuanţe în colţul de jos-stînga iniţialele F.T. (Fabrica de timbre), în caractere majuscule de tipar, în culoarea mărcii respective pe fond alb (fig. 1).

Acest tip al modelului „ci" (efigia mică) a fost pus în circulaţie în octombrie 1920, înaintea mărcilor în culori schimbate (363—366), fiind deci intercalat între mărcile modelului „cg" (efigia mare).

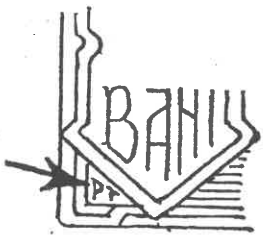

Fig. 1
Model „ci" Tip I : PT

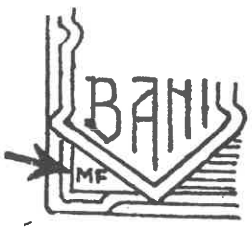

Fig. 2
Model „ci" Tip II : MF

2) **Md „ci" Tip II** cuprinde restul valorilor (11 val. + 5 din mărci în culori schimbate). La toate varietăţile de hîrtie, nuanţă şi dantelură se observă în acelaşi colţ iniţialele M.F. (Ministerul de Finanţe) tipărite în culoarea mărcilor respective cu majuscule de tipar — mai mici ca la Md. „ci" T.I. (fig. 2).

---

[1]) *Nota Red.*: In studiul său, autorul consideră toate mărcile uzuale tip „Ferdinand" din anii 1919—1926 ca formînd o singură emisiune, indiferent dacă e vorba de mărci cu efigia mare (apărute mai întîi) sau de mărci avînd desenul succesiv, cu efigia mai mică. Autorul bazează acest punct de vedere pe faptul că unele din mărcile avînd cel de-al doilea desen au fost emise în timp ce se mai aflau în circulaţie cele cu desenul „efigie mare" şi au circulat concomitent. Clasificarea tuturor acestor mărci laolaltă, ca formînd o singură emisiune, a fost adoptată şi de catalogul Yvert. Catalogul mărcilor poştale romîneşti şi alte cataloage (ex. Senf, Michel, Zumstein) clasifică aceste mărci în serii separate, urmînd, criteriul datei punerii în circulaţie sau a desenelor diferite. criteriu pe care-l socotim mai adecvat.

In ceea ce priveşte data de 1919, indicată ca începutul perioadei de emisiune a acestor mărci, autorul a avut în vedere faptul că primele mărci uzuale „Ferdinand" ar fi fost puse în circulaţie încă din trim. IV 1919.

[2] şi [3]) Indicatoarele de model şi dantelură precum şi numerele sînt cele din ediţia 1959 a „Catalogului mărcilor poştale romîneşti".

Valorile avînd cel de-al doilea tip, model „ci", au fost puse în circulaţie cu începere din 1921.

Iniţialele F.T. şi M.F. pot fi observate numai cu ajutorul lupei, la exemplarele cu tipar clar şi colorit viu.

Motivul pentru care nu au fost observate şi semnalate pînă în prezent se datoreşte faptului că la marea majoritate a mărcilor, aceste mici iniţiale nu au putut fi observate şi descifrate cu ochiul liber.

Modelele „ci" T.I şi T.II prezintă la rîndul lor variante rezultate din schimbarea sau modificarea desenului şi inscripţiilor (cifre şi litere) din interiorul cadrului cartuşului. Astfel:

1. **Md. „ci" T.I** prezintă un singur tip şi anume la valoarea de 5 lei, tipărit în două culori, cu nuanţe, varietăţi de hîrtie şi dantelură după cum urmează:

a. **5 lei verde smaragd T.I** (382 I) pus în circulaţie încă din anul 1920: clişeul cu care a fost tipărit trebuie considerat drept clişeu iniţial (fig. 3).

Fig. 3
5 lei verde (382.I)
5 lei brun (383.I)
Caracteristici:
cifra subţire; „Lei" scris ornat; cadrul cartuşului întrerupt sus

Fig. 4
5 lei brun-roşcat (383.II)
Caracteristici:
cifra groasă; „Lei" scris ornat

La acest tip cifra valorii este subţire, iar cuvîntul „Lei" este scris cu majuscule ornate. Linia exterioară care mărgineşte cadrul cartuşului este întreruptă la vîrful de sus al acestuia.

El a fost tipărit pe hîrtie groasă mată, care privită în transparenţă apare ceţoasă şi cu o slabă coloraţie roz, prezentînd uneori pori dispuşi neregulat; hîrtia lucioasă este rar întîlnită.

La această marcă, hîrtia cu filigran linie verticală este foarte rară.

Dantelurile cunoscute sînt B, D, K; dantelura A menţionată de catalogul Gibbon nu există; desigur că ea a fost confundată cu dantelura K. Nu se verifică existenţa dantelurilor C şi D, indicate de unele cataloage.

Prezintă puţine nuanţe.

b) **5 lei brun deschis T.I** (383 I) în circulaţie din 1925. A fost imprimat cu clişeul iniţial, reluat după 5 ani; prezintă deci toate caracteristicile desenului mărcii de 5 lei verde, descrise mai sus (fig. 3).

A fost tipărit pe hîrtie subţire cu pori fini, rareori cu filigran linia orizontală (K); dantelurile cunoscute sînt A, K, D.

Nuanţa brun închis este întîlnită mai rar; guma albă, netedă este uneori întreruptă în jurul efigiei.

In Catalogul mărcilor poştale romîneşti — ediţia 1050 — acest tip este indicat — în mod eronat — drept tipul II.

2. **Md. „ci" T.II.** Acest tip de model prezintă :

— trei tipuri la valoarea de 50 bani
— trei tipuri la valoarea de 1 leu
— trei tipuri la valoarea de 2 lei
— trei tipuri la valoarea de 3 lei
— un tip la valoarea de 5 lei

cu caracteristicile şi în varietatea de hîrtie, nuanţă şi dantelură următoare :

Valoarea de 50 de bani (373) prezintă trei tipuri (din care numai două sînt catalogate) şi anume :

a. **50 bani galben T.I** (373 I) are următoarele caracteristici (fig. 5) :

Fig. 5
50 b galben (373.I)
punct mare ; zero mare

Fig. 6
50 b. portocaliu (373.I a) — punct mare ; zero mare. Cadrul cartuşului întrerupt sus.

— punctul din ciocul cifrei valoare 5 este mare ;
— interiorul lui 0 este larg (acelaşi desen al lui 0 se întîlneşte şi la marca de 60 bani — 374 — pusă în circulaţie tot în anul 1922) ;
— linia exterioară care mărgineşte cadrul cartuşului nu este întreruptă la vîrful de sus.

A fost tipărit pe hîrtie mijlocie albă, în dantelurile A, B, C, D, K (dinţătura C este foarte rar întîlnită).

Sînt identificate din acest tip, în nuanţe de galben, următoarele varietăţi :

— nedinţat vertical (A)
— dublu dinţat vertical (A)
— hîrtie groasă (A) — rar
— hîrtie subţire (K)
— hîrtie poroasă (K)
— hîrtie vărgată orizontal (B, C, K)
— hîrtie ondulată orizontal (K)
— hîrtie gri gălbuie (K)
— hîrtie pestriţă (A, K) — foarte rar.

Hîrtia pestriţă prezintă mici puncte de culoare închisă în compoziţia pastei ; acelaşi fel de hîrtie se găseşte (foarte rar) şi la alte valori.

Hîrtia cu filigran linie orizontală sau verticală nu a fost identificată la nici unul din tipurile valorii de 50 bani în nuanţele de galben.

In Catalogul mărcilor romînești ediţia 1959, acestei mărci i s-a atribuit în mod eronat tipul II.

50 bani portocaliu (373 I) tipărit într-o mare varietate de nuanţe, de la galben portocaliu la portocaliu ocru (rar), pe hîrtie subţire ; se cunosc în dantelurile A, D şi K următoarele varietăţi :

— dublu dinţat oriz. (AK)
— dublu dinţat vert. (A)
— dublu ondulată oriz. (K)
— dublu vărgată oriz. (AK)
— dublu subţire (K)
— hîrtie filigr. linie oriz. (AK)
— hîrtie lucioasă (satinată) (AK)
— hîrtie pestriţă (D)
— hîrtie gri gălbuie (DK)
— hîrtie poroasă (K)

Spre deosebire de T.I galben, nuanţele de portocaliu T.I prezintă o întrerupere a liniei exterioare a cadrului cartuşului la colţul de sus al acestuia (fig. 6).

b. **50 bani galben T.II** (373 II) prezintă următoarele caracteristici (fig. 7) :
— punctul din ciocul cifrei de valoare 5 este mic ;
— zero este turtit, cu interiorul îngust ;
— linia exterioară care mărgineşte cadrul cartuşului nu este întreruptă la vîrful de sus al acestuia, atît la nuanţele de galben cît şi la acele portocalii.

A fost tipărit pe hîrtie mijlocie şi dantelat K.

Se cunosc în nuanţe de galben exemplare tipările pe hîrtie gălbuie şi foarte rar cu filigran linie orizontală.

Acest tip a fost imprimat într-un număr redus de tiraje.

Catalogul mărcilor romînești, ediţia 1959, îl consideră în mod eronat drept Tip I.

50 bani portocaliu T.II (373 II a) prezintă puţine nuanţe de portocaliu.

A fost tipărit pe hîrtie subţire şi dantelat numai în valoarea K.

Se cunosc puţine varietăţi şi anume :
— hîrtie lucioasă
— hîrtie vărgată orizontal (rar).

c. **50 bani galben T.III** (necatalogat) prezintă următoarele caracteristici (fig. 8) :
— punctul din ciocul cifrei de valoare 5 e mare, ca la tipul I ;
— zero turtit, cu interiorul îngust, ca la tipul II ;
— linia exterioară care mărgineşte cadrul cartuşului nu este întreruptă de vîrful de sus al acestuia.

Se cunosc din acest tip următoarele varietăţi :

— hîrtie cu filigran linie orizontală
— hîrtie cu filigran linie verticală
— hîrtie cu filigran lucioasă
— hîrtie costată orizontal
— hîrtie gri gălbuie
— hîrtie opacă (ceţoasă)
— hîrtie vărgată orizontal
— hîrtie pestriţă.

Singura dantelură cunoscută este K.

Fig. 7
50 b. galben (373.II)
50 b. portocaliu (373.II a)
Punct mic ; zero turtit

Fig. 8
50 b. galben
50 b. portocaliu
Punct mare ; zero turtit ; tip necatalogat.

50 bani portocaliu T.III (necatalogat) prezintă puţine nuanţe pe hîrtie subţire dantelura K :
— hîrtie filigran linie verticală (f. rar)
— hîrtie gălbuie.

Tipurile II şi III în galben şi portocaliu apar în circulaţie, succesiv, în anul 1925.

Acest tip ar trebui catalogat respectiv 373 III şi 373 III a.

(Va urma în numărul viitor).

Constantin CELARIANU

Filatelia nr. 10 /1964.

CONTRIBUŢII LA STUDIUL EMISIUNII DE MĂRCI UZUALE 1919 – 1926

— TIPURI ŞI DEFECTE TIPICE la valorile de 1, 2 şi 3 lei —

În numărul precedent al revistei noastre am publicat o serie de observaţiuni cu privire la unele tipuri şi defecte tipice întîlnite la unele dintre mărcile romîneşti uzuale emise între anii 1919 şi 1926[1]). Publicăm în numărul de faţă observaţiunile autorului cu privire la celelalte valori.

★

Valoarea de 1 leu (375) prezintă trei tipuri (necatalogate) astfel :

a. Tipul I aparţine planşei cu care s-a tipărit iniţial marea majoritate a tirajelor acestei valori într-o mare varietate de hîrtie, nuanţe şi în toate dantelurile A, B, C, D, K.

Valorile (cifra şi scrisul) sînt plasate exact în mijlocul cartuşului : litera U din cuvîntul LEU este de mărimea originalului, însă vizibil mai mică ca la tipul II, iar litera L seamănă cu litera C (fig. 1).

Se cunosc următoarele varietăţi ale tipului I :

— dublă dantelură verticală A (375)
— dublă dantelură orizontală A (375)
— hîrtie groasă A K
— hîrtie subţire K (375 c)
— hîrtie ondulată orizontal D (375 b)
— hîrtie cu filigran linie oriz. K (375 c, 375 d)
— hîrtie cu filigran vertical K (375 d)
— hîrtie vărgată orizontal D (375 b)
— hîrtie gălbuie K (375 a, 375 d).

Dinţătura A există la nuanţa liliachiu (necatalogat) ; dinţăturile B, C, D sînt foarte rar întîlnite.

Exemplarele în culoarea neagră (necatalogat) şi nuanţele violet aprins, roz şi azur (necatalogate) sînt foarte preţuite de colecţionari pentru raritatea şi frumuseţea lor.

Se observă la acest tip, uneori, o mică deplasare a cuvîntului LEU spre marginea dreaptă sau stîngă a cartuşului ; aceste deplasări fiind observate numai la mărci izolate, trebuie considerate drept mici abateri ale tipului I, examinarea în coale este astăzi materialmente imposibilă.

1 LEU violet negricios (375 d) a fost falsificat în dauna colecţionarilor.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 1 : 1 leu, lila (nr. 375), cu nuanţele respective. Litera U mică (tip necatalogat). *Fig. 2 :* 1 leu lila (375) ; Litera U mărită (tip necatalogat). *Fig. 3 :* 1 leu violet-brun (375 c) ; Bucla cartuşului redusă (tip necatalogat).

[1]) În ceeace priveşte indicarea anului 1919 ca dată de punere în circulaţie a primelor mărci uzuale tip „Ferdinand", ne referim la nota explicativă publicată o dată cu articolul precedent, în nr. 9/1964 al revistei noastre. Tot cu acel prilej au fost date explicaţii în legătură cu prezentarea de către autor a tuturor mărcilor uzuale tip „Ferdinand" dintre anii 1919—1926, ca formînd o singură emisiune.

b. Tipul II a fost tipărit cu o nouă planşă, într-un număr restrîns de tiraje, avînd caracteristicile următoare (fig. 2) :

— cuvîntul LEU situat foarte aproape de marginea stîngă a cartuşului ;
— litera U din LEU vizibil diferită (mai mare) ca acea a tipului I.

A fost tipărit pe hîrtie subţire şi numai în nuanţe din gama violet roz (375 b) în dantelura K (fig. 10).

c. Tipul III a fost tipărit cu o nouă planşă într-un tiraj redus şi prezintă următoarele diferenţieri (fig. 3) :

— cuvîntul LEU scris normal (ca la tipul I) este uşor deplasat către marginea dreaptă a cartuşului (ca la abaterea semnalată la tipul I) ;
— linia interioară a cadrului cartuşului prezintă o subţiere adesea pînă la ruptură şi anume în dreptul literei U
— bucla interioară a cartuşului, în dreapta jos, este redusă aproape complet.

Cu acest tip s-au imprimat mărci din ultimele tiraje în nuanţe din gama violet brun (375 c) pe hîrtie subţire, în dantelura K.

Nu se cunosc varietăţi.

Valoarea 2 lei prezintă următoarele tipuri :

a. 2 lei roz carmin T1. (376) ; tipul acesta a fost pus în circulaţie în 1922, anterior valorii de 2 lei verde, motiv pentru care clişeul cu care a fost tipărit trebuie considerat drept clişeu iniţial (fig. 4).

Caracteristicile acestui tip iniţial sînt :

— cifra de valoare, 2, este desenată relativ subţire ;
— cuvîntul „LEI" este scris cu litere ornate, avînd litera L asemănătoare literii C, desen întîlnit prima oară la valoarea de 1 leu (nr. 375) ;
— linia exterioară a cadrului cartuşului este întreruptă la vîrful acestuia.

Varietăţile cunoscute sînt următoarele : nedantelat vertical A[2]) ; dublu dantelat vertical K ; hîrtie gălbuie groasă AK ; hîrtie gălbuie A ; hîrtie subţire K ; hîrtie filigranată linie orizontală AK; hîrtie lucioasă K.

Mărcile au fost dantelate cu valorile A,D,K şi prezintă unele din nuanţele cele mai frumoase şi mai rare :

— roşu aprins (376 a) dantelat K (existenţa dantelurii A — catalogată — nu se verifică)
— carmin violet (lie de vin) (376 b) dantelat A. Această marcă nu a circulat ; se ştie că au existat 2—3 coale (una pe hîrtie mai puţin gălbuie, cu dantelura clară şi bine centrată) care au fost ridicate de la poştă de un colecţionar atras, pe drept cuvînt, de reala lor frumuseţe. Din această nuanţă există falsuri destul de bine executate.

In afară de nuanţele roşu aprins şi carmin violet, se găsesc — foarte rar — mărci în culoarea sîngelui, numai neobliterate şi prezentînd o dantelură deplasată.

2 lei verde T I (377) a fost pus în circulaţie în 1924 ; tipărit cu clişeul mărcii de 2 Lei roz carmin T I (376) ale cărui caracteristici au fost descrise mai sus, pe hîrtie subţire. în nuanţe foarte apropiate. Prezintă următoarele varietăţi : dublu dantelat vertical K ; hîrtie cu filigran linie orizontală A,K. Se cunosc numai dantelurile A (rar) şi K.

b. 2 lei verde T II (377 II) a fost tipărit cu o nouă planşă, pe hîrtie subţire, în nuanţe apropiate (fig. 5).

Se cunosc următoarele varietăţi :

— cifra de valoare 2 desenată mai gros decît la tipul I

[2]) Reamintim aci că literele majuscule indică dantelura ; ele corespund indicativelor din Catalogul mărcilor poştale romîneşti.

— legătura între bucla cifrei şi talpă este ascuţită
— scrisul ornat cu litere „antiqua grase"
— linia exterioară a cadrului cartuşului nu prezintă întreruperea semnalată la tipul I.

La acest tip se cunosc şi următoarele varietăţi de hîrtii: hîrtie groasă (rar); hîrtie cu filigran linie orizontală (rar); hîrtie ondulată vertical (rar).

În afara dantelurii K (catalogată), dr. Fr. Novak din Praga — un bun cunoscător al mărcilor româneşti — a expus la expoziţia internaţională „Centenarul mărcilor poştale româneşti" din 1958 un exemplar cu dantelura B, dantelură cu totul necunoscută la această marcă.

Fig. 4

Fig. 5

Fig. 6

Fig. 4: 2 lei roz carmin (376 I) şi 2 lei verde (377 I): cifra subţire, scris ornat, cadrul cartuşului întrerupt sus. *Fig. 5:* 2 lei verde (377 II): cifra groasă, legătura cu talpa ascuţită; scrisul cu caractere „antiqua grace". *Fig. 6:* 2 lei verde (377 III): cifra mai groasă, legătura cu talpa rotunjită, scrisul „antiqua grase", diferit de cel de la nr. 377 II.

c. **2 lei verde T III** (377 III): a fost de asemenea tipărită cu o planşă nouă, pe hîrtie subţire; el are următoarele caracteristici (fig. 6):

— cifra de valoare 2 este mai groasă decît la tipul II;
— legătura între bucla cifrei şi talpă se face în cot rotunjit, spre deosebire de tipul II;
— scrisul este ca la tipul II, însă litera E din „LEI" este mai îngustă ca la tipul II;
— linia exterioară a cadrului cartuşului nu prezintă întreruperea, semnalată numai la tipul I.

Acest tip este întîlnit şi pe hîrtie cu filigran linie orizontală (rar) cît şi pe hîrtie lucioasă.

Nuanţa verde aprins, care apare numai la acest tip, este foarte rară şi apreciată.

Nu se cunoaşte altă dantelură decît în măsura K.

Tipurile II şi III din valoarea de 2 lei verde au fost puse în circulaţie în 1924—1925.

Valoarea de 3 lei prezintă următoarele trei tipuri:

a. **3 lei albastru** (378 I) curent denumită „cifra cu cioc", în circulaţie din 1922; planşa acestui tip trebuie considerată drept planşa primelor tiraje şi prezintă următoarele caracteristici (fig. 7):

— cifra valorii, 3, are vîrful de sus „cu cioc" iar pe cel de jos cu buclă;
— cuvîntul „LEI" este scris cu litere ornate, litera L, seamănă cu un C, astfel că întregul cuvînt se citeşte CEI în loc de LEI;
— la unele tiraje, linia exterioară a cadrului cartuşului este întreruptă la vîrful de sus al acestuia.

Din acest tip se cunosc, în culoarea albastră, următoarele varietăţi:

— hîrtie groasă (D)
— „ subţire (K)
— „ filigran vertical (A) (foarte rar)
— „ vărgată orizontal (C) (foarte rar)
— „ vărgată vertical (A)
— „ gri-gălbuie (ADK)
— „ lucioasă (K)
— „ pestriţă (K) (foarte rar).

Dantelurile cunoscute sînt A,D (f.f. rar), C (rar), D şi K.

Nuanţele sînt puţine şi apropiate între ele.

Guma este, în general, de culoare gălbuie.

8 lei brun T I (379 I), „cu cioc", în circulaţie din 1924; a fost imprimat cu planşa valorii 378 T I numai pe hîrtie subţire şi numai în dantelură K; are deci aceleaşi caracteristici.

Această marcă este cunoscută şi pe hîrtie vărgată orizontal (f. rar) cît şi pe hîrtie cu filigran linie orizontală (rar).

În colile acestei valori se observă înlocuirea clişeelor nr. 88, 89 şi 90 cu clişeul valorii de 3 lei brun, tipul II (nr. 379), formîndu-se astfel:

— trei perechi combinate vertical 379 T I cu 379 T II, în care tipul I poate fi aşezat sus sau jos;
— două perechi verticale şi una orizontală în combinaţia T I şi T II.

Nu se poate afirma că această înlocuire, din greşeală sau cu scop speculativ, a apărut la toate tirajele; fapt cert este că pînă în prezent nu s-au găsit coale din valoarea de 3 lei brun, formate numai din mărci de tipul I.

Tipurile combinate în perechi şi mai ales în blocuri de 6 mărci, în care tipurile apar situate atît vertical cît şi orizontal, sînt foarte rare; ele prezintă un interes filatelic cu totul deosebit şi sînt preţuite de colecţionari.

Pentru acest motiv ele au fost falsificate; falsul este uşor de recunoscut prin faptul că perechile au fost combinate greşit: T I cu T III (neexistent) în loc de T I cu T II! Nu se cunosc falsuri în perechi combinate orizontal.

3 lei roz mat T I (nr. 380 I), „cu cioc", în circulaţie din 1925.

A fost imprimat pe hîrtie subţire, în dantelura E, în puţine nuanţe foarte apropiate.

Se cunosc exemplare cu filigran orizontal (rar).

Imprimarea s-a făcut cu planşa valorii de 3 lei brun, tip I (379 I). În consecinţă, se observă şi la această nuanţă înlocuirea clişeelor de tip I cu clişeul de tip II, situate în coală tot în poziţiile 88, 89 şi 90.

În asemenea coli vom găsi, deci, aceleaşi combinaţiuni de tipuri în perechi:

— trei perechi verticale T I + T II sau
— două perechi verticale T I + T II şi una pereche orizontală T I + T II.

Spre deosebire de valoarea 3 lei brun T I (cu cioc), din care nu s-au găsit coli formate exclusiv din acest tip, la valoarea de 3 lei roz mat, s-a găsit o coală formată numai din mărci din acest tip (fără înlocuirile arătate). Această coală se află în Conservatorul de mărci al P.T.T., din Bucureşti. Aceasta dovedeşte că numai la o parte din colile de 3 lei roz mat (T I) clişeele poziţiilor 88, 89 şi 90 au fost înlocuite cu clişee de 3 lei, din tipul II.

Perechile T I + T II verticale şi mai ales acelea combinate orizontal, sînt rare şi de asemenea foarte apreciate de colecţionari.

Din această valoare se cunosc falsuri în bloc de patru, însă nu s-au găsit pînă în prezent falsuri în perechi combinate.

b. **3 lei brun T II** (nr. 379), curent denumit „cifră cu furcă", în circulaţie din 1924. A fost tipărit în coli de 100 mărci exclusiv de tipul II, pe hîrtie mijlocie şi subţire, cu dantelura K (fig. 8).

Fig. 7

Fig. 8

Fig. 9

Fig. 7: 3 lei albastru (378 I), 3 lei brun (379 I), 3 lei roz mat (380 I): cifra 3 cu cioc, scrisul ornat, litera L seamănă cu un C; *la unele tiraje*, cadrul cartuşului este întrerupt. *Fig. 8:* 3 lei brun (379 II) şi 3 lei roz mat (380 II); cifra 3 cu punct la ambele vîrfuri, mediana cifrei se termină „în furcă"; cuvîntul LEI scris cu „antiqua grase"; *la unele tiraje*, cadrul întrerupt. *Fig. 9:* 3 lei roz portocaliu (380 III) şi nuanţele respective, 3 lei roz carmin (381 III) şi nuanţele respective: cifra 3 cu puncte la ambele vîrfuri, mediana cifrei se termină drept, cuvîntul LEI scris cu „antiqua grase", diferite însă de cele de la tipul II.

(Continuare în pag. 7)

neală, dînd astfel naştere şi unor varietăţi; el este dispus neregulat şi aproape că diferă ca poziţie şi tipar de la o marcă la alta din coală.

Mărcile poştale cu acest supratipar, şi în special cele cu filigranul vertical, sînt rare şi căutate de colecţionarii specializaţi în domeniul poştei aeriene.

Trebuie amintit, de aceea, că supratiparul de pe mărcile poştale cu filigran vertical a fost contrafăcut, existînd falsuri bine reuşite. Se recomandă, de aceea, colecţionarilor expertizarea mărcilor de acest fel.

Tirajul acestei prime emisiuni de mărci de poştă aeriană — cu şi fără supratipar — pe varietăţile de hîrtie gumată ce ne sînt cunoscute, a fost următorul:

Filigran	Emisiunea fără supratipar (nr. serii; gumaj)	Emisiunea cu supratipar „8 iunie 1930" (nr. serii; gumaj)
Orizontal	100 000 gumă galbenă şi albă	40 000 gumă albă
Vertical	100 000 gumă galbenă	1 300 gumă galbenă

O colecţie specializată de mărci poştale aeriene nu poate fi bine studiată şi cercetată fără cunoaşterea varietăţilor; de asemenea nu poate fi considerată niciodată completă şi de aceea nu am pretenţia să spun că am cercetat totul, ceea ce mă face să continui cu studierea acestor mărci cărora m-am dedicat cu dorinţa de a putea acumula cît mai mult material de studiu, rezultatele ţinîndu-le cu toată plăcerea la dispoziţia tuturor celor care se interesează de acest domeniu.

Şi aceste prime mărci de poştă aeriană — emisiune 1928 şi 1930 — îşi au varietăţile lor.

Prima varietate este o eroare de tipar care apare la valoarea de 1 LEU culoare maro, pe hîrtie cu filigran vertical sau orizontal, gumată alb sau gălbui, cu sau fără supratipar şi care se repetă o dată în coală (r 4, c 3) [2]). Este o eroare permanentă şi anume: litera „L" din cuvîntul „LEU" prezintă o întrerupere la intersecţia dintre cele două bare (fig. 11).

O a doua varietate, de data aceasta accidentală, menţionată numai de catalogul american SCOTT, apare la valoarea de 2 lei, culoare albastră, cu supratipar „8 Iunie 1930", filigran orizontal şi gumă albă. Este vorba de un ştanţ orizontal din coală, neperforat, trecut neobservat, astfel că o pereche verticală apare ca nedantelată la mijloc. Acesta este un exemplar splendid şi care întregeşte o colecţie specializată de mărci de poştă aeriană.

O a treia varietate, rară şi necatalogată, apare la valorile de 1 leu culoare maro şi 2 lei culoare albastră, ambele pe hîrtie cu filigran linii ondulate orizontal, la care supratiparul „8 iunie 1930" este întors (ranversat).

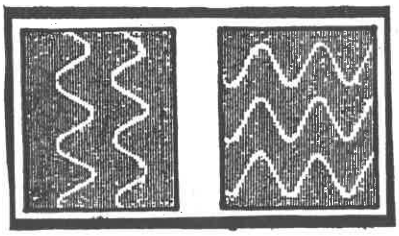

Fig. 9 Fig. 10 Fig. 11

Fig. 9 şi 10: Filigran vertical şi orizontal. *Fig. 11:* Varietate constantă la valoarea de 1 leu.

Astfel R. Zoscsak, în Revista Societăţii filatelice romîne, nr. 3—4 din anul 1943, menţionează ca prezentate pentru expertizare, în stare neuzată, fără a specifica culoarea gumei, un singur bloc de patru din valoarea de 1 leu culoare maro şi două exemplare de 2 lei culoare albastră, toate cu supratiparul autentic, însă ranversat.

Explicaţia acestor varietăţi constă în aceea că prin executarea dantelurii, unele mărci poştale desprinse din coală au fost reaşezate greşit faţă de poziţia iniţială, adică au fost întoarse în plan cu 180°, iar după supratipărire au fost puse în circulaţie.

In fine, o altă varietate constantă ce apare în colile de mărci poştale cu filigran linii ondulate vertical şi hîrtie gumată gălbui, se întîlneşte la toate valorile (1, 2 şi 5 lei) cu supratipar „8 iunie 1930", unde cifra „0" din anul 1930 apare ca cifra „8" (r. 10, c. 4), citindu-se „8 iunie 1938". Această varietate mai apare şi în r. 5, c. 3, la valoarea de 2 lei pe hîrtie cu filigran orizontal şi gumă albă.

Ing. Mihai POPOVICI

Bibliografie

— Catalogul Scott şi Gibbons 1964.
— Catalogul mărcilor romîneşti, Bucureşti 1959.
— Dir. Generală P.T.T. Bucureşti — „10 ani de activitate telegrafo-poştală, 1930—1940".
— P. Murea — „Istoricul timbrelor poştale romîneşti", Timişoara, 1938.
— Revista Soc. Filatelice Romîne din Bucureşti, nr. 8/9 din 1937 şi 3—4 din 1943.
— Lt. col. T. Radu — „Zborul nostru", Bucureşti, 1931.
— Aero-Almanah, Bucureşti, 1934.
— Normes Internationales — Marques de nationalité et d'immatriculation des aéronefs — Avril 1964 — Montreal — Canada.
— Règlement des Radiocommunication — Genève, 1959.

[2]) r = rîndul; c = coloana.

EMISIUNEA UZUALĂ 1919—1926

(Continuare din pag. 5)

Caracteristicile acestui tip, care îl diferenţiază complet de tipul I, sînt:

— cifra de valoare, 3, este terminată cu puncte la ambele vîrfuri;

— linia mediană a cifrei este terminată în furcă;

— cuvîntul „LEI" este scris cu litere „antiqua grase";

— linia exterioară a cadrului cartuşului este întreruptă la vîrful de sus, la unele tiraje.

Se cunosc exemplare (f. rare) cu filigran linie orizontală.

După cum am arătat, clişeul acestui tip a fost introdus în colile de 3 lei brun, T I şi 3 lei roz mat T I, în pozi-ţiile 88, 89 şi 90, formînd perechi combinate vertical şi orizontal.

3 lei roz mat T II (380 II) „cu furcă". Această marcă nu a fost tipărită în coală ca marca de 3 lei brun T II (379); ea se găseşte numai în parte din colile de 3 lei roz mat T I şi anume cele 3 mărci din poziţiile 88, 89 şi 90. Aceasta explică îndeajuns marea ei valoare filatelică.

c. **3 lei tipul III** (fig. 9) prezintă următoarele caracteristici:

— cifra de valoare 3 începe şi se sfîrşeşte cu punct, ca la tipul II;

— linia mediană a cifrei se termină drept;

— cuvîntul „LEI" este scris cu litere „antiqua grase";

— linia exterioară a cadrului cartuşului nu prezintă la vîrful de sus întreruperea observată în general la tipurile I şi II.

Cu tipul III au fost imprimate următoarele mărci:

— **3 lei roz portocaliu, T III** (380) în circulaţie din 1925, tipărit în general pe hîrtie mijlocie şi subţire, lucioasă, cu dantelura K. Se cunosc exemplare pe hîrtie cu filigran linie orizontală (rar) şi pe hîrtie pestriţă (prezentînd mici puncte în compoziţia hîrtiei) (f. rar).

— **3 lei portocaliu roz** (380 a) în circulaţie din anul 1925, dantelat A (f. rar) şi K; prezintă numai nuanţe apropiate.

— **3 lei portocaliu**, nuanţă foarte frumoasă şi apreciată, dantelura cunoscută în dantelura K; această varietate nu a fost catalogată pînă în prezent.

(Sfîrşitul în nr. viitor).

C. CELARIANU

Rev. Filatelia nr. 11 /1969.

CONTRIBUȚII LA ȘTUDIUL EMISIUNII DE MĂRCI UZUALE 1919-1926

— TIPURI LA VALOAREA DE 5 lei și DEFECTE TIPICE —

(Continuare din numărul trecut)

Valoarea 5 lei brun roșcat T II (383 II) a fost pusă în circulație în 1926.

Marca de 5 lei brun din acest tip prezintă următoarele diferențieri față de marca de 5 lei brun tipărită cu clișeul de tip I (clișeu cu care a fost tipărită în 1920 și marca de 5 lei verde).

— cifra de valoare, 5, este mult mai îngroșat desenată;

— literele în scris „ornat" ale cuvîntului „LEI" sînt puțin diferite; în special se observă o alungire în sus a piciorului literei L;

— linia exterioară care mărginește cadrul cartușului nu este întreruptă la vîrful de sus, ca la aceeași marcă tip I.

Tiparul este clar: hîrtia întrebuințată este albă, de grosime mijlocie, uneori subțire, mată sau lucioasă, foarte rar ondulată vertical K.

Se cunosc exemplare cu filigran linie orizontală (rar) K.

Prezintă nuanțe de brun și portocaliu (K).

Dantelurile cunoscute sînt A și K; nu se verifică pînă în prezent existența dantelurii D.

Guma este albă și deseori striat aplicată.

B. DEFECTE TIPICE

La emisiunea de mărci uzuale 1919—1926, atît la modelul „cg" pe hîrtie albă sau gălbuie, cît și la modelul „ci" au fost observate cîteva defecte tipice.

La modelul „cg" (efigia mare) se repetă sistematic într-un număr mare de coale:

a. **la valoarea 10 bani roșu** (356), două linii subțiri paralele, albe, care unesc vertical cadrul de sus al mărcii cu gulerul tunicii, tăind urechea efigiei (fig. 1). Acest defect tipic se găsește în nuanțe diferite în dantelurile A și D și este situat pe marca a șasea din coală.

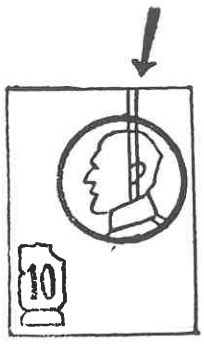

Fig. 1

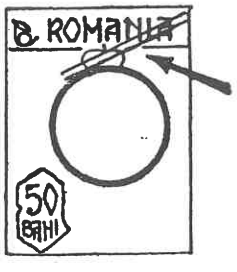

Fig. 2

— b. **la aceeași valoare** se observă (mai rar) o talpă mare albă la stîlpul de ornament de sub literele MA din ROMANIA, în dantelurile A și D.

— c. **la valoarea de 1 leu, verde** (361) cifra 1 are un steag (mai mic) și în dreapta.

— d. **la valoarea de 1 leu, roz** (364) se observă (rar) în cifra 1 o buclă în dreapta, dîndu-i asemănarea literei P.

9 lei roz (366) cifra de valoare are talpa mult îngroșată în marca situată în poziția 85 din coală; deși acest defect este observat deseori, nu se poate deduce de aci că el se găsește în toate colile.

La modelul „ci" (efigia mică):

— **50 bani galben. T. I.** (373 I) se observă (rar) două linii paralele care încep din colțul de sus din dreapta mărcii, cad oblic și taie literele NIA din cuvîntul ROMANIA și coroana; dantelură A. (fig. 2).

— **2 lei, carmin roz** (381 a) are — foarte rar — un punct alb în interiorul literei L din „LEI"; dantelură D.

— **3 lei, roz portocaliu** (380) prezintă uneori o pată mare de culoare care acoperă parte din cifra 3 și din cuvîntul POSTA.

— **3 lei, carmin roz** (380 a) are uneori un apostrof între literele E și I din cuvîntul LEI.

Defectele tipice la mărcile acestei emisiuni uzuale nu au putut fi urmărite decît la valorile din care întîmplător s-au găsit pînă acum coale sau fragmente mai mari, motiv pentru care capitolul acesta rămîne larg deschis cercetătorilor.

Tipurile și defectele tipice întîlnite la această emisiune, precum și combinațiile lor în perechi verticale sau orizontale, constituie un element deosebit de interesant de studiu. Marele număr de varietăți de culori, de nuanțe și de danteluri, măresc importanța filatelică și justifică în totul interesul pe care colecționarii îl acordă mărcilor uzuale românești din anii 1919—1926.

În anul 1928, marca de 10 bani verde deschis (nr. 369) a fost supratipărită cu textul „FACTAJ/5/LEI" pentru a servi la încasarea taxelor poștale pentru predarea coletelor la domiciliu [1])

Acest supratipar (model Mb) a fost aplicat cu roșu (tipul I) și cărămiziu (tipul II și III).

Catalogul mărcilor poștale românești, ediția 1959, la capitolul „mărci de factaj" anul 1928, nr. 6, dă următoarele caracteristici tipurilor de supratipar:

6 TI supratipar roșu, înălțimea 16 mm, lățimea cuvîntului LEI 10 $\frac{2}{3}$ mm;

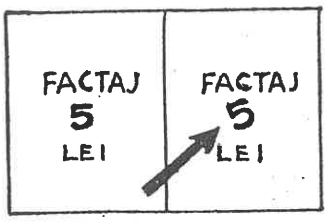

Fig. 3

6 II TII supratipar roșu cărămiziu, înălțimea 15½, lățimea cuvîntului LEI 11½ mm;

6 III TIII supratipar roșu cărămiziu, înălțimea 17½ mm, lățimea cuvîntului LEI, 9½ mm.

În afară de aceste diferențe, se observă, în unele coli, șiruri de mărci în care cifra de valoare 5 este vizibil aplecată spre stînga, alternînd cu șiruri în care cifra 5 este situată normal (fig. 3).

Foarte interesante sînt mai ales perechile sau blocurile alăturate cuprinzînd ambele varietăți.

Constantin CELARIANU

1) N. Red. Amănunte asupra acestei emisiuni, v. și articolul „Timbrele de factaj", semnat de Octav Luchide și G. Noska, publicat în revista „Filatelia" nr. 6 din 1959.

Rev. Filatelia nr. 7 /1965.

STUDII DE SPECIALIZARE

MĂRCILE „TAXĂ DE PLATĂ" ROMÂNEŞTI DIN PERIOADA 1911-1930

La 7 mai 1911 poşta română a emis o serie nouă de mărci „Taxă de plată" menite să înlocuiască vechile mărci „Porto" în format orizontal, al căror desen fusese păstrat neschimbat încă din anul 1881 (fig. 1).

Noile mărci „Taxă de plată" au un format vertical. Desenul — cu dimensiunile de $19^1/_2{:}25^1/_2$ mm — arată, la mijloc, cifra de valoare şi, dedesubt, indicaţia monetară (BANI) într-un dreptunghiu de $18{:}19^1/_2$mm format din linii groase. Deasupra apare numele ţării iar jos indicaţia „TAXA DE PLATĂ". În colţurile dintre

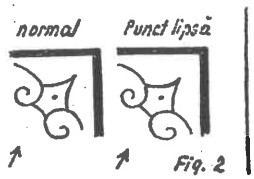

Fig. 2

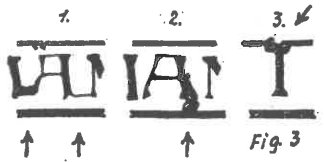

Fig. 3

dublul oval şi cadrul interior se mai află cîte un ornament decorativ, sub mijlocul căruia apare un punct. Acesta lipseşte însă în unele cazuri, formînd varietăţi tipice la cele mai multe valori (fig. 2). Aceste puncte lipsesc de obicei la stînga sus, mai rar la dreapta sus sau la stînga jos şi numai izolat lipsesc două puncte.

La diferitele valori puncte-lipsă s-au putut observa pînă în prezent după cum urmează:

Punct lipsă la	Valori						
	Bani				Lei		
Stînga sus	5	10	20	30	2	3	6
Dreapta sus	5	10	20		2		6
Stînga jos		10	20				
Dreapta jos			20				
Stînga-dreapta sus	5	10					6
Stînga sus-jos		10					
Dreapta sus-stînga jos		10					

Toate mărcile „Taxa de plată", în desenul arătat, care au rămas în uz pînă în anul 1932, se pot grupa în mai multe emisiuni care însă au anumite caracteristici comune. Astfel imprimarea lor pe cale tipografică s-a executat mereu la Imprimeriile statului, din Bucureşti, în coli a 100 bucăţi şi dantelurile sînt cele obişnuite pentru această perioadă: A $13^1/_2$, B $11^1/_2$, C $11^1/_2$; $13^1/_2$ şi D $13^1/_2$; $11^1/_2$. În anul 1922 mai apare dantelura în pieptene E $13^1/_2{:}14$ iar începînd din anul 1924 dispar dantelurile B şi C şi, un an mai tîrziu, şi dantelura D.

Din cauza întrebuinţării îndelungate a planşelor, la majoritatea valorilor au apărut, în urma uzurii, diferite varietăţi de tipar care au rămas apoi caracteristice pentru valorile respective, la toate emisiunile succesive. Aceste varietăţi de tipar — care se pot observa mai ales începînd din anul 1918 — sînt următoarele:

La valoarea de 5 bani (fig. 3)

1. Tălpile ultimei linii a literei M şi a primei linii a literii din ROMANIA sînt diformate; tălpile de la sfîrşitul lui A sînt legate cu o linie de litera N.

2. A doua linie a primului A din ROMANIA, este prelungită în jos pînă la cadrul interior.

3. Litera I din ROMANIA e sus legată de cadrul exterior, printr-un adaos.

La valoarea de 10 bani (fig. 4)

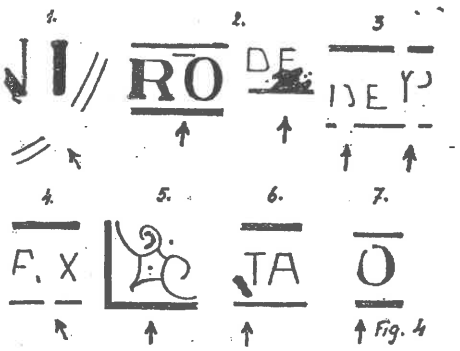

Fig. 4

1. Dublul oval este întrerupt la dreapta jos; literele NI din BANI sînt defecte în partea de jos (această varietate apare deja la emisiunea din anul 1911).

2. Liniuţa orizontală deasupra intervalului între R şi O din ROMANIA şi E din DE PLATA este defectă jos.

3. Trei zgîrieturi oblice prin cadrul vertical din stînga, cît şi prin D din DE şi P din PLATA, care trec şi prin linia orizontală de încadrare de jos.

4. Primul A din TAXA este defect la dreapta.

5. În ornamentul din stînga jos apare o pată în formă de virgulă.

6. Punct lunguieţ în faţa piciorului literii T din TAXA.

7. Litera O din ROMANIA este defectă la stînga.

8. Colţul din dreapta sus este defect (de obicei în combinaţie cu o linie mărginaşă la dreapta).

La valoarea de 50 bani (fig. 5)

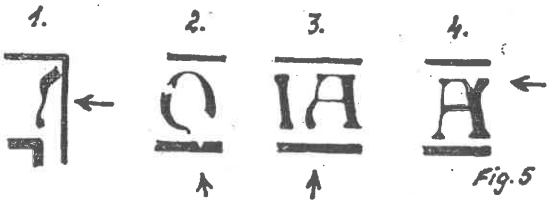

Fig. 5

1. Între liniile de încadrare din dreapta sus apare o linie frîntă şi colţul din dreapta jos este spart.

2. Litera O din ROMANIA este defectă.

3. Prima linie a primului A din ROMANIA, e diformată.

4. A doua linie a celui de-al doilea A din ROMANIA, e spintecată sus.

La valoarea de 1 leu (fig. 6)

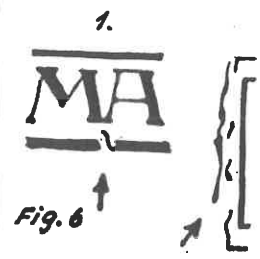

1. Cadrul sub MA din ROMANIA este spart.
2. Linia de încadrare din stînga este spartă şi tot acolo apare o linie mărginaşă neregulată.

La valoarea de 2 lei (fig. 7)

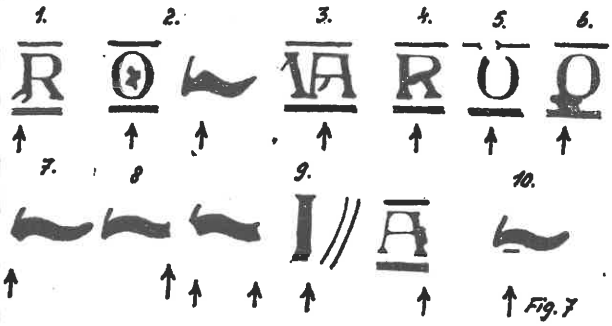

1. Adaos bifurcat jos la prima linie a literei R din ROMANIA.
2. In interiorul literei O din ROMANIA se află un punct gros neregulat, şi piciorul cifrei 2 e diformat.
3. Orizontala primului A din ROMANIA a întretăiată de o liniuţă oblică.
4. Linia de mijloc a literii R din ROMANIA e îngroşată.
5. Litera O din ROMANIA este, sus, deschisă şi linia cadrului deasupra, întreruptă.
6. In partea de jos a literei O din ROMANIA apare pată care uneşte litera cu linia de cadru de dedesubt.
7. Piciorul cifrei 2 este defect la stînga.
8. Piciorul cifrei 2 este defect la dreapta.
9. Piciorul cifrei 2 este defect la stînga şi la dreapta; litera I din LEI este defectă jos şi a doua linie a celui de-al doilea A din ROMANIA are un adaos.
10. Sub piciorul cifrei 2 apare o liniuţă scurtă, orizontală.
11. Deasupra celui de-al doilea A din PLATA se află o liniuţă orizontală.
12. Semn de exclamaţie între literele P şi L din PLATA.
13. Ultima linie a literii M din ROMANIA are un adaos la mijloc.

La valoarea de 3 lei (fig. 8)

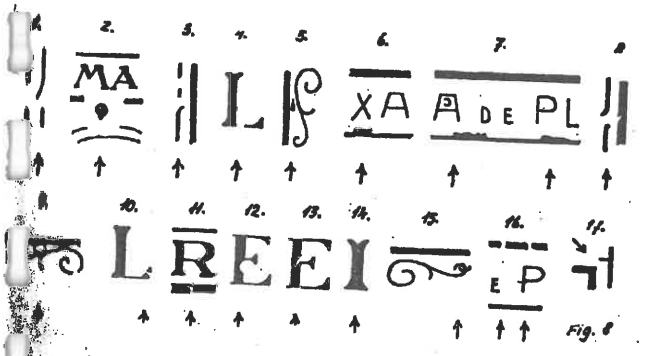

1. Linia exterioară, verticală, din dreapta, e spartă în partea de jos.
2. Cadrul sub literele MA din ROMANIA e întrerupt, ca şi linia exterioară a ovalului iar în acel loc apare un punct gros (acesta a fost observat numai la emisiunea 1924—1926).
3. Linia stîngă, exterioară, de încadrare, e spartă la mijloc.
4. Piciorul literei L din LEI este defect.
5. Intre linia interioară, verticală, de încadrare şi ramura descendentă a ornamentului din stînga sus, se află un punct.
6. Sub litera X din TAXA apare o liniuţă orizontală.
7. In partea superioară a celui de-al doilea A din TAXA apare o pată în formă de semicerc; linia de încadrare de jos e îngroşată sub DE şi PL din DE PLATA.
8. Liniile verticale de încadrare din stînga sînt defecte în partea de sus.
9. Pe ramura orizontală a ornamentului din dreapta sus apare un adaos înspre sus, în formă de semicerc.
10. Piciorul literei L din LEI este defect.
11. Linia de încadrare sub R din ROMANIA, este spartă.
12. Verticala literei E din LEI e defectă în partea de jos.
13. In verticala literei E din LEI apare o liniuţă albă, oblică.
14. Litera I din LEI este sus bifurcată.
15. La capătul din dreapta al ramurii orizontale a ornamentului din stînga, sus, apare un adaos.
16. Linia interioară de încadrare, deasupra literelor E şi P din DE PLATA, este întreruptă.
17. La dreapta cuvîntului ROMANIA apare o liniuţă orizontală care atinge verticala de încadrare din dreapta.

La valoarea de 6 lei (fig. 9)

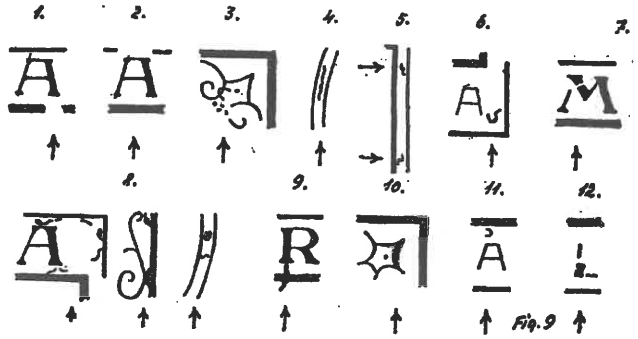

1. Cadrul interior este spart, la dreapta primului A din ROMANIA.
2. Cadrul exterior este spart deasupra celui de-al doilea A din ROMANIA.
3. Centrul ornamentului din dreapta sus este defect.
4. Intre liniile ovalului central apare, la stînga, o pată lunguiaţă.
5. Intre liniile verticale de încadrare din dreapta se află mai multe pete.
6. Punct lunguieţ lîngă piciorul celui de-al doilea A din PLATA.
7. Litera M din ROMANIA şi cadrul exterior din dreapta sus, sînt defecte.
8. Mai multe pete în partea dreaptă a mărcii (cauzate de necurăţenia plăcii de imprimare).
9. Piciorul primei linii a literei R din ROMANIA e legat, printr-o liniuţă, cu ornamentul din stînga sus.
10. Centrul ornamentului din dreapta sus e îngroşat.
11. Deasupra celui de-al doilea A din PLATA apare un mic semicerc.
12. L din PLATA este defect.

După indicarea diferitelor caracteristici generale, trebuie arătate următoarele în legătură cu fiecare emisiune în parte.

(Sfîrşitul în numărul viitor)

O. BOEHM-RENEI
Vatra Dornei

Rw. Filatelia 8/1965.

STUDII DE SPECIALIZARE

MĂRCILE „TAXĂ DE PLATĂ" ROMÂNEŞTI DIN PERIOADA 1911–1930

EMISIUNEA DIN 7 MAI 1911

a fost imprimată în culoarea albastru metalic, pe hîrtie colorată verde-gălbui, sau mai tîrziu verde-albăstrui, simplă sau x, cu scame albastre de grosime mijlocie, avînd pseudofiligranul PR (fig. 10) în monogram încrustat pe verso I normal sau II răsturnat, respectiv încrustat pe faţă III în poziţie normală sau IV răsturnată. Proporţia poziţiilor pseudofiligranului încă nu s-a putut stabili; este însă sigur că poziţia II şi mai ales IV sînt relativ rare.

Fig. 10

In multe cazuri pot fi întîlnite şi tipare murdare, diferite greşeli întîmplătoare de tipar, netipice, cît şi linii mărginaşe.

Dantelurile existente la această emisiune sînt ABCD, în linie.

Trecînd la cercetarea fiecărei valori în parte, sînt de arătat următoarele:

Valoarea de 2 bani se cunoaşte în ambele nuanţe cu cele patru danteluri, apoi cu punct lipsă la stînga sus şi în fine pe hîrtie x cu scame, dant. D.

Valoarea de 5 bani există dant. A B C. şi D pe hîrtie obişnuită şi dant. C pe hîrtie x cu scame. Puncte lipsă s-au constatat la stînga sus (de 14 ori în coală) sau la dreapta sus (o dată în coală). Ca varietate de tipar se întîlneşte aci o liniuţă sub ultima linie a literei M şi prima linie a literei A din ROMANIA (fig. 11).

Valoarea de 10 bani se cunoaşte cu dant. A B C şi D pe hîrtie simplă şi dant. C pe hîrtia x cu scame. Ca varietate de tipar apare deja aci cea indicată mai sus la poziţia 1 (fig. 4), dar numai la exemplare pe hîrtie verde-albăstruie. Puncte lipsă s-au observat la stînga sus (de 11 ori în coală), la dreapta sus (de 4 ori), la stînga jos (de 4 ori) [1] şi în fine la stînga şi dreapta sus sau la stînga sus şi jos sau la dreapta sus şi stînga jos (cîte o dată în coală). Nelămurită este încă o varietate la care lipseşte punctul din interiorul ornamentului din dreapta

Fig. 11

Fig. 12

Tip I. Tip II.

Fig. 13

jos (fig. 12), neputîndu-se stabili pînă în prezent dacă este vorba de o varietate tipică sau întîmplătoare.

Valoarea de 15 bani există dant. B C şi D pe hîrtie simplă şi dant. C pe hîrtie X cu scamă.

Valoarea de 20 bani a fost imprimată în două tipuri, dintre care tipul I are cifra 2 cu capul îngust (40 bucăţi în coală) iar tipul II cifra cu capul lat (de 60 ori) (fig. 13). Ea se întîlneşte cu cele 4 danteluri, atît pe hîrtie simplă cît şi pe hîrtia X cu scame. Punct lipsă nu s-a observat decît la stînga sus (de 2 ori în coală) (numai la tipul II).

Valoarea de 30 bani se cunoaşte cu dantelurile A B C şi D pe hîrtie simplă şi dant. A şi C pe hîrtia X cu scame. Punct lipsă apare numai la sînga sus (de 2 ori în coală).

Valorile de 50 şi 60 bani există cu cele patru danteluri, numai pe hîrtie simplă, la fel ca şi valoarea de 2 lei care însă nu se cunoaşte decît cu dant. B C şi D. La ultimele trei valori nu s-au putut observa puncte lipsă.

[1] Vezi articolul din numărul precedent al revistei.

EMISIUNEA 1918

In anul 1918 o parte din valorile emisiunii precedente au fost imprimate din nou, cu aceleaşi planşe de tipar şi pe aceeaşi hîrtie verde-gălbuie sau verde-albăstruie, simplă, de grosime mijlocie şi cu aceleaşi pseudofiligrane (în cele patru poziţii menţionate mai sus) nemaiputîndu-se însă observa hîrtia cu scame. Imprimarea s-a făcut de astă dată în culoare neagră.

In ceea ce priveşte **varietăţile de tipar**, ele sînt cele menţionate în partea introductivă a prezentului studiu, la valorile respective. Relativ la puncte lipsă sînt valabile cele arătate la emisiunea precedentă.

Dantelurile şi alte varietăţi ce au putut fi observate sînt următoarele:

La valoarea de 5 bani se cunosc dantelurile A B C şi D, apoi exemplare cu dantelură dublă verticală C. Varietate de tipar: 2 puncte lipsă, la dreapta şi stînga sus.

Valoarea de 10 bani există cu dant. A B C şi D cît şi cu dantelură dublă orizontală D, care provine din coli întrebuinţate în ianuarie 1920 în Bucovina. La această valoare s-au putut observa şi exemplare în tipar dublu, foarte slab exprimat, dantelate A, provenite dintr-o coală întrebuinţată tot în Bucovina, în aprilie 1919. Ca varietăţi netipice se întîlnesc aci linii mărginaşe verticale sau orizontale cît şi tipare murdare.

Valoarea de 20 bani se cunoaşte dantelată B şi D. Aci s-au mai putut observa în plus, faţă de emisiunea precedentă, puncte lipsă şi la tipul I la dreapta sus cît şi la tipul II la stînga jos sau la dreapta jos.

Valoarea de 30 bani, există dant. B şi D iar valoarea de 50 bani dant. A şi D.

EMISIUNEA 1919

Epuizîndu-se stocurile vechi de hîrtie cu pseudofiligran, în cursul anului 1919 a fost efectuat un tiraj nou al valorilor emisiunii precedente, de astă dată însă pe o hîrtie fără filigran, netedă, de grosime mijlocie, colorată galben-verzui pînă la verde-gălbui, cu multiple nuanţe intermediare, care nu mai permit o clasificare în două grupe distincte. Eventual s-ar putea face o deosebire între o hîrtie gălbuie, cu un ton slab verzui, care se întîlneşte frecvent la valorile de 5 şi 10 bani şi o hîrtie verde-gălbuie, predominantă la celelalte valori. Rar de tot se întîlnesc la această emisiune exemplare cu linii de filigran.

Celelalte caracteristici sînt aceleaşi ca la emisiunea precedentă, atît în ce priveşte varietăţile de tipar cît şi punctele lipsă.

Valorile de 5 şi 10 bani se cunosc cu dantelurile A B C şi D. La valoarea din urmă se întîlnesc şi tipare murdare.

Valoarea de 20 bani există de asemenea cu cele patru danteluri; aci nu s-a mai putut observa decît punct lipsă la stînga sus, în legătură cu tipul II. Din cauza lipsei pronunţate de mărci imediat după primul război mondial, această valoare a fost întrebuinţată şi înjumătăţită, pe mandate poştale, în mai multe localităţi din Bucovina. Pînă acum s-au putut stabili următoarele localităţi şi date de întrebuinţare: POIANA STAMPI 10.VIII.19; KIMPOLUNG 5.IX.19; DRAGOJESTIE 8.II pînă la 13.II.20 (ştampile vechi folosite provizoriu în continuare).

Valoarea de 30 bani este semnalată cu dantelurile A B şi D şi **valoarea de 50 bani** cu dantelurile A şi D. Trebuie menţionat că la aceste două valori dantelura A a fost semnalată abia în ultimii ani (Catalogul mărcilor poştale româneşti, prima ediţie).

Personal nu am întîlnit încă asemenea exemplare şi opinez că existenţa acestei danteluri, autentice, mai este susceptibilă de discuţie şi verificare.

Marea lipsă de hîrtie de după război s-a făcut simţită şi la mărcile de „Taxă de plată", căci după un an şi jumătate apare

EMISIUNEA DIN ANUL 1921

compusă din valoarea de 10 bani (care se întîlneşte exclusiv cu dantelura B) şi valoarea de 20 bani (care există cu dantelurile B şi C).

La aceste mărci hîrtia este tot fără filigran, albă-gri, de grosime mijlocie, de calitate inferioară, asemănătoare cu o hîrtie sugativă subţire, la care se pot observa, în transparenţă, gaurele fine ca de vîrf de ac.

EMISIUNEA 1922

In anul 1922 s-a făcut un nou tiraj al mărcilor „Taxa de plata" de tipul celor emise în 1919, dar adaptate la noua situaţie monetară; nu s-au mai imprimat deci valorile de 2 şi 15 bani, în schimb a apărut valoarea nouă de 1 leu. Pentru aceasta — spre deosebire de celelalte valori — s-au compus planşe noi de tipar.

Imprimarea s-a executat tot în culoare neagră, pe hîrtie netedă de diferite calităţi şi anume:

w. slab gălbuie, de grosime mijlocie,

x. gri-albă, de grosime mijlocie, uneori nouroasă în transparenţă,

y. gri-albă, foarte subţire, nouroasă şi mai mult, sau mai puţin transparentă.

z. gri-albă, groasă, cartonată.

Caracteristicile generale şi varietăţile de tipar sînt aceleaşi ca şi pînă acum. La danteluri apare aci şi dantelura în pieptene E $13^1/_2$:14.

Linii de filigran se întîlnesc relativ mai des la mărcile acestei emisiuni, fiind totuşi destul de rare.

Valoarea de 5 bani se cunoaşte pe hîrtie w dant. B sau D şi pe hîrtia x dant. B. Cu linie de filigran s-au găsit exemplare pe ambele hîrtii, în dantelurile cunoscute.

Valoarea de 10 bani există pe hîrtie w dant. B şi D şi pe hîrtie x dant. A D şi E. La această valoare se mai poate observa o greşeală întîmplătoare de tipar — tipică numai pentru această emisiune — cauzată de o fractură la un clişeu, unde litera B din BANI, dublul oval, ramura dreaptă a ornamentului din stînga jos, al doilea A din TAXA şi cele două linii orizontale de încadrare de jos apar afectate de o zgîrietură (fig. 14).

Valoarea de 20 bani există în cele două tipuri cunoscute, cu dantelurile B şi D pe hîrtie w; pe hîrtie x încă nu s-au întîlnit decît dantelurile A B şi D. In afară de aceasta se mai întîlnesc exemplare pe hîrtie foarte subţire y, cu tiparul puternic transparent, dant. A, care par a fi rare.

Valoarea de 30 bani s-a întîlnit pe hîrtie w şi hîrtie x în dantelurile A B şi D, fiind cunoscută şi pe hîrtie foarte subţire Y, dant. A cît şi pe hîrtie groasă, cartonată z, dant. A şi D, varietatea din urmă de hîrtie părînd a fi rară.

Valoarea de 50 bani se cunoaşte pe hîrtie w dant. A şi C şi pe hîrtie x dant. A şi D. Aci s-au mai întîlnit exemplare pe hîrtie z groasă cartonată, cu dantelura A, semnalîndu-se din unele părţi şi existenţa dantelurii D, lucru care pînă în prezent n-a putut fi verificat. Ca varietate de dantelură s-au întîlnit la această valoare exemplare cu dantelură dublă, orizontală D, provenită dintr-o coală întrebuinţată în nordul Moldovei, în ianuarie 1923.

Valoarea de 60 bani există pe hîrtia w dantelată B şi D iar pe hîrtia x dant. A şi E. La exemplare pe hîrtie x se poate observa o greşeală întîmplătoare determinată de aşezarea unor firicele de murdărie pe un clişeu; apar, astfel, sub prima linie a literii N şi sub prima linie a celui de-al doilea A din ROMANIA, două virgule care unesc acele litere cu cadrul dedesubt (fig. 15). Aci trebuie menţionat în mod special că nu este vorba decît de greşeli trecătoare care nici într-un caz nu trebuie confundate cu varietăţile de tipar, menţionate în prima parte a acestor expuneri.

Valoarea de 1 leu şi valoarea de 2 lei pe hîrtie w gălbuie, de grosime mijlocie, se cunosc, prima cu dant. A C şi D iar a doua cu dant. A D şi E cît şi cu dantelură

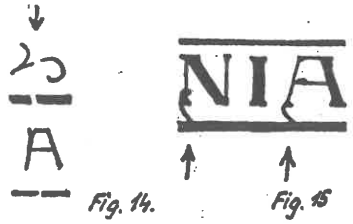

Fig. 14. Fig. 15

dublă verticală A.

EMISIUNEA 1924

Majorîndu-se tarifele poştale şi fiind necesare valori mai mari de mărci porto, în anul 1924 a apărut o emisiune nouă cuprinzînd valorile de 1, 2, 3 şi 6 lei. Acestea au fost imprimate cu planşe noi, în afară de valoarea de 1 leu pentru care s-au folosit planşele de la emisiunea precedentă. Caracteristicile acestor mărci sînt cele menţionate la începutul expunerii. Hîrtia, fără filigran, este de culoare verde-gălbuie, de grosime mijlocie şi calitativ bună. Varietăţi de tipar nu se întîlnesc decît excepţional iar puncte lipsă se întîlnesc rar. La valoarea de 1 leu se cunosc dantelurile A D şi E; la valoarea de 2 lei, cele A şi E; la valoarea de 3 lei, dantelura A, existînd şi piese cu dantelură dublă verticală provenind din coli întrebuinţate în Bucovina în decembrie 1924; valoarea de 6 lei există cu dantelurile A şi E. Cu dantelura A se întîlnesc şi piese pe hîrtie groasă, a cărei grosime variază şi care este relativ rară.

Epuizîndu-se ultimele rămăşiţe de hîrtie verde-gălbuie, care, probabil, a rămas încă din primii ani de după primul război mondial, a apărut

EMISIUNEA 1926

imprimată în culoare neagră, pe hîrtie în următoarele varietăţi: netedă, albă (x); subţire, foarte subţire, puternic transparentă, asemănîndu-se cu hîrtia foiţă (y) (z) groasă, cartonată (z). Linii de filigran se întîlnesc la toate valorile. Caracteristicile de tipar sînt cele arătate mai sus; această emisiune cuprinde valorile de 1, 2, 3 şi 6 lei.

Valoarea de 1 leu se cunoaşte pe hîrtie x dant. A D şi E, apoi cu dantelură dublă orizontală A şi cu tipar dublu, slab exprimat, dantelură E. Pe hîrtie y ca şi pe hîrtie z această valoare se întîlneşte cu dant. E.

Valoarea de 2 lei există pe hîrtie x, dant. A şi E cît şi A nedantelat vertical, dantelură dublă A verticală şi dantelură triplă A orizontală apoi pe hîrtie y dant. A şi E., pe hîrtie z dant. E (aceasta din urmă fiind rară).

Valoarea de 3 lei se cunoaşte numai dant. E, pe hîrtie x sau y şi la fel şi valoarea de 6 lei.

La mărcile acestei emisiuni apar izolat, în intervalele dintre mărci, aşa-zise „capete de cuie" [2]) cît şi linii mărginaşe.

★

La emisiunea din anul 1930 cu supratiparul 8 IUNIE 1930 care cuprinde cele patru valori mari, varietăţile de tipar ale mărcilor de bază sînt cele semnalate şi descrise mai sus. Hîrtia este netedă, albă, subţire, fără filigran sau cu linii de filigran, şi dantelura este E $13^1/_2$:14, existînd şi dant. A $13^1/_2$ la valoarea de 2 lei şi dant. D (rar) la valoarea de 1 leu.

Supratiparul tipografiat există în două tipuri şi anume I normal de $1^1/_2$ mm înălţime, sau II, mare de $1^3/_4$ mm înălţime, fiind aşezat uneori III puţin oblic şi prezintă cîteodată diferite defecte mărunte, fără importanţă. Aci ar mai fi de menţionat că intervalele între 8 şi I din IUNIE respectiv între E din IUNIE şi 1 din 1930 nu sînt constante, fiind normal de 1 mm, mijlociu de 3/4 mm sau mic de 3/4 mm 1/2 mm respectiv normal de 1 mm mare de $1^1/_4$ mm sau mic de 1 mm.

Supratipar răsturnat se cunoaşte la valorile de 1 leu (numai uzat), 2 lei (semnalat de Konrad) şi 6 lei.

O. BOEHM-RENEI Vatra Dornei

[2]) Semne determinate de capetele cuielor de fixare a planşelor de tipar.

Rev. Filatelia 9/1965.

Puncte de vedere

PRACTICĂ MERCANTILĂ SAU PASIUNE FILATELICĂ?

Mă aflam — nu de mult — în casa unui renumit colecționar de mărci, care are totodată reputația de a fi un bun cunoscător. Imi cerceta o marcă din emisiunea „Favoriți". Marca constituia un anume tip și eram curios să aflu unde o încadrează, între cele cunoscute. S-a uitat puțin la ea. A sucit-o într-o parte și în alta, apoi a dat foarte repede verdictul:

— E tipul trei!

Eram deziluzionat. Cum, el să nu recunoască caracteristicile fiecărui tip? In sfîrșit — m-am gîndit — omul e... supus greșelii. Poate n-a privit-o atent. Poate era în clipa aceea cu gîndul în altă parte.

— Privește-o, rogu-te, cu băgare de seamă. Nu e de tipul 3.

De data asta a luat-o cu atenție în studiu, după ce mi-a aruncat în prealabil o uitătură ascuțită. A sucit-o din nou în dreapta și în stînga. Și-a pus de două ori lupa. A privit-o la bec. Il simțeam cum bîjbîie prin umbrele cunoașterii lui practice.

— E de tipul 1! mi-a spus, în cele din urmă, de data aceasta grav, doctoral, sentențios și mi-a restituit marca.

— Privește-o mai bine! Și mai caută... mai vezi...

A luat-o din nou în pensetă. Și-a mutat lupa la celălalt ochi. („Te pomenești că schimbă și becul!", mă gîndeam). In cele din urmă, după migăloasă cercetare, mi-a spus:

— E tipul 4.

Era, în adevăr, tipul 4. „Marele specialist" mă deziluzionase, pe mine care — bazat pe larga lui colecție de „clasice" — mă așteptam să le cunoască „pe degete". Știusem de la început că marca era de tipul 4, datorită și unui interesant studiu intitulat „Emisiuni clasice — mărcile litografiate din anul 1869". A treia serie „Favorit", apărută în revista „Filatelia", în 1964. Intîmplarea aceasta mi-a iscat, firesc, o întrebare:

— Citești revista „Filatelia"?

— Ce să citesc?!

— Revista „Filatelia". Conține diverse studii foarte interesante și...

A făcut cu mîna un gest de suficiență.

— Ce, eu am nevoie să citesc revista ca să știu filatelie?

— Poate că urmărești alte publicații, i-am sugerat.

M-a privit ca și cum i-aș fi adus o jignire personală.

— Ori poate că ai studiat literatura filatelică apărută în ultimii ani din care — așa cum mi-au mărturisit și mulți cunoscători în acest domeniu, cu îndelungați ani de experiență — se pot afla și învăța atît de multe.

Interlocutorul meu și-a afișat din nou aerul blazat.

— Uite ce este, mi-a răspuns, de data aceasta cam enervat, eu am destulă practică în filatelie și pe mine nu e nevoie să mă învețe nimeni!

— „Știi tot ce se poate ști, și încă ceva pe de-asupra" am murmurat eu, gîndindu-mă la celebrul Pico della Mirandola.

— Cum, cum, ce ai spus?

— Nimic!

Dar mă gîndeam cît a bîjbîit pînă ce să nimerească tipul exact al mărcii și încă în domeniul emisiunilor românești litografiate, în care majoritatea colecționarilor îl consideră un as.

Dar nu aceasta este important, ci faptul în sine, pe care am avut ocazia să-l verific și cu alți colecționari, parte dintre ei din categoria „atotcunoscătorilor", parte din rîndul colecționarilor obișnuiți — ca mine și ca și cei mai mulți.

E un fenomen care atrage atenția. Și tocmai de aceea îi doream un loc de discuție publică în coloanele revistei filateliștilor.

Bazați pe o cunoaștere empirică, pragmatică, uneori pur mercantilă, sau pe anumite cunoștințe căpătate cu mult timp în urmă, nerevăzute și necompletate de atunci, categoria acestor practicieni ai schimbului filatelic e populată cu diverse tipuri, de la olimpianul care bîjbîie cu superbie și pînă la colecționarul altminteri onest, care socotește totuși că teoria filatelică îi e de prisos.

Dacă acestor oameni le-ai spune că un mecanic poate proiecta o uzină fără să fie inginer — și încă dintre cei cu experiență — ți-ar răspunde (și pe bună dreptate) că faptul este imposibil. Dacă le-ai pomeni de un medic care de la terminarea facultății — în urmă cu 20, 30, 40 de ani — n-a mai deschis nici o carte de medicină, nici o revistă de specialitate, ar fi scandalizați.

In propriul domeniu al filateliei, ei consideră însă o astfel de atitudine drept perfect firească.

Anomalia sare totuși în ochi.

Nimeni nu contestă însemnătatea deosebită pe care o are cunoașterea practică în orice domeniu al activității omenești. „Practica este mama cunoașterii", spune o zicală. Dar mai există un element care condiționează cunoașterea și care nu poate lipsi: teoria. Imbinarea teoriei cu practica este o adevărată lege a activității umane, în toate domeniile ei de manifestare.

Socoteam — și socotesc — filatelia, pe lîngă o pasiune, ca o activitate intelectuală care își are regulile, cadrul, normele și istoricul ei. Ea nu poate fi considerată ca o simplă „distracție" — cum obișnuiesc unii a crede — ci ca o analiză istorică, prin urmare o lecție pentru cel care întîmplător privește o colecție de mărci.

In aceste condiții, se poate oare concepe un filatelist care să nu urmărească atent eforturile depuse pentru a se alcătui teoria generală a filateliei, eforturi oglindite în literatura de specialitate? Personal socotesc că nu. Or, dacă există totuși cineva care să minimalizeze pînă într-atît rolul teoriei filatelice încît să considere că se poate dispensa de ea, atunci ar trebui să adoptăm în lexic o distincție și să numim **filatelist** pe cel care stăpînește teoria filatelică și practică colecționarea mărcilor după anumite criterii; și **manipulator de mărci** pe celălalt, tot astfel cum un botanist care ar face doar zarzavagerie, cu greu ar mai putea fi acceptat printre naturaliști.

Mi se pare că o asemenea distincție ar intra în logica faptelor, căci, atunci cînd apar în întreaga lume sute de periodice filatelice care nu oferă numai informații de schimb ci și norme și criterii filatelice, cînd s-au publicat și se publică în întreaga lume remarcabile studii de valoare asupra istoricului filateliei și asupra celor mai variate probleme generale sau specializate ale filateliei, cînd la Paris a luat ființă o Academie de filatelie și există un for internațional al acestei activități, ar fi cel puțin bizar să desconsiderăm teoria filateliei, această „practică concentrată" care dă orizont activității de fiecare zi și călăuzește mai repede, mai sigur, pe colecționari, întocmai ca busola pe navigator.

Dezinteresul pentru **teoria și informația filatelică** — parte integrantă a pasiunii filatelice — poate fi explicat numai prin pragmatism mercantil, suficiență adesea nejustificată sau limitare mioapă.

Pentru a situa activitatea filatelică la un nivel cît mai ridicat, să ne îngrijim permanent să culegem cît mai multe informații și cunoștințe, studiind literatura de specialitate. Și, la rîndul nostru, să împărtășim și altora rodul experienței noastre, observațiile noastre personale, prin comunicări, conferințe, articole sau chiar lucrări de specialitate, aducînd astfel o contribuție activă pentru propășirea pasiunii noastre comune — filatelia.

Virgil PETRESCU

filatelia
nr. 2 — 1965

REVISTA
ASOCIAȚIEI FILATELIȘTILOR
DIN R.P.R.
Redacția și Administrația:
București, 45. Str. Biserica Enei, 16; tel. 16.67.15

Colectivul de redacție
Lucian BELCEA
Alexandru DUMITRESCU
Constantin SMIRNOV
Vsevolod SURJICOV
Nicolae TRIPCOVICI (redactor șef)

CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA ȘTAMPILELOR „GOARNĂ POȘTALĂ"

În revista „Filatelia" nr. 5/962 s-a prezentat cititorilor un articol deosebit de interesant în legătură cu ștampilele „GOARNĂ POȘTALĂ" folosite pe mărci și corespondență între anii 1893—1915, numai de poșta din București (Fig. 1).

In articolul de față ne propunem să prezentăm cititorilor revistei o ștampilă asemănătoare tot cu o goarnă poștală, care a fost aplicată pe corespondența loco sau sosită din țară și străinătate și distribuită numai în orașul București, între anii 1928-1937. Ștampila a mai fost găsită

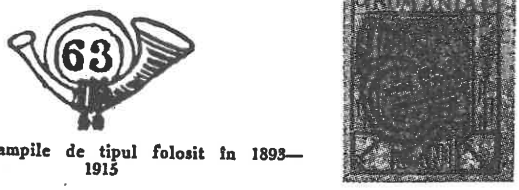

Fig. 1 : Ștampile de tipul folosit în 1893—1915

aplicată și pe unele recipise de plata taxei pentru abonamente radio. (Fig. 2).

Perioada de folosire indicată mai sus a fost determinată după datele de pe obliterările făcute cu ștampilele de plecare și sosire ale corespondenței simple sau recomandate ce s-au mai găsit la unii colecționari, precum și după anii în care au circulat emisiunile de mărci poștale din țară sau străinătate aplicate pe corespondența pe care apare această nouă goarnă poștală.

Ștampilarea corespondenței cu ștampila „goarnă poștală", apare fie aplicată separat și în loc vizibil pe corespondență (nu pe mărcile poștale), fie aplicată întîmplător și fără intenția factorului poștal și pe unele mărci poștale române și străine de pe corespondența din acea perioadă. (Fig. 3).

Ștampila „Goarnă" se aplica pe corespondență, alături de ștampila de plecare și de sosire a poștei, cu care se obliterau mărcile poștale.

Din lucrarea „ZECE ANI DE ACTIVITATE TELEGRAFO POȘTALĂ 1930-1940" aflăm că pentru distribuirea poștei ușoare (corespondența simplă și recomandată) se foloseau pe atunci în București cca 350 factori poștali urbani.

Tot din această lucrare mai aflăm că pentru ca corespondența să ajungă în mîinile destinatarilor în cel mai scurt timp, capitala a fost împărțită, din punct de vedere poștal, în șase sectoare: sectorul I Palatul Poștei; sectorul II cu sediul la Gara de Nord, (actualmente Of. poștal 12); sectorul III Icoanei (fost în șoseaua Ștefan cel Mare 17); sectorul IV Traian (fost în bd. Pache 59); sectorul V Lemaître (fost în Splaiul Unirii 116) și sectorul VI Olb (str. Isvor 110).

Aceste sectoare se deosebeau de sectoarele administrative care erau în număr de patru și anume: Sectorul I Urban (Piața Amzei), Sectorul II Negru (Sf. Vineri), Sectorul III Albastru (Calea Rahovei), Sectorul IV Verde (Banu Manta) și de care diferau și ca întindere.

Cele șase sectoare poștale erau subîmpărțite, la rîndul lor, în 135 zone denumite distanțe, deservite de mai multe curse de distribuție pe zi, după importanța lor respectivă.

Pentru o și mai rapidă distribuție a corespondenței, ulterior distanțele existente au fost fracționate și numărul curselor zilnice a fost sporit.

Necesitatea înființării și aplicării acestei ștampile pe corespondența sosită în București a fost aceea de a se urmări rapiditatea distribuirii corespondenței și de a se putea identifica oricînd în manipularea ei, întîrzieri sau distribuiri greșite.

In acest scop, fiecare factor poștal a fost înzestrat cu o ștampilă tip „Goarnă" pe care era obligat să o aplice pe toată corespondența distribuită în sectorul lui de activitate.

Din fig. 2 se poate vedea că această goarnă are la mijloc o buclă formată din două cercuri concentrice de 7 și 9 mm., în interiorul căreia se află un indicativ numeric, așezat pe două rînduri: în rîndul de sus se află numărul de ordine al factorului poștal iar dedesupt (rîndul de jos), numărul sectorului poștal. Sub buclă se află doi ciucuri. Pîlnia goarnei are un diametru foarte mic (5 mm) iar mușțiucul un diametru de cca 2 mm. Corpul pîlniei are o serie de liniuțe (crestături) care imită jocul de umbre.

Spre deosebire de goarna poștală a anilor 1893—1915, noua goarnă poștală are o siluetă mai sveltă. Conturul

Fig. 2 : Ștampile de tipul folosit în anii 1928—1937

ștampilei apare format dintr-o linie subțire care se poate încadra într-un dreptunghi de 21 x 15 mm.

Goarna poștală din această perioadă are același format și dimensiuni pentru toate sectoarele și numerele de ordine ale factorilor poștali.

Din materialul ce mi-a stat la dispoziție deduc că aceste ștampile „goarnă" nu au mai fost refăcute, ca în cazul ștampilelor „goarnă poștală" din perioada 1893—1915, cînd — în urma îndelungatei folosiri — unele din ele au fost refăcute, astfel că atît goarna poștală cît și numărul de

(continuare în pag. 5)

POSTRYTTAREN — Postmusei Arsbok 1963. Postverkets tryckeri Stockholm 1963. (Curierul poştal călare — Anuarul Muzeului poştal 1963; Imprimeria Administraţiei poştale Stockholm 1963) 146 pagini, 56 figuri, 1 supliment în culori.

Anuarul Muzeului poştal din Stockholm, publicat într-o prezentare grafică superioară, conţine un valoros şi variat material din care desprindem mai jos principalele contribuţii.

Ing. Curt Haij : Oficiul poştal suedez din Hamburg şi ştampilele acestuia. Articolul prezintă istoricul înfiinţării oficiului poştal suedez din Hamburg în anul 1620, care avea rolul transmiterii corespondenţei particulare din Germania prin Danemarca spre Suedia şi viceversa, necesitate determinată de evenimentele economice şi politice din acea vreme (intervenţia trupelor suedeze în războiul de 30 ani în Europa). În continuare, se prezintă evoluţia acestui oficiu, relaţiile cu reţeaua poştală Thurn şi Taxis, rutele împrumutate de traficul scrisorilor, ştampilele utilizate, pînă la cedarea concesiunii către administraţia poştală a Uniunii nord-germane în 1868.

literatură filatelică

Paul Gerhard Heurgren : Traficul diligenţelor lui Jakob Wallraves în anul 1720. Primul trafic de diligenţe în Suedia.

Theodor Julin : Un concurs pentru cercetarea istorică a poştelor locale. — Urmare a unui concurs organizat de Asociaţia „Prietenii Muzeului poştal" printre funcţionarii poştali de toate gradele, în vederea colectării de material istoriografic privind poştele locale în trecut, s-au obţinut în total 19 contribuţii de la 15 concurenţi. Majoritatea acestor contribuţii se referă la funcţionarea poştelor locale în diverse regiuni, altele au prezentat documente şi vestigii ale poştelor locale, parte din ele fiind reţinute de Muzeul poştal.

Sven Akersted : Introducerea întregurilor poştale în Suedia. — Deşi în Finlanda întregurile poştale au apărut în 1845, deci cu 11 ani înaintea apariţiei mărcilor poştale mobile, în Suedia întregurile poştale au apărut abia în 1872, datorită concurenţei pentru obţinerea comenzii.

Gilbert Svenson : Eseuri pentru mărcile emisiunii 1920. — Un deosebit de interesant articol-studiu privind eseurile mărcilor suedeze din perioada „modernă" a anilor 1920 şi următorii. Se analizează atît condiţiile tehnice care au impus formatul patrat, cît şi curentele artistice moderniste ale epocii, care au imprimat o anumită factură a realizării grafice. Sînt prezentate schiţele artiştilor care au realizat seria curentă din acel an (stema mică, leul, emblema poştală şi efigia suveranului) precum şi seriile următoare : Gustav Vasa, Congresul UPU şi Gustav Adolf II. Pentru comparaţie, se prezintă şi modele de mărci contemporane din alte ţări.

Lucrarea mai cuprinde — printre altele — darea de seamă a Asociaţiei „Prietenii Muzeului poştal", care grupează 760 membri susţinători voluntari ai muzeului ; aceştia contribuie — cu studii şi material — la îmbogăţirea colecţiilor muzeului şi la popularizarea acestuia.

O reproducere în culori a mărcilor emise în anul 1962 completează în mod fericit această lucrare, demnă de studiat atît sub aspectul conţinutului cît şi pentru asimilarea metodicii de studiu şi prezentare.

Ing. T. ORĂDEANU

CONTRIBUŢII LA CUNOAŞTEREA ŞTAMPILELOR „GOARNĂ POŞTALĂ"

(urmare din pag. 3)

ordine al factorilor poştali apăreau diferite, ca format şi dimensiune, faţă de ştampilele iniţiale.

Ştampilarea corespondenţei cu noile ştampile „goarnă" pare a se fi făcut numai cu tuş negru.

La începutul acestui articol am arătat că în Bucureşti se foloseau cca 350 factori poştali urbani ; păcat că din lipsă de documentaţie nu putem cunoaşte pe fiecare sector poştal, numărul factorilor poştali. Totuşi, din materialul filatelic documentar am găsit ca numere maxime pentru sectorul V poştal, 75 iar pentru sectorul III poştal, dar şi presupunem că aceste numere nu puteau merge cu mult în continuare.

În încheiere menţionez că dacă o colecţie avînd ca motiv ştampila „goarnă" poate sistematiza obliterările făcute cu ştampilele „goarnă" din perioada anilor 1893—1918 (pentru faptul că acestea se pot aranja într-o succesiune numerică, pe filigrane, danteluri etc.), în schimb încadrarea corespondenţei cu ştampila „GOARNA POŞTALA" din perioada anilor 1928—1937, pe sectoare şi numere, cu toate că ar prezenta interes, nu se poate monta datorită faptului că mărcile poştale cu astfel de ştampile sînt foarte greu de găsit, ele — după cum am arătat — fiind aplicate numai întîmplător, devenind astfel un impediment în alcătuirea unei astfel de colecţii.

Totuşi, din punct de vedere filatelic socotesc că întreaga unei colecţii avînd ca motiv „Goarnă poştală" s-ar putea face şi cu piese filatelice separate din această perioadă (mărci poştale şi corespondenţă obliterată), contribuind prin aceasta la completarea cunoştinţelor în acest domeniu de cercetare filatelică.

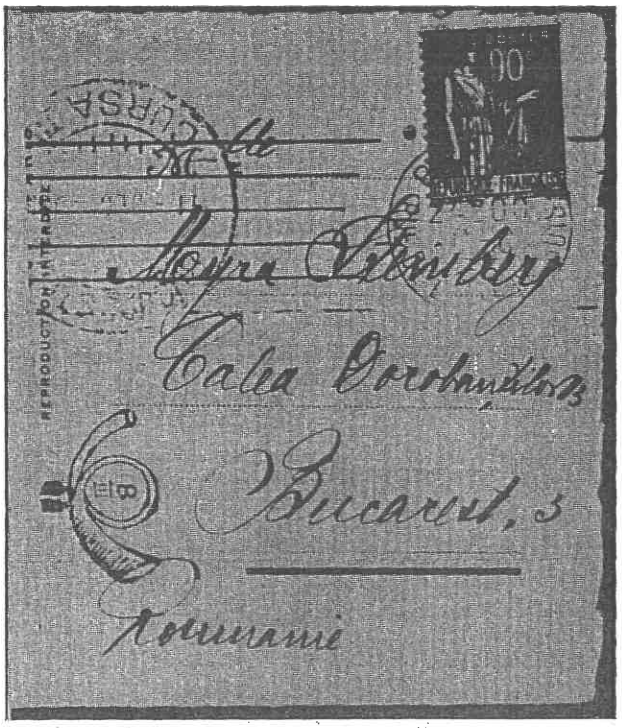

Fig. 5 : Corespondenţă externă, purtînd ştampila de sosire (Bucureşti, cursa III) şi ştampila nouă tip „Goarnă"

Ing. Mihai POPOVICI

Rev. Filatelia. 5/1965.

Fig. 1. Marca emisă

ÎN JURUL EMISIUNII „ALEXANDRU CEL BUN"

Dintre emisiunile noastre de mărci poştale anterioare ultimului război, aceea cunoscută sub denumirea de „Alexandru cel Bun" se deosebeşte printr-o serie de caracteristici care o ridică deasupra celorlalte. Şi anume: a fost emisă pentru comemorarea unui foarte rar eveniment; constă dintr-o singură valoare, ceea ce reprezintă, de asemenea, un lucru destul de rar în filatelie; este una dintre cele mai frumoase mărci româneşti, din vremea sa; este relativ omogenă, fără varietăţi filatelice de vreun fel; este încărcată cu un foarte greu păcat congenital: o mare eroare în legenda mărcii.

Într-adevăr, emiterea acestei mărci a fost hotărîtă în legătură cu aniversarea, din mai 1932, a 500 de ani de la moartea voevodului Moldovei, Alexandru, supranumit „cel Bun". Mulţumită însuşirilor sale de domnitor înţelept şi îndemînatec i-a fost posibil acestui voevod să se menţină pe tronul ţării neîntrerupt timp de 32 de ani (1400—1432), fără frămîntări interne, fără războaie pustiitoare şi să închidă ochii la adînci bătrîneţi, de moarte naturală. Să ne gîndim ce a însemnat viaţa altor domnitori din acele timpuri pline de nestatornicie internă şi externă, viaţă pătată de numeroase vărsări de sînge în ţară şi de neîntrerupte războaie cu vecinii

Cum era obiceiul la noi, iniţiativa emiterii acestei mărci fiind luată tîrziu, pregătirea ei a trebuit să se facă în pripă. Această împrejurare este de însemnătate deosebită pentru explicarea erorii amintite.

Sarcina elaborării machetei şi desenului final a fost încredinţată binecunoscutului pictor şi grafician din Bucureşti Ludovic Bassarab, care a adus-o la îndeplinire „în scurt timp". Tipărirea mărcii a revenit Fabricii de timbre din Bucureşti care a şi livrat după 10 zile, primele 500 de coli [1].

Alegerea desenatorului era justificată, date fiind numeroasele realizări meritorii ale lui Basarab, atît ca grafician, cît şi ca pictor în ulei şi miniaturist. Se reaminteşte, astfel, că talentul lui Bassarab a dominat o perioadă de 20 de ani în grafica mărcilor poştale din ţara noastră (1913—1932). Într-adevăr, el a debutat în desenele pentru „comemorativele" din 1913 şi a sfîrşit cu cele pentru „Sanatoriul P.T.T." de la finele anului 1932 [2].

Cu privire la emisiunea care ne preocupă în cele de faţă, se poate spune că desenul respectiv reprezintă oarecum „cîntecul lebedei" pentru activitatea de grafician a lui Bassarab, decedat în anul următor (1933), la vîrsta de 58 de ani. Remarcabilă prin combinarea fericită a elementelor grafice, prin fineţea desenului şi prin atmosfera corespunzătoare, această realizare merită, cu prisosinţă, calificarea de „cea mai frumoasă" marcă a artistului şi una din cele mai frumoase mărci româneşti [3].

Şi totuşi, această minunată realizare grafică n-a avut noroc în misiunea sa cea adevărată, de popularizare cît mai intensă a evenimentului comemorat. Plănuită — conform comenzii către Fabrica de timbre — a fi emisă în 500 000 de exemplare, ea s-a oprit, din păcate, la primul tiraj de 100 000 de exemplare, care urma să fie mărit treptat, pînă la acoperirea cifrei contractate [4]. Într-adevăr, imediat după punerea sa în circulaţie pe ziua de 1 mai 1932 [5], s-a constatat o gravă eroare în textul legendei şi tocmai cu privire la elementul său cel mai important: milesimele domniei voevodului comemorat. Astfel, în loc de 1400—1432, anii domniei lui Alexandru cel Bun, s-au indicat pe marcă anii 1406—1432. Eroarea a fost remarcată imediat — după o relatare a timpului [6] — mai întîi, de cunoscutul filatelist din Bucureşti, Const. Minescu, fost subdirector general al poştelor. Numeroşi alţi filateliştii s-au sesizat de eroare, încît „din prima zi protestele au început să curgă" [7].

Autorităţile însă n-au reacţionat uşor faţă de această situaţie, încît a fost necesară intervenţia regretatului profesor N. Iorga. In sfîrşit, marca a fost retrasă din circulaţie, după ce primul tiraj de 100 000 exemplare fusese vîndut „aproape în întregime", desigur şi sub influenţa împrejurărilor speciale date. Diferenţa de peste 400 000 de exemplare ar fi fost distrusă, aşa cum se menţionează de către cataloagele filatelice. După alte izvoare, Direcţia Generală P.T.T. ar fi anulat restul comenzii de încă 400 000 exemplare [8]. Rămîne, aşadar, încă nelămurită

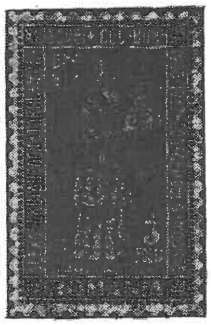

Fig. 2 — Desenul ante-penultim al pictorului Bassarab. După cum se poate observa, legenda este corect redată (cu milesimele 1400—1432).

problema dacă emisiunea respectivă a fost limitată numai la primul tiraj sau dacă, pe lîngă acesta, au mai avut loc şi alte tiraje, din care însă peste 400 000 aflate în depozit, ar fi fost distruse [9].

Din aceste 100 000 de exemplare, o parte a fost folosită pentru francarea trimiterilor poştale, iar alta a rămas în mîinile colecţionarilor. In orice caz, proporţia mărcilor ştampilate şi selecţionate în scopuri filatelice este relativ redusă faţă de aceea a mărcilor neobliterate. Într-adevăr, cu toată preferinţa mare a colecţionarilor pentru mărcile neobliterate, preţurile celor ştampilate este relativ ridicat, reprezentînd 33...50%, faţă de 100% al primelor [10].

Culoarea mărcii (brun-carmin) reprezintă o fericită alegere, mai ales dacă ţinem seama că această alegere s-a făcut — după eseurile de culoare de care dispunem — dintre patru culori propuse: brun-cafeniu, brun-carmin, portocaliu şi verde-oliv.

Tipărirea în sistemul adînc (tifdruc) s-a făcut pe un sortiment de hîrtie albă, relativ groasă, puțin consistentă și prevăzută cu noul filigran, tip XIII (CC), recent introdus— în 1931 — în contecționarea timbrelor poștale.

Dantelarea mărcilor este cea comună pe vremea aceea (A:13½ : 13½), destul de defectuos executată.

Referitor la aceste ultime elemente, marca în cauză este deosebit de omogenă. Nu se cunosc varietăți de culoare, dantelură sau hîrtie. Este de remarcat că din cele patru poziții posibile ale filigranului hîrtiei, nu se cunoaște decît una singură, și anume: poziția 3 (culcat, cu capul spre stînga). În afară de patru eseuri nedantelate de culori, nu se cunosc alte exemplare nedantelate sau altfel dantelate decît 13½ : 13½ (deși într-o notă de revistă a timpului se vorbește despre existența unei coli de 100 buc., nedantelată, care ar fi fost prezentată conducerii Direcției Generale a Poștelor în vederea aprobării tirajului[11]. Omogenitatea stocului de mărci cunoscute se explică prin faptul că el reprezintă numai primul tiraj. Dacă s-ar fi continuat cu tirajele, respectiv dacă s-ar fi păstrat restul de mărci tipărite peste primul tiraj de 100 000 exemplare, poate s-ar fi produs și varietăți de hîrtie, de gumă (ca în cazul emisiunilor apropiate ca vîrstă: „Trei regi", Carol II călare etc.) de dantelură sau măcar în poziția filigranului.

O problemă deosebit de interesantă pe care o ridică această emisiune este de a se ști dacă eroarea de legendă, care a determinat restrîngerea tirajelor și retragerea mărcilor din circulație a fost involuntară sau nu. Într-o atare împrejurare, mulți filateliști sînt îndemnați să creadă că eroarea a putut să fie provocată cu bună știință, ca manevră speculativă. Problema aproape că nici nu poate fi pusă în felul acesta, dată fiind, pe de o parte, probitatea indiscutabilă a pictorului Bassarab, care — după cîte știm — nici măcar nu era filatelist, iar pe de altă parte, riscul imputării costurilor ce ar fi putut interveni din cauza greșelii date. Din întîmplare, ne stau la îndemînă două din desenele originale prezentate de pictor, ca machete inițiale. Primul, înfățișînd pe voevod cu fața spre jumătate dreapta, și într-o prezentare mai modestă, are legenda corectă, cu milesimele 1400—1432. În cel de-al doilea desen, care înfățișează pe voevod cu fața spre jumătate stînga și într-o prezentare mai bogată, apare însă eroarea de dată (1406) desigur, dintr-o lipsă de atenție. Ținînd seama de asemănarea dintre efigiile voevodului, este evident că acest al doilea desen a servit ca bază pentru alcătuirea grafică a mărcii. Cu acest prilej, s-a păstrat întocmai și legenda, inclusiv eroarea de dată, atenția autorului fiind concentrată desigur asupra desenului în sine. Apare ciudat faptul că nimeni dintre cei ce au avut un cuvînt de spus: în acceptarea formei ultime a desenului, în prelucrarea lui pentru transformare în marcă, în alegerea dintre eseurile de desen și culoare prezentate celor în drept în darea „bunului de tipar", în operațiile de tipărire, gumare, dantelare, la recepția materialului tipărit etc. să nu observe grava eroare care a

Fig. 3 — Desenul penultim al pictorului Bassarab. De astă dată în legendă apare eroarea: 1406, în loc de 1400.

întunecat o atît de reușită realizare grafică și tipografică. După toate semnele, de vină este graba cu care a trebuit să se lucreze, datorită lipsei de prevedere și neplanificării din timp a emisiunii.

Dr. ing. I. C. DEMETRESCU

---

[1] O eroare puțin cunoscută în filatelie; articol apărut în „Filatelia" 1 nr. 1, oct. 1944, p. 10.

[2] Din această perioadă se mai cunosc, ca sigure ale lui Bassarab, desenele pentru următoarele emisiuni: „Incoronarea de la Alba Iulia", 1922; „Aniversarea a 60 de ani de vîrstă" 1926; mărcile uzuale 1928/29 (resp. 1930); „Poșta aeriană" 1928 (resp. 1930); „Unirea Ardealului" 1929 (cu excepția unei valori); mărcile uzuale 1930, resp. 1932 (unul din cele trei tipuri); „Poșta aeriană" 1930 („Carol cu șapcă"); „Centenarul armatei", 1931 (cu excepția cîtorva valori); „50 ani de la proclamarea regatului", 1931 (cu excepția unei valori); „Poșta aeriană", 1931 (cu excepția unei valori); „Alexandru cel Bun", 1932; „Carol II călare", 1932.

[3] Tripcovici N. și I. Tedescul: Machete și machetatori la mărcile românești. Articol în „Filatelia" 7 nr. 11 (34), nov. 1958, p. 33—38 și 48.

[4] Notă în „Filatelia pentru toți" 1 nr. 5, mai/1932, p. 88.

[5] Este surprinzătoare stăruința cu care cataloagele românești (Konrad, 1947 și 1948, ca și „Catalogul mărcilor poștale românești", edițiile 1959 și 1964) păstrează anul 1931 în loc de 1932, ca an de emitere al acestei mărci. Cataloagele străine, dimpotrivă, înscriu această emisiune pe anul 1932 (Michel, Yvert, Zumstein).

[6] Notă în „Filatelia pentru toți", 1, nr. 6, iun. 1932. Suplimentul „Tînărul colecționar" nr. 1.

[7] V. art. „O eroare puțin cunoscută".

[8] V. art. „O eroare puțin cunoscută".

[9] Murea, în lucrarea sa „Istoricul timbrelor poștale românești 1858—1928", folosește expresia ambiguă: „Emisiunea a rămas abia la 100 000 exemplare".

[10] În lista OFIL 1964: 5 lei, față de 15 lei; în C.M.P.R. 1964: 5 lei, față de 12 lei; în C.M.P.R. 1959: 5 lei, față de 10 lei; în catalogul Konrad 1948: 100 lei, față de 150 lei; în cat. Konrad 1947: 8 lei, față de 20 lei.

[11] V. Nota din „Filatelia pentru toți" 1 nr. 6, iun. 1932.

PLANURI DE EMISIUNI

PLANUL de emisiuni al U.R.S.S. se anunță și în acest an bogat și deosebit de variat.

Dintre emisiunile prevăzute a fi puse în circulație în lunile ce urmează amintim: 20 ani de la victoria asupra Germaniei naziste (10 valori); 300 ani de poștă rusă (5); 20 ani de la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei (cîte o valoare); 65 ani de la nașterea lui Maurice Thorez (1); Ziua cosmonauților (3); 95 ani de la nașterea lui V. I. Lenin (2); 100 ani de la nașterea astronomului P. K. Sternberg, 70 ani de la nașterea scriitorului I. Ivanov și 100 ani de la nașterea scriitorului armean M. H. Abegian (cîte o valoare).

În cursul lunilor iunie și iulie vor apare: o marcă pentru Congresul internațional de chimie, trei pentru cea de-a 25-a aniversare a R.S.S. Lituane, Letone și Estone și cîte una în memoria lui A. Ahunbabaev și A. Kunabaev. Sînt, de asemenea, prevăzute 2 valori pentru Spartakiada școlară sovietică și una pentru cea de-a 20-a aniversare a R. D. Vietnam.

PLANUL de emisiuni poștale pe anul în curs al Italiei cuprinde următoarele: A XX-a aniversare a Rezistenței italiene (6 valori în luna aprilie); Centenarul Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor (2 val., în mai); 700 ani de la nașterea lui Dante Alighieri (3 valori, la sfîrșiul lunii mai); Campionatele mondiale de sporturi cu vele (3 val. la sfîrșitul lunii mai); Deschiderea tunelului rutier pe sub Mont Blanc (1 sau 2 valori, în septembrie); Crearea rețelei aeropoștale de noapte (1), Ziua Economiei (2 val., în septembrie); Ziua Mărcii Poștale (1, în decembrie); o marcă în cinstea poetului Alessandro Tassoni, la 400 ani de la nașterea lui.

Planul va putea fi completat eventual cu alte emisiuni, putînd interveni și unele modificări în datele de punere în circulație.

De asemenea va fi înlocuită actuala serie de poștă aeriană, dat fiind că pe mărcile sale sînt reproduse avioane de tip învechit, retrase din circuit.

Programul de emisiuni este destul de limitat ca număr. Se prevede însă că seriile „Rezistența", „Dante" și „Campionatele cu vele" vor putea cuprinde și valori vîrf cu un nominal ridicat, fapt care va face ca valoarea de cumpărare a seriilor să fie destul de mare.

PROGRAMUL de emisiuni pe acest an al poștelor poloneze este format din 15 serii comemorative, cu 75 mărci și 2 colițe, avînd un nominal de 161,05 zl.

Rev. Filatelia . nr. 10/1965

POVESTEA UNEI EMISIUNI DE ACUM 40 DE ANI

„JUBILEUL SOCIETĂȚII DE GEOGRAFIE" — 1927

Împrejurările emisiunii. Societatea Română de Geografie (denumită pe scurt, în cele ce urmează, Societatea), fondată la 15 iunie 1875, și-a sărbătorit semicentenarul în anul 1925. Pentru acest rar eveniment în viața unei asociații științifice românești, a fost alcătuit un program bogat, comportînd organizarea de festivități comemorative (cu invitarea unor societăți științifice române și străine, ca și a unor personalități din lumea științifică), baterea unei medalii comemorative în aur, argint și bronz etc.

În legătură cu acest eveniment s-a pus pe tapet și ideea construirii unui palat propriu al Societății, în care scop au fost lansate liste de subscripție publică.

Într-una din ședințele Comitetului de conducere al Societății (3 martie 1925), a fost ascultată — înainte de a se intra în ordinea de zi — expunerea unui membru al Societății — Sersescu — funcționar în Direcția generală P.T.T., care a propus emiterea unui timbru jubiliar, cu supratază, al cărui venit net să fie afectat pentru construirea palatului plănuit [1]). Comitetul și-a însușit propunerea și a dat delegație vicepreședintelui său, generalul Coandă, să se ocupe cu aducerea ei la îndeplinire.

La puține zile, o adresă a Societății pornea către Ministerul Comunicațiilor — de care ținea pe atunci Direcția generală P.T.T. (în cele ce urmează, Dir. P.T.T.) — prin care i se aduce la cunoștință o aprobare a regelui de a se emite „un timbru jubiliar" — de fapt, o serie jubiliară — pentru „o sumă îndoită decît cea obișnuită". Totodată se comunica și proiectul emisiunii, constînd din următoarele puncte: 1) Compunerea; 5 valori (0,50+0,50 lei; 1+1 leu; 2+2 lei; 3+3 lei; 5+5 lei, în total 23 lei); 2) tirajul emisiunii: 40 000 serii; 3) Data emisiunii: 1 iunie 1925; 4) Desenele timbrelor; 5) Cheltuielile emisiunii să fie suportate în proporție egală de societate și P.T.T.

Răspunsul foarte întîrziat (5 mai 1925) față de data serbărilor, a fost negativ. S-a aprobat însă ca să se vîndă prin ghișeele P.T.T. viniete proprii ale Societății, care să poată fi cumpărate de public pentru francarea facultativă a corespondenței.

În felul acesta, proiectul Societății de a emite seria de mărci comemorative a căzut. Între timp, serbările semicentenarului au avut loc, cu mult fast, la 15 iunie 1925.

Fig. 1 — Schița în creion pentru macheta mărcii de 2+8 lei (Ștefan cel Mare), mărimea 16,3 × 20,5 cm, avînd în dreapta, jos, semnul O. R. (Octav Roguschi), iar în stînga, jos, viza „Admis", în cerneală, a lui Tzigara-Samurcaș.

Gîndul emiterii unei serii de mărci — dacă nu pentru momentul serbărilor, dar cel puțin pentru latura sa financiară — n-a fost însă părăsit. La ceva peste un an de la prima cerere către Ministerul Comunicațiilor, intervine o a doua (la 17 aprilie 1926), prin care ministerul este rugat să aprobe emiterea „unei serii de mărci poștale cu preț mărit"... „în vederea sporirii fondului clădirii palatului propriu al Societății". De astă dată condițiile emisiunii propuse au fost puțin schimbate față de cele precedente. Și anume: 1) valorile emisiunii: 5 diferite (1+9 lei; 2+8 lei; 3+7 lei; 5+5 lei și 6+4 lei); 2) Tirajul emisiunii: 70 000 serii complete; 3) Desenele celor cinci valori.

De pe urma emisiunii solicitate, Societatea — „care preia asupra sa și toate spesele de tipar etc" — conta pe un beneficiu de 2 300 000 lei, partea Direcției generale P.T.T. fiind de 1 190 000 lei [2]). Sub acest raport, speranțele optimiste nu s-au realizat decît parțial. În orice caz, întorsătura lucrurilor se arăta făgăduitoare.

La mai puțin de o lună de la data cererii, Direcția generală a P.T.T. comunică aprobarea emiterii, cu unele condiții din parte-i; 1) Dir. P.T.T. își rezervă dreptul de a „aviza" asupra inscripțiilor de pe clișeele mărcilor, de interes pentru poștă; 2) Tipărirea mărcilor, cu clișee confecționate de Societate „la un atelier bine reputat", rămîne să se facă la Fabrica de Timbre sau la un „institut" particular — după alegerea Societății. Operația urmează a se face în prezența a cîte unui delegat din partea celor două părți; 3) Mărcile — atîta timp cît vor avea putere de francare — vor fi puse în circulație de Direcția generală P.T.T.; 4) Termenul înăuntrul căruia se va face vînzarea urmează a se fixa ulterior.

De acum înainte, lucrurile au mers — potrivit planului — destul de bine cel puțin sub raport tehnic; însă, într-un ritm relativ încet.

Desenele mărcilor. Catalogul mărcilor poștale românești 1964 indică drept autor al mărcilor pe pictorul L. Bassarab. Această indicare se bazează, de bună seamă, pe o presupunere — îndreptățită, pînă la un punct oarecare — dat fiind că graficianul căruia îi datorăm mărcile din acel timp este, obișnuit, Ludovic Bassarab [3]). Cu toate acestea, metoda presupunerilor nu este îngăduită într-o lucrare de date categorice, cum trebuie să fie un catalog filatelic. Și mai ales, este reprobatoare forma categorică sub care este prezentată data respectivă: „Desenele, de L. Bassarab". În cazul cel mai puțin rău, se putea zice: „Desenele, probabil de L. Bassarab".

Iată că această libertate pe care și-a luat-o autorul catalogului se dovedește o mare greșeală. Într-adevăr, pentru executarea desenelor, secretarul Societății, profesorul Tzigara-Samurcaș, care era în același timp și directorul Muzeului etnografic de artă populară din București, a apelat la serviciile colaboratorului său Octav Roguschi, conservator la acel muzeu și reputat grafician și pictor în ulei și acuarelă [4]). Aceste lucruri le dețin — cum s-ar zice — de la origină. În

---

[1]) Ideea creării de venituri pe calea emiterii de mărci poștale cu supratază, nu este originală, în cazul de față. Un precedent — primul, de altfel, în țara noastră — îl constituie emisiunile așa-zise de binefacere din 1906—1907 („torcătoarea", „țesătoarea", „mama răniților", „îngerii" și „obolul"). Și anume, cele patru valori (3, 5, 10 și 15 bani) ale fiecăreia din aceste cinci emisiuni au fost vîndute cu cîte o supratază nemenționată în legenda mărcilor (7 bani pentru valoarea de 3 bani și 10 bani pentru toate celelalte valori). Originalitatea emisiunii de față rezidă în faptul că a fost prima în țara noastră la care supratasa a fost menționată în legenda mărcilor.

[2]) Valoarea totală a emisiunii se ridica — potrivit proiectului — la: 70 000 serii × 50 lei = 3 500 000 lei. Valoarea poștală sau de francare face: 70 000 × 17 lei = 1 190 000 lei; iar supratasa — ca parte a Societății: 70 000 × 33 lei = 2 310 000 lei. Față de acest venit brut scontat, Societatea estima cheltuielile de emitere, în sarcina sa, la circa 10 000 lei.

[3]) Și anume începînd cu „Comemorativele" din 1915; apoi „Alba Iulia" din 1922, „Aniversarea a 60 de ani de vîrstă" din 1926.

[4]) Pictorul O. Roguschi face parte din generația Tonitza-Șirato, cu care a fost coleg la Școala de Belle Arte din București, ca elev al lui Mirea. S-a născut la Brăila în anul 1878 și a murit la frumoasa vîrstă de 85 de ani (1963). De la începutul carierei sale a fost angajat în calitate de conservator la Muzeul etnografic de artă populară, post pe care l-a deținut mulți ani. În această calitate a colecționat cea mai mare parte din obiectele de artă populară românească din fondul muzeului. Interesul său pentru acest domeniu artistic al poporului nostru se reflectă și din cele peste 40 000 de motive de artă populară românească desenate după te-

limpul cercetării, de acum peste douăzeci de ani, al dosarului emisiunii, aflat în arhiva societății, am avut prilejul să intru în legături personale atît cu profesorul Tzigara-Samurcaș, cît și cu pictorul Roguschi. Pe lîngă o serie de informații asupra condițiilor emisiunii, am primit, din partea acestora, și unele din materialele documentare folosite în acest studiu. Executarea machetelor s-a făcut sub îndeaproapea supraveghere a lui Tzigara-Samurcaș — el însuși un reputat critic de artă. Chiar primele schițe în creion au fost urmărite de acesta pentru a corespunde întocmai cu condițiile fixate, încît au fost prevăzute cu viza sa. Redăm, (fig.1), în fotografie redusă, singura machetă-schiță în creion păstrată și anume aceea pentru marca de 2+8 lei cu efigia lui Ștefan cel Mare.

Că autorul desenelor pentru emisiunea de față nu putea fi pictorul L. Bassarab reiese și din faptul că stilul acestora este categoric diferit de acela al mărcilor desenate în mod cert de Bassarab [5]).

Clișeele mărcilor. După desăvîrșirea desenelor, executarea clișeelor a fost încredințată de Societate „Institutului de arte grafice „Marvan" din București, care se bucura de o bună reputație în branșa respectivă. De pe aceste clișee s-au tras probe, din care i-au trimis Dir. P.T.T. cîte cinci exemplare de pe fiecare, în total 25 exemplare. In răspunsul său de confirmare a primirii, aceasta reamintește condițiile de tipărire fixate, exprimîndu-și totodată părerea ca culorile mărcilor să fie — pe cît posibil — la fel cu acelea ale mărcilor poștale de valori corespunzătoare, afară, bineînțeles, dacă nu aveți ceva de obiectat".

Imprimarea mărcilor. Deși avea toată libertatea să-și aleagă tipografia cea mai convenabilă — întreprinlere particulară sau de stat — Societatea se hotărăște pentru imprimarea mărcilor la Fabrica de chibrituri și timbre (R.M.S.) de la Filaret (București). In acest sens, trimite — potrivit condițiilor stipulate — Direcției P.T.T. clișeele mărcilor — pachetate și sigilate cu sigiliul instituției — cerînd ca înainte de tipărire să i se supună spre aprobare „tiragiile de probă". Fabrica de Timbre corespunlînd prin intermediul Dir. P.T.T., naintează 11 coli de cîte 100 mărci, tipărite în diferite culori, însă ale unui singur clișeu, spre a fi examinate". După acceptare, roagă să se înapoieze cele 11 coli trimise; dintre acestea, cele alese pentru tipărit (adică culorile) să fie investite cu mențiunea „bun de imprimat și cu sigiliul autorității respective pe fiecare coală, întrucît urmează a fi păstrate în modelarul Fabricii de Timbre". Două zile mai tîrziu, Societatea „remite cele cinci coli semnate de noi și cu indi-

Fig. 2 — Eseu în negru, pe hîrtie neagră nedantelat, de pe placa mărcii de 3+7 lei (Mihai Viteazul)

cația specială a fiecărei culori și a efigiei corespunzătoare". Totodată își exprimă dorința ca „culorile să fie cît mai saturate", rugînd ca să i se trimită „pentru fiecare planșă corecturi duble, spre a da bun de imprimat. Una din colile corecturii — neperforate și negumate bineînțeles — ar servi colecției noastre".

In sfîrșit, a urmat imprimarea în sistemul tipografic, pe hîrtie albă simplă, fără filigran. Dantelarea s-a făcut, după cum se știe, în mod uniform la $13^1/_2 : 13^1/_2$.

Operația de imprimare s-a efectuat sub supravegherea a doi delegați din partea Dir. P.T.T. și a Societății, în conformitate cu indicația Dir. P.T.T.

Deși s-a vorbit atît de mult despre „tiraje de probă" și „bunuri de imprimat", în cele de mai sus, nu ne sînt cunoscute decît puține lucruri despre eseurile acestei emisiuni. Destul de frecvent s-au văzut, la timpul său (1927—1945), eseuri nedantelate, în negru, pe hîrtie albă, de mărimea naturală a clișeelor, pentru toate valorile. Se pare că una sau numai cîteva coli din fiecare au fost distribuite la colecționari; în ce condiții, nu se știe! De asemenea, am văzut o singură dată, cîte un exemplar din fiecare valoare, colorate și nedantelate, la mărimea naturală; apoi valoarea de 5+5 lei în negru, la mărimea 6:5 a dimensiunilor, într-un singur exemplar, pe hîrtie subțire colorată (albă, roz, verde și albastru). Menționăm că acest ultim clișeu este neterminat (jumătatea inferioară a dreptunghiului nefiind hașurată). In sfîrșit, am mai văzut, o singură dată, proba negativă în negru pe alb a clișeului tuturor valorilor la scara 2:1 față de dimensiunile normale. Nu avem cunoștință de eseurile din colecțiile Fabricii de Timbre, Direcției P.T.T. și Societății.

Distribuția mărcilor. După recepția mărcilor imprimate, Dir. P.T.T. solicită avizul Societății asupra datei de „dare în circulație a timbrelor", ca și indicarea cantității de mărci pe care dorește să i se rezerve pentru membrii săi. Societatea a decis „punerea în vînzare" a mărcilor jubiliare pe ziua de 15 martie 1927, rugînd să i se rezerve la dispoziția sa cantitatea de 7 000 de serii.

Printr-o adresă către Societate, Dir. P.T.T. arată că își dă toate silințele ca întregul stoc să fie vîndut, uzînd, la nevoie, de posibilitatea ce are ca termenul de valabilitate să fie prelungit [6]).

Cu toate planurile și angajamentele luate, socoteala de acasă nu s-a potrivit cu cea din tîrg. In primele săptămîni după punerea în vînzare a mărcilor jubiliare, s-a manifestat o cerere foarte insistentă din partea publicului, cu caracter de speculă.

Față de această situație, organele P.T.T. au luat măsuri de frînare, refuzînd chiar cereri scrise de 30 de serii și procedînd la vînzări individuale de cîte o serie. Secretarul general al Societății, dimpotrivă, a încurajat prin toate mijloacele desfacerea rapidă a mărcilor, dînd chiar aprobări pentru vînzarea unor mari cantități către diverși „filateliști" și „mici vînzători" [7]).

Refuzîndu-se executarea aprobărilor Societății, s-a ajuns la conflict între cele două instituții, Societatea ridicînd o serie de obiecții asupra modului de distribuție.

In scurt timp, entuziasmul pentru această emisiune deosebit de scumpă [8]) s-a topit rapid, cererea a scăzut

(Continuare în pag. a 7-a)

ături, covoare, ceramică, sculpturi în lemn tc. pe care le-a lăsat la sfîrșitul vieții sale. Autoritatea sa în materie a făcut să i se ncredințeze, în mai multe rînduri, organizarea secției de artă populară în cadrul a liverse expoziții internaționale. A avut o activitate didactică, fiind numit, în anul 906, ca profesor la catedra de artă decorativă și perspectivă la Școala de Belle Arte, nde a funcționat cîțiva ani. Pe lîngă grafică (diverse pergamente oficiale, proiecte e mobilier cu caracter românesc etc.), Roguschi a pictat și o serie de tablouri în ulei l acuarelă, cu care a participat la cîteva xpoziții, în special saloane oficiale.

5) Compară și articolul „In jurul emisiunii Alexandru cel Bun", în „Filatelia", XIV, nr. 5 (89), mai 1965, p. 4—5.

6) Prin circulara cu nr. 35741 din 28 februarie 1927 a Direcției generale P.T.T. privitoare la punerea în circulație pe ziua de 15 martie 1927 a timbrelor comemorative ale „Societății regale române de geografie" se arată că: „Termenul de valabilitate la francare este pînă la 14 aprilie a.c. inclusiv".

Din documentația avută la dispoziție nu reiese că s-ar fi prelungit termenul de valabilitate la francare acordat inițial.

7) Astfel, s-au acordat aprobări pentru 2 000 serii unui „mic vînzător de produse R.M.S., invalid de război; pentru 4 000 de serii unui oarecare ing. Max Cerbeano din București; diverse cantități unor cunoscuți filateliști din Paris" etc.

8) Reamintim astfel că prețul de vînzare al unei serii a fost de 50 lei, din care 17 lei (1/3) putere de francare, iar restul de 33 lei (2/3) suprataxă în favoarea Societății de Geografie.

9) Minescu C. — Falsificarea timbrelor poștale; în Revista Societății Filatelice Române, II. nr. 11, nov. 1938.

10) Nămoloiu C. și Nosca G. — Falsificările timbrelor poștale moderne — Jubileul de 50 de ani al Soc. Regale Române de Geografie; în: Revista Societății Filatelice Române, II, nr. 11, nov. 1938, p. 7—9 și nr. 12, dec. 1938, p. 3—6

valoare uriaşă. În Oceanul Indian răzbineau cîteva corăbii, sub comanda lui Vicente Sadre, unchiul amiralului, care încrucişînd în aceste ape avea să interzică comerţul dintre Egipt şi India — portughezii atribuindu-şi monopolul comerţului cu aromatele.

La înapoiere, Vasco de Gama a primit titlul de conte iar în 1524 a fost numit vice-rege al Indiei. În acelaşi an a murit la Cochin, în India.

Francisco d'Almeida (Yv. 463, India portugheză) şi Alfonso d'Albuquerque (Yv. 465, India portugheză), vice-regi ai Indiei, au făcut ca portughezii să devină „stăpîni absoluţi ai comerţului în Oceanul Indian". Centrul politic şi militar al expansiunii portugheze în India a fost oraşul Gôa (Yv. 478, India portugheză) rămas sub stăpînire colonială portugheză pînă mai acum cîţiva ani, cînd a fost realipit Republicii India.

Fig. 5 şi 6 : Vasco de Gama ; Pedro Alvarez Cabral.

Fig. 7 : Vasco de Gama

Albuquerque a trimis expediţii în spre sud-estul Asiei, spre îndepărtatele „Insule ale Mirodeniilor" (Indonezia). Ajungînd în insulele Sumatra şi Java, portughezii şi-au asigurat controlul navigaţiei în strîmtoarea Malacca, descoperind şi drumul spre insulele Moluce, cele mai bogate în mirodenii. Navigînd mai spre nord, ei au fost primii europeni care au atins pe mare ţărmurile Asiei răsăritene. Aci, ei încep negoţul cu China, aşezîndu-se în oraşul Macao (1520) (Yv. 375, Macao) şi descoperă Japonia (1542).

Expediţia lui Vasco de Gama şi, ca urmare a acesteia, întemeierea imperiului colonial portughez de către Albuquerque, sînt redate în numeroase şi minunate emisiuni portugheze, din metropolă şi colonii [2]) care — ca şi Columbiana — ar putea să constituie un larg capitol în cadrul temei „navigatori şi exploratori".

C. SMIRNOV

[2]) Yvert : Portugalia : 146—153; 381—382; 655—662 şi colita nr. 7. Angola : 263—280 ; 118—125; 126—133; 134—141; 280. Africa portugheză : 1—8. Congo portughez : 75—82; 88—90; 91—98. Guineea portugheză : 113—120; 121—128; 129—136. India portugheză : 342—345; 406—410; 463—480. Macao : 165—172. Mozambic : 131—138; 139—146; 147—154. Nyasa : 99—108. St. Thoma şi Principe : 126—133; 134—141; 142—149. Timor : 52—59; 128—135.

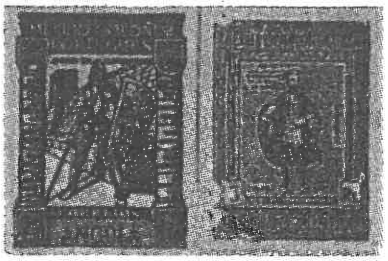

Fig. 8 şi 9 : Francisco de Almeida şi Alfonso d'Albuquerque

(Urmare din pag. a 5-a)

şi mărcile au rămas nevîndute. Către finele anului 1927, după 9 luni de la punerea lor în circulaţie, secretarul general al Societăţii arată cu amărăciune Direcţiei P.T.T. că „toţi membrii Comitetului Societăţii au rămas surprinşi de neînsemnatul rezultat ce a ieşit din vînzarea mărcilor noastre jubiliare". În anul următor, s-a încercat vînzarea prin licitaţie a stocului de mărci jubiliare nevîndute, iar pe ziua de 5 mai 1928 se trimitea un delegat care să ridice de la depozitul general de timbre al Dir. P.T.T. „întregul stoc de timbre rămas nevîndut".

„JUBILEUL SOCIETĂŢII DE GEOGRAFIE"

Fig. 3

Eseu în negru al negativului clişeului, mărit la 2 : 1 (36 × 50,8 mm), pentru marca de 5 + 5 lei.

Eseu în negru pe hîrtie colorată (albă, roz, verde şi albastră) al clişeului neterminat, la mărimea 6 : 5 a dimensiunilor (22,5 × 30,5 mm), faţă de clişeul admis, pentru marca de 5+5 lei. A se observa jumătatea inferioară nehaşurată a dreptunghiului.

Fig. 4

Fig. 5

Eseu nedantelat al clişeului terminat admis, la mărimea naturală (18 × 24,4 mm) pentru marca de 5+5 lei, culoare albastră. Se menţionează că eseurile similare pentru celelalte mărci ale emisiunii sînt colorate diferit faţă de culorile admise şi anume : în negru pentru 1+9 lei ; în negru-violet pentru 2+8 lei ; în carmin pentru 3 + 7 lei şi în brun-violet pentru 6 + 4 lei.

Epilog

După stabilizarea preţurilor, emisiunea în cauză a cotat printre cele ieftine. Astfel, în ultimii ani dinaintea celui de-al doilea război mondial, preţul său era cam la acelaşi nivel cu preţul „Încoronării" din 1922, ceva peste preţul emisiunii „60 de vîrstă" din 1926 şi cam la jumătate din cel al „Independenţei" din 1927. Cu toate acestea, în aceşti ani — probabil în 1937 — s-a produs falsificarea emisiunii respective, evident în detrimentul filateliştilor. În urma sesizărilor, mai întîi din străinătate, societatea filatelică a timpului a reacţionat prompt, publicînd în organul său de publicitate un avertisment [9]) şi un studiu asupra falsului respectiv în sine [10]). Falsificarea a fost determinată, între altele, de simplitatea desenelor, de natura hîrtiei comune şi lipsită de filigran, ca şi de modul de imprimare. Depistarea falsului este totuşi lesnicioasă, întrucît sînt afectate toate elementele mărcii : desenul, dimensiunile, culoarea, hîrtia, dantelura, guma.

ing. ILIE DEMETRESCU

Rev. Filatelia 12/1965.

COLȚUL CERCETĂTORULUI

ÎN LEGĂTURĂ CU BLOCURILE DE REPORT

Facem loc în coloanele revistei unor observații care ne-au fost comunicate de cititorul nostru, I.L.N. Best, din Londra, în legătură cu semnele caracteristice din blocurile de report ale emisiunilor românești litografiate.

În lucrarea doctorului Birnbach, datînd de acum cîteva decenii, s-au strecurat unele erori care au putut fi corijate pe bază studiilor făcute după apariția ei, de către cercetători ai emisiunilor clasice litografiate românești. Iată unele dintre aceste observații:

La marca de 18 bani, emisiunea 1868 (marcă rară în stare nouă sau în piese multiple dar destul de comună în stare uzată):

Ilustrația semnelor caracteristice reprodusă în cartea lui Birnbach trebuie rectificată, mutînd rîndul al doilea în locul rîndului întîi, întrucît tipurile indicate ca fiind nr. 1—2—3—4 corespund de fapt cu pozițiile 5—6—7—8 și invers.

Se poate obține o imagine clară, despărțind — la mijloc — cele două rînduri și așezîndu-le unul în locul celuilalt.

Dacă datele indicate de Birnbach ar fi juste, ar urma ca în colțul superior stîng, coala să aibă următoarea conformare:

.	6	7	8	5
1	2	3	4	1
5	6	7	8	5

care pare cel puțin surprinzătoare pentru un colț superior de coală.

Din constatările făcute pînă în prezent, marca de 18 bani ar trebui să fi fost imprimată folosindu-se mai multe planșe. Ținînd seama de exemplarele margine de coală cunoscute, s-ar părea că s-ar fi folosit numai două planșe și anume acelea menționate de Eduardo Cohen în lucrarea sa, cu indicativele C (corespunzînd primelor tiraje) și B (corespunzînd tirajelor din 1869).

Pentru o adîncire a studiului acestor colți, sînt utile orice informații privind piesele margine de coală din valoarea de 18 bani. Am ruga deci ca să fie semnalate, prin redacția revistei, exemplarele margine de coală, precizînd totodată pentru fiecare, următoarele elemente:

Culoarea (roz, roz-lilas, roșu, roșu-violaceu, roșu-portocaliu, carmin etc.).

Hîrtia (groasă, subțire, lucioasă, albă, gălbuie etc.).

Tipul mărcilor (numărul de poziție în blocul de report, indicat însă potrivit rectificării de mai sus).

La marca de 25 bani 1869 Birnbach indică așezarea 1—2—3—4. În realitate, tipul arătat de Birnbach ca nr. 3, este nr. 1, tipul indicat ca nr. 4 este nr. 2, tipul 1 este tipul 3 iar cel indicat cu nr. 2 este tipul 4. Ca atare, pentru a corecta ilustrația din lucrarea lui Birnbach, aceasta ar trebui tăiată între tipurile 2 și 3 și apoi ar trebui așezată prima jumătate din bloc în locul celei de-a doua

La marca de 50 bani 1869, Birnbach indică așezarea în ordinea 1—2—3—4. În realitate, tipul 4 al lui Birnbach este tipul 1, tipul 1 este 2, tipul 2 este tipul 3 și tipul 3 este tipul 4. Ar trebui deci din nou tăiată ilustrația blocului, mutînd tipul 4 al lui Birnbach în poziția nr. 1. Restul urmează în ordine normală.

★

Socotim foarte utile semnalările făcute în cadrul acestui colț al certătorului și sperăm că prin verificarea materialelor de care dispun, cititorii noștri vor putea aduce noi contribuții în studierea construcției blocurilor de report și a planșelor emisiunilor noastre clasice.

DIN ÎNCEPUTURILE FILATELIEI:

PRIMELE SUPRATIPARURI

Începînd din anul 1940 am aniversat aproape în fiecare an centenarul primelor mărci poștale ale diferitelor țări. Ne este încă vie în amintire frumoasa manifestare din toamna anului 1958, cînd s-a serbat centenarul primei mărci apărute în țara noastră — capul de bour.

Dacă primele mărci apărute sînt bine fixate în cataloagele filatelice și datele lor de apariție îndeobște cunoscute de toți filateliștii sau cel puțin de cei care colecționează țara respectivă, în ce privește apariția primelor mărci cu supratipar părerile nu sînt unanime.

Astfel, majoritatea colecționarilor atribuie această calitate mărcii poștale locale din New York, cunoscută sub denumirea de CARRIER STAMP — care cu 119 ani în urmă, în anul 1846, a fost supratipărită cu o nouă valoare nominală, de „ 2 c", în locul vechii valori, mai mari, de „3 c". — Deși aceasta marcă, atît în prima ei formă cît și supratipărită, avea „circulație liberă" — respectiv circula cu asentimentul poștei, ea este considerată, așa cum este de fapt, o emisiune particulară.

O altă marcă supratipărită, de data aceasta în Franța, își revendică de asemenea întîietatea. Este vorba de o marcă de 20 centime, din emisiunea provizorie a anului 1851, supratipărită cu o nouă valoare nominală, de 25 centime. Datorită opoziției întîmpinate de aplicarea majorării tarifului

poștal, această marcă — deși supratipărită în cantități apreciabile — nu a circulat niciodată poștal. Numai cîteva bucăți s-au strecurat, în ciuda ordinului strict care prevedea distrugerea întregii cantități.

Cea de-a treia marcă din primele supratiparuri ar îndeplini toate condițiile ca să fie socotită drept prima marcă poștală oficială supratipărită

Fig. 2. În stînga, marca fără supratipar. În dreapta, cele două tipuri ale supratiparului (diferind prin forma literei y)

care a circulat în mod efectiv. Este vorba de marca de 2 reali, Spania, supratipărită în 1855 în Cuba, cu valoarea nominală de 1/4 real, corespunzînd unui nou tarif introdus pentru trimiteri poștale locale. Acest supratipar — pe care l-am putea denumi „Nr. 1" — a fost efectuat la imprimeria J. Toribia de Arazoza din Havana și a fost pus în circulație în ziua de 19 noiembrie 1855, ca urmare a înființării unui tarif de 1/4 real, pentru transportul corespondenței în orașul Havana.

Întrucît imprimarea la Madrid a unor mărci cu noua valoare nominală și transportul lor pînă în Cuba ar fi necesitat — în urmă cu 110 ani — timp îndelungat, s-a recurs la formula supratipăririi, existînd în stoc suficiente cantități de mărci de 2 real. Datorită instalațiilor rudimentare ale tipografiei, există două varietăți ale acestui supratipar. Supratiparul este format din litera Y și cifra 1/4, litera fiind semnul prescurtat, pentru „Interior", iar cifra, valoarea nouă tarifară.

Fără îndoială că cei care au recurs la măsură administrativă de expedient, nu s-au gîndit că în felul acesta lua naștere o categorie nouă de mărci, în filatelia, pe atunci în fașe dar care urma să ia o dezvoltare atît de mare în deceniile următoare.

Această marcă supratipărită a circulat pînă la imprimarea unei noi mărci cu valoarea nominală de 1/4 real, în anul 1862.

La împlinirea a 100 ani, prin grija Asociației filatelice din Cuba a fost tipărită o vinietă comemorativă, în formă de coliță, pe care e reprodusă prima marcă supratipărită, din 1862.

T. CUTLIC

filatelia
nr. 3 — 1965

REVISTA
ASOCIAȚIEI FILATELIȘTILOR
DIN R.P.R.
Redacția și Administrația:
București, 45. Str. Biserica Enei, 16; tel. 16.67.15

Colectivul de redacție
Lucian BELCEA
Alexandru DUMITRESCU
Constantin SMIRNOV
Vsevolod SURJICOV
Nicolae TRIPCOVICI (redactor șef)

MĂRCILE R.P.R. CU SUPRATIPAR

Pentru început, cîteva date pentru amatorii de statistică: pînă la data apariției acestor rînduri, lista mărcilor R.P.R. cuprinde 103 mărci cu diferite supratipăruri. Laolaltă, aceste mărci supratipărite au însumat un tiraj de circa 230 milioane.

Și încă un amănunt: cu ocazia acestor supratipăriri, datorită greutăților tehnice inerente unui proces de imprimare care cere o precizie deosebită în execuție, a rezultat, firește, și un anumit procent de mărci incorect imprimate. Aceste deșeuri de tipar — care ar fi putut forma obiect de vînătoare pentru amatorii de așa-zise „varietăți" sau „erori" — au fost toate distruse prin ardere, la Fabrica de timbre. Datorită îndemînării profesionale a lucrătorilor fabricii, procentul rebuturilor de tipar a fost, de altfel, redus.

Mărcile R.P.R. supratipărite pot fi împărțite în următoarele categorii:

— supratipăruri cu caracter politic

— supratipăruri determinate de măsuri cu caracter economic sau financiar (reduceri de tarife poștale, reforma bănească etc.)

— supratipăruri determinate de diferite evenimente culturale (inclusiv cele filatelice) sau sportive.

Primele mărci supratipărite, reprezentînd proporția cea mai mare din tirajele cu supratipar, au apărut după înlăturarea monarhiei și proclamarea R.P.R.

In nr. 1-2/1964 al revistei noastre am descris „nașterea" primei mărci a republicii noastre: „Recensămîntul 1948". Concomitent se punea însă problema de a se asigura urgent necesarul de mărci uzuale pentru marele consum al corespondenței și trimiterilor poștale. Față de capacitatea de imprimare, relativ redusă, de care dispunea pe atunci Fabrica de timbre, nu ar fi fost ușor de realizat, într-un timp foarte scurt, o nouă emisiune cu desene noi, corespunzătoare, în tiraje de masă. S-a hotărît, de aceea, a se supratipări stocurile importante care existau din emisiunea uzuală „Vederi", pe atunci în curs (stocurile ridicîndu-se la circa 15 milioane exemplare din fiecare din cele 11 valori ale seriei).

Supratipărirea stocurilor existente de mărci, realizată într-un timp record, a permis să se pună în circulație importante cantități de mărci necesitate de traficul poștal. Supratipărirea acestor mărci a avut loc între 14 martie — 15 aprilie 1948. Simultan au fost supratipărite și mărcile porto, într-un tiraj de circa 800 mii bucăți de fiecare din cele patru valori.

In ordine cronologică, urmează supratiparul din 1948, „31 lei", aplicat pe mărci de lei 32 „Prietenia romîno-bulgară", ca urmare a reducerii tarifului poștal (recomandata de la 32 la 31 lei, scrisoarea simplă de la 12 la 11 lei). Din tirajul inițial de 3 milioane al acestei mărci, au fost supratipărite cu tuș negru, cu noua valoare, 2 700 000 bucăți, cantitatea nesupratipărită fiind deci de 300 000 bucăți.

Evenimentul care a dus însă la o utilizare de amploare a supratipărurilor, pe parcursul a nu mai puțin de 10 luni din anul 1952, a fost reforma bănească efectuată în ianuarie 1952, în interesul tuturor celor ce muncesc, de la orașe și de la sate, lovind necruțător în elementele afaceriste și speculative. Cu acest prilej au fost supratipărite cu valori noi, 79 de mărci cu un tiraj însumînd 49 752 850 bucăți, folosindu-se stocurile existente din emisiunile anului 1948. Toate aceste mărci aveau valabilitate de francare pînă la epuizare și existau la data respectivă în cantități însemnate, fie în depozit, fie pe rețeaua poștală.

Supratipărirea stocurilor existente a avut și efecte de ordin „filatelic", în sensul că unora dintre mărci li s-a redus, prin supratipărire, în mod simțitor, tirajul, cantitățile rămase nesupratipărite fiind în unele cazuri de numai 50—100 mii exemplare[1]). In actuala conjunctură, de propășire a filateliei noastre și de creștere continuă a cererilor de peste hotare — aceste cifre reprezintă cantități extrem de reduse.

Tocmai în perioada aplicării reformei bănești se găsea în lucru la Fabrica de timbre, seria de 4 valori pentru sărbătorirea Centenarului nașterii marelui nostru dramaturg I. L. Caragiale. Cele 3 valori de cîte 11 lei ale seriei au fost supratipărite cu 0,20, 0,55 și 0,75 lei. Dintre acestea, valorile de 0,20 și 0,75 lei s-au dovedit a nu corespunde întocmai cu noile tarife poștale care au fost puse în vigoare după reforma bănească. Aceste supratipăruri fiind primele realizate, datorită grabei nu au putut fi studiate îndeajuns. Astfel, pe două din cele 3 valori ele au fost aplicate cu totul inestetic, fără „menajament", de-a curmezișul chipului lui Caragiale. Aceste trei mărci nu au circulat nesupratipărite.

[1]) Publicăm mai departe, în acest articol, lista lor.

Spre bucuria filateliștilor, cele 3 mărci din seria „Caragiale" au fost ulterior retipărite — tot în culorile lor inițiale — cu valorile adecvate noului tarif.

La data reformei bănești, mărcile existente în coli întregi au fost retrase de pe rețea și împreună cu cele din depozit au fost date la supratipar. Operațiunea a fost efectuată în continuare în perioada februarie-noiembrie 1952. Aceasta, pe de o parte, datorită cantității mari de mărci, iar pe de altă parte și faptului că utilajul pe care-l moștenise de la vechiul regim, nu avea decît o capacitate destul de limitată, cu care trebuiau realizate — pe lîngă aceste supratiparuri — emisiunile comemorative noi precum și stocurile de mărci ale noii emisiuni uzuale destinată a înlocui mărcile cu supratipar. Aceste împrejurări obiective au făcut ca folosirea emisiunilor supratipărite să se prelungească pe o perioadă mai mare.

După cum am arătat și mai sus, nu au fost supratipărite decît coli întregi. Toate mărcile fracționate, respectiv detașate din colițe originale, au fost distruse. Această distrugere s-a făcut prin ardere la Poșta centrală.

In cadrul supratiparurilor efectuate, s-a ținut seama ca tușul utilizat să prezinte un contrast cît mai viu cu culoarea mărcilor, utilizîndu-se — după caz — tuș negru, roșu și în două cazuri tuș albastru (U.P.U. 20 lei și Aviație 30 lei).

Dar ca totul „să fie cît se poate de filatelic", întîmplarea a făcut ca — datorită unei scăpări din vedere la Fabrica de timbre, — o marcă să fie supratipărită în parte cu tuș negru și în parte cu tuș roșu. Este vorba de valoarea de 4 lei din „Planul cincinal" (tuș negru 2 140 000 buc., tuș roșu 60 000 buc.).

Ținînd seama de faptul că valorile dintr-o emisiune au de obicei dimensiune comună, pentru ușurința manipulării noile valori nominale au fost aproape totdeauna aceleași pentru toate valorile dintr-o serie (exemple: Aurel Vlaicu, Centenarul Eminescu, Centenarul 1848, Pușkin, Planul de stat 1950, Ordine și medalii etc.).

Tirajul mărcilor supratipărite cu prilejul reformei bănești a variat mult, de la o valoare la alta, în funcție de stocurile de mărci disponibile care au fost date la supratipărire [2]).

In tiraje de peste un milion de bucăți au apărut următoarele mărci cu supratipar (în ordinea numerotării din catalogul mărcilor poștale românești, ediția 1965): 1221, 1227, 1249, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1259, 1261, 1262, 1263, 1278, 1279, 1280—1281, 1282, 1283, 1285, 1289 și 1290.

In tiraje variind între 500 000 și 1 000 000 de exemplare au fost supratipărite mărcile nr. 1258, 1260, 1264, 1292.

Tiraje între 250 000 și 500 000 exemplare au avut mărcile nr. 1228, 1241, 1243, 1247, 1248, 1250, 1252, 1276, 1277, 1286, 1287, 1288, 1291, 1293, precum și mărcile Porto nr. 104—107 (fără filigran) și 108—109 (cu filigran).

Tiraje între 100 000 și 250 000 exemplare au avut mărcile nr. 1222—1226, 1229, 1240, 1242, 1251, 1268, 1272—1275.

Tiraje foarte limitate au avut celelalte mărci supratipărite, din care — ținînd seama și de cantitățile folosite la francatură — s-au păstrat desigur cantități foarte mici neobliterate. Acestea constituie deci valorile vîrf — din punct de vedere filatelic — în cadrul emisiunii cu supratipar.

Astfel, tiraje între 90 și 100 000 exemplare au avut mărcile nr. 1220, 1230—1238, 1244, 1246, 1266, 1267, 1269—1271.

In 84 300 exemplare a fost supratipărită marca de 5 lei din seria Centenarul Andreescu, în 84 300 marca de 11 lei (nr. 1245) din seria Pionieri, 75 900 exemplare au fost supratipărite din marca de 3 lei din seria G.M.A. (nr. 1265) și în fine în numai 60 000 exemplare, marca de 4 lei din seria Planul cincinal, cu supratipar roșu (1284).

Ca urmare a acestor supratipăriri, dintr-o serie de emisiuni au rămas nesupratipărite cantități extrem de mici (cifre în care se cuprind și cele care au fost folosite la francatură):

— Constituția, 12 lei			100 000 exemplare
— Centenarul revoluției	2+ 2 lei		50 000
— „ „	5+ 5 „		50 000
— „ „	10+10 „		50 000
— „ „	36+18 „		50 000
— Pușkin	30 „		100 000
— U.P.U.	20 „		100 000
— Centenarul Eminescu	11 „	(Scris. III)	100 000
— Centenarul Andreescu	11 „	nedantelat	60 000
— Planul de Stat	11 „	„	50 000
— 1 Mai 1950	31 „	„	50 000
— Pionieri 1950	8 „		100 000
— Jocurile Mondiale Universitare de iarnă	20 „		100 000
— Expoziția tehnică și agricolă	11 și 31 „	„	100 000
— Ordine și medalii	2 „	„	50 000
— „ „	4 „	„	50 000
— „ „	11 „	„	50 000
— „ „	35 „	„	50 000
— „Arlus" 1951	4 „		70 000
— „ „	35 „		80 000
— Planul Cincinal	6 „		50 000
— „ „	7 „		50 000
— „ „	8 „		50 000
— „ „	30 „		50 000

După această supratipărire în cantități de masă, supratipăririle s-au rărit. Din 1952 și pînă astăzi nu am mai avut de înregistrat decît un număr restrîns de supratiparuri.

Astfel — cu ocazia Expoziției Universale de la Bruxelles — au fost supratipărite, la 20 iulie 1958, tripticele emise în 1957 cu ocazia lansării primilor sateliți artificiali ai Pămîntului, de către U.R.S.S.

In 1959 — un supratipar de formă rombică, cu tuș roșu a fost aplicat pe colița Centenarului mărcii românești, pentru marca Zece ani de comerț filatelic de stat. Altul a apărut cu prilejul lansării primei rachete cosmice în Lună. Cel de-al treilea a marcat Jocurile Balcanice din 1959 (CMR nr. 1724).

Anul 1962 ne aduce de asemenea două noi supratiparuri — primul pe marca emisă cu ocazia turneului de fotbal de juniori UEFA — cu textul „1962 Campioana europeană" — cu noua valoare nominală de 2 lei. De asemenea marca prilejuită de Campionatele mondiale feminine de handbal în 7, ce au avut loc la București și care au dat cîștig de cauză țării noastre, a fost supratipărită cu textul „Campioană mondială" și cu un nominal nou de lei 5.

Și în sfîrșit, cu ocazia Conferinței pe țară a A.F.R., la 30 martie 1963 a fost supratipărită cu un tuș violet-albastru, marca emisă de „Ziua mărcii poștale" din noiembrie 1962.

Fără a avea pretenția unui studiu, nădăjduim că rîndurile de mai sus vor constitui totuși un sprijin pentru filateliștii care își îndreaptă atenția spre mărcile românești cu supratipar, o colecție ce acum încă se poate realiza ușor, dar care peste puțină vreme va pune probleme chiar filateliștilor încercați.

T. CUTLIC

[2]) Cifrele privind tirajele au fost publicate în „Catalogul filatelic oficial al timbrelor R.P.R.", publicat în anul 1954 de Ministerul Culturii, Direcția Generală a Editurilor și Difuzării Cărții — I.C.S. Filatelia.

Rev. Filatelia 11/1965

PUNCTE DE VEDERE:

CUM SĂ COLECȚIONĂM?

PENTRU O COLECȚIE SPECIALIZATĂ DE MĂRCI ALE REPUBLICII NOASTRE

Sub același titlu, revista „Filatelia" a publicat în nr. 5 din octombrie 1959, un interesant și documentat articol (sub semnătura tov. ing. M. Popovici) în care se milita pentru alcătuirea unei colecții specializate de mărci ale republicii noastre.

Intrucît considerăm că ideea de bază a acestui articol, nu numai că nu și-a pierdut actualitatea ci, dimpotrivă, se impune și astăzi cît mai pregnant, ne propunem să o reluăm mai pe larg, menținînd — ca o accentuare — același titlu.

În toate marile expoziții internaționale, de cea mai înaltă prețuire se bucură în special exponatele de studiu a unor emisiuni, desigur, în primul rînd, cele clasice, dar și cele moderne, inclusiv uzualele. Pe lîngă mărcile de bază ce alcătuiesc emisiunea respectivă, astfel de colecții cuprind varietăți de hîrtie, de filigran, de dantelură, de culoare, precum și erorile emisiunilor studiate. Colecția de studiu este cu atît mai valoroasă, cu cît studiul este mai mult adîncit, materialul expus incluzînd de pildă și blocurile de report, fie întregi — fie reconstituite din unicate — mergînd citeodată pînă la reconstituirea unor planșe întregi.

Pentru a lămuri cititorul pînă la ce grad de profunzime poate merge o astfel de colecție de studiu specializată, voi cita un singur exemplu edificator.

La expoziția „Praga 1962" s-a putut admira în cadrul „clasei de onoare" [1]), un splendid exponat prezentat de Jean Poulie (Blaricum-Olanda), cuprinzînd reconstituirea completă din unicate a celor 17 planșe diferite ale primei emisiuni olandeze din 1852. Exponatul, cuprinzînd 1 700 figurine reprezenta numai un extras al unei foarte ample colecții de studiu a primei emisiuni olandeze, colecția incluzînd cca. 10 000 piese [2]).

Evident, alcătuirea unei asemenea colecții de mărci clasice presupune existența unui material extrem de vast și mijloace bănești considerabile. Pentru colecționarul obișnuit și în special pentru colecționarul tînăr, procurarea unui asemenea material este desigur aproape imposibilă.

Inseamnă oare că un colecționar de azi nu poate alcătui o colecție tot atît de interesantă filatelic — și că el trebuie deci să se limiteze la alcătuirea unei simple colecții după catalog sau la alcătuirea unor colecții tematice? Nu mai are oare colecționarul de azi posibilitatea de a alcătui o colecție vastă și adîncită de studiu? Va trebui oare ca el să rîvnească pasiv la materialul clasic — evident rar și scump — pe care desigur nu-l va putea procura nici pe departe în cantitatea necesară unei colecții de studiu? Trebuie deci să renunțăm să facem filatelie „la cel mai înalt nivel?".

Răspunsul este categoric NU.

Căci emisiuni actuale, din multe țări oferă încă — cu toată perfecționarea mijloacelor tehnice de imprimare, posibilități de studiu tot atît de largi, ca și cele mai respectabile și căutate emisiuni clasice.

Ceea ce trebuie să bucure pe colecționarii noștri este faptul că și emisiunile cele mai recente ale patriei noastre, oferă un minunat cîmp de studiu.

Intr-adevăr, limitîndu-ne numai să consultăm „Catalogul mărcilor poștale românești" (ediția 1959 și 1964) putem constata că bună parte din emisiunile noastre prezintă — unele varietăți de filigran, altele varietăți de dantelură, altele varietăți de hîrtie, altele varietăți de culoare și nuanțe.

Și sînt emisiuni care oferă chiar și toate aceste posibilități cumulate — adică tot ceea ce-și poate dori și rîvni chiar și cel mai exigent filatelist.

Am spus „limitîndu-ne numai să consultăm Catalogul mărcilor poștale românești", deoarece pentru emisiunile mai noi, și în special pentru emisiunile republicii noastre, catalogul este departe de a epuiza gama varietăților. Considerăm aceasta — pe lîngă numeroasele lor calități pozitive — ca o lacună a cataloagelor noastre.

Ne propunem în prezentul articol să arătăm esențial următoarele:

1. Că emisiunile republicii noastre permit alcătuirea unor frumoase și vaste colecții de studiu — oferind material la îndemîna oricărui filatelist sîrguincios.
2. Să arătăm care sînt criteriile metodologice pe baza cărora o asemenea colecție trebuie alcătuită.
3. Să stimulăm prin aceasta interesul crescînd al colecționarilor de la noi și de pretutindeni pentru emisiunile patriei noastre.

I. Emisiunile din anii 1948—1965 oferă material bogat pentru alcătuirea unei frumoase colecții de studiu

Ceea ce afirmă subtitlul se poate cu ușurință dovedi pe baza cîtorva exemple. Este esențial ca acest lucru să fie ilustrat, deoarece mulți colecționari nu s-au sesizat în suficientă măsură de acest lucru, iar cei fără experiență îl ignorează pur și simplu.

Exemplul 1. Emisiunea de mărci uzuale din 1955 (C.M.R. ed. 1964 pag. 166) prezintă trei filigrane deosebite. La rîndul lor aceste filigrane se pot prezenta în 8 poziții diferite. Acestea oferă deci dintr-un bun început 24 de variante. Dar aceeași emisiune prezintă de asemenea 5 variante de dantelură, variind între dantelura 14 și 15. Dacă se combină varietățile de dantelură cu cele de filigran se obțin 120 de posibilități (teoretic) sub care se poate prezenta una și aceeași marcă. Trebuie specificat că mărcile respective s-au vîndut ani de zile la valoarea lor facială, în milioane și milioane de exemplare. Acest studiu se poate face și cu exemplare ștampilate, foarte ieftine, fără ca valorea lor filatelică de studiu să fie știrbită cu ceva.

Dar n-am epuizat încă posibilitățile oferite de această emisiune aparent banală. Astfel, catalogul C.M.R. semnalează 3 varietăți de desen, la care trebuie adăugată cel puțin și cea semnalată de articolul „varietăți la emisiunile R.P.R." (2). Acesta este însă un domeniu în care un studiu mai atent poate furniza noi descoperiri.

Trecînd acum la varietățile de culoare, această emisiune prezintă nuanțe numeroase din care menționez numai două: valoarea de 35 bani prezintă nuanțe mergînd pînă la verde și albastru-verzui iar valoarea de 1 leu trece de la violet roșcat la violet negru.

---

1) Pentru a fi promovat în clasa de onoare F.I.P., un exponat trebuie să fi obținut anterior, cel puțin 2 medalii de aur sau distincții echivalente, în expoziții internaționale aflate sub patronajul F.I.P. sau recunoscute de aceasta.

2) Catalogul expoziției, pag. 104 (ediția franceză).

La aceasta sînt de adăugat varietăți ale fondului — de la fond mat la fond cu aspect burelat.

Și hîrtia prezintă variante ca de pildă: netedă pe spate sau cu urmele pînzei de pe banda de fabricație.

Trebuie desigur adăugate și perechile nedantelate orizontal, enumerate de C.M.R.

Iată deci întemeiată pe deplin afirmația că emisiunile noastre prezintă — unele dintre ele — toate posibilitățile de diferențiere cumulate.

Exemplul 2. Nici amatorii de „cote" mai substanțiale nu vor fi dezamăgiți. Așa de pildă emisiunea „Expoziția Bruxelles 1958" oferă două filigrane diferite (XVII și XVIII) fiecare prezentînd 18 variante de supratipar, în plus tête-bêche-urile respective, deci cca. 40 de variante, pe lîngă faptul că însăși coala întreagă — nedecupată — prezintă prin aranjamentul ei, una din cele mai originale piese filatelice moderne.

Desigur că exemplele pot fi multiplicate după voie, dar credem că am demonstrat îndestulător ceea ce ne propusesem.

II. Criteriile de alcătuire ale unei colecții specializate de studiu a mărcilor R.P.R.

Trebuie să începem prin a enumera — fie numai sumar — care sînt criteriile alcătuirii unei colecții de studiu clasice.

Apoi să vedem cum se pot aplica aceste criterii condițiilor specifice unei colecții de studiu pentru mărci moderne și în final, colecției de studiu a mărcilor republicii noastre.

Mai întîi putem preciza — cred fără să greșim — că nu există reguli rigide, precis codificate, care să reglementeze această materie. Există totuși anumite criterii general acceptate.

Astfel se poate afirma că o colecție clasică specializată de studiu poate trata în general următoarele capitole:

1. Mărcile de bază (primul tiraj, inițial, al emisiunii studiate)

2. Impresiunile ulterioare ale aceleiași emisiuni, înțelegînd prin aceasta tirajele succesive. Acestea pot prezenta — de la caz la caz — atît față de tirajul inițial, cît și între ele, una sau mai multe din următoarele elemente de diferențiere:

— calitatea hîrtiei (culoare, grosime, compoziție etc.);
— felul filigranului, poziția lui (eventual prezența sau absența lui);
— dantelura;
— procedeul de imprimare;
— diferența de desen (provenită din retușarea clișeelor sau din uzura acestora);
— nuanțele culorilor.

3. Reconstituirea blocurilor de report și eventual a planșelor întregi, în special acolo unde fiecare marcă ocupă un loc determinat în coală, cum e cazul cu unele emisiuni clasice engleze. Reconstituirea blocurilor de report este posibilă datorită detaliilor de imprimare determinate de tehnica particulară de imprimare a mărcilor în perioada mai veche.

4. Obliterările emisiunii respective: e de menționat că acest aspect permite, mai ales la emisiunile clasice, frumoase dezvoltări, deoarece numărul oficiilor poștale în acel timp era relativ redus — ceea ce a permis să se stabilească cu precizie nomenclatura lor, precum și diferitele tipuri de ștampile aplicate de fiecare dintre ele.

5. Piese pe scrisori autentic circulate, unele dintre ele constituind documente pe cît de valoroase pe atît de pitorești.

6. Eseurile emisiunilor respective, completate cu eventualele tipuri neemise.

7. Alte elemente particulare fiecărei emisiuni în parte.

Tratarea, cuprinderea cumulativ sau numai parțial a acestor capitole este în funcție atît de posibilitățile pe care le prezintă emisiunea însăși cît și de posibilitățile personale ale colecționarului.

Să vedem acum cum se transpun criteriile susmenționate în cazul emisiunilor moderne:

1—2. Emisiunile moderne, beneficiind de o tehnică mai avansată de imprimare, nu oferă de regulă aceeași varietate ca și emisiunile clasice. Multe emisiuni sînt realizate cu o singură impresiune, cu aceleași planșe sau cilindri. Este cazul numeroaselor emisiuni comemorative și tematice.

Tiraje succesive prezintă însă mai toate seriile „curente"; aci, de bună seamă, între diferitele tiraje, apar deosebiri.

3. Tehnica modernă de imprimare nu mai cunoaște blocurile de report, eliminate de procedeele tehnicii moderne.

4. Capitolul obliterărilor, prin marele număr al oficiilor poștale existente, este prea vast spre a putea fi practic atacat — în ansamblul său — cu șanse de succes.

În schimb a apărut așa-zisul capitol al obliterărilor speciale al celor ocazionale, precum și cel al plicurilor prima zi cu ștampilele respective. Se mai adaugă ștampile publicitare, propagandistice etc.

5. Piesele pe scrisori — prin frecvența lor — nu prezintă interes în general. Dar în cazuri speciale, scrisorile autentic circulate devin piese interesante.

De exemplu scrisori purtînd ștampilele diferitelor cenzuri militare și civile din timpul războiului, scrisori de la și pentru prizonierii de război etc.

6. Eseurile mărcilor moderne rămîn în general în arhiva imprimeriilor sau administrațiilor poștale.

S-ar părea că intervine o limitare a cîmpului de investigație. Dar acest lucru este numai aparent, deoarece — apar direcții calitativ noi, care compensează cu îndestulare limitarea cîmpului de studiu.

★

Să vedem cum se realizează acest lucru în cazul emisiunilor noastre și care ar putea fi capitolele unei astfel de colecții de studiu specializate de mărci ale republicii noastre.

1. **Capitolul seriilor curente sau uzuale**, care oferă vastele posibilități ilustrate de exemplul pe care l-am dat.

2. **Capitolul mai restrîns al varietăților de filigran** cu posibilitatea de dezvoltare cvasi-specifică la filigranul R.P.R. prin cele 8 poziții posibile. Acest capitol a putut fi dezvoltat — de altfel în mod asemănător și la emisiunile mai vechi „Spic de grîu" etc.

(Continuare în pag. a 9-a)

La vîrsta de 50 de ani, despre care Maupassant a spus că este „piscul de pe care se vede bine capătul drumului", a venit o recidivă gravă. Cine mai poate spune că nu există „a doua copilărie" !

Fiul meu, de 23 de ani, m-a înfierat imediat cu porecla „junele filatelist".

Pasiunea mea, care va rămîne pentru toată viața, este legătura cu radioamatorii pe unde scurte. In timp de 40 de ani am comunicat cu toate

punctele pămîntului. Flăcăii din toată lumea sînt prietenii mei. Natural că primeam de la ei scrisori. Nimeni din familie nu colecționa mărci, dar cum nu mă îndurăm să arunc tot felul de mărci exotice și plicuri, acestea s-au adunat. Focul mocnea, dar fără flacără încă. O dată, însă, a venit un nou coleg de serviciu, un filatelist entuziast și totul s-a isprăvit : s-a născut „junele filatelist".

Atunci a venit regretul pentru „anii trăiți fără țel", bineînțeles din punctul de vedere al colecționarului ! In anul 1924, băiat de 20 ani, am plecat în Arctica (majestatea sa întîmplarea !) și Arctica mi-a plăcut atît de mult încît am rămas acolo 20 de ani. Am luat parte la diferite expediții care ulterior s-au reflectat pe mărci poștale, am fost radiotelegrafist pe dirijabilul „Zeppelin". Ce păcat că nu am strîns atunci cel puțin două puduri de ilustrate și mărci ! Ce material minunat de schimb ar fi fost !

Să-mi fie cu iertare principiul meu: eu colecționez totul : obliterate și neobliterate, mărcile tuturor țărilor și tuturor popoarelor.

Se spune că nu există fericirea totală. Bucuria o aduce însăși procesul de căutare a fericirii. Scopul final rămîne mereu în față. Așa se întîmplă și cu mărcile : toate nu se pot aduna, însă trebuie încercat. Trage în cotofană, trage în cioară, vei lovi și șoimul !

Sînt întrebat dacă colecția mea este mare. Nu ! Sînt departe de așii filateliei. Am ceva peste 20 000 de mărci, a zecea parte din mărcile existente. Dar eu nu mă descurajez, colecționez și nu invidiez (invidia este sentiment josnic, definită ca tristețea din cauza fericirii altuia).

Fiecare filatelist trebuie să fie propagandist. In această privință toți sînt de acord. Spre regretul meu, eu fac propagandă în forme reduse. Pe mine mă urmează nepotul meu de 7 ani. Cîndva, colecția mea va trece desigur în posesia lui ; dar din prudență nu spun nimic, pentru a nu da loc la întrebarea nerăbdătoare — cînd va sosi, în sfîrșit, acest moment ?

Privește mărcile și îți vin diverse idei. Iată o marcă, cam uzată, pe partea din spate are cîteva urme de șarniere. Aceasta înseamnă că a schimbat mai mulți stăpîni. Ce vești și cui le-ai adus, draga mea ? Tristețe,

bucurie, declarație de dragoste... In albumele cui ți-ai petrecut viața și cum au trăit toți acești oameni, începînd cu primul, care te-a lansat în lumea largă ? Parcă îți este puțin ciudă că marca aflată în albumul tău a fost emisă acum 100 de ani și îți va supraviețui, va schimba stăpînul.

Păcat că mărcile nu știu să vorbească...

CUM SĂ COLECȚIONĂM ?

(Urmare din pag. a 5-a)

3. **Capitolul supratiparurilor**, cuprinzînd variantele de supratipar, de la supratipar deplasat pînă la supratipar răsturnat.

4. **Capitolul varietăților de nuanțe.**

5. **Capitolul pe care l-am denumi al „erorilor sistematice".** [3])

6. **Capitolul „erorilor întîmplătoare"** prezentînd acele erori sporadice ca perechi nedantelate, timbre perforate la mijloc, neomogenități de format ș.a. [4]).

Se poate astfel alcătui o vastă colecție specializată de studiu, cuprinzînd elemente extrem de variate.

In ce ne privește înclinăm a considera că această varietate este o calitate a emisiunilor noastre și nu un defect : uniformitatea — chiar și în perfecțiune — este adeseori plictisitoare.

Credem că exemplele pe care le-am dat în ceea ce privește posibilitatea de a alcătui, cu mijloace materiale din cele mai obișnuite, frumoase colecții specializate de studiu a mărcilor patriei noastre vor stimula pe colecționarii noștri în această direcție. Sîntem convinși că și alți filateliști sînt preocupați de mai multă vreme de această chestiune, dar pînă în prezent, la expozițiile interne nu am văzut decît rar exponate care să corespundă întrutotul acestor criterii.

Sperăm că la viitoarele expoziții interne, cît și în special la cele internaționale, să putem vedea cît mai multe colecții specializate de acest fel. Acest fel de exponate vor situa filatelia românească pe un nivel și mai înalt.

Pentru aprofundarea unui asemenea studiu, pentru alcătuirea unor asemenea colecții, este însă necesar un plus de informații față de cel existent la ora actuală, fără de care realizarea acestei colecții temeinic adîncite, nu este cu putință.

MIHAIL PAȘCANU

[3]) Termenul de „Eroare sistematică" poate fi folosit atunci cînd marca ocupă aceeași poziție în coală, pe întreg sau într-o parte a tirajului, păstrînd aceleași caracteristici.

[4]) N. Red. : Trebuie însă avut în vedere că în fond aceste [illegible] sînt deșeuri de fabricație, scăpate controlului de calitate care nu ar trebui să formeze obiectul unei preocupări centrale în cadrul filateliei serioase.

BIBLIOGRAFIE :

Studiul temeinic al emisiunilor noastre recente nu s-a bucurat încă de suficientă atenție. De aceea și lista bibliografică este foarte scurtă :

„Catalogul mărcilor românești" — Ed. Transporturilor. Buc. 1959.

„Catalogul mărcilor românești" — Ed. Transporturilor. Buc. 1964.

Ing. M. Popovici — „Pentru o colecție specializată de mărci R.P.R." articol revista „Filatelia" nr. 5 din oct. 1959.

Ing. M. Popovici — „Varietăți la emisiunile R.P.R." articol revista Filatelia nr. 5 din iunie 1960.

Rw. Filatelia 11/1965.

Fiind informat de localnici că la o cale de şase zile spre miazăzi s-ar găsi o ţară cu o populaţie numeroasă şi mult aur, iar mai departe se poate vedea o „altă mare", Balboa porni în anul 1513, cu corăbiile sale, de la gura rîului Atrato spre nord-vest, de-a lungul ţărmului. Curînd debarcă şi, însoţit de 66 de oameni, începu traversarea unui lanţ de munţi înalţi, acoperiţi de codri deşi, prin care spaniolii îşi croiau drum cu topoarele. Dintr-un vîrf de munte, Balboa zări un golf mare (Panama) dincolo de care se întindea Marea de sud (Oceanul Pacific) (Panama Yv. 106). In ziua de 29 septembrie 1513, Balboa ajunse la un golf pe care îl denumi San Miguel. Aci, profitînd de flux, el păşi în apă şi înălţînd steagul Castiliei puse stăpînire pe „aceste mări din Sud si pe pămînturi, în numele regilor Castiliei" (Panama Yv. 109 şi 236).

Balboa dovedi astfel că între Europa şi Asia se găsea nu numai un continent, dar şi un ocean, pe care nimeni nu le bănuise.

O dată cu raportul său asupra importantei descoperiri, Balboa trimise regelui o mare cantitate de aur şi două sute de perle minunate. Cu acest dar, care constituia a cincea parte din prada lui, el îşi cîştigă bunăvoinţa regelui, care trecu peste faptul asasinării lui Nicuesa.

Alonzo de Hojeda

Francisco Pizarro

Vasco Nuñez de Balboa

Noul guvernator al Castiliei de Aur, Avila, care venise cu o mie cinci sute de oameni din „floarea nobilimii spaniole" pentru a-i coloniza, vedea în Balboa, ridicat între timp, pentru meritele sale, la o funcţie înaltă, un viitor concurent. El îl însărcină pe Balboa cu continuarea explorărilor în regiunea Mării de Sud, pentru ca la urmă să-l acuze că expeditiile le organizase din proprie iniţiativă.

Arestat de Pizarro, cel care descoperise Marea de Sud, a fost condamnat pentru trădare şi decapitat în anul 1517.

C. SMIRNOV

FILIGRANUL „X" LA MĂRCILE REPUBLICII NOASTRE

Este cunoscut că pe mărcile poştale româneşti întîlnim XVIII tipuri de filigrane. Colecţionarii specializaţi urmăresc în plus şi deosebirile de poziţii în care pot fi găsite aceste filigrane. Mai puţin cunoscut este însă faptul că unul din filigranele care au apărut în mod incidental la unele din mărcile uzuale din perioada anilor 1920—1926 apare — tot incidental — şi pe mărcile republicii noastre. Este vorba de filigranul „linie" (orizontală sau verticală) purtînd în C.M.R.[1]) indicatorul de „filigran X", care apare la unele tiraje o dată pe coală.[2])

Filigranul X nu este imprimat pe hîrtie în mod voit. El apare ca urmare a procesului tehnologic, în timpul fabricării hîrtiei. Pe valţ se profilează o dungă mai înaltă decît restul cilindrului şi în acel loc, în momentul trecerii pastei de hîrtie pe sub valţ, rămîne imprimată pe hîrtie o dungă. Astfel ia naştere şi filigranul X: privind hîrtia în zare se observă pe ea o dungă de culoare mai deschisă decît restul coalei.

La imprimarea mărcilor poştale, hîrtia fiind considerată ca fiind fără filigran, nu se dă importanţă acestui detaliu şi astfel, în raport de formatul colii de hîrtie si al mărcilor, deci în raport de modul de întrebuinţare a hîrtiei, filigranul linie poate apare pe mărci în poziţie orizontală sau verticală (fig. 1 şi 2); el apare o dată în coală, străbătînd — după caz — un şir sau un rînd de zece mărci.

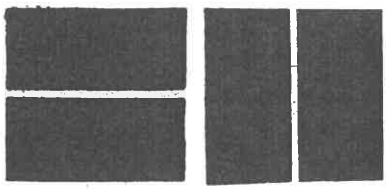

Din cercetarea mai multor coli am desprins faptul că şi pe mărcile republicii noastre, filigranul X apare tot o dată în coală şi anume la emisiunile tipărite pe hîrtie velină mată, considerată fără filigran sau, cum mai menţionează C.M.R. ediţia 1964, pe „hîrtie albă" şi „hîrtie velină", necretată.

Acest filigran apare la emisiunile:

— Ciuperci — C.M.R. 1645 — 1654 („hîrtie velină fără filigran")

— Porturi naţionale — C.M.R. 1666 — 1677 („hîrtie albă")

— Ziua aviaţiei 1960 — C.M.R. 1813, 1818, 1819 („hîrtie velină fără filigran")

— Frumuseţi turistice de la mare — C.M.R. 1830 — 1836, („hîrtie velină mată, fără filigran")

— Jocuri sportive de copii în mediul sătesc — C.M.R. 1849 („hîrtie fără filigran")

— 40 de ani de la greva generală din 1920 — C.M.R. 1854 („hîrtie albă fără filigran")

— Viticultură — C.M.R. 1864 — 1870 („hîrtie albă fără filigran")

— 50 de ani de la moartea aviatorului român Aurel Vlaicu — C.M.R. 2114 (Supratipar pe 10 bani Ziua aviaţiei 1960).

Din observaţiile personale am dedus că e posibil ca acest filigran să fie întîlnit şi pe alte mărci sau colite (ex. colita „Viticultura", valoarea de 20 bani din seria „Ziua aviaţiei" 1960 etc.).

Cum hîrtia folosită la tipărirea unei emisiuni are uneori grosimi diferite, filigranul linie poate fi — după caz — mai mult sau mai puţin vizibil. La hîrtia groasă se observă clar, în timp ce la hîrtia subţire el se vede uneori mai greu, mai ales cînd marca este spălată. Uneori se poate chiar determina pe care faţă a hîrtiei este imprimat.

Nu trebuie confundat însă filigranul, care apare vizibil atît pe mărcile neuzate cît şi pe cele uzate, cu unele dungi de clei lăsate pe marcă de maşina de gumat. La o privire mai atentă se poate deosebi uşor filigranul real, de dunga de clei care privită în zare, dă falsa iluzie a unui filigran, dat fiind că dungile de clei apar în zare mai întunecate, pe cînd filigranul X apare mai deschis decît restul hîrtiei.

Inchei aceste scurte consideraţii asupra filigranului X, în speranţa că filateliştii vor descoperi noi valori sau chiar serii întregi, pe care el a apărut în mod incidental. Tirajele mărcilor pe care apare acest filigran sînt desigur mai greu de determinat, dar indiferent dacă sînt tiraje de masă sau nu, identificarea filigranului va duce la îmbogăţirea colecţiilor noastre cu noi varietăţi.

Constantin FLOREA

[1]) C.M.R. = Catalogul mărcilor poştale româneşti, ediţia 1964.

[2]) Despre acest filigran, la mărcile din perioada anilor 1920—1926, şi mai vechi, s-a scris pe larg în revista „Filatelia", nr. 9, 10 şi 11 din 1964 şi 7/1963.

Filatelie 11/1964.

PARAFILATELIE

MECANOTELIA,

Colecționarea francaturilor mecanice

O RAMURĂ INTERESANTĂ A PARAFILATELIEI: COLECȚIONAREA FRANCATURILOR CU MAȘINA

În patrimoniul filateliei, „Francaturile poștale cu mașina" au intrat o dată cu admiterea lor ca mijloc de francare de către Uniunea Poștală Universală, în anul 1920. Aprobarea francaturilor mecanice a găsit terenul pregătit pentru o răspîndire rapidă, deoarece volumul mare al corespondenței instituțiilor de stat sau a întreprinderilor particulare, reclama insistent un sistem mai rapid de francare decît cel prin aplicare de mărci adezive. An de an, în scurt timp, mașinile de francat s-au perfecționat. Astfel, mașina de francat cu valoare fixă a fost în curînd înlocuită prin „Mașina de francat universală" care poate imprima valoarea poștală efectiv necesară pentru corespondența respectivă, fiind deci mult mai practică și cu un cîmp mai larg de utilizare.

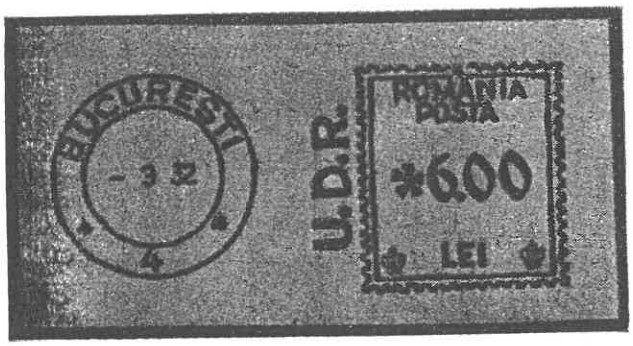

Fig. 1

În Romînia, mașina de francat fiind introdusă în anul 1927, primele mașini mecanice de francat folosite la noi au fost de tip avansat, mai moderne. Unele dintre ele francau cu valori fixe, altele însă permiteau și francarea cu valori variabile.

Din 1927 pînă în 1943 au fost folosite la noi aceleași tipuri de „Francaturi mecanice". Ele se compuneau dintr-un clișeu de formă dreptunghiulară, cu laturile de 24 și 27 mm, înconjurat de o linie asemănătoare unei dantelări. Atragem atenția că în mijlocul liniei de sus se găsește nr. de ordine al tichetului — cifre foarte mici — obicei păstrat pînă în prezent. La primul tip (vezi schița din fig. 1) textul ROMANIA/POSTA este cules în două rînduri, cu litere majuscule late; valoarea, în cifre arabe mari, este așezată în centru. La valorile compuse dintr-o singură cifră apare, la stînga o stea cu cinci raze, ținînd locul primei cifre. În partea de jos apare cuvîntul LEI, între două coroane mici. Primele francaturi mecanice din țara noastră erau însoțite obligator și de ștampila poștală, circulară, cu numele localității și data.

Valorile care apar pe francaturile mecanice din anul 1927 pînă în anul 1943 încep cu 0,25 lei și se termină cu 10 000 lei. Mai trebuie menționat că în multe cazuri ștampilele mecanice purtau și inițialele unor întreprinderi.

În 1943 a fost introdus la noi un nou tip de francatură mecanică. Acesta se deosebește de primul tip nu numai prin faptul că de data aceasta cuvintele ROMANIA/POSTA sînt formate din caractere mai mici și mai înguste, dar în deosebi prin faptul că francatura cu mașina nu mai aplica — concomitent — și ștampila poștală de zi, aceasta fiind aplicată separat de poștă, ca pe corespondența francată obișnuit cu mărci poștale adezive. În anii următori se revine însă la aplicarea ștampilei de zi o dată cu francatura mecanică, mai bine zis se practică un sistem mixt.

Fig. 2

Instrucțiunile în vigoare pentru utilizarea și funcționarea mașinilor de francare, elaborate de Direcția exploatării poștale din fostul Minister al Poștelor a reglementat problema francaturii mecanice. Ne vom referi aci la cîteva din aceste norme, care ne interesează din punct de vedere filatelic.

Astfel, ele stabilesc că „Mașinile de francare" sînt aparate care servesc pentru a imprima pe obiectele de corespondență, semne de francare de diferite valori,

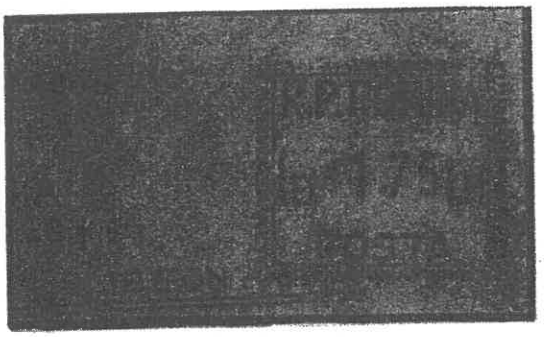

Fig. 3

exprimate în cifre, reprezentînd taxele poștale tarifare, interne sau internaționale. Francarea mecanică se face întotdeauna cu un tuș de culoare roșie aprinsă. Mașinile de francare mecanică pot avea ștampila de zi (fig.2) sau respectiva ștampilă de zi poate fi aplicată de oficiul poștal care expediază corespondența. Numărul seriei poștale a mașinii trebuie să apară sau pe francatura mecanică în partea de sus, sau pe ștampila de zi, între cele două cercuri ale ștampilei (fig. 4).

Conform ultimelor reglementări, imprimările făcute cu mașina de francare trebuie să poarte inscripția „Republica Populară Romînă", sau „R.P. Romînă", „Poșta", „Lei", toate în litere latine; iar cifrele care

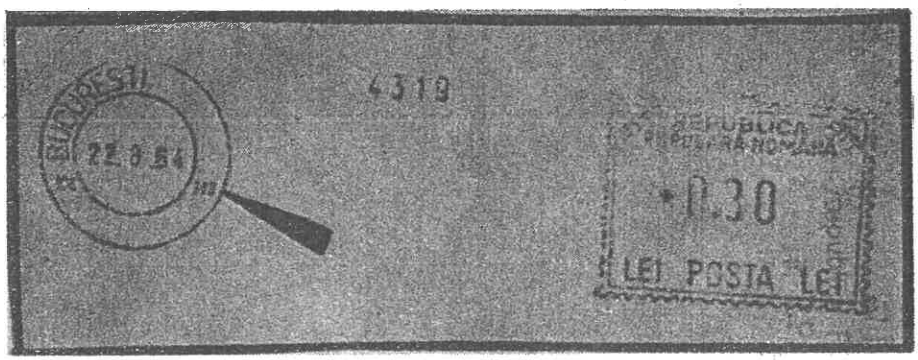

Fig. 4 : Francatură mecanică însoțită de ștampila poștală. De observat numărul seriei poștale a mașinii de francare, între cele două cercuri ale ștampilei poștale.

indică valorile de francare și seria poștală a mașinii, în cifre arabe. Mașinile de francare ale administrației P.T.T. imprimă, în afară de datele de mai sus, și inițialele P.T.T. în colțurile superioare (fig. 3 — fără P.T.T. în colțul de sus și fig. 2 — cu P.T.T.).

Colecționarea francaturii mecanice formează un capitol aparte al parafilateliei. Și ea are valoarea ei istórico-filatelică, estetică și în mod deosebit ea este importantă, împreună cu ștampilele poștale, din punct de vedere al cercetării istoriei poștale. Fără a adînci în cadrul acestui articol problema colecționării francaturilor mecanice, limitîndu-ne numai la cadrul național, vrem să dăm răspuns la cîteva întrebări privind colecționarea lor.

Colecționarea francaturilor mecanice se poate face:

a) **Din punct de vedere cronologic.** În acest caz colecționarea se va face în ordinea apariției. Criteriul de apreciere nu va fi numai tipul ci și ștampila poștală de zi. Menționăm că atunci cînd francatura mecanică poartă ștampila de zi — nu trebuie neapărat să păstrăm în colecția noastră plicul întreg. Trebuie totuși arătat că în unele cazuri, plicul face colecția mai variată; el are însă dezavantajul că ocupă un loc mai mare.

b) **După numărul de ordine al tichetului.** O asemenea colecție este deosebit de interesantă. Ea va fi însă și mai interesantă dacă va fi încadrată într-o ordine cronologică de apariție.

c) **După ștampilele poștale uzuale care însoțesc francatura mecanică.** O asemenea colecție poate fi foarte bogată și interesantă. Ea va putea cuprinde mii de piese. Trebuie spus că ștampilele poștale uzuale sînt foarte variate, din ele unele chiar rare. Ele vor da colecționarului, alături de satisfacții filatelice, și posibilități de a cunoaște mai bine localitățile patriei.

d) **După numerele mai interesante ale mașinilor de francat.** Fiecare mașină de francat indică pe corespondență suma totală la care a fost consumată din tichet în urma francării corespondenței respective. Apar, astfel, cifre rare și interesante, ca de exemplu: 0005, 9999, 100, 200, 0001 etc. etc., care fac mai interesantă și atractivă o colecție de francaturi mecanice.

e) **După textele sau desenele de reclamă însoțitoare etc. etc.**

Din enumerarea sumară a celor de mai sus rezultă cît de variată poate fi o colecție de „francaturi mecanice" atunci cînd se adîncește studiul lor.

I. MICU

---

de la F.I.P.

Un eveniment important în viața filatelică

UNIFICAREA F. I. P. C. O. CU F. I. P.

Prin discuțiile purtate de conducerile Federației Internaționale de Filatelie (F.I.P.) și Federației Internaționale de Filatelie Constructivă (F.I.P.C.O.), au fost create bazele pentru unificarea acestor importante organizații filatelice internaționale.

Aprobarea de principiu pentru această fuziune a fost dată — din partea F.I.P. — la congresul care a avut loc recent la Paris. La rîndul ei, F.I.P.C.O. și-a ținut congresul său la Budapesta, în paralel cu expoziția internațională tematică IMEX, ratificînd fuziunea.

Redăm mai jos cîteva pasaje din cuvintele rostite la Budapesta de dl. Lucian Berthelot, președintele F.I.P., care constituie cel mai bun comentar asupra acestui eveniment:

„Prin unirea dintre F.I.P. și F.I.P.C.O. a luat naștere o organizație internațională filatelică atît de puternică încît ea va fi în măsură să dea un sprijin eficient în rezolvarea tuturor problemelor filatelice, fără deosebire dacă este vorba de interesele filateliei clasice sau a colecționarilor tematici.

„F.I.P. dă o înaltă prețuire muncii desfășurate pînă în prezent de F.I.P.C.O. și își va da toată silința pentru a prelua și a continua stilul eficient de muncă și tradițiile F.I.P.C.O. Deși colecționarii tematici vor avea în cadrul F.I.P. o secție separată de specialitate, F.I.P. va trebui să reprezinte în mod instituțional unitar interesele, eforturile și activitatea întregului lagăr al filateliștilor, care se întinde pe întreaga lume."

La aceste cuvinte, prof. dr. Joerger, președintele fostei F.I.P.C.O., a adăugat:

„Cel de-al IV-lea Congres al F.I.P.C.O. ne-a adus unirea cu organizația filatelică internațională, unirea dintre filatelia clasică și cea tematică. Sînt de părere că această recunoaștere deplină a filateliei tematice va aduce o contribuție precumpănitoare dezvoltării ulterioare a mișcării filatelice mondiale".

Filateliștii din R.P.R. salută reunirea celor două Federații într-un singur organism puternic, în care filateliei tematice îi este rezervat un loc de frunte. În cadrul activității filatelice, a manifestărilor filatelice naționale și internaționale, filatelia tematică stă cu cinste alături de cea clasică. Prin varietatea preocupărilor sale, prin caracterul ei instructiv și educativ multilateral, ea atrage din ce în ce mai mulți colecționari, și mulți dintre cei ce pășesc pentru prima dată în rîndul marii familii a filateliei, își îndreaptă încă de la început preferințele către filatelia tematică.

Ca urmare a reunirii celor două Federații, nu ne îndoim că filatelia tematică va fi sprijinită și îndrumată tot mai mult și că în cadrul activității viitoare (schimburi, publicistică, expoziții etc.) ea se va bucura de toată atenția care i se cuvine.

Rev. Filatelia 11/1964.

PARAFILATELIE

MECANOTELIA,

Colecționarea francaturilor mecanice

O RAMURĂ INTERESANTĂ A PARAFILATELIEI: COLECȚIONAREA FRANCATURILOR CU MAȘINA

În patrimoniul filateliei, „Francaturile poștale cu mașina" au intrat o dată cu admiterea lor ca mijloc de francare de către Uniunea Poștală Universală, în anul 1920. Aprobarea francaturilor mecanice a găsit terenul pregătit pentru o răspîndire rapidă, deoarece volumul mare al corespondenței instituțiilor de stat sau a întreprinderilor particulare, reclama insistent un sistem mai rapid de francare decît cel prin aplicare de mărci adezive. An de an, în scurt timp, mașinile de francat s-au perfecționat. Astfel, mașina de francat cu valoare fixă a fost în curînd înlocuită prin „Mașina de francat universală" care poate imprima valoarea poștală efectiv necesară pentru corespondența respectivă, fiind deci mult mai practică și cu un cîmp mai larg de utilizare.

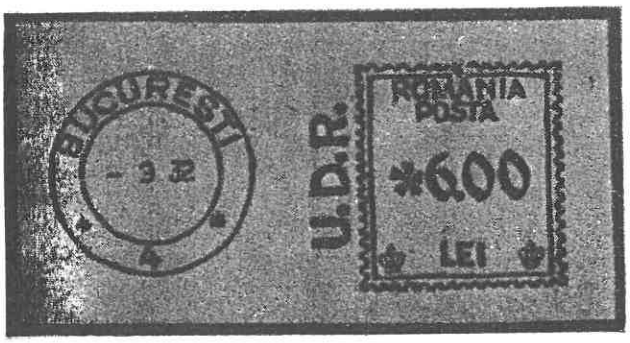

Fig. 1

În Romînia, mașina de francat fiind introdusă în anul 1927, primele mașini mecanice de francat folosite la noi au fost de tip avansat, mai moderne. Unele dintre ele francau cu valori fixe, altele însă permiteau și francarea cu valori variabile.

Din 1927 pînă în 1943 au fost folosite la noi aceleași tipuri de „Francaturi mecanice". Ele se compuneau dintr-un clișeu de formă dreptunghiulară, cu laturile de 34 și 27 mm, înconjurat de o linie asemănătoare unei dantelări. Atragem atenția că în mijlocul liniei de sus se găsește nr. de ordine al tichetului — cifre foarte mici — obicei păstrat pînă în prezent. La primul tip (vezi schița din fig. 1) textul ROMANIA/POSTA este cules în două rînduri, cu litere majuscule late; valoarea, în cifre arabe mari, este așezată în centru. La valorile compuse dintr-o singură cifră apare, la stînga o stea cu cinci raze, ținînd locul primei cifre. În partea de jos apare cuvîntul LEI, între două coroane mici. Primele francaturi mecanice din țara noastră erau însoțite obligator și de ștampila poștală, circulară, cu numele localității și data.

Valorile care apar pe francaturile mecanice din anul 1927 pînă în anul 1943 încep cu 0,25 lei și se termină cu 1.000 lei. Mai trebuie menționat că în multe cazuri ștampilele mecanice purtau și inițialele unor întreprinderi.

În 1943 a fost introdus la noi un nou tip de francatură mecanică. Acesta se deosebește de primul tip nu numai prin faptul că de data aceasta cuvintele ROMANIA/POSTA sînt formate din caractere mai mici și mai înguste, dar în deosebi prin faptul că francatura cu mașina nu mai aplica — concomitent — și ștampila poștală de zi, aceasta fiind aplicată separat de poștă, ca pe corespondența francată obișnuit cu mărci poștale adezive. În anii următori se revine însă la aplicarea ștampilei de zi o dată cu francatura mecanică, mai bine zis se practică un sistem mixt.

Fig. 2

Instrucțiunile în vigoare pentru utilizarea și funcționarea mașinilor de francare, elaborate de Direcția exploatării poștale din fostul Minister al Poștelor a reglementat problema francaturii mecanice. Ne vom referi aci la cîteva din aceste norme, care ne interesează din punct de vedere filatelic.

Astfel, ele stabilesc că „Mașinile de francare" sînt aparate care servesc pentru a imprima pe obiectele de corespondență, semne de francare de diferite valori,

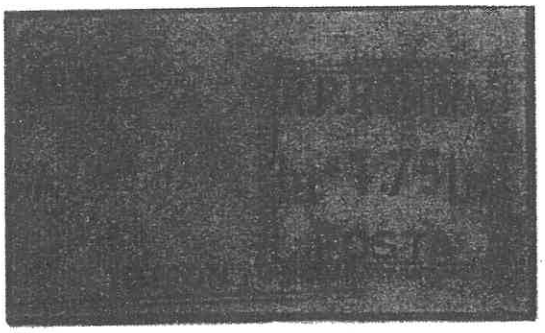

Fig. 3

exprimate în cifre, reprezentînd taxele poștale tarifare, interne sau internaționale. Francarea mecanică se face întotdeauna cu un tuș de culoare roșie aprinsă. Mașinile de francare mecanică pot avea ștampila de zi (fig.2) sau respectiva ștampilă de zi poate fi aplicată de oficiul poștal care expediază corespondența. Numărul seriei poștale a mașinii trebuie să apară sau pe francatura mecanică în partea de sus, sau pe ștampila de zi, între cele două cercuri ale ștampilei (fig. 4).

Conform ultimelor reglementări, imprimările făcute cu mașina de francare trebuie să poarte inscripția „Republica Populară Romînă", sau „R.P. Romînă", „Poșta", „Lei", toate în litere latine; iar cifrele care

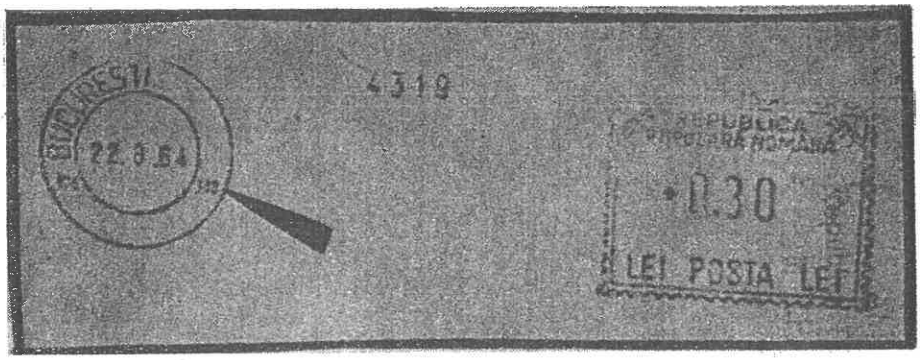

Fig. 4 : Francatură mecanică însoțită de ștampila poștală. De observat numărul seriei poștale a mașinii de francare, între cele două cercuri ale ștampilei poștale.

indică valorile de francare și seria poștală a mașinii, în cifre arabe. Mașinile de francare ale administrației P.T.T. imprimă, în afară de datele de mai sus, și inițialele P.T.T. în colțurile superioare (fig. 3 — fără P.T.T. în colțul de sus și fig. 2 — cu P.T.T.).

Colecționarea francaturii mecanice formează un capitol aparte al parafilateliei. Și ea are valoarea ei istorico-filatelică, estetică și în mod deosebit ea este importantă, împreună cu ștampilele poștale, din punct de vedere al cercetării istoriei poștale. Fără a adînci în cadrul acestui articol problema colecționării francaturilor mecanice, limitîndu-ne numai la cadrul național, vrem să dăm răspuns la cîteva întrebări privind colecționarea lor.

Colecționarea francaturilor mecanice se poate face:

a) **Din punct de vedere cronologic.** In acest caz colecționarea se va face în ordinea apariției. Criteriul de apreciere nu va fi numai tipul ci și ștampila poștală de zi. Menționăm că atunci cînd francatura mecanică poartă ștampila de zi — nu trebuie neapărat să păstrăm în colecția noastră plicul întreg. Trebuie totuși arătat că în unele cazuri, plicul face colecția mai variată; el are însă dezavantajul că ocupă un loc mai mare.

b) **După numărul de ordine al tichetului.** O asemenea colecție este deosebit de interesantă. Ea va fi însă și mai interesantă dacă va fi încadrată într-o ordine cronologică de apariție.

c) **După ștampilele poștale uzuale care însoțesc francatura mecanică.** O asemenea colecție poate fi foarte bogată și interesantă. Ea va putea cuprinde mii de piese. Trebuie spus că ștampilele poștale uzuale sînt foarte variate, din ele unele chiar rare. Ele vor da colecționarului, alături de satisfacții filatelice, și posibilități de a cunoaște mai bine localitățile patriei.

d) **După numerele mai interesante ale mașinilor de francat.** Fiecare mașină de francat indică pe corespondență suma totală la care a fost consumată din tichet în urma francării corespondenței respective. Apar, astfel, cifre rare și interesante, ca de exemplu: 0005, 9999, 100, 200, 0001 etc. etc., care fac mai interesantă și atractivă o colecție de francaturi mecanice.

e) **După textele sau desenele de reclamă însoțitoare etc. etc.**

Din enumerarea sumară a celor de mai sus rezultă cît de variată poate fi o colecție de „francaturi mecanice" atunci cînd se adîncește studiul lor.

I. MICU

de la F.I.P.

Un eveniment important în viața filatelică

UNIFICAREA F. I. P. C. O. CU F. I. P.

Prin discuțiile purtate de conducerile Federației Internaționale de Filatelie (F.I.P.) și Federației Internaționale de Filatelie Constructivă (F.I.P.C.O.), au fost create bazele pentru unificarea acestor importante organizații filatelice internaționale.

Aprobarea de principiu pentru această fuziune a fost dată — din partea F.I.P. — la congresul care a avut loc recent la Paris. La rîndul ei, F.I.P.C.O. și-a ținut congresul său la Budapesta, în paralel cu expoziția internațională tematică IMEX, ratificînd fuziunea.

Redăm mai jos cîteva pasaje din cuvintele rostite la Budapesta de dl. Lucian Berthelot, președintele F.I.P., care constituie cel mai bun comentar asupra acestui eveniment:

„Prin unirea dintre F.I.P. și F.I.P.C.O. a luat naștere o organizație internațională filatelică atît de puternică încît ea va fi în măsură să dea un sprijin eficient în rezolvarea tuturor problemelor filatelice, fără deosebire dacă este vorba de interesele filateliei clasice sau a colecționarilor tematici.

„F.I.P. dă o înaltă prețuire muncii desfășurate pînă în prezent de F.I.P.C.O. și își va da toată silința pentru a prelua și a continua stilul eficient de muncă și tradițiile F.I.P.C.O. Deși colecționarii tematici vor avea în cadrul F.I.P. o secție separată de specialitate, F.I.P. va trebui să reprezinte în mod instituțional unitar interesele, eforturile și activitatea întregului lagăr al filateliștilor, care se întinde pe întreaga lume."

La aceste cuvinte, prof. dr. Joerger, președintele fostei F.I.P.C.O., a adăugat:

„Cel de-al IV-lea Congres al F.I.P.C.O. ne-a adus unirea cu organizația filatelică internațională, unirea dintre filatelia clasică și cea tematică. Sînt de părere că această recunoaștere deplină a filateliei tematice va aduce o contribuție precumpănitoare dezvoltării ulterioare a mișcării filatelice mondiale".

Filateliștii din R.P.R. salută reunirea celor două Federații într-un singur organism puternic, în care filateliei tematice îi este rezervat un loc de frunte. In cadrul activității filatelice, a manifestărilor filatelice naționale și internaționale, filatelia tematică stă cu cinste alături de cea clasică. Prin varietatea preocupărilor sale, prin caracterul ei instructiv și educativ multilateral, ea atrage din ce în ce mai mulți colecționari, și mulți dintre cei ce pășesc pentru prima dată în rîndul marii familii a filateliei, își îndreaptă încă de la început preferințele către filatelia tematică.

Ca urmare a reunirii celor două Federații, nu ne îndoim că filatelia tematică va fi sprijinită și îndrumată tot mai mult și că în cadrul activității viitoare (schimburi, publicații, expoziții etc.) ea se va bucura de toată atenția care i se cuvine.

Rw-Filatelia 12/1965.

30 ANI DE LA PRIMUL TREN AERIAN ROMÂNESC

La 25 octombrie s-au împlinit 30 de ani de cînd primul tren aerian românesc — compus din două planoare și un avion remorcher — a decolat de la Brașov, aterizînd după o oră de zbor la București, pe aeroportul Băneasa.

Acest zbor nu ar fi avut poate cinstea să fie amintit după atîția ani, dacă nu ar fi ocazionat pe vremea sa și un eveniment filatelic. Despre aceasta ing. Mihai Popovici scria în revista „Filatelia" nr. 7 din anul 1963, la pag. 5: „Transportul de corespondență pe cale aeriană, realizat la 25.X.1935 pe distanța Brașov—București, prin primul tren aerian format din planoare remorcate de avion, a prilejuit folosirea unei interesante ștampile speciale".

Intrucît este vorba de o aniversare, poate că nu este lipsit de interes ca cel care a înfăptuit acțiunea, să spună ce știe despre ea.

În anul 1934, planorismul sportiv se năștea la noi în țară. În alte părți, zborul fără motor se dezvoltase uimitor, pășind la acțiuni spectaculare. Una din acestea a avut loc în anul 1931, cînd Robert Kronfeld, un as al planorismului austriac și mondial, a transportat cu planorul său „Wien", remorcat de un avion, corespondență de la Semering la Viena. Cu această ocazie, poșta austriacă a emis o ștampilă specială. Kronfeld, vroia astfel să convingă detractorii planorismului că zborul fără motor ar putea să aibă și un rol practic, în afară de cel sportiv care nu-i satisfăcea îndeajuns.

Nu cred că în Austria planorismul să fi avut atîția adversari ca în România, unde în mod paradoxal, cei mai mulți aviatori priveau cu scepticism zborul fără motor.

La 26 octombrie 1935 a fost organizat la Băneasa un miting internațional de aviație, la care participa pentru prima oară la noi în țară și o puternică formație de aviație civilă sovietică. Unul din numerele programului era prezentarea trenului aerian cu două planoare trase de un avion militar Potez XXV. Cum în calitate de șef al școalei de planoare din Brașov îmi revenise sarcina de a organiza trenul, am luat inițiativa de a transporta cu această ocazie și saci poștali. Momentul era bine ales pentru a încuraja dezvoltarea planorismului, îmbinîndu-l, spectacular, și cu un transport oficial de corespondență.

Cu o zi înainte de miting, la 25 octombrie 1935, trenul a decolat de la Brașov. În planorul biloc pe care-l pilotam, aveam ca pasager pe Marin Iorda, actualul publicist, grafician și om de teatru, pasionat planorist amator în acel timp, care — înhămat cu parașuta — ținea strîns în brațe prețioșii saci poștali. În afară de zborul trenului aerian care pentru prima oară străbătea minunata panoramă a Carpaților înzăpeziți, m-a impresionat solemnitatea momentului cînd dirigintele poștei din Brașov mi-a predat sacii cu corespondență, iar la București, în timp ce evoluam pentru a pierde înălțimea, am recunoscut mașina poștală care aștepta să-și primească corespondența adusă cu acest original mijloc de transport.

VALENTIN POPESCU

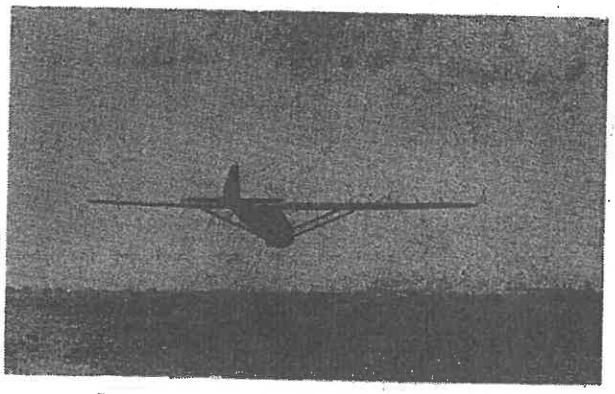

Planorul cu pasageri și poștă, la decolare.

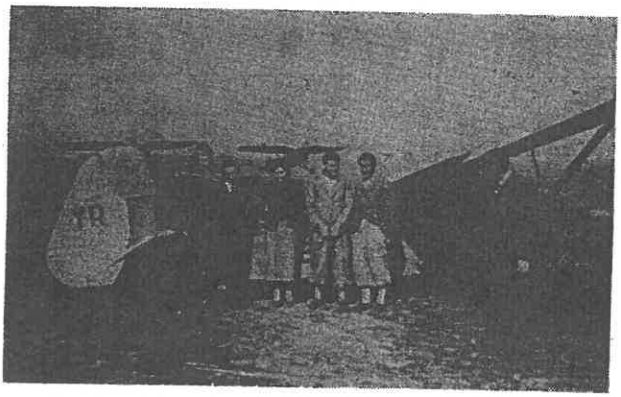

Pe aeroport, înainte de decolare.

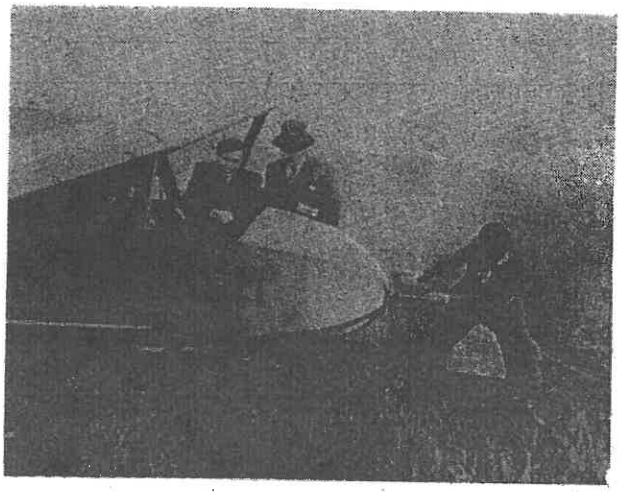

Înainte de decolare: ancorarea planorului

Rev. Filatelia 12/1965.

MECANOTELIE

UNELE PROBLEME PRIVIND FRANCATURILE MECANICE DIN PRIMA LOR PERIOADĂ

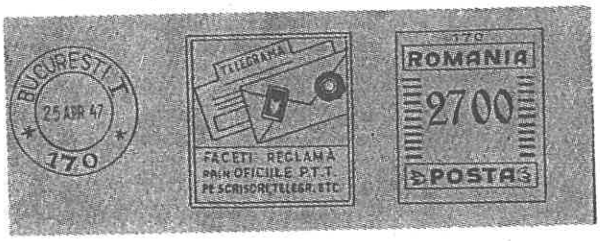

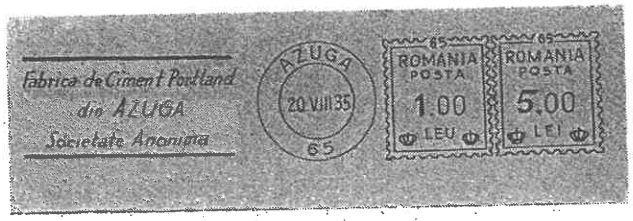

Articolul apărut în revista „Filatelia" nr. 11 din 1964, a stîrnit interes în rîndul unor filateliști. Din scrisorile primite ne vom opri la una deosebit de interesantă prin problemele pe care le abordează. E vorba de scrisoarea unui vechi filatelist din Ploiești, T. G. Comănescu.

a) Referitor la data introducerii francaturilor mecanice în România există o controversă. În cartea lui P. Murea, cunoscut specialist al filateliei române, se spune textual: „În anul 1927 s-au introdus mașinile de francare construite în așa fel ca să se poată imprima cu ele pe scrisori, după necesitate, figuri asemănătoare mărcilor poștale". Această idee e susținută și de dr. George Macarovici în „Catalogul timbrelor poștale românești" editat în 1944. În schimb „Buletinul Carto Filatelic" din februarie 1928 scrie: „În curînd se va introduce și în România noul sistem de francare... cu mașina de francat"; iar revista „Schimb-Club Român" din octombrie 1929 menționează: „Noul sistem de francare a corespondenței, prin ștampile care înlocuiesc mărcile, a fost adoptat și de România. Primele scrisori au fost expediate" (vezi fig. 1: francatură mecanică din 1929). Rămîne ca prin cercetări arhivistice să se dea un răspuns cert în această problemă.

b) Nu în toate cazurile francaturile mecanice din România și-au menținut forma clasică, desenul mărcii trasînd și marginea dantelată. Poșta română a utilizat și francaturi mecanice cu marginea în linii și nu dantelată (vezi indicativele nr. 1 din 1942 și nr. 170 din 1947, în fig. 2 și 3).

c) Formatul francaturii mecanice, în unele cazuri, s-a abătut de la cel obișnuit. Sînt cunoscute francaturi mecanice de format mic, de circa 20—22 mm. Aceste francaturi prezintă caracteristici specifice. Astfel, reclama nu este așezată lîngă francatura mecanică. Imediat după desenul mărcii urmează ștampila cu indicativul mașinii și numai după aceasta textul de reclamă. În unele cazuri aceste texte lipsesc. O altă caracteristică a francaturilor de format mic este că apar în unele cazuri în imprimare dublă sau triplă, cu valori diferite sau cu aceleași valori (vezi figurile 4 și 5).

d) Unele întreprinderi și-au schimbat, în cursul anilor, mașinile, reclama și formatul reclamei etc. Să dăm un singur exemplu. S.A.R. Telefoane avea în anul 1937 indicativul 138 și emblema cu un diametru de 34 mm, în anul 1944 de 28 mm, iar în 1947 și mai mic. Menționăm că indicativul de 138 a fost menținut pînă la naționalizare (vezi fig. 6).

e) Încă din primii ani de la introducerea francaturilor mecanice, organele poștale au introdus și direct în serviciul lor mașini pentru francarea mecanică, pentru a fi folosite de întreprinderile avînd un volum mare de corespondență dar care n-au avut asemenea mașini. Pînă în prezent îmi sînt cunoscute mașinile de francat ale organelor poștale purtînd indicativele nr. 1, 162, 200 etc.

Cele de mai sus lămuresc cîteva din problemele privind istoricul francaturilor mecanice în țara noastră pînă la proclamarea Republicii.

I. MICU

Rev. Filatelia nr. 2/1969.

1944:

POŞTA INSURECŢIEI DIN VARŞOVIA

În cadrul istoriei poştale a celui de-al doilea război mondial, un capitol de cel mai mare interes îl formează poşta insurgenţilor din Varşovia, din anul 1944.

Cărţile poştale, ştampilele poştale şi de cenzură, mărcile poştale folosite la Varşovia în zilele de crîncene lupte împotriva ocupanţilor nazişti, sînt, toate, documente sugestive care ne vorbesc de o încleştare pe viaţă şi pe moarte.

Profesorul Laszkiewicz, neobosit cercetător al istoriei poştale a Poloniei, ne vorbeşte în articolul care urmează despre acest aspect al răscoalei din Varşovia, din 1944.

O dată cu dezvoltarea şi progresul filateliei, dobîndesc o importanţă tot mai mare şi aşa-numitele domenii specializate de colecţionare. Acest avînt este determinat nu numai de mărirea numărului colecţiilor specializate, ci şi de activitatea tot mai intensă de căutare şi studiere a celor mai variate documente poştale, care constituie azi un corolar aproape indispensabil al oricărei colecţii serioase.

Din orizontul larg al colecţiilor specializate, aş dori să înfăţişez aci cititorilor revistei, ceva mai pe larg, poşta mişcării subterane de Rezistenţă şi a insurecţiei varşoviene, din anul 1944.

Ca reşedinţă a celor mai înalte organizaţii ale mişcării de rezistenţă poloneze, Varşovia a avut — în timpul ocupaţiei naziste — o organizaţie poştală proprie. De fapt, această poştă era un serviciu militar de legătură. Nu se foloseau mărci poştale şi nu se acceptau corespondenţe particulare. Acest serviciu poştal a intrat în funcţiune la data de 15 mai 1942. El transmitea mesaje pe cuprinsul fostului „Guvernămînt-General" de ocupaţie, însă servea adesori şi regiunile din răsărit şi apus.

Mişcarea subterană de rezistenţă s-a străduit să pătrundă în serviciile poştale ale ocupanţilor nazişti în răsărit, pentru a putea avea o privire asupra schimbului de corespondenţă între unităţile germane de ocupaţie şi denunţătorii locali.

În octombrie 1941, poşta de ocupaţie a pus în circulaţie o serie de mărci cu chipul lui Hitler, destinată a fi folosită pe timp mai îndelungat. Ca urmare a acestei măsuri, Departamentul războiului psihologic din „War Office" a dispus confecţionarea unei imitaţii a valorii de 20 groszy, pe care chipul lui Adolf Hitler a fost înlocuit prin acela al fostului guvernator general Frank. Folosindu-se o fotografie originală, au fost confecţionate vinietele contrafăcute, dantelura lor fiind de 12½ (în loc de 14/14¼). Alegerea acestei valori nu a fost însă deosebit de fericită, întrucît taxa de francare pentru o scrisoare obişnuită era de 24 groszy. Mărcile astfel confecţionate au fost livrate, pe calea aerului, unităţilor de diversiune ale mişcării poloneze de rezistenţă, prin parașutări. Ele au fost folosite îndeosebi pentru „francarea" scrisorilor conţinînd materiale de propagandă împotriva lui Hitler, expediate locuitorilor de naţionalitate germană. Astfel de exemplare sînt azi greu de obţinut, întrucît cea mai mare parte a scrisorilor de acest fel au fost fie distruse de destinatari, fie sechestrate.

Din diferite motive, au apărut la Varşovia mai multe tipuri de viniete asemănătoare ca aspect cu mărcile poştale, purtînd inscripţia „Poşta secretă polonă" sau „Poşta subterană polonă". Unele dintre acestea urmau să fie aplicate pe presa Rezistenţei, altele erau destinate a fi folosite pentru atestarea donaţiilor băneşti făcute mişcării de Rezistenţă. Aceste viniete nu au fost aplicate pe trimiteri poştale.

Izbucnirea mişcării de insurecţie din dimineaţa zilei de 1 august 1944 a surprins populaţia Varşoviei. Cei dintîi care s-au antrenat în crearea unui serviciu poştal au fost tinerii cercetaşi. În decurs de şase zile, ei au asigurat serviciul poştal şi transmiterea corespondenţelor. În cartierele ocupate de insurgenţi, au fost aşezate cutii de scrisori care erau golite de două ori pe zi. Ştampilele poştale necesare au fost confecţionate cu mijloace şi metode primitive, folosindu-se cartofi cruzi, mai tîrziu lemn moale sau gumă de şters.

Schema de organizare a Comandamentului teritorial militar din Varşovia prevedea şi crearea unei poşte proprii de campanie. Pe de altă parte, în strada Spitalului nr. 6 luase fiinţă poşta de campanie a insurgenţilor, dar în primele zile ale răscoalei activitatea acesteia s-a făcut puţin remarcată.

La 20 august 1944, cele două organizaţii poştale varşoviene au fost unificate.

Poşta centrală de campanie şi-a avut sediul în clădirea oficiului poştal Varşovia C 1, pe piaţa Napoleon. După distrugerea acestei clădiri, ea şi-a mutat sediul, mai întîi în strada Swietokrzyska şi — mai apoi — în strada Wilcza.

În afară de acest oficiu central, au mai funcţionat următoarele unităţi poştale :

1) Centru-Nord, în oficiul Varşovia C 1, laolaltă cu Oficiul Poştal Central (acest oficiu a fost în funcţiune pînă la data de 6.IX.1944) ;

2) Centru-Sud, pe strada Wilcza nr. 44, în funcţiune pînă la data de 3 septembrie 1944 ;

Fig. 2

3) Sectorul Vistulei — (Povišle), pe strada Konservatorium Okolnik, în funcţiune de la 7 august pînă la 20 septembrie 1944 ;

4) Casa de asistență pentru bolnavi, din strada Czerniakowska, în funcțiune de la 10 august pînă la 20 septembrie 1944 ;

5) Strada Krasicki nr. 29, în funcțiune din primele zile ale lunii august pînă la 20 septembrie 1944.

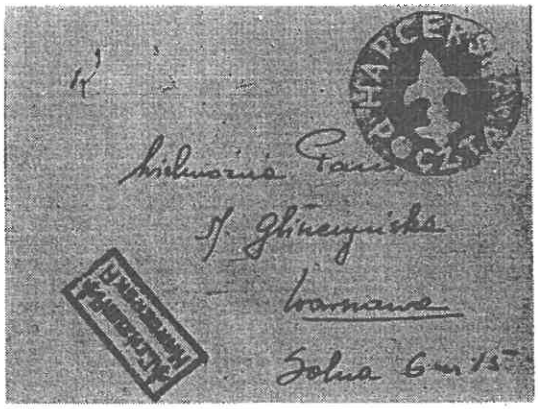

Fig. 3

Presa insurgenților comunica, la rîndul ei, că în luna august 1944 erau în funcțiune 40 de cutii poștale. Numărul trimiterilor poștale varia între 116 și 317 pe zi. Pentru corespondență erau admise cărți poștale sau scrisori deschise avînd o greutate de cel mult 20 grame, redactate citeț în limba polonă. Conținutul lor nu trebuia să depășească 25 cuvinte. Atît scrisorile cît și cărțile poștale erau scutite de francare poștală. Expeditorii erau însă rugați ca, o dată cu predarea scrisorilor și corespondențelor, să pună la dispoziție și cărți pentru răniți.

Unitățile poștei de campanie ștampilau corespondențele (cu excepția sectorului Vistulei, unde nu exista o astfel de ștampilă). Corespondența astfel ștampilată de poștă, era predată punctului de cenzură. Unele trimiteri poștale purtau în plus și ștampila unității militare din care făcea parte expeditorul. Potrivit instrucțiunilor de funcționare a poștei de campanie, fiecare trimitere trebuia să poarte ștampila cu data, ștampila cenzurii, ștampila poștală de expediere precum și un număr de ordine. Organizația poștală a cercetașilor confirma primirea donațiilor de cărți, folosind o ștampilă specială.

După reorganizarea poștei, la 20 august, au fost puse în serviciu ștampile metalice cu inscripția „Poșta de campanie", în limba polonă. Practic însă, nu toate trimiterile poștale au fost prevăzute cu toate ștampilele prevăzute de instrucțiunile menționate mai sus. Adeseori se pot întîlni scrisori purtînd adnotări și vize de cenzură scrise cu mîna.

Pînă în prezent ne sînt cunoscute următoarele tipuri de ștampile :

1) Ștampilă cu data, pe un singur rînd, punctînd indicația prescurtată a lunii : SEP, SIERP, SIE sau VIII ;

2) „Numărător" cu cinci cifre, avînd înălțimea de 6 mm ;

3) Ștampile de predare, în 22 tipuri (7 ștampile ale cercetașilor purtînd un crin ; 10 ștampile ale poștei de campanie, 5 ștampile cu alte inscripții diferite) ;

5) Ștampile de confirmare pentru donații de cărți, în două tipuri ;

6) Ștampile de cenzură (patru netipice și 20 tipice, avînd numerele de la 2 la 28).

În timpul insurecției au fost folosite cărți poștale și formulare ale poștei poloneze, datînd din perioada dinainte de război, precum și cărți poștale și plicuri ale poștei germane de ocupație („Osten") cu inscripțiile germane barate.

Din cauza lipsei de hîrtie și de materiale pentru scris, mai ales în rîndul trupelor combatante, s-a folosit pentru corespondență hîrtie de maculatură sau hîrtie tipărită pe o singură față. Din cauza lipsei permanente de cărți poștale, au fost emise noi cărți poștale de către poșta cercetașilor. Acestea nu purtau imprimate mărci sau alte semne valorice, inscripțiile fiind tipărite în negru pe hîrtie albă sau crem, de formatul 135—150×98—100 cm.

După unificarea oficiilor poștale, au apărut, în cursul lunii august, noi imprimate asemănătoare pentru cărți poștale, de astă dată însă fără a cuprinde în inscripții și cuvîntul „Cercetași". În același timp au fost supratipărite și stocurile restante de cărți poștale poloneze.

Ca o raritate pot fi menționate aici cărțile poștale realizate de către forțele insurecționale. Ele nu purtau decît un număr curent și ștampila de cenzură. Mărcile poștale ale răsculaților nu îndeplineau decît un rol cu totul subordonat. Mărcile de ocupație germane cu supratipar nu aveau decît un caracter de amintire sau de complezență.

Emisiunea de mărci poștale din 3 septembrie nu purta nici o indicație a valorii nominale. Aceste mărci au fost distribuite acelor persoane care doreau să aplice o marcă pe trimiterile lor poștale și care erau dispuse să plătească minimum un zlot de fiecare marcă. Aceste „mărci" se aplicau foarte rar pe scrisori, ele servind mai ales ca obiecte de amator și numai în subsidiar ca material filatelic (fie în stare uzată, fie neobliterate).

A doua serie de mărci a Poștei de campanie nu a mai ajuns a fi pusă în circulație.

În ciuda marelui interes pentru mărcile insurgenților, acestea nu pot atinge valoarea pe care o au scrisorile efectiv circulate în condiții atît de grele.

Fig. 4

Această scurtă informare asupra transmiterii corespondențelor și a organizării serviciului de poștă în timpul insurecției din Varșovia, duce la concluzia că ștampilele, cărțile poștale și vinietele au — în sine — o valoare documentară istorică mult mai mare decît mărcile poștale necirculate.

Prof. Antoni LASZKIEWICZ
Varșovia

Doriți să vă completați colecțiile revistei „FILATELIA" ?

Doriți să vă procurați interesante materiale documentare ?

Ca urmare a reducerii stocului de exemplare de rezervă, putem livra unele numere din colecția revistei pe anii 1960—1968.

Cercurile filatelice sau cititorii care doresc să și le procure, sînt rugați a trimite banii prin mandat poștal (2 lei exemplarul, plus costul francării poștale ; de la 10 numere în sus, expedierea se face franco), — indicînd anul sau anii din care doresc să obțină numere restante — și adresa lor exactă.

Se pot lua în considerare și mancoliste care vor fi executate în limita posibilităților.

Numărul de exemplare disponibile fiind foarte mic, expedierile se vor face în ordinea primirii mandatelor poștale, care urmează a fi expediate pe adresa :

A.F.R. — cont. nr. 3960917/CEC București, Filiala Sector VI, menționînd, pe talonul mandatului, numerele dorite.

Rev. Filatelia 4/1965

ANIVERSĂRI

PRIMELE MĂRCI ALE CEHOSLOVACIEI LIBERE

Rîndurile ce urmează sînt un „omagiu filatelic" închinat aniversării a 20 ani de la eliberarea de sub jugul fascist, a țării prietene, eliberare pentru care cu două decenii în urmă, au luptat — alături de armatele sovietice — și diviziile de ostași români.

Cei douăzeci de ani de muncă pașnică constructivă parcurși de atunci de poporul slovac, se oglindesc și în emisiunile mărcilor poștale ale acestei țări.

EMISIUNEA DE LA KOŠICE

Deschizînd colecția mărcilor Cehoslovaciei noi, vom întîlni în prima pagină seria cunoscută sub denumirea de „emisiunea Košice"[1]).

După eliberarea părții răsăritene a Slovaciei a fost pusă în circulație, la 26 martie 1945, în orașul Košice, prima serie de mărci a Cehoslovaciei eliberate.

Mărcile au fost tipărite în ofset, la imprimeria WIKO din Košice, pe hîrtie fără filigran, în coli de cîte 240 bucăți. Seria a fost formată din mărci de 1,50,

2, 5, 6, 9, 13 și 20 coroane. De observat că din motive monetare, valoarea nominală a fost indicată pe aceste mărci cu litera „K" în loc de Kcs.

1) Citește, fonetic „Coșițe".

Desenul valorilor de 2, 5 și 6 k, înfățișînd capul unui ostaș, a fost realizat de pictorul Leo Gajdzica iar desenul simbolic al valorilor de 1,50, 9, 13 și 20 k, sugerînd prietenia cehoslovaco-sovietică, aparține pictorului grafician J. Gajzer.

Valorile de 2, 5 și 6 k au apărut numai nedantelate. Toate celelalte valori au fost puse în circulație persate (străpunse în linii).

Datorită condițiilor oarecum anormale în care a fost realizată imprimarea (tipărirea făcîndu-se la interval foarte scurt după eliberarea orașului) la toate cele șapte valori au intervenit nuanțe și varietăți de culori, putîndu-se alcătui serii întregi. Ele formează astăzi obiect de colecționare, cercetare și de studiu, material în primul rînd pentru filateliștii specializați.

ÎN TOIUL RĂSCOALEI...

Pe marginea acestor rînduri voi aminti că din iureșul luptelor eroice pentru eliberarea țării, istoria filateliei cehoslovace mai păstrează o filă, legată de răscoala din Slovacia, care și avea centrul în orașul Banska Bistrica. În rîndurile răsculaților activa

și un grup de pictori graficieni: Janko Novak — căzut în luptele de la Martin, Ludevit Vatga, căzut prizonier și încarcerat în lagărul de la Mauthausen, de unde nu s-a mai întors, A. Weiss-Kubinean, dispărut și el într-un lagăr și Anton Holly. În afară de o serie de afișe și alte materiale de agitație vizuală, ei au pregătit și schițele pentru o emisiune de mărci poștale libere. Evenimentele nu au îngăduit ca ele să vadă lumina tiparului, însă schi-

țele sînt păstrate cu pietate în Conservatorul poștelor din R.S. Cehoslovacă.

EMISIUNEA DE LA BRATISLAVA

Emisiunea „Košice" a fost însoțită, la 16 iulie 1945, și de o colită, nedantelată, cuprinzînd mărcile de 2, 5 și 6 k.

Valorile nedantelate de 2, 5 și 6 k au fost emise la 26 martie 1945, celelalte 4 valori, persate, între 2 aprilie și 9 mai 1945.

Scurt timp după aceea — la sfîrșitul lunii aprilie 1945 — a fost pusă în circulație și emisiunea cunoscută sub denumirea „Bratislava" al cărui desen înfățișa stema țării.

*

Cataloagele și colecționarii deosebesc la această emisiune diverse tiraje, fiecare cu caracteristici aparte de imprimare, nuanțe și hîrtie. În mare, cele două tiraje principale se deosebesc și prin faptul că una a apărut în coli de cîte 100 exemplare, cea de-a doua în coli de 200.

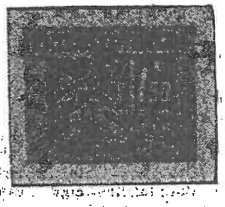

Exemplarele de mărci sau colițele emisiunii „Košice" care s-au păstrat pe scrisori întregi, circulate, constituie adevărate documente poștale din perioada eliberării Cehoslovaciei.

Dr. T. CUTLIC

Rev. Filatelia 2/1965.

ANIVERSĂRI

20 DE ANI DE LA APARIŢIA PRIMEI EMISIUNI A IUGOSLAVIEI NOI

În aprilie 1941, ca urmare a cotropirii Iugoslaviei de către trupele hitleriste mărcile poştale iugoslave nu au mai putut fi folosite la francare.

În perioada de ocupaţie a Iugoslaviei, guvernul de exil din Londra a pus în circulaţie, în 1943, trei emisiuni filatelice alcătuite din 14 mărci şi o coliţă (Zu nr. 1—15). Mărcile, tipărite la Londra, au fost folosite numai de către marina comercială iugoslavă care colabora cu forţele aliate. Deşi aceste serii nu au circulat pe teritoriul Iugoslaviei şi nu au avut decît o putere limitată de francare, ele au adus în circuitul filatelic mondial — după o întrerupere de doi ani — noi mărci poştale avînd inscripţia Iugoslavia.

Abia la sfîrşitul anului 1944, după ce armatele hitleriste au fost înfrînte şi izgonite din Iugoslavia, au fost emise din nou pe teritoriul ţării — după o întrerupere de patru ani — mărci proprii iugoslave. În istoria filateliei a fost astfel deschis un nou capitol: emisiunile Iugoslaviei democrate şi federative, emisiunile unei ţări care păşea la construirea unei vieţi noi, urmînd calea socialismului.

Prima marcă a Iugoslaviei noi a fost pusă în circulaţie la 14 decembrie 1944. Ea a fost realizată aplicîndu-se pe marca de ocupaţie germană în Serbia, de 7 dinari (reprezentînd mănăstirea din Jicea), un supratipar roşu, cuprinzînd noua stemă a ţării, valoarea suplimentară (+3) şi inscripţia — în caractere chirilice — *Demokratska Federativna Iugoslavija*. La 16 decembrie apare cu un supratipar asemănător, însă de culoare verde, valoarea de 3 dinari, înfăţişînd vechea mănăstire Liubostinia (datînd din anii 1398—1400). Suprataxa acestei a doua mărci a fost de 2 dinari.

Ambele mărci supratipărite în cîte un milion de exemplare, au şi un burelaj fin, abia perceptibil, de culoare verde.

La 24 ianuarie 1945 a fost supratipărită o nouă tranşă de cîte un milion de exemplare, din mărcile de mai sus, de astădată însă *fără burelaj* (Zu nr. 478, 480). Această emisiune a fost completată, la 7 februarie 1945, cu o valoare de 4 dinari (reprezentînd mănăstirea Sopocane) căreia i s-a aplicat un supratipar negru, diferită fiind suprataxa: +21 d (Zu nr. 479). Tirajul acestei mărci a fost de 500 000 exemplare.

Cele cinci mărci supratipărite (Zu nr. 476—480) constituie prima emisiune a Iugoslaviei Federative şi Democrate. Tipărite într-un tiraj total de 4,50 milioane de exemplare, mărcile au avut putere de circulaţie pînă la 31 iulie 1945. Deşi cota lor de catalog este mică (Zu = 0,80 fr., Michel = 1 D.M.), valoarea lor istoric-poştală şi filatelică este incontestabilă, întrucît această emisiune marchează începutul unei etape noi, calitativ diferite, în conţinutul şi tematica emisiunilor iugoslave.

De remarcat că mărcile care au apărut după 1 aprilie 1946 poartă inscripţia „Federativna Narodna Republika Jugoslavija", folosindu-se mai ales forma prescurtată „F.N.R. Jugoslavija".

★

În cei 20 de ani care au trecut de la apariţia primei emisiuni a Iugoslaviei democrate şi federative, în această ţară au fost realizate cca. 700 mărci poştale şi pentru poşta aeriană, 7 blocuri, 8 mărci de servici. Emisiunile, caracterizate printr-un larg diapazon al tematicii, prin calitatea şi originalitatea tratării temei, prin execuţia şi coloritul reuşit, reflectă cele mai variate aspecte din trecutul şi prezentul ţării.

Cele mai importante evenimente din viaţa politică, economică, culturală, artistică şi sportivă a ţării şi-au găsit reflectarea cuvenită în imagini poştale.

Dintre tematicile cele mai frecvent tratate citäm: munca creatoare a popoarelor iugoslave, istoria şi cultura lor.

Interesante sînt şi emisiunile sportive iugoslave, adesea cu forma stilizată de tratare a subiectului. O carte de vizită sui-generis a ţării o prezintă mărcile de propagandă turistică, în care sînt înfăţişate cîteva din cele mai pitoreşti colţuri ale ţării (Zu nr. 926—934, 1056—1064, 1104—1109) sau mărcile înfăţişînd frumoasele costume populare (Zu nr. 879—884, 1026—1031, 1150—1155).

O pondere importantă în emisiunile R.S.F. Iugoslavia o ocupă seriile dedicate Crucii Roşii şi copiilor. Un număr însemnat de mărci au apărut cu ocazia unor conferinţe şi congrese internaţionale ce au avut loc la Belgrad, ca de ex. Conferinţa ţărilor neangajate (1961), Congresul slaviştilor (1946), Conferinţa ţărilor dunărene, Conferinţa internaţională pentru energie atomică (1961) şi multe altele.

Sînt binecunoscute şi se bucură de o largă apreciere emisiunile iugoslave închinate faunei şi florei, care au început să apară cu regularitate din 1954.

În mod regulat apar emisiuni cu ocazia deschiderii Tîrgului de mostre de la Zagreb sau desfăşurării unor festivaluri şi expoziţii naţionale ori internaţionale.

În cei 20 de ani de existenţă, mărcile R.S.F. Iugoslavia au adus un aport apreciabil la popularizarea efortului creator al ţării şi harnicelor sale popoare.

Sîntem convinşi că şi în viitor creatorii de mărci poştale din R.S.F. Iugoslavia vor obţine noi succese în realizarea unor emisiuni care vor contribui la propăşirea continuă a filateliei iugoslave.

Vs. SURJICOV

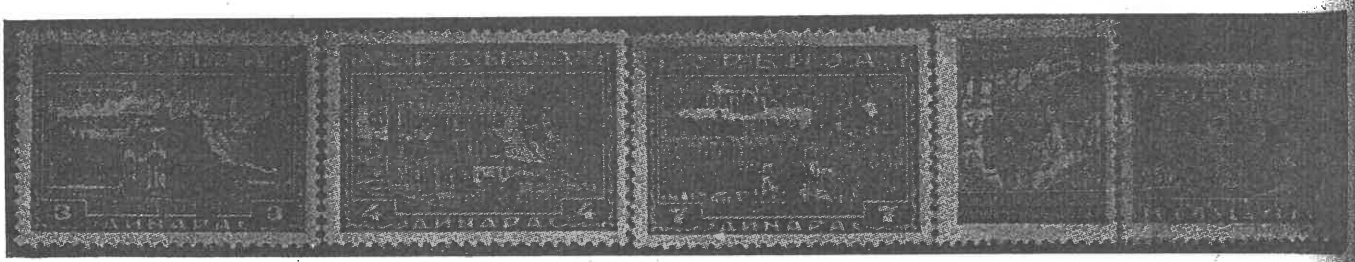

Rev. Filatelia 6/1964.

EMISIUNI CLASICE

PRIMELE „CAPETE DE MERCUR" DIN AUSTRIA

Printre raritățile emisiunilor clasice europene, un loc de frunte îl ocupă „Mercurul roșu" din Austria. El se situează în societatea „Capetelor de bour" de 81 și 27 parale, a „Toscanei" de 3 lire, galbenă, și a cîtorva alte mărci vestite.

La origine, toate aceste mărci au făcut parte din emisiuni uzuale, destinate a fi folosite curent la francarea trimiterilor poștale iar punerea lor în circulație nu a fost determinată sau influențată de nici un criteriu speculativ și nici de vreun scop filatelic în sine.

Primele mărci austriace pentru ziare din emisiunea cunoscută sub denumirea „Primele capete de Mercur" [1]) au fost puse în circulație la 1 ianuarie 1851, ca mărci de uz curent, pentru ziare și tipărituri.

În comparație cu mărcile uzuale pentru francarea corespondențelor, mărcile pentru ziare au ajuns pînă la noi în număr mult mai mic. În timp ce relativ multe scrisori s-au păstrat în arhivele de familie sau publice, cea mai mare parte din ziare s-a distrus și prea puține sînt mărcile care s-au păstrat, pînă ce — odată cu răspîndirea filateliei — ele au început să fie căutate de colecționari.

Seria primelor „Capete de Mercur" a apărut în două tranșe: prima, emisă la 1.1.1851, a cuprins mărci corespunzînd inițial la trei valori tarifare și anume:

albastru — 0,6 kr, pentru un ziar
galben — 6 kr, pentru colete de 10 ziare
roz — 30 kr, pentru colete mai mari de ziare și imprimate

Succesiv — la 21.3.1856 — a fost pusă în circulație și marca roșu-vermillon, corespunzînd unei valori de 6 kreuzeri.

Dintre „Capetele de Mercur" austriace, marca de departe cea mai rară este cea de 6 kr, roșie-vermillon (Zinnoberrot), care a circulat numai o perioadă mai scurtă. Emisă cea din urmă din serie, abia la 21.3.1856, ea a fost retrasă din circulație la 31.12.1858, cu aproape șase ani mai devreme decît celelalte mărci din serie.

Pe lîngă distrugerea celor mai multe mărci, odată cu ziarele pe care erau aplicate, la raritatea acestei mărci mai contribuie și faptul că foarte multe exemplare au fost grav deteriorate chiar la detașarea lor din coală, pierzîndu-și astfel valoarea lor filatelică. De asemenea trebuie ținut seama că — avînd valoarea de 6 kr — ea era destinată francării pachetelor de cîte zece ziare și ca atare se aplica de multe ori pe bandenole, care erau aruncate — cu marcă cu tot — la desfacerea pachetelor. Din această cauză, exemplarele uzate sînt mult mai rare decît cele noi și constituie rarități de primul ordin. Se cunosc în prezent [2]) circa 60 de exemplare de „Mercur roșu", dintre care numai 7 uzate. Aceasta explică faptul că sute de filateliști austriaci s-au dus la expoziția „Praga 1962", în special pentru a putea admira exemplarul uzat care fusese expus acolo, deși nu era în starea cea mai perfectă.

Înainte de a trece la prezentarea propriu-zisă a acestei emisiuni, este necesar să expunem pe scurt situația monetară din Austria, la epoca respectivă, întrucît cunoașterea ei este necesară pentru a putea înțelege încadrarea în tariful poștal și criteriile avute în vedere la alcătuirea colilor de tipar.

La data cînd Austria a decis să emită primele sale mărci poștale, moneta era Guldenul (monetă convențională) divizat — exagesimal — în 60 kreuzer [3]). Circulau și piese de 1/10 gulden = 6 kreuzeri, denumite în Austria „Sechserl" (șesari). Raportul valutar cu moneta germană era de 1 Gulden convențional = 2,10 mărci. Prin reforma bănească din anul 1857, a fost introdus Guldenul austriac, divizat în 100 Neu Kreuzer. De astă dată, 1 Gulden austriac echivala cu 2 mărci germane. În cadrul noului sistem monetar au apărut noi monete de 1/10 Gulden austriac, respectiv de 10 kreuzeri.

La data punerii în circulație a primelor mărci „Capete de Mercur" era încă în curs Guldenul vechi.

Tariful poștal pentru expedierea unui ziar era de 0,6 kreuzeri vechi.

În afară de marca albastră, corespunzînd tarifului de 0,6 kr pentru un ziar, au mai fost puse în circulație încă două mărci, respectiv una galbenă (6 kr) pentru expedierea coletelor de zece ziare și una roz corespunzînd unei taxe poștale de 30 kreuzeri. Acestea serveau la francarea coletelor mai mari de ziare și imprimate.

Mărcile pentru ziare au fost imprimate în coli de cîte 400 exemplare, fiecare coală cuprinzînd 4 coli de ghișeu, de cîte 100 exemplare. Mărcile albastre pentru ziare se vindeau numai în coli de ghișeu de cîte 100 exemplare, costul unei coli putînd fi exprimat întotdeauna în Gulden întregi (astfel, la marca de 0,6 kr, coala costa 0,6×100= 60 kreuzeri = 1 Gulden) [4]).

La introducerea reformei bănești, s-au ivit însă greutăți prin faptul că valoarea kreuzerului nou nu corespundea cu aceea a kreuzerului vechi, fapt care atrăgea greutăți în decontarea costului colilor întregi. Această mică diferență a fost însă ulterior înlăturată.

DESEN

Desenul mărcii a fost realizat de Josef Axmann. El reprezintă capul zeului Mercur, „vestitorul" — respectiv poștarul — zeilor din Olimp. Am putea spune că desenatorul ne-a prezentat această divinitate clasică într-o versiune austriacă: dacă nu ar fi gîtul lung, gol, capul — cu pălărioara lui de vînătoare — parcă ar fi al unui băiețaș din Alpi.

În jurul pătratului central, pe benzile laterale, se înscriu textele: K. K. Zeitungs-Post-Stämpel (timbru poștal imperial și regal pentru ziare). În cele patru colțuri se află cîte un pătrat, în care este încadrată cîte o rozetă formată din 4 petale.

1) O a doua emisiune, avînd ca subiect tot capul lui Mercur, însă cu desen schimbat, a apărut mai tîrziu.

2) Conform datelor publicate recent în revista „Il. Collezionista", în cadrul reportajelor sale asupra vieții filatelice din Austria.

3) Kreuzer — în cursul articolului vom indica această monetă, pentru ușurință, cu ortografierea adaptată de „kreuzeri".

4) Amintim că la mărcile primelor emisiuni austriace pentru scrisori, valoarea colilor de ghișeu — socotită la coala completă — nu ar fi dat cifre rotunde, în Guldeni. Din acest motiv, colile cuprindeau și un număr de viniete barate cu așa numitele „Andreaskreuze", astfel încît valoarea numărului de mărci din coala de ghișeu să corespundă cu cifre rotunde (vezi și articolele despre „Emisiunea Austria 1851 și 1858, de F. Jikeli, publicate în nr. 4 și 5/1960 și 12/1963 ale revistei noastre).

Pe unii filatelişti mai puţini familiarizaţi cu emisiunile clasice îi va putea surprinde, poate, lipsa a două indicaţii de obicei nelipsite pe mărcile moderne: denumirea ţării emitente şi valoarea nominală. Dacă lipsa numelui ţării era destul de frecventă pe vremea aceea (şi mai ales pînă la intrarea în vigoare a normelor convenţionale ale U.P.U.), lipsa valorii era şi pe atunci neobişnuită. Aceasta se explică însă prin faptul că, încă de la data pregătirii acestei emisiuni, administraţia poştală austriacă prevedea că va schimba tariful pentru ziare şi dorea să poată folosi în continuare stocurile de mărci şi în cadrul noului tarif, fără a fi nevoită să le înlocuiască. De altfel, în decursul circulaţiei emisiunii „Mercur" ea a şi pus în aplicare această intenţie. Astfel, cu începere de la 9 octombrie 1852, marca de 30 kr roz, cu începere de la 21 martie 1856 marca de 6 kr., galbenă, iar de la 16 mai 1856, şi marca de 6 kr roşie, au fost folosite în continuare la noua valoare redusă, de 0,6 kreuzeri.

Desenul a rămas neschimbat pentru toate aceste mărci. S-au ivit însă unele mici schimbări în cursul folosirii lui, în urma uzurii şi a retuşurilor. Acestea au determinat apariţia unor variante de imprimare, care nu sînt con-

Fig. 1 şi 2. — **Primul clişeu:** Literele GS din cuvîntul ZEITUNGS, fără liniuţe marginale. **Clişeul II:** aceleaşi litere, cu liniuţe.

semnate însă în acelaşi fel în toate cataloagele. În general, putem distinge următoarele elemente principale de diferenţiere:

— forma literelor G şi S din cuvîntul ZEITUNGS
— forma rozetei din colţul din stînga, sus
— poziţia celor două puncte de deasupra literei A din STÄMPEL, aşezate uneori simetric, deasupra literei, în centru, alteori nesimetric, alunecate spre stînga.

Dintre cataloage, Wiener Briefmarken Katalog distinge în special caracteristicile următoare:

tip I) Literele G şi S din ZEITUNGS şi STÄMPEL *fără* liniuţe marginale (litera G semănînd cu un C); rozeta din colţul stîng, sus, are patru petale *regulate* bine conturate.

tip II) Literele G şi S *cu* limite marginale; rozeta stîngă de sus, *neregulată*, ştearsă; puncte de culoare la diferite litere din text.

Tipul II A. Forma literelor ca la tipul II; rozeta regulat conturată, ca la tipul I.

Alte cataloage specializate (de pildă Catalogul italian „Bolaffi") se mai ghidează — în clasificările pe tipuri — şi după unele mici puncte de culoare nu numai pe unele litere din text ci şi pe liniile cadrului. Precum am mai menţionat, criteriile de diferenţiere variază şi nu s-a ajuns la o clasificare unică, definitiv determinată.

Trebuie însă menţionat că numai la marca albastră se găsesc toate cele trei tipuri. Marca galbenă şi cea roşie există numai în tipul I iar cea roşie (vermillon), numai în tipul II (respectiv cel cu rozeta prost conturată).[5])

[5]) Din cauza imprimării destul de defectuoase, se recomandă — pentru o bună identificare a tipurilor — folosirea unui material de comparaţie sau consultarea unui bun cunoscător al acestor mărci.

CULOARE

Marca albastră există în diferite nuanţe de culoare, mergînd de la albastru, albastru închis, albastru deschis pînă la albastru şters şi albastru verzui. Marca galbenă se cunoaşte şi în nuanţa galben-portocaliu. Trebuie reţinut că aceasta fiind mult mai rară decît cea albastră, falsificatorii au obţinut exemplare galben-cenuşiu atacînd, pe cale chimică, culorile unor mărci albastre.

HÎRTIE

Mărcile albastre, galbene şi roz există pe hîrtie subţire sau groasă, cele vermillon numai pe hîrtie subţire. Nuanţele albastru verzui şi albastru şters se cunosc — în tipul I — pe hîrtie costată vertical („Geripptes Papier", sau „papier côtelé").

Hîrtia folosită pentru mărcile pentru ziare este fără filigran.

REIMPRESIUNI

Alături de alte emisiuni vechi austriace, administraţia poştală austriacă a reimprimat în mai multe rînduri şi primele sale mărci pentru ziare, tip „Mercur".

Aceste reimpresiuni au fost justificate în primul rînd prin necesitatea de a satisface schimburile oficiale dar au ajuns în mare număr şi în posesia colecţionarilor.

Fiind realizate cu plăcile de clişee originale, unele dintre aceste reimpresiuni pot fi deosebite numai cu greu de mărcile originale, cu atît mai mult cu cît adeseori li s-au aplicat de falsificatori ştampile false.

Principalele semne pentru recunoaşterea lor trebuie căutate în culorile mai vii şi în calitatea hîrtiei (aceasta din urmă datorită faptului că la unele dintre reimpresiuni, poşta a folosit hîrtia care se întrebuinţa la data respectivă pentru imprimarea mărcilor curente.

Diferenţe vizibile faţă de originale, prezintă şi guma reimpresiunilor. Foarte important este faptul că toate reimpresiunile sînt de tipul I, inclusiv cele ale celebrei mărci roşii, ale cărei originale nu au avut caracteristicile acestui tip.

Tirajele reimpresiunilor diferă mult, variind de la 500 serii (la cea din 1866), la 1 000 serii (1884), la 2 000 serii (1886), la cîte 10 000 serii (1870, 1887, 1894) şi în fine, la nu mai puţin de 20 000 serii la ultima reimpresiune oficială, din 1904.

Aceasta din urmă — care apare cel mai frecvent pe piaţă — se distinge lesne prin hîrtia subţire, uşor gălbuie şi prin guma lucioasă, gălbuie, uneori vizibilă, în transparenţă, şi de pe faţa mărcilor.

Dat fiind marele număr al reimpresiunilor — fiecare cu caracteristici tehnice deosebite — compararea mărcilor ce ni se oferă, cu exemplare cert originale, este neapărat necesară.

Precum am arătat mai sus, starea exemplarelor este determinantă pentru o justă cotare a mărcilor din emisiunea „Mercur".

Dată fiind îngustimea spaţiilor dintre mărci şi mai ales a celor orizontale — exemplarele cu toate laturile neatinse sînt rare, cele cu o singură margine constituind calitatea medie. Mărcile cu margini frumoase sînt căutate. La aceste criterii de apreciere trebuie adăugată şi raritatea specifică a ştampilelor, la care ne putem orienta — ca de obicei la emisiunile vechi austriace — după criteriile de punctaj catalogate de lucrarea lui Ed. Müller asupra mărcilor austriace.

În încheiere menţionez că mărcile pentru ziare ale emisiunii „Mercur" au circulat şi pe teritoriul Lombardo-Veneţiei. Mărcile neavînd imprimată valoarea (în kreuzeri sau soldi), clasificarea lor teritorială se face pe baza ştampilelor pe care le poartă.

MAX KUMMER

Continuare în pag. a III a copertei)

R. P. ALBANIA 767—772 Peşti 0,5, 1, 1,50, 2,50, 6,50, 10 l. (6) 3,60 —.

ANDORRA (Poşta spaniolă) 64—67 Uzuale 2,50. 3, 5, 6 p. 2.45 —.

ANGLIA Porto 66—67 valori de completare 10 sh., 1 liră 33.— —.

BELGIA 1426—1428 Belgieni celebri (anatomistul André Vésale, fizicianul Jules Boulvin, omul de stat Henri Jaspar) 50 c., 1, 2 fr. (5) —.60 —.55.

R. P. BULGARIA 1382—1387 Jocurile olimpice de la Innsbruck 1, 2, 3, 5, 10, 13 st. (6) 2,40 1,40.

R. S. CEHOSLOVACĂ 1360—1361 Asistenţa socială (Sanatorii din munţii Tatra) 60, 80 h. 1,40 —.18; 1362—1365 Emisiune de propagandă pentru turism 30, 60 h., 1, 1,80 cor, (4) 3,80 —.50 ; 1366—1369 Comemorative (Michelangelo, Shakespeare, Galileo Galilei, George de Podiebrad.) 40, 60 h., 1, 1,80 cor. (4) 3,80 —.75.

ELVEŢIA 406—409 Emisiune de propagandă 5, 10, 20, 50 c., (4) 1,25 —.

FINLANDA 584 Centenarul Asociaţiei artiştilor 0,35 m. —.85 —; 585 Centenarul naşterii profesorului E. N. Setälä 0,35 m. —.85 —.

FRANŢA 1446 Paza civilă împotriva incendiilor 0,30 fr. —.60 —; 1447 Recalificarea profesională a paraliticilor 0,30 fr. —.60 —.

R. D. GERMANĂ 815—817 Scriitori şi artişti celebri (sculptorul Johann Gottfried Schadow, arhitectul Andreas Schlüter, dramaturgul Shakespeare) 20, 25, 40 pf. (3) 3,75 3.—; 818—819 Tîrgul de primăvară din Leipzig 10, 20 pf. 1,20 —.25.

R. F. GERMANĂ 424—427 Emisiune pentru tineret 10+5, 15+5, 20+10, 40+20 pf. (4) 2,30 2,30.

GROENLANDA Uzuale (valori de completare) 25, 35, 40, 50 ö. 1,85 —.

cotele catalogului ZUMSTEIN

ITALIA 1163—1164 Galileo Galilei 30, 70 l. 1,40 —; 1165—1166 Michelangelo 30, 185 l. 2,65 —.

LUXEMBURG 690—692 Uzuale (valori de completare) 25 c., 3,50, 6 fr. 1,60 —.

MONACO 745—760 Cincantenarul primului raliu aerian al oraşului Monte-Carlo 1, 2, 3, 4, 5, 10, 15, 20, 25, 30, 45, 50, 65, 95 c., 1. 5 fr. (16) 18.— 18.—; 761 Expoziţia PHILATEC din Paris 1 fr. 2.— 2.—.

NORVEGIA 521—522 Centenarul Uniunii muncitoreşti din Oslo 25, 50 ö. —.90 —; 523—524 Centenarul descoperirii legii chimice a acţiunii maselor 35, 55 ö. 1,15 —.

R.P. ROMÎNĂ 2332—2339 Insecte din fauna R.P.R. 5, 10, 35,40, 55 bani, 1,20, 1,55, 1,75 lei (8) 7,50 —.

SAN MARINO 833 Uzuală (completare) 1000 l. 14.— 14.—.

SPANIA 1475—1478 Turism 1, 1, 1, 1 p. (4) — —; 1479—1481 Mănăstirea Sf. Maria din Huerta 1, 2, 5 p. (3) 1,20 —.

R. P. UNGARĂ 1985—1992 Dantele din Halas (II) 20, 30, 40, 60 f., 1, 1,40 2, 2,60 ft. (8) 6,25 —.

U.R.S.S. 2835 A. Golubkina 4 k. —.45 —.20 ; 2836 Producţia de îngrăşăminte chimice 4 k. —.45 —.20 ; 2837—2839 Eroi militari ai Uniunii Sovietice (Smirnov, Zaslonov, Vilkov) 4, 4, 4 k. 1,35 —.60 ; 2840—2841 400 de ani de la tipărirea primei cărţi în Rusia 4, 6 k. 1,10 —.50; 2842—2848 Taras Şevcenko 3, 4, 4, 6, 6, 10, 10 k. (7) 4,60 2.—.

Schimbări de cote şi rectificări.

(Cifrele aldine indică noile cote)

AUSTRIA 1113—1119 7,50 7,50.

CIPRU 1—15 75.— 55.—.

ELVEŢIA 116 150.— —.50 ; 129 450.— 2,50 ; 131 75.— 1.— ; 142 35.— —.50 ; 177 42,50 —.90 ; 178 60.— 1,50 ; 179 175.— 25.— ; 200 12,50 —.25 ; 205 y 28.— 1,75 ; 216 v—218 v 100.— 9.— ; 297 4,50 4,50 ; 301 525.— 18.— ; Poşta aeriană. 1 150.— 350.— ; 2 35.— 45.— ; 15 50.— 50.— ; 15 z 50.— 55.— ; 24 a 80.— 200.— ; 34 40.— 12,50 ; 27—34 60.— 17,50 ; 35 9.— 18.— ; 43 7.— 5.— ; 44 15.— 4.— ; 45 22.— 27.— ; 46 6.— 4.— ; Pro Juventute. 3 90.— 50.— ; 4 5.— 12.— ; 6 25.— 15.— ; 4—6 35.— 27.— ; 7 4.— 12.— ; 83 I—84 I 7,50 20.— ; 98 I—99 I 70.— 140.— ; Pro Patria. 1 z 10.— 30.— ; 7 10.— 4.— ; 12 225.— 400.—; 19 60.— 120.— ; 102 11.— 12.— ; Coliţe. 1 425.— 425.— ; 8 40.— 80.— ; Idem coliţă de 4 blocuri 200.— 450.— ; 11 35.— 30.— ; 14 40.— 45.— ; 16 35.— 45.— ; 18 35.— 45.— ; 21 75.— 100.— ; 23 65.— 80.— ; 31 87,50 45.—; 32 100.— 140.— ; 35 45.— 50.— ; 38 12.— 14.— ; Mărci de serviciu. VII. Oficiul european al O.N.U. 1—20 300.— 350.—.

LIECHTENSTEIN 72—79 325.— 425.— ; 104 1300.— 1400.— ; 119 90.— 100.— ; 120 150.— 175.— ; 121 400.— 500.— ; 150 60.— 75.— ; 151—156 25.— 60.— ; 253 100.— 80.—; Poşta aeriană. 7—8 185.— 215.— ; 14 35.— 50.— ; 15 30.— 45.— ; 23 35.— 50—.

R. P. ROMÎNĂ 2296 B—2303 B 25.— 12.— ; 2304 25.— 20.— ; 2321 B—2330 B 10.— 2.— ; 2321 A—2330 A 25.— 10.— ; 2331 30.— 20.—.

R. P. UNGARĂ 1977—1984 6,50 2,80.

U.R.S.S. 2830 A—2834 A 4.— 1,60.

schimb

Costul unui anunţ publicat o dată :

de la 21— 35 cuvinte	10 lei
de la 36— 55 cuvinte	15 lei
de la 56— 75 cuvinte	20 lei
de la 76—100 cuvinte	25 lei

Pentru anunţurile ce ni se trimit redactate în una din limbile cu circulaţie mondială, tariful dublu.

Plata se face prin mandat poştal sau prin mărci poştale valabile la francare, în valoare echivalentă.

*

CAUT mărci româneşti şi străine apărute între 1850—1900. Ofer mărci din R.P.R., orice serii, uzate şi neuzate, plicuri „prima zi" tematici. Dr. Leöb Ştefan, Zalău, reg. Cluj, str. Petöfi 7. L. germană, ungară, franceză, engleză.

CAUT cărţi poştale ilustrate din toată lumea. Ofer în schimb mărci uzate, în serii complete. Bálint Ibolya şi Bálint Annamaria, str. Oltineşti nr. 7, Cluj.

OFER mărci din toată lumea uzate, emise după în anul 1917, contra mărci neuzate din R.P.R. S. Braun, Bucureşti, strada Iuliu Baras 9, raion T.V.

CAUT parteneri de schimb din ţară şi din toată lumea pentru tematica : scriitori, poeţi, dramaturgi şi FDC la această tematică. Ofer în schimb mărci româneşti după 1960, baza Zumstein sau Yvert. Corespondenţa în l. română, maghiară, germană, rusă, franceză. Laszlo Emese, Satu Mare, str. Puşkin nr. 4.

DORESC schimb mărci uzate şi neuzate şi cărţi poştale ilustrate din toată lumea. Coresp. rusă, engleză, germană, maghiară. Esztergar Vasile, str. Moricz Zs. 4, Cluj.

SCHIMB mărci poştale româneşti clasice, blocuri, serii neuzate, uzate, pentru mărci R.P.R. Dr. Dumitrescu, str. Vaselor 51, Bucureşti, telefon 65.20.38.

CAUT mărci româneşti uzate; ofer în schimb serii neuzate româneşti şi străine. Lucian Belcea, Intrarea Forestieri 11, raion 23 August, Bucureşti.

SCHIMB mărci tematicile faună şi Cosmos din lumea întreagă. Coresp. în română, maghiară, franceză, germană. Nicolae Rodna, Bucureşti, str. Dionisie Lupu 20, raion 30 Decembrie.

JE DÉSIRE échange sériiex de timbres-poste (neufs ou oblitérés, en séries complètes ou pièces isolées), avec tous les pays du monde. Base : catalogues Yvert 1964, Zumstein 1964, Stanley—Gibbons 1963 ou bien valeur faciale ou timbre contre timbre. Correspondance : français, anglais, russe, allemand, italien, espagnol. Accord préalable. Affranchissement philatélique. Vs. Surjicov, Chiristigii 14, Bucureşti 10, raion 23 August, Roumanie.

CĂUTAŢI schimb în ţările nordice ? Publicaţi un anunţ de schimb în revista filatelică norvegiană „Norsk Frimerkeblad", Sandnes, Norvegia. Pentru un anunţ pînă la 5 rînduri se acceptă mărci româneşti ştampilate în cotă de 10 franci Zumstein, a căror trimitere se va face prin A.F.R.

R. M. Rak, 30 ani, învăţător, Warszawa 25 ul.Obrzezna 4—26. R. P. Polonă, doreşte partener de schimb. Coresp. l. rusă, germană.

OFER mărci din Albania, neuzate şi uzate contra mărci neuzate din Romînia, după mancolistă, bază Zumstein. Helmüth Liebhauser. 7312 Kirchheim-Ütlingen, Reutlinger Strasse, 24. R.F.G.

Falinski Andrzej, ul. Prlemyska 6/14, Krakow, R.P. Polonă, doreşte schimb filatelic cu filatelişti romîni. Corespondează în franceză, polonză, rusă.

A. Şefris, Or. Klaipeda, str. Gorki 21/52, U.R.S.S. ; l. rusă, germană, engleză.

*

Autorii anunţurilor de mai sus atrag atenţia că ofertele lor nu se referă la vînzări sau cumpărări, ci numai la schimb.

*

Pentru schimbul individual cu străinătatea trebuie folosite formularele speciale care pot fi găsite la oricare cerc filatelic din ţară.

Sfătuim cititorii noştri să nu trimită mărci poştale pentru schimb înainte de a avea acordul în scris al corespondentului respectiv.

(Urmare din pag. 5)

Iată o scurtă prezentare a acestei interesante emisiuni, reţinînd din „Illustrierter Briefmarken Journal" din 1906, întîmplare care a făcut mare vîlvă, pe vremuri, în rîndul filatelistilor din lumea întreagă :

La tîrgul de vechituri din Salzburg a fost expus în 1875, spre vînzare, un paravan în întregime lipit cu mărci poştale. Corpul principal al paravanului, în formă de pătrat, avea un chenar din zigzaguri galbene şi negre (culorile vechiului imperiu habsburgic) compuse din mărci austriace semnate (1 kr.). Centrul prezenta un motiv ornamental format din literele F. J. I. (iniţialele împăratului). Literele aveau înălţimea de 15—16 cm, erau formate numai din mărci ale emisiunii „Mercur" roşu. Un colecţionar s-a interesat de preţ şi oferise cîteva guldeni. Neavîndu-i asupra sa, s-a întors a doua zi. Cînd a revenit, paravanul n-a mai fost găsit şi pînă în prezent nu s-a mai auzit nimic despre el.

Nu-i greu de presupus ce valoare de catalog ar fi putut reprezenta, azi, aceste mărci, fie chiar numai exemplarele ce ar putea fi recuperate în stare bună.

MAX KUMMER

BIBLIOGRAFIE

L. N. & M. Williams — Stamps of Fame.

— The Postage Stamp

Bungerz — Grosses Lexikon der Philatelie (ed. Alb, Kürzl, München)

Wiener Briefmarken Katalog.

Manual Philat. de L. N. & M. Williams şi Haas.

Cataloagele filatelice curente : „Michel", „Lipsia" „Senf", „Bolaffi".

Enciclopedii curente, filatelice.

Rev. Filatelia 11/1969.

SCHIMBURI DE MĂRCI, ÎN TRECUT

Nu mult după apariţia lor, mărcile poştale adezive au început să fie colecţionate. O dată cu această nouă ramură de colecţionare, a luat naştere filatelia. Dorinţa de a completa colecţiile a dus la schimburile filatelice, nou mijloc de stabilire şi strîngere a legăturilor de prietenie.

Dar pe lîngă legăturile între persoane, apariţia mărcilor poştale a oferit noi prilejuri de stabilire de legături, de cunoaştere reciprocă între organele oficiale ale diferitelor ţări. Unul dintre aceste prilejuri l-au constituit şi îl constituie şi schimburile de mărci poştale între Administraţiile poştale.

Se ştie astfel că — prin acordurile stabilite în cadrul Uniunii Poştale Universale — administraţiile poştale făcînd parte din Uniune îşi trimit reciproc specimene din mărcile pe care le emit. In principiu, acestea trebuie să permită identificarea mărcilor care servesc la plata taxelor poştale şi deosebirea lor de celelalte viniete nepoştale, particulare sau neautorizate, care ar putea să fie lipite pe corespon-

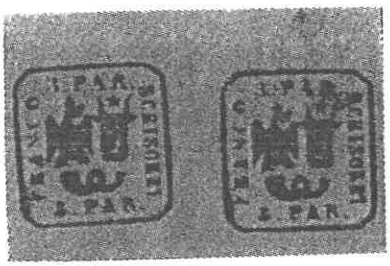

denţă, fără a reprezenta plata taxelor poştale.

Prin acumularea acestor specimene în conservatoarele poştale, au luat naştere colecţii importante care au constituit cu timpul nucleul muzeelor poştale din diferite ţări.

Dar încă înainte de înfiinţarea U.P.U., încă înainte de codificarea normelor acestui schimb automat de mărci, unele administraţii poştale au luat contact între ele într-un scop asemănător. In felul acesta s-au stabilit adeseori noi legături de prietenie şi de colaborare.

Răsfoind bogatele colecţii de documente ale Arhivelor Statului din Bucureşti [1]) iată că într-un dosar datînd de mai bine de un veac, găsim un schimb de scrisori interesant, pe care-l vom reda mai jos.

La 23 decembrie 1863, Direcţia generală a poştelor britanice adresează Direcţiei Poştelor din Bucureşti, următoarea scrisoare: Oficiul General din Londra.

„Directorul General al Poştelor (în text „Postmaster General") este foarte dornic să obţină o descriere completă a mărcilor poştale emise în alte ţări, de la data primei lor introduceri în fiecare ţară şi pînă în prezent, Domnia Sa doreşte de aceia să vă cer să fiţi atît de îndatoritor încît să-i remiteţi cîte cinci exemplare (specimene) cu descrierea mărcilor poştale care au fost sau sînt în curs în Valahia.

„In schimb, Domnia Sa vă va remite specimene din diferitele varietăţi de mărci poştale în uz în Regatul Unit.

„Am onoarea de a fi, Domnule, al dv. obedient servitor".

(semnat) Indescifrabil

Răspunsul (în original, în limba franceză) suna astfel:

Principatele Unite Romîne
Ministerul Finanţelor
Directorul General al Poştelor
No. 6393

Bucureşti, 24 februarie 1864

Domnule,

„Pentru a satisface cererea pe care aţi binevoit a mi-o face prin nota dv. din 23 decembrie 1863, am onoarea de a vă remite alăturat 15 mărci poştale — cîte 5 de fiecare — din cele trei tipuri în uz în ţară".

Mai departe, la fila 36 din acelaşi dosar, găsim lămuririle date asupra acestor mărci:

„Folosirea mărcilor poştale n-a fost pusă în vigoare aci decît de la 1 mai 1862[2]). Ele au fost clasificate precum urmează: cele albastre, cu o valoare de 30 parale, servesc la francarea scrisorilor destinate a circula în toate regiunile ţării. Cele roşii, de 6 parale, servesc pentru francarea scrisorilor în raza oraşului în care sînt folosite şi — în fine — cele galbene, de 3 parale, servesc pentru francarea foilor imprimate, în diversele localităţi ale ţării.

„Cu această ocazie am onoarea a vă ruga să binevoiţi a exprima Domnului Director General al Poştelor dorinţa pe care o am deopotrivă de a lua cunoştinţă de diferitele mărci poştale în curs în prezent în Anglia, rugîndu-vă să binevoiţi a-mi trimite cîte cinci specimene din fiecare.

„Profit de această ocazie, Domnule, pentru a vă asigura de deosebita mea consideraţiune.

Directorul General al Poştelor Principatelor Unite Romîne
(semnat) Săvescu

După cum rezultă din scrisoarea de răspuns, au fost trimise la Londra exemplare numai din mărcile pe atunci în curs, din emisiunea „Principatele Unite", la care se referă de altfel şi explicaţiile date. Nu s-au trimis şi mărcile emisiunilor anterioare „Cap de bour" ale Moldovei, care fuseseră retrase din circulaţie, şi care încă de pe atunci deveniseră, desigur, foarte greu de găsit.

Cît priveşte împrejurarea dacă în 1863 — la data corespondenţei de mai

sus — Direcţia Generală a Poştelor din Bucureşti mai putea să dispună sau nu de stocuri de mărci şi din prima emisiune Cap de bour, problema este încă controversată, existînd diferite versiuni şi presupuneri. [3])

Indiferent de acest amănunt, din scrisorile redate mai sus se desprinde o evocare a începuturilor schimburilor oficiale de mărci, timide premergătoare ale marilor şi întinselor schimburi de azi.

T. M.

---

(1) Arhivele Statului, Bucureşti, Obşt. Control, dosarul 10099/1864. (2) Sublinierea Redacţiei: Răspunsul se referă la introducerea mărcilor adezive în Principatele Unite. El nu se referă deci şi la primele mărci româneşti, cunoscute „Cap de bour" ale Moldovei care fuseseră folosite anterior în Moldova. (3) In această privinţă, vezi şi lucrarea „Primele mărci poştale româneşti" de Val Tebeica, pag. 61 şi următoarele.